

วิเคราะห์การจำแนกหมู่บ้านชนบทในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส
โดยใช้องค์ประกอบด้านศักยภาพ เพื่อเปรียบเทียบกับการ
จำแนกที่ใช้โดยศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท
กรมการชนบท กรมการมหาดไทย

ปริญญาโท

ของ

อำไพ เพ็ชรแก้ว

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร ปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต วิชาเอกภูมิศาสตร์
มีนาคม ๒๕๓๔
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก
ภูมิศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน

(ศ.ดร.ประเสริฐ วิฑนารัฐ)

.....กรรมการ

(ผศ.น้อม งามนิสัย)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน

(ศ.ดร.ประเสริฐ วิฑนารัฐ)

.....กรรมการ

(ผศ.น้อม งามนิสัย)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อ.ทัศนีย์ สิริปโชติ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภูมิศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศ.ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่ ๘, เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๔

ประกาศคุณผลการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือและได้รับความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย เป็นอย่างดี ขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ วิทยารัฐ เป็นอย่างยิ่งที่ช่วยแนะแนวทาง ในการทำปริญญานิพนธ์ และได้กรุณาให้คำปรึกษาข้อคิดเห็นทางวิชาการตลอดมา ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อม งามนิสัย ที่ได้ช่วยกรุณาแนะนำข้อคิดเห็นและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องตลอดมา ขอขอบพระคุณอาจารย์ทัศนีย์ ศิริปโชติ ที่ได้ช่วยกรุณาเป็นกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

ขอขอบพระคุณ คุณยุพิน ภุณาย คุณสงวน อาจณรงค์ คุณเกศินี จินนกุล คุณสารินี หะยะมิน ที่ได้ช่วยออกเก็บข้อมูลภาคสนาม

ขอขอบคุณ คุณสุรางค์รัตน์ เสาร์วงศ์ ที่ช่วยแนะนำเกี่ยวกับสถิติ

ขอขอบคุณ คุณสุลาลี ไชยรัตน์ คุณสมทรง บำรุงศักดิ์ คุณจิรา ชัยประสิทธิ์วชิ ที่ได้ช่วย พิมพ์ต้นฉบับปริญญานิพนธ์

ขอขอบคุณ คุณนิยะฉัตร เพชรไพรินทร์ คุณณกุลพงษ์ ทองปลิว คุณสมชาย เลี้ยงพรพรรณ ร.อ. ประยูร คัมพรพิสัย ที่ช่วยแนะนำข้อคิดเห็น และส่งข่าวช่วยเหลือตลอดมา

ขอขอบคุณ อาจารย์นันทยา บุญสิงห์ ที่คอยแนะนำช่วยเหลือผู้วิจัยตลอดมาในทุก ๆ ด้าน

ขอขอบคุณ คุณวิมล หะยะมิน คุณนพพล พิธสิงห์ ที่ได้ช่วยจัดการในการพิมพ์ปริญญานิพนธ์ ในครั้งนี้

สุดท้ายที่ผู้วิจัยไม่อาจลืมเลือนและสำนึกในบุญคุณตลอดมาคือ คุณยายแดง เพ็ชรแก้ว และบุคคลอื่น ๆ ที่ไม่ได้เอ่ยนามที่ได้ช่วยเหลือ และให้กำลังใจอันเป็นแรงกระตุ้นให้การทำปริญญานิพนธ์สำเร็จลง ด้วยดี

อำไพ เพ็ชรแก้ว

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายในการศึกษา	4
สมมติฐานในการศึกษา	4
ความสำคัญของการศึกษา	4
ขอบเขตการศึกษา	5
ข้อตกลงเบื้องต้น	6
เกณฑ์ในการเลือกบริเวณที่ศึกษา	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
2 เอกสารงานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	9
ความหมายการรักษาสันนาต	9
แนวความคิดเกี่ยวกับการรักษาสันนาต	10
แนวความคิดเกี่ยวกับพื้นที่	11
สันนาต : ศักยภาพในการรักษา	16
การรักษาสันนาตแนวใหม่	18
ลักษณะทางกายภาพ	24
สาธารณูปโภค	34
ลักษณะด้านเศรษฐกิจ	40
ลักษณะทางสังคม	52
ลักษณะทางจิตสภาพอนามัย	59

3	วิธีดำเนินการศึกษา	66
	การศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ	66
	การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง	66
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	66
	การเก็บและรวบรวมข้อมูล	67
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	74
	การวิเคราะห์ข้อมูล	75
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	76
	การศึกษาสภาพทั่วไปทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพอนามัยของหมู่บ้าน ชนบทในอำเภอตากใบ	76
	วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรทางด้านกายภาพ สาธารณูปโภค เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพอนามัยของหมู่บ้านชนบทในอำเภอตากใบ	90
	วิเคราะห์ตัวประกอบโดยพิจารณาจากค่าน้ำหนัก	112
	การจัดลำดับความสำคัญของหมู่บ้าน	125
	การจัดจำแนกกลุ่มหมู่บ้าน	130
	เปรียบเทียบการจัดกลุ่มหมู่บ้านของศูนย์ข้อมูล เพื่อการพัฒนาชนบทกับวิธีวิเคราะห์ องค์ประกอบ	133
5	สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	141
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	141
	อภิปรายผลการศึกษา	147
	ปัญหาในการวิจัยและวิธีแก้ไข	170
	ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป	170

บรรณานุกรม	171
ภาคผนวก	180
ประวัติวิทยุวิจัย	191

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงการไหลของน้ำของประเทศ	41
2 แสดงพื้นที่ที่มีปัญหาพิเศษในประเทศไทย	42
3 แสดงอายุของประชากรที่เราที่กำลังแรงงานของประเทศต่าง ๆ	44
4 แสดงประชากรและกำลังแรงงาน พ.ศ. 2530 โดยเฉลี่ย	45
5 แสดงรายได้ของครัวเรือนเกษตร ปี 2525/2526	49
6 เปรียบเทียบหัตถอุตสาหกรรมของประเทศไทย ปี 2513	52
7 แสดงการไหลน้ำหนักคะแนนทั้งหมดทุกน้ำท่วม	69
8 แสดงการไหลน้ำหนักคะแนนแหล่งน้ำ	69
9 แสดงการไหลน้ำหนักคะแนนความเหมาะสมของดินสำหรับนาข้าว.....	70
10 แสดงการไหลน้ำหนักคะแนนความเหมาะสมของดินสำหรับยางพารา	70
11 แสดงการไหลน้ำหนักคะแนนลักษณะของพื้นที่	71
12 แสดงการไหลน้ำหนักคะแนนประเภทและลักษณะต่าง ๆ ของถนน	71
13 แสดงการไหลน้ำหนักคะแนนลักษณะพื้นผิวของถนน	72
14 แสดงการไหลน้ำหนักคะแนนความกว้างของถนน	72
15 แสดงการไหลน้ำหนักคะแนนประเภทและจำนวนเที่ยววิ่งของรถโดยสาร ประเภทต่าง ๆ	73
16 แสดงการไหลน้ำหนักคะแนนช่วงเวลาที่ใช้ถนน	73
17 แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินของอำเภอตากใบ	84
18 แสดงลักษณะทางสังคมของหมู่บ้านในอำเภอตากใบ	87
19 แสดงความสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปร 20 ตัวแปร	92
20 แสดงค่าดัชนีของตัวแปรทั้ง 39 หมู่บ้าน	96
21 แสดงค่าความแปรปรวนของคะแนนแปลงรูป	114

ภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แสดงที่ตั้งของหมู่บ้านชนบทในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส	77
2 แสดงลักษณะสันทรายใหม่ที่บ้านบุญ อำเภอตากใบ	78
3 แสดงภาพหน้าปกสันทรายที่ชั้นลาน บริเวณลานโคกกระดูกหมู ต. ไทรวัน อ.ตากใบ	78
4 แสดงบริเวณพื้นที่ทำไร่ในอำเภอตากใบ	79
5 แสดงพื้นที่ขอบห้วยที่ใช้เพาะปลูกไม้ไผ่	80
6 แสดงลักษณะทางกายภาพของอำเภอตากใบ	81
7 แสดงแหล่งน้ำในอำเภอตากใบ	83
8 แสดงการแบ่งกลุ่มหมู่บ้านของศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท	137
9 แสดงการแบ่งกลุ่มหมู่บ้านโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ	138
10 แสดงการให้คะแนนประเภทและลักษณะทาง ๆ ของถนน	181
11 แสดงการให้คะแนนแหล่งน้ำ	182
12 แสดงการให้คะแนนสภาพของพื้นที่	183
13 แสดงการให้คะแนนความเหมาะสมของดินสำหรับนาข้าว	184
14 แสดงการให้คะแนนพื้นที่น้ำท่วม	185
15 แสดงการให้คะแนนช่วงเวลาที่ใช้ถนน	186
16 แสดงการให้คะแนนความกว้างของถนน	187
17 แสดงการให้คะแนนความเหมาะสมของดินสำหรับยางพารา	188
18 แสดงการให้คะแนนประเภทและจำนวนเที่ยววิ่งของรถโดยสาร	189
19 แสดงการให้คะแนนลักษณะพื้นผิวถนน	190

บทนำ

ภูมิหลัง

เป็นที่ยอมรับกันว่าการกระจายความเจริญและลดความเหลื่อมล้ำ ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เป็นวิธีการที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาชนบท แต่เท่าที่ผ่านมาสิ่งที่ประชาชนได้รับจากการพัฒนา ก็คือ ปัญหาความยากจนและความไม่เสมอภาค ซึ่งเกิดจากการกระจายผลประโยชน์ของการพัฒนาไม่ทั่วถึง ขาดจากทั้งทางด้านกายภาพที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการกระจายความเจริญเติบโต รวมถึงความไม่เท่าเทียมกัน ของทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละพื้นที่ ดังนั้นเมื่อมีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติขึ้น จึงได้มีการกำหนดนโยบายการพัฒนาชนบทไว้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชนบท

ตลอดระยะเวลา 20 กว่าปีที่ผ่านมา รัฐบาลได้มีประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 - 4 (พ.ศ. 2504 - 2524) แต่การแก้ปัญหาในชนบทก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2524 รัฐบาลได้ประกาศนโยบายการพัฒนาชนบทเพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาคความยากจน โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่ระบุชัด คือ คนยากจนในชนบทโดยมีการกำหนดพื้นที่เป้าหมายในท้องที่ 288 อำเภอ และกิ่งอำเภอใน 38 จังหวัด และได้วางแนวทางปฏิบัติไว้อย่างชัดเจนในปี พ.ศ. 2525 - 2529 โดยมีหลักการพื้นฐานของการพัฒนาชนบทแนวใหม่ 5 ประการ คือ

1. ยึดพื้นที่เป็นหลัก โดยให้ความสำคัญแก่พื้นที่ยากจนหนาแน่นก่อน
2. พัฒนาระบบราชการให้พออยู่พอกินและมีบริการพื้นฐานขั้นต่ำอย่างทั่วถึง ในเขตชนบทที่มีความยากจนหนาแน่น
3. เน้นการปรับปรุงเพื่อให้ประชาชนรายเล็กรายน้อยได้มากขึ้นตามลำดับ
4. แก้ปัญหาที่ประชาชนยากจนเผชิญอยู่จริงให้ทั่วถึงพื้นที่ชนบทยากจนโดยเน้นเทคนิคที่ประชาชนทำได้เองและมีการลงทุนต่ำ
5. ให้ประชาชนมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหของตัวเองให้มากที่สุด

จากหลักการพื้นฐาน 5 ประการนำไปสู่วัตถุประสงค์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. ให้ประชาชนมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น ในการเป็นผู้นิยามปัญหาและเลือกโครงการของรัฐที่เหมาะสม เพื่อแก้ปัญหาในหมู่บ้านชนบทของตน
2. ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐร่วมมือกันดำเนินงานให้สอดคล้อง กับปัญหาและความต้องการของประชาชน ในท้องถิ่นที่ยังไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยเน้นการสนับสนุนประชาชนชนบทยากจนให้มากที่สุด
3. ให้กระทรวงหลักทั้ง 4 กระทรวง คือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย เน้นกำลังร่วมกันทำงานอย่างใกล้ชิดในการช่วยเหลือประชาชน ทั้งระดับตำบล อำเภอ จังหวัด (กรมพัฒนาชุมชน. 2528 : 1-2)

จากการที่รัฐบาลได้มีการประกาศนโยบายในการพัฒนาชนบทแนวใหม่ จึงได้มีการจัดระบบบริหารการพัฒนาชนบทโดยอกระเบียบส่วนนี้ นายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหาร การพัฒนาจังหวัด พ.ศ. 2524 ลงวันที่ 25 กรกฎาคม 2524 ซึ่งระบบบริหารการพัฒนาชนบทแนวใหม่นี้ รู้จักกันทั่วไปว่า "ระบบ กชช." ระบบนี้ได้เน้นการสร้างเอกภาพในการบริหารงานพัฒนาชนบทในทุกระดับ โดยจัดตั้งองค์การบริหารสายตรงสายเดียวจากระดับชาติ จังหวัด อำเภอและตำบล ถึงหมู่บ้าน (10 ปีชนบทไทย. 2530 : 54) และได้มีการสำรวจข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้านเรียกว่า กชช. 2 ค มีการสำรวจเป็นครั้งแรกเมื่อปี 2527 โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับตำบลจาก 4 กระทรวงหลัก เป็นข้อมูลไปสำรวจและสอบถามจาก คณะกรรมการหมู่บ้านและกลุ่มผู้นำชาวบ้าน โดยข้อมูล กชช. 2 ค ที่เก็บจากหมู่บ้านจะใช้ในการกำหนด พื้นที่ ออกเป็น 3 ระดับ ตามสภาพความหนาแน่นของปัญหาในแต่ละพื้นที่ ปัญหาที่นำมาพิจารณา ได้แก่ ปัญหาความยากจน การถือครองที่ดินทำกิน ผลผลิตหรือรายได้ต่ำ สุขภาพอนามัยไม่ดี ชนกลุ่มน้อย น้ำกินน้ำใช้ ขาดความรู้ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิต ผลการพิจารณาแบ่งพื้นที่ความระคายการพัฒนาได้ 3 ระดับ คือ

1. พื้นที่ล้าหลัง เป็นพื้นที่ที่มีปัญหาช้ำก้นอยู่ประมาณ 4 - 5 ประเภทและจำเป็นต้องเร่งรัดพัฒนาเป็นอันดับแรกมีจำนวนทั้งสิ้น 5,787 หมู่บ้านทั่วประเทศ ภาคเหนือ 1,065 หมู่บ้าน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2,684 หมู่บ้าน ภาคกลาง 954 หมู่บ้าน ภาคใต้ 1,084 หมู่บ้าน
2. พื้นที่ปานกลาง เป็นพื้นที่ที่มีปัญหาอยู่ประมาณ 1 - 3 ประเภท จะต้องเร่งรัดพัฒนาตามลำดับรองลงมา มีประมาณ 35,514 หมู่บ้านทั่วประเทศ ภาคเหนือ 6,672 หมู่บ้าน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

17,990 หน้บ้าน ภาคกลาง 5,731 หน้บ้าน และภาคใต้ 5,121 หน้บ้าน

3. พื้นที่กาหนด เป็นพื้นที่ศึกษาภาพทางารมลลสูง ปรระชาชนมีฐานะค่อนข้างด้น้หาทาง ๆ
 เนาบาง มีประมาณ 11,621 หน้บ้าน ภาคเหนือ 3,079 หน้บ้าน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1,845
 หน้บ้าน ภาคกลาง 6,221 หน้บ้าน ภาคใต้ 476 หน้บ้าน (10 ป้นนบทย. 2530 : 56-57)

ปัจจุบันอยู่ในระยะการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (2529 - 2534)
 ซึ่งในแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ถือว่า การพัฒนาชนบทเป็นนโยบายหลักที่สำคัญยิ่ง จะต้องกระทำอย่างท้อเนื่อง
 จากแผนพัฒนา ฉบับที่ 5 ซึ่งได้เปลี่ยนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการใหม่ โดยให้พิจารณาเอาปัญหาที่แท้จริง
 ของคนในชนบท ซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละภูมิภาคและแต่ละพื้นที่ เป็นตัวกำหนดพื้นที่ปฏิบัติการและจัดลำดับ
 ความสำคัญขอ งพื้นที่เร่งรัดการพัฒนาในทุกภาคทั่วประเทศโดยแบ่งเป็น เขตชนบทล้าหลัง ปานกลาง ก้าวหน้า
 โดยรัฐจะทุ่มเททรัพยากรลงในเขตพื้นที่ล้าหลังและปานกลางเป็นหลัก (แผนพัฒนาชนบทในร่างแผนพัฒนา
 ฉบับที่ 6. 2529 : 1-2)

การดำเนินการพัฒนาตามแผนพัฒนาชนบทในร่างแผน 6 ยังคงมีระบบการบริหารงานพัฒนาชนบท
 ภายใต้ระบบ กสร. เป็นหลัก ซึ่งใช้ข้อมูลเพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารงานพัฒนาชนบทซึ่งผู้วิจัยมีความ
 เห็นว่าในการใช้ข้อมูล กสร. 2 ค เพื่อจำแนกหมู่บ้านออกเป็นหมู่บ้านก้าวหน้า ปานกลาง และล้าหลัง
 เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของหมู่บ้าน และใช้ในการวางแผนการพัฒนาหมู่บ้านในลำดับ
 ต่อไปนั้น ควรจะได้มีการใช้ตัวแปรในทางสถิติภาพมา เป็นดัชนีในการจำแนกหมู่บ้านแทนการใช้สถานภาพ
 ของหมู่บ้านจากข้อมูล กสร. 2 ค แต่เพียงอย่างเดียว ดังที่ ดร. ประเสริฐ วิหารรัฐ ได้กล่าวว่าข้อมูล
 กสร. 2 ค นี้ยังไม่สมบูรณ์ ถ้าจะศึกษาสภาพของหมู่บ้านควรเอาตัวแปรเหล่านี้มาหาค่าเป็นดัชนีเสียก่อน
 ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรเพื่อจำแนกหมู่บ้านออกเป็นหมู่บ้านก้าวหน้า ปานกลางและ
 ล้าหลัง โดยตัวแปรทางกายภาพ สาธารณูปโภค เศรษฐกิจ สังคมและสุขภาพอนามัย ซึ่งเป็นข้อมูล
 ที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม รวมทั้งข้อมูล กสร. 2 ค ยนาถ จปฐ. บางตัว นำมาหาค่าเป็นดัชนีของ
 แต่ละตัวแปร เพื่อใช้ในการศึกษาโดยใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ(Factor Analysis) ซึ่งจะช่วยให้
 การจำแนกระดับการพัฒนาหมู่บ้านชัดเจนยิ่งขึ้น

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาหมู่บ้านชนบทในอำเภอตากใบ จำนวน 39 หมู่บ้าน ซึ่ง

หมู่บ้านเหล่านี้อยู่ในพื้นที่เป้าหมายที่มีปัญหาความมั่นคงของชาติจึงควรจะทำการศึกษาเพื่อหาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาหมู่บ้านเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาต่อไป

ความมุ่งหมายในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพอนามัยของหมู่บ้านชนบทในอำเภอตากใบ
2. เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและสุขภาพอนามัยของหมู่บ้านชนบทในอำเภอตากใบ
3. วิเคราะห์องค์ประกอบที่มีศักยภาพในการพัฒนาหมู่บ้าน โดยพิจารณาจากค่าน้ำหนัก
4. จัดลำดับความสำคัญของหมู่บ้าน จากหมู่บ้านที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูงสุด ไปจนถึงต่ำสุดตามตัวแปรที่เป็นดัชนีชี้การพัฒนา
5. จำแนกกลุ่มหมู่บ้านออกเป็นกลุ่มหมู่บ้านก้าวหน้า ปานกลาง และล้าหลัง
6. เพื่อเปรียบเทียบการแบ่งกลุ่มหมู่บ้านออกเป็นหมู่บ้านก้าวหน้า ปานกลาง ล้าหลัง ของศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย กับการแบ่งกลุ่มหมู่บ้าน ซึ่งใช้ตัวแปรทางด้านศักยภาพและศึกษาโดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ

สมมติฐานในการศึกษา

1. ตัวแปรทางด้านกายภาพ สาธารณูปโภค เศรษฐกิจ สังคมและสุขภาพอนามัยมีความสัมพันธ์กัน
2. ตัวแปรทางด้านศักยภาพจำนวน 20 ตัวแปร เมื่อทำการวิเคราะห์ทางสถิติแล้วน่าจะมีจำนวนตัวแปรมากกว่าครึ่งหนึ่งที่เป็นตัวแปรบ่งชี้ลักษณะหมู่บ้าน
3. องค์ประกอบทางด้านศักยภาพที่น่ามาไว้จำแนกกลุ่มหมู่บ้านน่าจะจำแนกกลุ่มได้ตรงกับสภาพที่เป็นจริงมากกว่าจำแนกโดยศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท

ความสำคัญของการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงสภาพปัจจุบันทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ของหมู่บ้านชนบทใน

อำเภอตากใบ

2. สามารถพิจารณาใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของประชากรให้เหมาะสมกับ
แต่ละพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ผลการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาอำเภอตากใบได้
4. วิธีการวิเคราะห์สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาพื้นที่เป้าหมายที่จะศึกษาอื่น ๆ ได้

ขอบเขตการศึกษา

1. การศึกษารั้วนี้ศึกษากับหมู่บ้านที่อยู่ในอำเภอตากใบ จำนวน 39 หมู่บ้าน ๓๕ ครัวเรือนหมู่บ้าน
ที่อยู่ในเขตสุขาภิบาล

2. ทิวแปรที่นำมาใช้ในการศึกษาประกอบด้วยทิวแปรทางด้านกายภาพ สาธารณูปโภค
เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพอนามัย ดังต่อไปนี้

ทิวแปรทางด้านกายภาพ ประกอบด้วย ลักษณะของพื้นที่ (พรุ ทิวราบ สันทราย) พื้นที่น้ำท่วม
แหล่งน้ำ ความเหมาะสมของดินสำหรับนาข้าว และยางพารา

ทิวแปรทางด้านสาธารณูปโภค ประกอบด้วย ปริมาณการใช้ไฟฟ้า ความสะดวกในการเข้าถึง
(ประเภทของถนน พื้นผิวของถนน ความกว้างของถนน ช่วงเวลาที่ไรถนนได้) ประเภท และจำนวน
เที่ยวของรถประจำทาง

ทิวแปรทางด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย สัดส่วนของพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ สัดส่วนแรงงานเชิง
เศรษฐกิจ สัดส่วนของการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร รายได้ครัวเรือนครัวเรือนที่มีที่อยู่
อาศัยถาวร

ทิวแปรทางด้านสังคม ประกอบด้วย สัดส่วนของผู้มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ สัดส่วนของการ
เป็นสมาชิกขง กลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม สัดส่วนของการใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง สัดส่วน
ของบุคลากรทางศาสนา

ทิวแปรทางด้านสุขภาพอนามัย ประกอบด้วย อัตราการมีชีพของทารก สัดส่วนของ कुศมรสที่ไว้

บริการคุมกำเนิด สักส่วนของครัวเรือนที่จักบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะ สักส่วนของประชากร กับจำนวนสาม

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ตัวแปรที่นำมาใช้ในการศึกษาเป็นตัวแปรที่ใช้ในพื้นที่นี้เท่านั้น
2. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ศึกษาเฉพาะตัวแปรที่กำหนดไว้เท่านั้น
3. ข้อมูลที่ได้จากหน่วยงานราชการต่าง ๆ ถือว่าถูกต้อง
4. ข้อมูลที่ได้จากการเก็บในพื้นที่ถือว่า เป็นปรากฏการณ์ที่ศึกษาในครั้งนี้เท่านั้น

เกณฑ์ในการเลือกบริเวณที่ศึกษา

1. อำเภอตากใบเป็นอำเภอที่มีพื้นที่ส่วนใหญ่ เป็นสันทรายและพรุซึ่งไม่เหมาะที่จะอาศัยกิจกรรมแก่เกษตรกรส่วนใหญ่ของอำเภอประกอบอาชีพหลัก คือ ทำนา จึงทำให้มีประชากรมีฐานะยากจนเพราะได้รับผลลิกทำ จึงสมควรที่จะศึกษาเพื่อจะค้นหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว และเพื่อวางแผนในการพัฒนาอาชีพของประชาชน และยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น
2. ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษากับหมู่บ้านในอำเภอตากใบเพราะสะดวกในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งผู้วิจัยเป็นคนในท้องถิ่น มีความรู้ในภูมิประเทศ และความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นได้ดี และยังเป็นการศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นของพื้นที่ให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

ศักยภาพ หมายถึง ลักษณะเด่นที่มีอยู่ในพื้นที่หรือความสามารถสูงสุดที่มีอยู่ในพื้นที่นั้น ๆ

การจำแนกหมู่บ้านชนบท หมายถึง การจัดกลุ่มหมู่บ้านที่มีระดับศักยภาพในการพัฒนาออกเป็นกลุ่มหมู่บ้านก้าวหน้า ปานกลาง และล้าหลัง

องค์ประกอบด้านศักยภาพ หมายถึง องค์ประกอบของ กลุ่มตัวแปรด้านศักยภาพที่มีความสำคัญ ต่อการพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ทางสถิติแล้ว

ศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท หมายถึง หน่วยงานที่มีหน้าที่พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์ และประมวลผลข้อมูลพื้นฐานในระดับหมู่บ้าน

ตัวแปรทางกายภาพ หมายถึง ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ทั้ง 20 ตัว

ลักษณะทางกายภาพ หมายถึง ลักษณะโดยทั่ว ๆ ไปของพื้นที่เกิดเองตามธรรมชาติ ได้แก่ พืช ไร่ ไร่ร้าง สัตว์ ไร่ร้าง พื้นที่น้ำท่วม แหล่งน้ำ ความเหมาะสมของดินสำหรับนาข้าวและยางพารา

ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า หมายถึง ปริมาณการใช้ไฟฟ้าทุกประเภทที่คิดตามหน่วยวัดของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคในรอบ 1 ปี เป็นรายหมู่บ้านต่อจำนวนประชากรเป็นรายหมู่บ้าน

ความสะดวกในการเข้าถึง หมายถึง ความสามารถในการเข้าถึงหมู่บ้านโดยใช้ปัจจัยประเภทของถนนที่ตัดผ่านหมู่บ้าน ลักษณะพื้นผิวของถนน ความกว้างของถนน ช่วงเวลาที่ไรถนนได้

ประเภทและจำนวนเที่ยวของรถประจำทาง หมายถึง ประเภทของรถประจำทาง และจำนวนเที่ยววิ่งที่รถประจำทางแต่ละประเภทวิ่งรับส่งผลผลิตและผู้โดยสารในหมู่บ้าน

สัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ หมายถึง อัตราส่วนระหว่างจำนวนพื้นที่ที่ทำเกษตรกับไร่จำนวนพื้นที่ทั้งหมดรายหมู่บ้าน

สัดส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ หมายถึง อัตราส่วนระหว่างจำนวนประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป กับจำนวนประชากรรายหมู่บ้าน

สัดส่วนของการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร หมายถึง อัตราส่วนระหว่างจำนวนครัวเรือนที่ใช้ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และรถไถนา ต่อจำนวนครัวเรือนรายหมู่บ้าน

รายได้ทอบุคคล หมายถึง รายได้ที่คำนวณมาจากรายได้รวมของประชากรในหมู่บ้านเฉลี่ย ต่อจำนวนประชากรรายหมู่บ้าน

สัดส่วนของครัวเรือนที่มีที่อยู่อาศัยถาวร หมายถึง อัตราส่วนระหว่างจำนวนครัวเรือนที่มีบ้านมุงหลังคาด้วยสังกะสี และมุงด้วยกระเบื้องต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมดรายหมู่บ้าน

สัดส่วนของผู้มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ หมายถึง อัตราส่วนระหว่างจำนวนผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับต่อจำนวนประชากรรวมบ้าน

สัดส่วนการเป็นสมาชิกขงกลุ่ม หมายถึง อัตราส่วนของจำนวนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพ สังคม ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่บ้านต่อจำนวนครัวเรือนรวมบ้าน

สัดส่วนของการไร้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง หมายถึง อัตราส่วนระหว่างจำนวนผู้ไปไร้สิทธิในการเลือกตั้ง ต่อจำนวนผู้มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งทั้งหมดรวมบ้าน

สัดส่วนบุคลากรทางศาสนา หมายถึง อัตราส่วนระหว่างจำนวนพระสงฆ์ โคะอิหม่าม โคะครู โคะอะยี ต่อจำนวนประชากรทั้งหมดรวมบ้าน

อัตราการมีชีพของทารก หมายถึง อัตราส่วนระหว่างจำนวนทารกแรกเกิดถึง 1 ปีที่มีชีพ ต่อจำนวนประชากรรวมบ้านแสดงในรูปอัตราส่วนต่อประชากร 1,000 คน

สัดส่วนของคู่สมรสที่ใ้บริการคุมกำเนิด หมายถึง อัตราส่วนระหว่างจำนวนคู่สมรสที่ใ้บริการคุมกำเนิดต่อจำนวนคู่สมรสที่อายุ 15 - 44 ปี รวมบ้าน

สัดส่วนของ ครัวเรือนที่จัดบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะ หมายถึง อัตราส่วนระหว่างครัวเรือนที่จัดบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมดรวมบ้าน

สัดส่วนของประชากรกับจำนวนส้วม หมายถึง อัตราส่วนระหว่างจำนวนประชากรทั้งหมด ต่อจำนวนส้วมรวมบ้าน

เอกสารงานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาชนบทของประเทศ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอาศัยอยู่ในชนบท และยังมีสภาพที่มีปัญหาอีกมาก เช่น ผลผลิตหรือรายได้ต่ำทำให้เกิดปัญหาความยากจน ปัญหาสุขภาพอนามัย ขาดแคลนน้ำกินน้ำใช้ ขาดความรู้ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิต ฯลฯ และโดยสภาพที่แท้จริง ชาวชนบทมีอาชีพหลักทางก้านเกษตรกรรม การพัฒนาชนบทจึงควรเน้นหนักทางก้านส่งเสริมการเกษตรกรรม เพื่อช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของชาวชนบทให้ดีขึ้น และการที่จะดำเนินการพัฒนาให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้นั้น ควรให้มีการศึกษารายละเอียดของพื้นที่ที่จะทำการพัฒนาทั้งทางก้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ เพื่อจะก่อให้เกิดสภาพที่แท้จริงของชนบทอันเป็นข้อมูลที่จะช่วยในการดำเนินการพัฒนาและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในแต่ละพื้นที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว สะดวก และถูกต้อง

ความหมายการพัฒนาชนบท

ได้มีผู้ให้ความหมายของการพัฒนาชนบทไว้อย่างต่าง ๆ กันนี้

เจมส์ เฮ. คอป (James H. Copp) กล่าวว่า การพัฒนาชนบทเป็นนโยบายเป้าหมายหรือยุทธวิธีที่กำหนดขึ้นมาเพื่อปรับปรุงเศรษฐกิจและสังคมของคนในชนบทให้ดีขึ้น (James. 1972 : 518) ซึ่งสอดคล้องกับ ยอร์ช เอ. อะซิน (George H. Axinn) กล่าวว่า การพัฒนาชนบทเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งปรารถนาแก่ประชาชนในชนบท (Axinn. 1978 : 106) ส่วนวันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน กล่าวว่า การพัฒนาชนบทเป็นขบวนการที่มุ่งส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในทุก ๆ ก้าน โดยประชาชนเป็นผู้ริเริ่มและมีส่วนร่วมในขบวนการพัฒนาทุกขั้นตอนด้วยการพึ่งตนเองให้มากที่สุด และเสริมด้วยการช่วยเหลือจากภายนอกเท่าที่จำเป็น (วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. 2531 : 13) และท่านองเกียวกัณ เสน่ห์ จามริก และคนอื่นๆ กล่าวว่า การพัฒนาชนบทเป็นการมุ่งปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชาวชนบทให้มีสุขภาพอนามัยดี มีความรู้ความสามารถยิ่งขึ้นและมีโอกาสในการพัฒนาตนเองมากขึ้น (เสน่ห์ จามริก และคนอื่นๆ. 2520 : 24)

จากนิยามดังกล่าวสรุปได้ว่า การพัฒนาชนบทเป็นกระบวนการเพิ่มความสามารถของชาวชนบท

ให้รัฐช่วยตนเองได้ รัฐปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้ มีสิ่งจำเป็นแก่การดำรงชีพในระดับพื้นฐาน อันเป็นการก่อให้เกิดความยุติธรรมในสังคม

แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท

สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม ประชากรประมาณ 80 - 85 เปอร์เซ็นต์ อาศัยอยู่ในชนบท ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม การพัฒนาจึงควรเน้นหนักในสังคมชนบทซึ่งมีปัญหาของเกษตรกรอยู่มากการพัฒนาเป็นสิ่งจำเป็นเพราะเป็นกระบวนการสำคัญที่จะแก้ไขปัญหานั้นๆ ในสังคมเกษตรกรรมซึ่งเป็นสังคมส่วนใหญ่ของประเทศ การพัฒนาชนบทจึงเป็นการนำเอากิจกรรมทางเศรษฐกิจ และสังคมสาขาต่างๆ มาผสมผสานกันเพื่อก่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจ และการปรับปรุงฐานะของประชาชน กิจกรรมเหล่านี้ทางนี้มีลักษณะเป็นระบบย่อยในตัวของมัน เช่น ระบบการผลิต ระบบการศึกษา ระบบสาธารณสุข ฯลฯ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของระบบใหญ่ คือ ระบบสังคม ดังนั้นการวางแผนพัฒนาชนบทจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ของระบบดังกล่าว เพื่อให้ระบบย่อยเหล่านี้มีการประสานกัน บริหาร เปี่ยมพงศ์สานต์ เสนอแนะแนวทางปฏิบัติในการทำแผนพัฒนาชนบทว่า

ก. แผนงานพัฒนาชนบทไม่ควรอยู่โดดเดี่ยว ต้องประสานกับแผนพัฒนาภาค และแผนมหภาคของประเทศ

ข. ภายในแผนพัฒนาชนบท โครงการย่อยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนทางเศรษฐกิจ จะต้องเชื่อมโยงกับกิจกรรมด้านสังคม ให้โครงการทั้งสองประเภทอยู่ในคุณภาพ และก่อประโยชน์ทางด้านบริการเศรษฐกิจสังคมแก่ประชาชนในชนบท การเน้นโครงการพัฒนาสังคม เช่น การศึกษา และสาธารณสุขในชนบทมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนากำลังคนในชนบทซึ่งไม่มีผลในการเพิ่มผลผลิตและรายได้โดยตรง แต่มีส่วนช่วยในการทำให้ชาวไร่ชาวนาที่ยากจนทำงามมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้น เป้าหมายการเพิ่มประสิทธิภาพแรงงานชนบท จึงเป็นเป้าหมายสำคัญอันหนึ่งในการจัดทำแผนงานพัฒนาชนบท

ค. แผนงานปฏิรูประบบเกษตรกรรมและระบบที่ดินจะต้องเชื่อมโยงกับการจัดตั้งองค์การทางสังคมในชนบท ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านการสร้างงานและการจ้างงาน ปัญหาการส่งเสริมการมีงานทำ เป็นปัญหาของการจัดตั้งองค์การทางสังคมชนบทมากกว่าปัจจัยอื่น ๆ (ปริชา เปี่ยมพงศ์สานต์, 2520 : 6-7)

จะเห็นได้ว่าในการวางแผนพัฒนาชนบทนั้น จะต้องมีการวางแผนอย่างเป็นระบบเพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และในการพัฒนานั้นจะมีการพัฒนาหลาย ๆ ด้านไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งเรียกว่า การพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน ซึ่งจะต้องมีการผนึกกิจกรรมด้านสังคม เศรษฐกิจ และ ความมั่นคง โดยหน่วยงานของรัฐทุกระดับทั้งเอกชนและประชาชนเข้าดำเนินการร่วมกัน เป็นแผนระยะ สั้นและระยะยาวเพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตของชาวชนบทในพื้นที่เป้าหมาย (ไพรัชต์ เคะระวินทร์ . 2525 : 183) ส่วนโมเซอร์ให้ความเห็นว่า การพัฒนาชนบทแบบผสมผสานจะต้องมีความหมายในแง่ของ การใช้เทคโนโลยี (วัตถุ + วิธีการ) รูปแบบ องค์การ กิจกรรมการพัฒนาและค่านิยมของสังคมโมเซอร์ (สมชัย วงศาภักย์ และพรศรี ภูมิพิทักษ์เผื่องศ์ . 2525 : 16 - 17 อ้างอิงมาจาก Mosher. n.d.) ซึ่งตรงกับที่ประเสริฐ แยมกลิ่นพั่ง ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาชนบทจะต้องกระทำอย่างสมบูรณ์แบบ หรือ บูรณาการรวมหน่วย (integrated) คือ ต้องมีการพัฒนาในหลาย ๆ ด้านพร้อมกันในทางเศรษฐกิจ (เกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิตจากการขยายตลาด และ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ฯลฯ) ในทางสังคมวัฒนธรรม (เกี่ยวกับการพัฒนาจิตใจ การปลูกฝัง ค่านิยมสมัยใหม่ การรวมกลุ่มอย่างจริงจังเพื่อร่วมมือกันในการแก้ปัญหา การลดความขัดแย้งในหมู่บ้าน การส่งเสริมบทบาทของผู้นำท้องถิ่น ฯลฯ) และในทางการเมือง (เกี่ยวกับการช่วยเหลือของรัฐบาล การใช้อำนาจรัฐเข้าแทรกแซงเพื่อป้องกันไม่ให้คนใดได้เปรียบอยู่แล้ว หาประโยชน์จากชาวชนบท (ประเสริฐ แยมกลิ่นพั่ง . 2529 : 22)

ดังนั้น การพัฒนาชนบทแบบผสมผสานจึงเป็นวิธีการพัฒนาชนบทแบบบูรณาการ คือ พัฒนาใน หลาย ๆ ด้านไปพร้อม ๆ กัน แต่การที่จะพัฒนาด้านใดในลักษณะใด มากน้อยเพียงใดจำเป็นต้องพิจารณาถึงพื้นที่เพื่อให้ทราบถึงความสามารถของพื้นที่ ซึ่งจะชี้ให้เห็นสภาพข้อเท็จจริงในพื้นที่นั้น

แนวความคิดเกี่ยวกับพื้นที่

การพัฒนาชนบทในปัจจุบันได้หันมาสนใจเกี่ยวกับพื้นที่ คือ การแบ่งพื้นที่พัฒนาตามสภาพ ความ แตกต่างของพื้นที่หรือที่เรียกว่า ศักยภาพของพื้นที่ ซึ่งถือว่าความแตกต่างในสภาพของ การพัฒนาชนบท เป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่ทรัพยากรและลักษณะทางกายภาพของท้องถิ่นไม่เหมือนกัน โมเซอร์ได้แบ่ง พื้นที่ชนบทสำหรับเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาโดยการวัดจากศักยภาพการเติบโตของพื้นที่ชนบทออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. ชนิดที่มีศักยภาพในการเติบโตต่ำ (low growth potential) โอกาสที่จะพัฒนาทางการเกษตรน้อย ให้ผลผลิตต่ำเพราะดินไม่ดี พื้นที่ขรุขระเป็นเนิน แนวทางการพัฒนาพื้นที่ควรเป็นด้านอุตสาหกรรมและการบริการสังคม

2. ชนิดที่มีศักยภาพการเติบโตอย่างรวดเร็ว (immediate growth potential) ซึ่งสามารถพัฒนาการผลิตให้สูงขึ้นได้ เพราะมีระบบการชลประทาน มีดินดีปริมาณพอเหมาะมีเทคโนโลยีและการตลาดอยู่พร้อม แนวทางในการพัฒนาพื้นที่จึงควรเป็นโครงการที่สนับสนุนการผลิตทางด้าน การเกษตร

3. ชนิดที่มีศักยภาพในการเจริญเติบโตในอนาคตสูง (future growth potential) เนื่องจากขาดปัจจัย เช่น การชลประทาน ถนน ซึ่งการดำเนินการพัฒนาการเกษตรไปนั้น จะต้องวางพื้นฐานสำหรับอนาคต คือ การชลประทาน และโครงการคมนาคมก่อน (Mosher, 1976 : 56 - 57) ส่วน ชินวูร สุนทรสิมะ ได้แบ่งพื้นที่ชนบทตามสภาพความเจริญที่ปรากฏอยู่แล้ว เช่น การคมนาคม การชลประทาน และลักษณะการประกอบอาชีพ แยกออกเป็น 6 สภาพ คือ

3.1 เป็นสภาพที่ทางไกลการคมนาคม ไม่มีการชลประทานอาชีพหลักทำการเกษตรกรรม เพื่อยังชีพ

3.2 เป็นสภาพชนบทที่มีการคมนาคม แต่ไม่มีการชลประทาน อาชีพหลักทำการเกษตรกรรมและมีการประกอบอาชีพอื่นด้วย เช่น ทำหัตถกรรมเลี้ยงไหมหรืออุตสาหกรรมในครัวเรือน

3.3 เป็นสภาพชนบทที่มีการคมนาคม มีการชลประทาน หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพทางการเกษตรแบบสมบูรณ์

3.4 เป็นสภาพชนบทที่มีแนวโน้มของอาชีพเกษตรกรรมจะเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรม

3.5 เป็นสภาพชนบทที่มีอาชีพเกษตรกรรม เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมทางการเกษตรโดยตรง

3.6 เป็นสภาพชนบทที่มีแนวโน้มที่จะเชื่อมโยงหรือมีความเชื่อมโยงอยู่แล้ว กับแหล่งอุตสาหกรรมทางไกล (ชินวูร สุนทรสิมะ, 2522 : 18)

จะเห็นได้ว่าการแบ่งพื้นที่ของโมเซอร์และชินวูร นั้นมีลักษณะคล้ายคลึงกันเพราะแบ่งพื้นที่ออกตามสภาพที่ปรากฏอยู่ในพื้นที่ชนบทนั้น ๆ ส่วนไฮริค นั้นเป็นสมัยใหม่ ได้จำแนกความแตกต่างของพื้นที่ชนบทไทยออกเป็น 3 เขต ตามลักษณะโครงสร้างของปัญหาความยากจนที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับทางการเกษตร ดังนี้

1. เขตชนบทก้าวหน้า เป็นเขตพื้นที่ระบบการเกษตรเปิดให้มีการปรับปรุงฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ การทำการเกษตรในเขตนี้มีลักษณะสำคัญ คือ เป็นพื้นที่ในเขตชลประทานสมบูรณ์แบบ เขตพืชไร่ 2 ครั้ง และเขตปลูกพืชอุตสาหกรรม เขตผลไม้ และไม้ยืนต้น เขตยางพาราพันธุ์ดี เขตพืชผักสวนครัว ในปี 2526 มีพื้นที่ชนบทก้าวหน้าประมาณ 35.76 ล้านไร่หรือประมาณร้อยละ 29.48 ของพื้นที่ทำการเกษตรทั้งประเทศ

2. เขตชนบทปานกลาง เป็นเขตพื้นที่ใกล้เคียงระบบชลประทานสามารถป้องกันน้ำท่วมและเสริมปริมาณน้ำ เพื่อการเพาะปลูกในฤดูฝนหรือเขตที่มีโอกาสปลูกพืชเสริมได้บ้างเล็กน้อย ก่อนหรือหลังการปลูกข้าว เขตปานกลางนี้กระจายอยู่ทั่วไปทุกภาคของประเทศ ฐานะความเป็นอยู่ส่วนใหญ่พออยู่พอกิน รายได้มีเล็กน้อยเพียงใช้สอยอยู่กับภาวะของฝนและราคาพืชไร่ในแต่ละปี มีความเสี่ยงภัยในรายได้พอสมควร

3. เขตชนบทล้าหลัง เป็นเขตปลูกพืชครั้งเดียวโดยอาศัยน้ำฝนเกษตรกรรมส่วนใหญ่ดำเนินการเกษตรแบบยังชีพ เช่น ทำนาในหน้านา นอกหน้านาหาปลา เก็บผัก จับสัตว์ เลี้ยงสัตว์ รายได้เป็นค่าเงินต่ำมาก และยังเสี่ยงภัยกับธรรมชาติสูง เจ็บป่วยอาศัยยากลางบ้าน ยาแผนโบราณบางพื้นที่ได้รับความเดือดร้อนทางไสยศาสตร์ มีกิจกรรมและพิธีกรรมพื้นบ้านมากซึ่งจะทำให้แรงงานหมดไปกับกิจกรรมเหล่านี้ (ไซมิก ปันเบียมรัชฎ์. 2526 : 8-12)

ถึงแม้ว่าจะมีการแบ่งพื้นที่ชนบทออกเป็นระดับต่าง ๆ ตามสภาพที่ปรากฏ หรือตามลักษณะโครงสร้างของปัญหาความยากจน แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินการพัฒนาชนบท ก็ต้องดำเนินการไปในทุกพื้นที่ ดังที่มาร์กาเร็ต (Margaret) ได้เสนอไว้ คือ

1. พัฒนาระดับพื้นที่ที่มีปัญหาเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมมากที่สุด
2. พัฒนาระดับพื้นที่ที่มีโอกาสเติบโตมากที่สุด ทั้งทางด้านเศรษฐกิจที่อยู่อาศัย การสื่อสารและชุมชนชนเมือง ซึ่งสามารถรองรับการเจริญเติบโตได้
3. พัฒนาระดับพื้นที่ที่มีความจำเป็นจำกัดทางด้านกายภาพ และการปกครอง
4. พัฒนาระบบแบบของแรงงานที่มีอยู่ในพื้นที่
5. พัฒนาระบบแนวโน้ม และปัจจัยที่จะช่วยในการเติบโตได้
6. พัฒนาระบบแนวทางหรือแนวโน้มที่เป็นอยู่ (Margaret. 1975 : 19)

จากข้อเสนอแนะของมารีกาเร็ต แสดงให้เห็นว่า การพัฒนานั้นจำเป็นต้องมีการพัฒนาในทุกพื้นที่ แต่แนวทางการพัฒนานั้นควรเป็นไปตามความพร้อม ตามสภาพที่เป็นอยู่ของแต่ละพื้นที่ซึ่งในการพัฒนาชนบทของประเทศไทยนั้น คณะทำงานศึกษานโยบายการพัฒนาชนบทภายใต้การนำของศาสตราจารย์ เสน่ห์ จารุมิก ได้เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาชนบท โดยแยกออกเป็นสิ่งที่รัฐบาลทำกับสิ่งที่รัฐบาลไม่ควรทำไว้ ดังนี้

สิ่งที่ควรทำ	สิ่งที่ไม่ควรทำ
1. ต้องเพิ่มความพยายามในการขยายขอบเขตการพัฒนาให้ครอบคลุมถึงชนบททั่วไป 2. ต้องจัดการพัฒนาโดยยึดข้อเท็จจริงในแต่ละพื้นที่เป็นหลัก 3. การพัฒนาจะต้องให้ความสำคัญแก่พื้นที่ที่มีความยากจนหนาแน่นเป็นพิเศษ 4. ยุทธศาสตร์หลักของการพัฒนาชนบทจะต้องมุ่งเน้นเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตชาวชนบท 5. บทบาทของรัฐในการพัฒนาชนบทโดยกระตุ้นให้ชาวชนบทเข้าใจปัญหา และเพิ่มสติปัญญาในการทอสมัญหาด้วยตนเอง 6. เงื่อนไขที่สำคัญในการพัฒนาชนบทที่ถาวร คือ การมีส่วนร่วมของชาวชนบทเพื่อต่อสู้ปัญหา	1. ไม่ควรทำโครงการทดลองเพียงบางท้องถิ่นเท่านั้น 2. ไม่ควรทำการพัฒนา โดยอาศัยแม่แบบที่กำหนดโดยส่วนกลางแต่เพียงด้านเดียว 3. ไม่ควรทำการพัฒนาโดยคำนึงถึงพื้นที่มีแนวโน้มในการเพิ่มผลผลิตเป็นหลัก แต่เพียงอย่างเดียว 4. ยุทธศาสตร์การพัฒนา ซึ่งอาศัยทรัพยากรชนบท เพื่อเร่งความเร็วเติบโตของประเทศและแก้ปัญหาส่วนรวม เช่น ปัญหาการขาดเงินนั้นไม่เหมาะสมกับการพัฒนาชนบท 5. ไม่ควรไปโอบอุ้ม หรือมุ่งเข้าไปพัฒนาแทนชาวชนบท 6. ไม่ควรขยายโครงการระดับพื้นที่ซึ่งประชาชนไม่มีส่วนในการวางแผนและปฏิบัติ

สิ่งที่ควรทำ	สิ่งที่ไม่ควรทำ
7. ในระยะสั้นรัฐบาล ควรเตรียมพื้นฐานให้มีการกระจายความสามารถในการพัฒนาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นอย่างจริงจัง 8. ความสำนึกของการพัฒนาชนบท ต้องวัดจากความสามารถในการพึ่งตนเองของชาวชนบทเป็นสำคัญ	7. ไม่ควรทำโครงการพัฒนาโดยมีได้คำนึงถึงการเพิ่มระดับความสามารถของประชาชนในท้องถิ่น 8. ไม่ควรวัดความสำเร็จของการพัฒนาชนบทจากการเพิ่มรายได้แก่เพียงอย่างเดียว

ที่มา : โฆษิต บันเปี่ยมวิญญ์ ชนบทไทย : ความก้าวหน้าและล้าหลัง หน้า 128-129

ปัจจุบันประเทศไทยอยู่ในระยะการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชนบทอย่างจริงจังรัฐบาลได้ประกาศแนวทางในการพัฒนาชนบทเพื่อให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. ยึดปัญหาในแต่ละพื้นที่เป็นหลัก โดยมุ่งแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร เศรษฐกิจสังคมและความมั่นคงให้สอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริงและความต้องการของประชาชน โดยกระจายอำนาจให้จังหวัดกำหนดพื้นที่เป้าหมายของตนเอง
2. มุ่งยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนทุกพื้นที่ คือ พื้นที่ลุ่มน้ำ พื้นที่ป่ากลาง พื้นที่ทิวเขา ให้ชนชั้นระดับที่ขึ้นตามขั้นตอน โดยรัฐจะทุ่มเททรัพยากรในพื้นที่ลุ่มน้ำและป่ากลางเป็นหลัก แต่จะสนับสนุนภาคเอกชนมาลงทุนในพื้นที่ทิวเขามากขึ้น
3. เน้นการพัฒนากำลังแรงงานของรัฐเอง และระหว่างรัฐกับเอกชน และประชาชนในการแก้ปัญหาระดับพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการส่งเสริมความสามารถทางด้านการเพิ่มผลผลิต รายได้ และการมีงานทำ โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับท้องถิ่น
4. สนับสนุนบทบาทขององค์กรประชาชน และประชาชนในการตัดสินใจแก้ปัญหาลงทุนของตนเอง

และชุมชน เพื่อนำไปสู่การช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้น (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 2530 : 21)

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาชนบท จะเน้นการแก้ปัญหาในพื้นที่นั้น ๆ ที่มียุติธรรมในทุก ๆ ด้าน ซึ่งสภาพทาง ๆ ในแต่ละพื้นที่นั้นจะแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม ทั้งนี้การที่จะทำการพัฒนาในท้องถิ่นใด จะต้องศึกษาสภาพพื้นที่ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น วิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนเหตุและปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่ทำให้เกิดผลกระทบกับพื้นที่ การศึกษาดังกล่าวจะช่วยให้สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ รวมทั้งสามารถคาดคะเนแนวโน้มของเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่นั้น ๆ ได้ในอนาคต ซึ่งการศึกษานี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย

แต่อย่างไรก็ตามการแบ่งพื้นที่ตามลักษณะต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วนั้น ก็ยังไม่พอเพียงสำหรับที่จะเข้าไปดำเนินการพัฒนาได้ แต่จะต้องศึกษาว่าในหมู่บ้านที่แบ่งออกไปแล้วนั้น หมู่บ้านใด ตำบลใดพร้อมที่จะพัฒนาหรือมีความต้องการจะพัฒนาหมู่บ้านของตนแล้ว มิใช่เป็นการเข้าไปบังคับให้เขายอมรับและทำตามที่เราเห็นว่าดี การที่หมู่บ้านต่าง ๆ มีความพร้อมในการที่จะพัฒนาตนเองได้นั้น เรียกว่าหมู่บ้านที่มีศักยภาพในการพัฒนา

ชนบท : ศักยภาพในการพัฒนา

มนัส สุวรรณ ได้เสนอแนวความคิดในการพัฒนาชนบทว่า จากความคิดและความเชื่อว่าการพัฒนาชนบทให้เจริญก้าวหน้า ประชาชนมีความอยู่ดีกินดีได้นั้น ศักยภาพของประชากรในชนบทรวมทั้งศักยภาพของสิ่งแวดล้อมต้องได้รับการพิจารณาทั้งสองสิ่ง และได้อธิบายว่าสิ่งที่ต้องวิเคราะห์ คือ

1. วิเคราะห์ศักยภาพของประชากร
 - 1.1 เจริญปริมาณ (Quantitative analysis)
 - 1.2 เจริญคุณภาพ (Qualitative analysis)
2. วิเคราะห์ศักยภาพของสิ่งแวดล้อม
 - 2.1 ความเหมาะสมทางกายภาพของพื้นที่เพื่อการเกษตร เช่น ภูมิประเทศ ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ปริมาณน้ำและคุณภาพของน้ำ อุณหภูมิและความชื้นของอากาศ
 - 2.2 ความมั่นคงเชิงนิเวศวิทยา โดยทั่วไปของพื้นที่พิจารณาความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อม

กับสิ่งมีชีวิตภายในสังคมชนบทที่มีความสมดุลเพียงใด (มนัส สุวรรณ. 2526 : 41)

หมู่บ้านที่มีศักยภาพในการพัฒนา นั้น นางเยาว์ ชัยเสรี ได้เสนอว่าควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ประชากรของหมู่บ้านรู้จักใช้รายได้ของทนายจ้างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดสวัสดิภาพด้านศักยภาพหรือด้านวัตถุในหมู่บ้าน
2. ประชากรของหมู่บ้านมีความมั่นใจในตนเอง มีความกระตือรือร้นที่จะเปลี่ยนแปลง ให้ทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอไม่เฉื่อยชา
3. หมู่บ้านมีผู้นำที่ดีมีประสิทธิภาพ องค์การชุมชนในหมู่บ้านทำงานมีประสิทธิภาพ
4. ประชากรของหมู่บ้านมีโอกาสเป็นเจ้าของที่ดินทำกินของตนเอง
5. หมู่บ้านมีทรัพยากรชุมชนเป็นพื้นฐานอยู่แล้วส่วนหนึ่ง
6. เกษตรกรในหมู่บ้านมีความรู้ ความชำนาญ ความมั่นใจในการผลิตของตน เพื่อให้มีผลผลิตสูง และมีการ diversity ผลผลิตทางการเกษตร
7. เกษตรกรสามารถขายผลผลิตของตนได้โดยสะดวก ไม่ถูกกดราคา และสามารถซื้อวัสดุอุปกรณ์การเกษตรได้โดยสะดวก
8. เกษตรกรได้รับบริการด้านสินเชื่อเพื่อการเกษตรอย่างเพียงพอ
9. ประชากรของหมู่บ้านมีรายได้สูง และมีการกระจายรายได้ที่ไม่แตกต่างกันมากนัก

พร้อมกันนี้ก็ได้ศึกษาเปรียบเทียบหมู่บ้านศรีคอนมุล ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ 1 ของภาคเหนือกับหมู่บ้านแม่คำและหมู่บ้านม่วงคำ ซึ่งผลปรากฏว่า หมู่บ้านศรีคอนมุลมีศักยภาพสูงกว่าอีก 2 หมู่บ้าน (นางเยาว์ ชัยเสรี. 2520 : 157)

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ได้เสนอทฤษฎีศักยภาพในการพัฒนาและการแพร่กระจาย โดยมีตัวแปรที่สำคัญ คือ

1. ทฤษฎีการรวมชาติโดยศึกษาเฉพาะการถือครองและการใช้ประโยชน์จากดิน
2. ทฤษฎีการมนุษย์ คือ ปริมาณของคนในวัยทำงาน (อายุ 15 - 64 ปี)
3. การมีส่วนร่วมในองค์การหมู่บ้าน

4. การแนะนำในหมู่บ้าน หมายถึง บ้านที่ไม่เป็นทางการ
5. การศึกษาคือสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับราชการของรัฐ
6. การฝึกอบรม

ผลจากการศึกษาที่หมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปรากฏว่า ทฤษฎีนี้สามารถอธิบายการพัฒนาของชุมชนได้ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2521 : 135 - 151)

การพัฒนารอบหมู่บ้าน

✱ การพัฒนารอบหมู่บ้านใหม่เกิดขึ้นจากการกำหนดเป้าหมายและแผนงาน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาในเขตพื้นที่ยากจนก่อน เพื่อให้มีองค์การบริหารและมีการแบ่งสายงานรับผิดชอบแน่นอนจึงได้มีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารการพัฒนารอบหมู่บ้าน พ.ศ. 2524 เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2524 โดยมีสาระสำคัญ คือ

ระบบ กชช. คือ แนวทางการพัฒนารอบหมู่บ้านใหม่ที่มีจุดมุ่งหมายในการแก้ไขปัญหาค่าเงินงานพัฒนารอบหมู่บ้านในท้องถิ่น คือ การดำเนินงานที่กระจายกระจายของส่วนราชการต่าง ๆ และการเลือกพื้นที่ดำเนินการส่วนกลาง คือ กระทรวง ทบวง กรม เป็นกำหนดโดยสามัญสำนึก ทำให้ประชาชนมีความรู้สึกว่าการดำเนินงานตามโครงการของรัฐบาลเป็นหน้าที่ของส่วนราชการแต่เพียงฝ่ายเดียว ✱

การบริหารงานพัฒนารอบหมู่บ้านใหม่ตามระบบ กชช. มีเป้าหมายสำคัญ คือ การผนึกกำลังของกระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารอบหมู่บ้านให้มีการประสานกันตั้งแต่ระดับชาติลงไปจนถึง จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน โดยมีการดำเนินงานร่วมกันเป็นแผนอย่างมีระบบ มีการขสมผสานของโครงการและความต่อเนื่องของโครงการ ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ การเลือก พื้นที่ดำเนินการโดยการให้ระบบขสมมูลในการจัดทำโครงการที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาค่าเงินงานของแต่ละพื้นที่

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารการพัฒนารอบหมู่บ้านใหม่ ได้มีการจัดตั้งระดับองค์กรต่าง ๆ ดังนี้

ระดับชาติ ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนารอบหมู่บ้านแห่งชาติ (กชช.) มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน

ระดับจังหวัด ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาจังหวัด (กพจ.) มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และคณะกรรมการพัฒนาชนบทระดับจังหวัด (อกช.) มีรองผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน โดยปฏิบัติหน้าที่ในการช่วยเหลือ กพจ. ในการวางแผนพัฒนาชนบทระดับจังหวัดทุกด้าน

ระดับอำเภอ ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาอำเภอ (กพอ.) และคณะกรรมการพัฒนากิ่งอำเภอ (กพอ. กิ่งอำเภอ) มีนายอำเภอและปลัดอำเภอเป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอเป็นประธาน

ระดับตำบลและหมู่บ้าน ได้แก่ คณะกรรมการสภาตำบล (กสท.) มีกำนันเป็นประธาน และคณะกรรมการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล (คปต.) มีกำนันเป็นหัวหน้าคณะทำงาน มีเกษตรตำบล สาธารณสุขตำบล ครูในตำบล พัฒนาการตำบล และราษฎร เพื่อให้ความสนับสนุนทางวิชาการ และอุปกรณ์ที่จำเป็นแก่สภาตำบล พร้อมทั้งตรวจสอบความเรียบร้อยของโครงการที่สภาตำบลจะเสนอในแผนพัฒนาตำบล

องค์กรแต่ละระดับประกอบด้วยแผนกหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 4 กระทรวงหลัก คือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงมหาดไทย เพื่อให้เกิดการประสานงานในระหว่างสาขาทุกระดับ (สมชาย erguson สมบัติ และจินตนา ศรีภักดิ์, 2530 : 34 - 35)

✧ จากที่กล่าวมาแล้วแสดงให้เห็นว่า ระบบ กชช. เป็นระบบการพัฒนาชนบทแนวใหม่ เพราะได้มีการจัดองค์กร เพื่อการพัฒนาชนบทและรวมหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนบท มาไว้เป็นองค์กรเดียวกัน อันเป็นการทำให้การบริหารการพัฒนาชนบทเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การพัฒนาชนบทแนวใหม่อาศัยข้อมูลจากพื้นที่ระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะหมู่บ้านและอำเภอ เพื่อประโยชน์ในการวางแผนที่เรียกว่า กชช. 2 ค. ซึ่งหมายถึง แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน ที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ประสานกับกระทรวงหลักในการพัฒนาชนบทจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสำรวจสภาพทั่วไปของหมู่บ้านรวมทั้งเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาตำบล อำเภอ จังหวัด ตลอดจนเป็นข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 และยังใช้เป็นข้อมูลประเมินผลการพัฒนาโดยส่วนรวมอีกด้วยหน่วยงานหลักในการประสานการจัดเก็บข้อมูล กชช. 2 ค. คือ กรมการพัฒนาชุมชน โดยมอบให้ คปต. เป็นผู้จัดเก็บข้อมูล (ศูนย์

ประสานการพัฒนาชนบทแห่งชาติ. 2530 : 1)

* ขอมูล กรร. 2 ค. กำหนดตัวชี้วัดเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ขอมูล กรร. 2 ค. ไว้ 5 ตัว และประกอบด้วยตัวชี้วัดย่อยดังนี้

1. โครงสร้างพื้นฐานประกอบด้วยตัวชี้วัดย่อย 10 ตัว คือ 1) การตั้งถิ่นฐาน (เอกสารสิทธิ์) 2) การมีไฟฟ้า 3) การคมนาคม 4) การมีโรงส้วมหรือร้านค้า 5) สภาพความคงทนของบ้าน 6) แหล่งไม้ใช้สอยและเชื้อเพลิง 7) การประกอบอาชีพและการมีงานทำ 8) สักว้ใช้งาน 9) อัตราค่าจ้าง และ 10) สิทธิในที่ดิน

2. การประกอบอาชีพผลิตและรายได้ประกอบด้วยตัวชี้วัดย่อย 8 ตัว คือ 1) ผลผลิตจากการทำนา 2) ผลผลิตจากการทำไร่ 3) การประกอบอาชีพอื่น ๆ 4) อัตราการขายของสัตว์โลก 5) การอพยพหางานทำ 6) การรวมตัวของเกษตรกร 7) แหล่งสินเชื่อทางการเกษตร และ 8) การทำการเกษตรถูกแล้ง

3. สาธารณสุขและการอนามัยประกอบด้วยตัวชี้วัดย่อย 10 ตัว คือ 1) บริการสาธารณสุขในหมู่บ้าน 2) บริการสาธารณสุขในตำบล 3) สุขลักษณะในบ้าน 4) สุขภาพและอนามัย 5) การรักษาพยาบาล 6) เด็กแรกเกิดถึง 1 ปี 7) เด็ก 1 - 5 ปี 8) การฉีควัคซีน 9) การวางแผนครอบครัว และ 10) ความรู้ในการรักษา

4. แหล่งน้ำ ประกอบด้วยตัวชี้วัดย่อย 2 ตัว คือ 1) น้ำกินและน้ำใช้ และ 2) น้ำเพื่อการเกษตร

5. ระดับความรู้และการศึกษาประกอบด้วยตัวชี้วัดย่อย 4 ตัว คือ 1) ระดับการศึกษาของประชาชน 2) การให้ความรู้จากรัฐ 3) ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและการศึกษา และ 4) สถานที่ให้ความรู้ในหมู่บ้าน

โดยมีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ คือ

- | | | |
|---|---------------|---|
| 3 | คะแนนหรือ *** | หมายถึง ระดับการพัฒนาสูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ย |
| 2 | คะแนนหรือ ** | หมายถึง ระดับการพัฒนาอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ย |
| 1 | คะแนนหรือ * | หมายถึง ระดับการพัฒนาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย แสดงว่าหมู่บ้านมีปัญหในเรื่องนั้น ๆ |

จากตัวชี้วัด 34 ตัวของข้อมูล กษช. 2 ค. ได้พิจารณาตัวชี้วัดที่สำคัญบางตัวมาใช้ในการจัด
ระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน ภายใต้กลุ่มปัญหา 5 กลุ่มปัญหา คือ

1. กลุ่มปัญหาโครงสร้างพื้นฐานประกอบด้วย 2 ปัญหาหลักดังนี้ 1) การคมนาคม 2) สิทธิ
ในที่ดิน

2. กลุ่มปัญหาการประกอบอาชีพ ผลผลิต และรายได้ประกอบด้วย 5 ปัญหาหลัก ดังนี้
1) การประกอบอาชีพและรายได้ 2) สวัสดิ์ใช้งาน 3) อัตราการตายของสัตว์ปีก 4) การรวมตัวของ
เกษตรกร 5) การทำการเกษตรถูกแล้ง

3. กลุ่มปัญหาสาธารณสุขและการอนามัยประกอบด้วย 4 ปัญหาหลักดังนี้ 1) สุขลักษณะในบ้าน
2) สุขภาพอนามัย 3) เด็กแรกเกิดถึง 1 ปี 4) การฉีควัคซีน

4. กลุ่มปัญหาแหล่งน้ำ ประกอบด้วย 2 ปัญหาหลัก ดังนี้ 1) น้ำกินและน้ำใช้ 2) น้ำเพื่อ
การเกษตร

5. กลุ่มปัญหาความรู้และการศึกษา ประกอบด้วยปัญหาหลัก คือ 1) ความรู้และการศึกษา

สรุปกลุ่มปัญหามี 5 กลุ่ม ประกอบด้วยปัญหาหลัก 14 ปัญหา

หลักเกณฑ์การแบ่งระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน โดยแบ่งหมู่บ้านออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. หมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับแรก (หมู่บ้านล่าง) หมายถึง หมู่บ้านที่มีกลุ่มปัญหาตามเกณฑ์
การแบ่งระดับการพัฒนาหมู่บ้าน 4 หรือ 5 กลุ่มปัญหา (แต่ละกลุ่มปัญหาต้องอย่างน้อย 1 ปัญหาหลักที่ได้
1 คะแนน จึงจะถือว่ามีปัญหา)

2. หมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับสอง (หมู่บ้านปานกลาง) หมายถึง หมู่บ้านที่มีกลุ่มปัญหาตามเกณฑ์
การแบ่งระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน 1 หรือ 2 หรือ 3 กลุ่มปัญหา (แต่ละกลุ่มปัญหาต้องอย่างน้อย 1 ปัญหา
หลักที่ได้ 1 คะแนนจึงจะถือว่ามีปัญหา)

3. หมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับสาม (หมู่บ้านก้าวหน้า) หมายถึง หมู่บ้านที่มีผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัด
เรื่องการมีไฟฟ้า สภาพความคงทนของบ้านและสุขลักษณะในบ้านอยู่ในเกณฑ์ (ได้ 3 คะแนน) ทั้ง 3 ตัว
(ศูนย์ประสานการพัฒนาชนบทแห่งชาติ. 2530 : 3 - 28)

ดังนั้น การแบ่งระดับการพัฒนาหมู่บ้านของศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท กระทรวงมหาดไทย ยึดเกณฑ์จากกลุ่มปัญหา 5 กลุ่ม ประกอบด้วยครัว 14 ครัว หมู่บ้านที่มีปัญหา 4 - 5 กลุ่ม เป็นหมู่บ้านล้าหลัง หมู่บ้านที่มีปัญหา 1 หรือ 2 หรือ 3 กลุ่ม เป็นหมู่บ้านปานกลาง ส่วนหมู่บ้านก้าวหน้ามีครัว 3 ครัว คือ หมู่บ้านมีจำนวนครัวเรือนที่ใช้ไฟฟ้ามากกว่าครึ่งหนึ่ง มีบ้านที่มีหลังคามุงกระเบื้องหรือสังกะสีมากกว่าร้อยละ 70 และมีสวนส้มมากกว่าร้อยละ 60 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

✖ ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)

ความจำเป็นพื้นฐานหรือความต้องการพื้นฐานขั้นต่ำ ซึ่งเรียกย่อ ๆ ว่า จปฐ. หรือ BMV (basic minimum need) คือ ความจำเป็นพื้นฐานที่หมู่บ้านในชนบทของไทยควรจะเป็นเพื่อที่จะเป็นเกณฑ์วัดว่าอย่างน้อยที่สุดหมู่บ้านในชนบทควรจะมีค่าจำเป็นพื้นฐานเหล่านี้ เพื่อพวกเขาจะได้อยู่อย่างปกติสุขพอสมควรตามช่วงเวลาหนึ่ง ๆ (โครงการ โครงการพัฒนา. 2527 : 79)

เกณฑ์คุณภาพชีวิตตามความจำเป็นพื้นฐานสำหรับประชากร และชุมชนระดับหมู่บ้านชนบทไทย ที่ถือปฏิบัติในปัจจุบัน กำหนดขึ้นโดยนักวิชาการจากกระทรวงต่าง ๆ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานภาคสนามและคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อตั้งเป้าหมายร่วมกันในการทำงานแบบผสมผสานทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้ทุกหมู่บ้านในชนบทของไทยไ้บรรลุถึงเกณฑ์ จปฐ. ภายในปี 2544 ให้ได้ (โครงการโครงการพัฒนา. 2527 : 79)

สาระสำคัญของ จปฐ. ประกอบด้วยความจำเป็นพื้นฐาน 8 ครัวใหญ่ ๆ คือ 1) อาหารดี 2) มีบ้านอาศัย 3) ศึกษาอนามัยถ้วนทั่ว 4) ครอบครัวปลอดภัย 5) ภัยแล้งที่ดี 6) มีลูกไม่มาก 7) อยากรวมพัฒนา 8) พาสุนัขธรรม (ไพฑูริย์ ปิยะปกรณ. 2531 : 279)

ครัววัด จปฐ. 32 ครัว คือ 1) เด็กแรกเกิดถึง 5 ปี ได้รับการเข้าระวังทางโภชนาการและ ไม่มีการขาดสารอาหารในระดับที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ 2) เด็กอายุตั้งแต่ 5 - 14 ปี ได้รับสารอาหารครบถ้วนตามความต้องการของร่างกาย 3) หญิงมีครรภ์ได้บริโภคอาหารอย่างถูกต้องเพียงพอซึ่งมีผลทำให้เด็กแรกเกิดมีน้ำหนักไม่ต่ำกว่า 3,000 กรัม 4) บ้านเรือนมีสภาพคงทนถาวรอย่างน้อย 5 ปี 5) ครอบครัวมีการจัดบ้านเรือนและบริเวณบ้านเรือนให้เป็นระเบียบถูกต้องลักษณะ 6) ครอบครัวมีส่วนถูกหลัก

สุขภาพ 7) ครอบครัวมีน้ำสะอาดดื่มเพียงพอตลอดปี (วันละ 2 ลิตร/คน/วัน) 8) เด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี ได้รับวัคซีนป้องกันโรคคอตีบ ไอกรณ บาดทะยัก โปลิโอและหัดครบตามเกณฑ์อายุ 9) เด็กวัยประถม ศึกษาได้เข้าเรียนภาคบังคับ 10) เด็กวัยประถมศึกษาได้รับวัคซีนป้องกันโรคคอตีบ บาดทะยัก และไทยหอยค 11) ประชาชนอายุ 14 - 50 ปี อ่านออกเขียนได้ 12) ครอบครัวได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ อาหาร การกิน สุขภาพอนามัย กฎหมายชาวบ้านและข่าวสารบ้านเมืองอย่างน้อยเดือน ละครั้ง 13) หญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลก่อนคลอด 14) หญิงตั้งครรภ์ได้รับการหัดคลอดและการดูแล หลังคลอด 15) ประชาชนปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 16) ครอบครัวมีการปลูกพืชหมุนเวียนหรือพืช บำรุงดิน 17) ครอบครัวมีการใช้ปุ๋ยบำรุงดินเพื่อเพิ่มผลผลิต 18) ครอบครัวมีการป้องกันและกำจัดศัตรู พืช 19) ครอบครัวมีการป้องกันการระบาดของโรคสัตว์ 20) ครอบครัวมีการใช้พันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่ ทางราชการส่งเสริม 21) คู่สมรสมีบุตรไม่เกิน 2 คน และสามารถใช้บริการคุมกำเนิดได้ตามต้องการ 22) ครอบครัวเป็นสมาชิกกลุ่มที่ทั้งชั้นเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 23) หมู่บ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง 24) หมู่บ้านร่วมกันบำรุงรักษาสาธารณสมบัติที่รัฐและชุมชนสร้างขึ้น 25) หมู่บ้านร่วมกันบำรุงรักษามรดก ทางวัฒนธรรม 26) หมู่บ้านร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 27) ประชาชนไม่ไว้วางใจในการเลือกตั้ง ความระบอบประชาธิปไตย 28) กรรมการหมู่บ้านมีความสามารถวางแผนดำเนินการตามแผนและจัดระบบ การบำรุงรักษางานด้วยตนเองได้ 29) ในหมู่บ้านมีความสามัคคีและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน 30) บุคคล ในครอบครัวมีการปฏิบัติศาสนกิจอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง 31) บุคคลในครอบครัวไม่เล่นการพนัน และ ไม่ติดสุราหรือสิ่งเสพติดอื่น ๆ 32) ครอบครัวไม่ใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยในการจัดงานประเพณีต่าง ๆ (คณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ. 2531 : 45 - 47)

จะเห็นได้ว่า จปฐ. เป็นเป้าหมายที่ประชาชนสามารถที่จะเดินทางไปถึงได้ ถ้าประชาชนได้รับการชี้แนะที่ถูกต้องอันจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี

การนำข้อมูล กชช. 2 ค และ จปฐ. มาใช้ทำให้เกิดผลส่งเสริมหลักการพัฒนาชนบทแนวใหม่ ซึ่งประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหของกันอันนำไปสู่การพึ่งตนเองในด้านของราชการทำให้เกิดการ ผสมผสานในการร่วมกันทำงานมากขึ้น และยังเป็นการช่วยค้นหาสภาพปัญหาที่แท้จริงของหมู่บ้านอีกด้วย

การเลือกตัวแปรที่นำมาใช้เป็นดัชนีในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกตัวแปรที่มีความสำคัญ และ

ส่งผลต่อการพัฒนาชนบทโดยการศึกษาราก ฤทธิ์ งานวิจัยต่าง ๆ รวมทั้งประสบการณ์ที่ผู้วิจัยได้พบเห็นในพื้นที่ซึ่งตัวแปรเหล่านี้สามารถเป็นตัวชี้วัดกับการพัฒนาของหมู่บ้านในพื้นที่นี้ได้

ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงเลือกตัวชี้วัดจาก กชช. 2 ค และตัวชี้วัดจาก จปฐ. ที่สำคัญมาใช้เป็นตัวแปรร่วมกับตัวแปรทางกายภาพและสาธารณูปโภคที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อจำแนกหมู่บ้านชนบทในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาสออกเป็นกลุ่มพื้นที่ที่มีการพัฒนาก้าวหน้า บานกลาง และล้าหลัง ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ

ลักษณะทางกายภาพ

การศึกษาลักษณะทางกายภาพของพื้นที่จะทำให้เข้าใจลักษณะที่แท้จริงของพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งมีอิทธิพลต่อลักษณะของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในแต่ละท้องถิ่น การเข้าใจในลักษณะทางกายภาพของพื้นที่จะช่วยในการหาแนวทางเพื่อการแก้ไขปรับปรุงพื้นที่นั้น ๆ ได้ถูกต้อง

การศึกษาองค์ประกอบเพื่อจำแนกหมู่บ้านในอำเภอตากใบ ผู้วิจัยได้ใช้ตัวแปรทางกายภาพเพื่อนำมาวิเคราะห์หาความสำคัญของตัวแปรนั้น ผู้วิจัยได้เลือกตัวแปรทางกายภาพ สาธารณูปโภค เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพอนามัย โดยเฉพาะตัวแปรทางกายภาพเป็นตัวแปรที่บ่งบอกลักษณะที่แท้จริงของอำเภอตากใบ คือ มีลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบ ที่ราบลุ่มสลับกับสันทราย ดังนั้น ในการศึกษาทางกายภาพจึงใช้ตัวแปรที่เป็นลักษณะของพื้นที่มาศึกษาด้วย

สันทราย

เนื่องจากจังหวัดนราธิวาสตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก ซึ่งเป็นชายฝั่งทะเลยกตัว ดังนั้น บริเวณด้านตะวันออกของจังหวัดที่ติดทะเล จะมีลักษณะเป็นหาดทรายและสันทรายขนานไปกับชายฝั่งทะเล ทั้งนี้ สุรพล เจริญพงศ์ ได้กล่าวว่า พื้นที่ภาคใต้ประมาณ 1 เปอร์เซ็นต์ ที่พบเป็นแนวชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก เกือบตลอดแนวฝั่งตั้งแต่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไปจนถึงจังหวัดนราธิวาสเกิดขึ้นเนื่องจากด้านทิศตะวันออกของภาคใต้เป็นฝั่งทะเลยกตัว น้ำทะเลตอยร่นออกไปทำให้ฝั่งทะเลคันเขิน กระบวนการของคลื่นหรือกระแสน้ำทะเลจะพัดพาเอาอนุภาค ทราย หิน ทรายมาทับถมไว้ตามริมฝั่ง และกองทับถมไปเรื่อย ๆ ทำให้เกิดเป็นสันทรายเคียว ๆ และแนวหาดออกไป อาจเป็นสันเคียวหรือหลาย ๆ สันขนานกันไป

(สุรพล เจริญพงศ์. 2524 : 3) ซึ่งตรงกับที่ อภิสิทธิ์ เอี่ยมหน่อ กล่าวว่า สันทรายเป็นเนินทรายที่พบเป็นแนวยาวขนานไปกับชายฝั่งทะเล เกิดจากลมพัดพาเอาทรายละเอียดมากกองทับถมกัน เนินทรายจะขวางทิศทางลงสู่ทะเลหรือพบเป็นชั้น ๆ ไปเมื่อลงสู่ทะเล ความสูงของเนินเท่า ๆ กัน ระหว่างเนินมักจะเป็นที่ลุ่มต่ำ (อภิสิทธิ์ เอี่ยมหน่อ. 2525 : 411)

ลักษณะของสันทรายในอำเภอกาบังจะมีสันทรายใหม่และสันทรายเก่าคือ สันทรายใหม่เริ่มจากบ้านคาบมา ผ่านเกาะจุโวะ บ้านเกาะยาว วางตัวขนานกับแนวสันทรายเก่าขึ้นไปเรื่อย ๆ (ประเสริฐ หิรัญธรรม. 2526 : 47) ถัดจากสันทรายใหม่เข้าไปค่อนข้างเป็นที่ลุ่มต่ำ (depression) อยู่ระหว่างสันทรายใหม่กับสันทรายเก่า ซึ่งเป็นที่ลุ่มน้ำขังเกือบตลอดปี ปัจจุบันได้แก่ บริเวณที่เป็นพรุ (ทองสำราจ กิน. 2529 : 2) สุรพล เจริญพงศ์ ได้กล่าวถึงสันทรายใหม่ที่อยู่ถัดจากหาดทรายขึ้นมาว่ามีเนื้อดินเป็นทรายจืด ดินระบายน้ำค่อนข้างมาก มีการชะล้างเกิดขึ้น ทำให้ดินบนเริ่มเป็นกรวด ดินล่างยังคงสภาพเป็นปางอยู่ พืชพรรณธรรมชาติที่ขึ้นมีพวกหญ้า ส่วนสันทรายเก่าเป็นสันทรายที่อยู่ถัดเข้าไปมีอายุมากขึ้นปฏิกิริยาของดินเริ่มจะเป็นกรดเกือบตลอดความลึก 1 - 2 เมตร เนื่องจากการชะล้าง มีการสะสมของอินทรีย์วัตถุในดินมากขึ้น เนื่องจากการสลายตัวของพืชพรรณที่ขึ้นและหายไป ศักยภาพของดินคล้ายกับดินสันทรายใหม่หรือดีกว่าเล็กน้อย นอกจากนี้บนสันทรายยังมีสันทรายชั้นคาน คือ จะมีชั้นที่มีการสะสมของอินทรีย์วัตถุและรากเหล็กทำให้เกิดเป็นคานสีน้ำตาลเข้มอยู่ในชั้นล่างเรียกว่า spodic horizon อาจจะเป็นชั้นบาง ๆ หรือหนาอยู่หวั่นกับความลึกไม่สม่ำเสมอ ชั้นคานนี้จะเกิดเฉพาะบริเวณกว้าง พืชพรรณที่ขึ้นเป็นพวก เสมัก สบทะเล เอน้ำ หรือไม้พุ่มเตี้ย ๆ (สุรพล เจริญพงศ์. 2524 : 5) สันทรายที่มีชั้นคานอินทรีย์ของจังหวัดนราธิวาสมีเนื้อที่ประมาณ 54,444.31 ไร่ หรือร้อยละ 1.95 ของพื้นที่ทั้งหมด จะพบบริเวณที่เป็นสันทรายเก่า ๆ เนื้อดินเป็นดินทรายกลด การระบายน้ำของดินดี การซาดซึมของน้ำของดินดี จะพบชั้นคานอินทรีย์ที่หวั่นกับความลึกตั้งแต่ 50 เซนติเมตรลงไป ชั้นนี้จะหนาตั้งแต่ 10 - 40 เซนติเมตร ชั้นคานเชื่อมแข็งก้วยสารประกอบเหล็กหรืออาจจะเป็นฮิวมัส รากที่ขมกจะมาหยุดอยู่ที่ชั้นนี้ ไม่อาจรอนไชผ่านชั้นคานอินทรีย์ลงไปสู่ชั้นดินล่าง ทั้งนี้ เนื่องมาจากเป็นชั้นคานเชื่อมแข็ง หรือมีสารพิษที่ยับยั้งการเจริญของรากพืช สะสมกันในพื้นที่นี้ ก็มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติมาก ปัจจุบันเป็นป่า เสมักหรือไผ่ปลุกมะพร้าว (ทองวางแผนการไร้ที่กิน. 2529 : 98)

บนสันทรายโดยทั่ว ๆ ไป จะสามารถปลูกยางโม มะม่วงหิมพานต์ มะพร้าวหรือไผ่เป็นทุ่งหญ้า

เลี้ยงสัตว์ (สุรพล เจริญพงศ์. 2524 : 5) และกวี วรกวิน ได้ศึกษาดินที่เกิดบนสันทราย อำเภอบางพลี จังหวัดพระจวบคีรีขันธ์ ว่าเมื่อวิเคราะห์เนื้อดินและคุณสมบัติทางเคมีแล้วพบว่าระดับความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ทำให้เสียเปรียบในแง่เกษตรกรรม (กวี วรกวิน. 2525 : 6) ส่วนอภิสิทธิ์ เอี่ยมหน่อ ได้ทำการสำรวจดินปลูกไม้ผลของพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกพบว่า ดินทรายใหม่ที่เกิดขึ้นเป็นแนวยาวขนานไปกับชายฝั่งทะเลเป็นดินทรายหยาบ ขนาดเม็ดปานกลาง การระบายน้ำดี มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำมาก ผลการวิจัยปุ๋ยอินทรีย์และอนินทรีย์ ดินทรายนี้สามารถปลูกมะพร้าว ถั่ว และพืชผักสวนครัวได้ (อภิสิทธิ์ เอี่ยมหน่อ. 2523 : 41 - 46) และนริชา ศรีสุวรรณ ได้กล่าวถึงการใช้พื้นที่บนสันทรายว่า ดินบนสันทรายเป็นดินที่มีปริมาณแร่ธาตุอาหารต่ำ เนื้อดินเป็นทรายมาก ทำให้มีคุณสมบัติในการอุ้มน้ำต่ำ พืชที่สามารถปลูกได้ คือ มะพร้าว ทาล ไม้ มะม่วงหิมพานต์ มะนาว แดงโม การบำรุงรักษาดินบนสันทรายจำเป็นต้องมีการใส่ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยวิทยาศาสตร์ในอัตราและระยะเวลาที่เหมาะสมตลอดจนมีการปลูกพืชคลุมดินด้วย และนอกจากนี้สามารถใช้พื้นที่เลี้ยงสัตว์ อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว (นริชา ศรีสุวรรณ. 2529 : 328 - 329)

กล่าวได้ว่า สันทรายชายทะเลเป็นสันทรายที่มีศักยภาพทางการเพาะปลูกต่ำ เพราะเป็นดินที่มีแร่ธาตุอาหารพืชต่ำ ประกอบกับเป็นสันทรายที่มีชั้นดินอินทรีย์ยิ่งทำให้ศักยภาพในการเพาะปลูกต่ำลงไปอีกและจำเป็นต้องมีการใส่ปุ๋ยเพิ่มขึ้นจากดินปลูก ดังนั้น พื้นที่ใดที่เป็นสันทรายชายทะเล และสันทรายที่มีชั้นดินจะทำให้พื้นที่นั้นมีศักยภาพในการเพาะปลูกต่ำไปด้วย

พื้นที่พรุ

"พรุ" เป็นภาษาสามัญที่ใช้เรียกกันทั่วไปทางภาคใต้ หมายถึง บริเวณที่ลุ่มหรือมีน้ำแช่ขัง มีซากพืชผุพังต่าง ๆ ทับถม เวลาเหยียบย่ำจะยุบตัวและมีความรู้สึกหนืด ๆ (สุรพล เจริญพงศ์. 2525 : 1) ส่วนกองบรรณวิทย์ที่ค้นคว้าความหมายว่า พรุ หมายถึง บริเวณที่ลุ่มน้ำขังอยู่ตลอดเวลา มีพืชพรรณขึ้นอยู่และทยอยทับถมกันเป็นเวลานานหลายปี เกิดเป็นชั้นดินที่มีอินทรีย์วัตถุล้วน ๆ หนานากน้อยแตกต่างกัน ตั้งแต่ 10 - 20 เซนติเมตร ถึง 8 - 10 เซนติเมตร (มานพ ทิระเทมย์. 2528 : 11)

พิสุทธิ วิจารณ์ อ้างถึงผลการศึกษาของ เกนท์ (Dent) วิจารณ์ (Vijansorn) และ

แฮสติ้งส์ (Hastings) ว่า การกำเนิดพรุในจังหวัดนราธิวาส มีผลเชื่อมโยงมาจากการเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำทะเลในอดีต ซึ่งเกิดขึ้นประมาณ 11,000 - 6,000 ปีมาแล้ว เมื่อน้ำทะเลมีระดับสูงสุด ท่วมแนวชายฝั่งทะเล จะเกิดการสร้างตัวของหาดทรายและทะเลสาบน้ำเค็มต่าง ๆ ซึ่งต่อมาในขณะที่น้ำทะเลลดลงและแนวชายฝั่งทะเลถอยออกไป ทะเลสาบน้ำเค็มจะเริ่มขึ้นใหม่เมื่อทางออกถูกปิด โดยสันทรายที่เกิดขึ้นมาภายหลังจากการศึกษาของ แฮสติ้งส์พบว่าตะกอนดินในทะเลสาบดังกล่าว จะมีอายุ 3,780 ± 250 ปีมาแล้ว เมื่อน้ำในทะเลสาบมีความเค็มลดลง และเปลี่ยนสภาพเป็นน้ำกร่อยหรือน้ำจืด หญ้าและพืชล้มลุกต่าง ๆ จะเจริญงอกงาม ต่อมาพืชพวกนี้ตายและเน่าเนื่อยทับถมกัน จนทำให้ทะเลสาบดังกล่าวตื้นเขินยิ่งขึ้น (ภิลัทธ วิจิตรธรรม, 2528 : 31) พวกไม้ยืนต้นต่าง ๆ ก็จะมีเจริญงอกงามแทนที่หญ้า ต่อมาก็มีไม้ต่าง ๆ เกิดขึ้นเพิ่มเติมแปรสภาพเป็นป่าพรุ หรือป่าบึงน้ำจืดซึ่งประกอบด้วยพรรณไม้ต่าง ๆ มากมาย พืชพรรณต่าง ๆ ในพรุเมื่อตายจะเน่าเนื่อยทับถมกันจนเป็นชั้นดินอินทรีย์ มีความหนาและอายุของการสะสมแตกต่างกัน จากการศึกษาของแฮสติ้งส์ ประมาณการได้ว่า ชั้นอินทรีย์วัตถุในพรุจังหวัดนราธิวาสที่ระดับความลึก 3 เมตร มีอายุประมาณ 3,780 ปี ส่วนใหญ่มีการสลายตัวเนื่อยและพบซากพืช เช่น กิ่งไม้ กอไม้ และขอนไม้ ขนาดต่าง ๆ กระจายอยู่ทั่วไป (ครองชัย หัตถา, 2528 : 349)

ภิลัทธ เอี่ยมหน่อ กล่าวว่า การเกิดดินอินทรีย์จะเริ่มขึ้นจากการทับถมของอินทรีย์วัตถุที่ส่วนล่างของหน้าดินก่อนแล้วจึงค่อย ๆ หนาขึ้น การสะสมอินทรีย์วัตถุจะเกิดขึ้นบริเวณที่มีพืชพรรณขึ้นอยู่มาก มีอากาศหนาวเย็นทำให้การเน่าเนื่อยของอินทรีย์วัตถุเป็นไปอย่างช้า ๆ หรือเกิดขึ้นในบริเวณที่คืนมีการระบายน้ำเลว (ภิลัทธ เอี่ยมหน่อ, 2528 : 219) จากการศึกษาของ ภิลัทธ วิจิตรธรรม พบว่าดินพรุจะเป็นดินเลนสีน้ำเงิน (marine clay) มีสารประกอบพวกกำมะถัน เช่น ไพไรต์ (pyrite : Fe S_2) สะสมอยู่ สารประกอบกำมะถันพวกนี้เกิดมาจาก

1. พื้นที่บริเวณดังกล่าวมีการแช่ขังน้ำอยู่ตลอดเวลาหรือเกือบตลอดเวลา
2. ปริมาณอินทรีย์วัตถุสูงมากพอที่จะทำให้พวกจุลินทรีย์ย่อยให้เกิดธาตุกำมะถันและสารประกอบซัลไฟด์ขึ้น
3. ตะกอนใต้น้ำเป็นตะกอนน้ำทะเล จึงมีเหล็กหรือสารประกอบพวกเหล็กสูง ซึ่งสารพวกนี้ต่อมาจะทำปฏิกิริยากับกรดกำมะถันและซัลไฟด์ ทำให้เกิดเป็นสารประกอบเหล็ก จะตกตะกอนเป็นอนุภาคสารไพไรต์

ในดิน (พิสุทธิ์ วิจารณ์, 2528 : 173)

สารประกอบไฟโรฟีนจะสะสมอยู่ในดินเป็นปริมาณมากขึ้นเรื่อย ๆ ตามเวลาที่สภาพแวดล้อมไม่มีการเปลี่ยนแปลง และเนื่องจากการตกตะกอนในรูปของสารประกอบดินคิงสลาว จึงไม่แสดงฤทธิ์เป็นกรดจิก เมื่อมีการระบายน้ำออกจากพุ่มจะทำให้ดินเริ่มแห้ง สารประกอบไฟโรฟีนจะถูกเพิ่มออกซิเจน หรือถูกออกซิไดซ์ (oxidised) ทำให้เกิดการตกตะกอนและสารประกอบพวกเบสิกเพอร์ออกไซด์ หรือสารประกอบจาโรไซต์ มีลักษณะเป็นสีเหลืองฟางข้าว ซึ่งจะเกิดขึ้นรวดเร็วมากใช้เวลาเพียง 7 วันในระยะนี้ดินจะแสดงฤทธิ์เป็นกรดจิกอย่างรุนแรง เมื่อวัดค่าความเป็นกรดเป็นด่างของดิน (ค่า pH) จะอยู่ประมาณ 3.0 - 4.0 ซึ่งมีอำนาจมากพอที่จะทำอันตรายต่อพืชที่ปลูก (พิสุทธิ์ วิจารณ์, 2528 : 34)

การเพิ่มขึ้นของประชากรทำให้ความหยาบ การพื้นที่เพื่อการกสิกรรมมีมากขึ้น การทำลายพื้นที่พรุจึงมีมากขึ้น จากเดิมซึ่งมีถึง 283,350 ไร่ ปัจจุบันเหลือเนื้อที่ประมาณ 166,000 ไร่หรือลดลงประมาณ 40 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งนำไปใช้ในการปลูกข้าว แต่ได้ผลน้อยมากหรือไม่ได้ผลเลย (สุรพล เจริญพงศ์, 2527 : 102) และจากการใช้พื้นที่พรุเพื่อการเพาะปลูกทำให้ความหนาของชั้นดินอินทรีย์วัตถุหนาน้อยลง เช่น พื้นที่พรุสะบอมหรือพรุทาบแดง พบว่า พื้นที่เกือบครึ่งหนึ่งได้แปรสภาพเป็นดินจากดินอินทรีย์ คือไม่ใช้ดินอินทรีย์วัตถุหนาเป็นเนื้อดินอินทรีย์ไปหมดแล้ว ส่วนใหญ่จะมีดินชั้นบนหนาเพียงไม่เกิน 20 เซนติเมตรถึงลงไปจะแปรสภาพเป็นดินคล้าย ๆ สีนําคาล และข้างล่างเป็นเลนอยู่ ส่วนบริเวณขอบพรุโครงการมูโนะ ปัจจุบันได้แปรสภาพเป็นดินกรดที่มีกรดค่าระดับอยู่ และขอบเขตของโครงการได้แปรสภาพเป็นดินกรดจิกหรือกรดค่าระดับอย่างถาวรแล้ว (พิสุทธิ์ วิจารณ์, 2527 : 104)

ชัยวัฒน์ ลิทธิสุขย์ ได้กล่าวถึงการใช้พื้นที่พรุในการเพาะปลูกว่า พืชที่ปลูกคือข้าว จะให้ผลผลิตพอใช้ได้ในระยะ 2 ปีแรก หลังจากนั้นจะลดลงเรื่อย ๆ กสิกรก็จะปล่อยทิ้งไปเพราะผลผลิตต่ำ ส่วนการปลูกพืชไร่ก็มีข้าวโพดให้ผลผลิตเฉลี่ยกันละ 1 ตัน มันเทศจะมีหัวยาวเรียวยาว น้ำหนักเบา มันสำปะหลัง หัวมีแป้งน้อยมีลักษณะแข็งเหมือนไม้ ถั่วฝักยาวให้ผลผลิตก็ในปีแรกและต่อมาจะลดลงเรื่อย ๆ ส่วนถั่วเขียวจะปลูกชายพรุให้ผลผลิตเฉลี่ย 90 กิโลกรัมต่อไร่ ถ้าปลูกลงไปในพรุให้ผลผลิต 50 - 60 กิโลกรัมต่อไร่ ถ้ามีการใช้ปุ๋ยในอัตรา 400, 800, 1,200, 1,600 กิโลกรัมต่อไร่ และใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ในอัตรา 20 กิโลกรัมต่อไร่ พร้อมกับคลุมเชื้อโรโซเบียมปรากฏว่าให้ผลผลิต 70 - 233 กิโลกรัมต่อไร่ ถั่วเหลืองใช้ปุ๋ย

ปูนขาว โรโรเบียม ได้ผลผลิต 239 - 579 กิโลกรัมต่อไร่ (ชัยวัฒน์ สิริภูมิคุ้ม, 2525 : 19 - 23)

แม้ว่าหินฟลูเป็นหินที่ไม่เหมาะสมในการเพาะปลูก แต่ก็สามารถที่จะใช้ในการเพาะปลูกพืชได้โดยมีการควบคุมน้ำให้เหมาะสมและมีการปรับปรุงดินโดยการใส่ปูนขาว หินปูน ปุ๋ย ก็สามารถทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นได้แต่จะต้องลงทุนสูง จึงกล่าวได้ว่าพื้นที่ที่มีพื้นที่ฟลูมากจะทำให้พื้นที่นั้นมีศักยภาพในการพัฒนาทำเพาะจะลงทุนในการปรับปรุงพื้นที่สูงกว่าพื้นที่ที่ไม่ใช่ฟลู

พื้นที่น้ำท่วม

ด้วยเหตุที่อำเภอตากใบมีสภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบอยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดนราธิวาส ซึ่งล้อมรอบไปด้วยที่ลุ่มทางทิศใต้และทิศตะวันตก ดังนั้นเมื่อถึงฤดูฝนในช่วงที่ 2 คือระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึงมกราคม จะมีฝนตกหนักเนื่องจากได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือรวมทั้งอิทธิพลจาก ก็เปรสชั่นและพายุหมุนไซรอน จากสถิติเดือนที่มีปริมาณน้ำฝนมากของอำเภอตากใบ คือ เดือนตุลาคม พฤศจิกายน ธันวาคม มีปริมาณน้ำฝน 252.7 531.1 480.3 ตามลำดับ (มนัส ศิลปวิศาล, 2519 : 58)

ในฤดูฝนช่วงที่ 2 ของภาคใต้บริเวณฝั่งตะวันออกจะได้รับความเดือดร้อนจากการเกิดน้ำท่วมฉับพลัน โดยเฉพาะพื้นที่ที่เป็นที่ลุ่ม ทำให้การปลูกพืชเสียหาย เช่น ในท้องที่อำเภอตากใบ อำเภอสุไหงโก-ลก อำเภอสุไหงปาดี อำเภอเมืองนราธิวาส (กองวางแผนการไรที่ดิน, 2529 : 99) และจากรายงานสรุปผลการมาเยือนของแฮร์เบเนเมอร์ (Hair Ben Meir) อธิบดีของกระทรวงเกษตรประเทศอิสราเอล ระหว่างวันที่ 16 - 30 พฤษภาคม 2527 ว่าปกติน้ำจะท่วมพื้นที่เหล่านี้เป็นประจำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงฤดูมรสุม ซึ่งมีสาเหตุหนึ่งมาจากน้ำในแม่น้ำโก-ลก และการไหลมาของน้ำในลุ่มน้ำตอนบนระหว่างแม่น้ำโก-ลก และลำน้ำสาขาทงคอนเหนือของลุ่มน้ำบางนรา ดังเช่นในเดือนธันวาคม (พ.ศ. 2526) อันเป็นช่วงมรสุม พื้นที่ตอนล่างจะถูกน้ำท่วมตลอดทั้งเดือนซึ่งพายุฝนมีการคาดคะเนว่าจะเกิดทุกระยะ 5 - 10 ปี มาตราการควบคุมน้ำท่วมซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบันไม่สามารถต้านทานความรุนแรงของน้ำท่วมหนักเช่นนี้ได้ ถึงแม้ว่ามาตรการเหล่านี้จะสามารถลดระยะเวลาของภาวะน้ำท่วมลงได้ก็ตาม (รายงานของกรมพัฒนาที่ดิน, 2527 : 156)

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าพื้นที่โลกก็ตาม เมื่อประสบกับภาวะน้ำท่วมย่อมสร้างความเสียหายมาสู่พื้นที่นั้น นอกจากจะทำให้พืชต่าง ๆ เสียหายแล้ว ยังทำความเสียหายแก่บ้านต่าง ๆ เช่น ถนน ยุ้งฉาง และเกิดโรคภัยไข้เจ็บ โรคระบาดสัตว์ เป็นต้น ฉะนั้นในการศึกษาศักยภาพของพื้นที่ผู้วิจัยได้รวมเอาปัจจัยพื้นที่ที่ถกน้ำท่วมเป็นตัวแปรในการศึกษารังนี้ เพราะหากพื้นที่ที่ถูกน้ำท่วมเสียหายเป็นประจำทุกปีก็ย่อมแสดงว่าพื้นที่นั้นมีศักยภาพในการพัฒนาต่ำ ควรได้รับการแก้ไขภาวะน้ำท่วมอย่างเร่งด่วน เพื่อเป็นการปรับปรุงพื้นที่และเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นดินนั้น

แหล่งน้ำ

น้ำ เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่แม้ว่าจะมีอยู่มากอย่างไม่รู้จักหมดสิ้นก็ตาม แต่พื้นที่ที่จะนำมาใช้ได้จริง ๆ มีไม่มากนัก คือ ประมาณร้อยละ 97.2 ของปริมาณน้ำทั้งหมดที่มีอยู่ในโลก จะอยู่ในทะเล มหาสมุทร ในรูปของน้ำเค็มที่เหลือประมาณร้อยละ 2.8 นั้น ปริมาณร้อยละ 0.32 ของปริมาณน้ำทั้งหมดจะอยู่ในรูปน้ำแข็งอยู่ในรูปของหิมะ อยู่ในอากาศ และแทรกซึมอยู่ในดิน นั่นคือจะเหลือน้ำจืดที่ไร้ประโยชน์ ๆ ประมาณร้อยละ 2.5 ของปริมาณน้ำทั้งหมด และปริมาณร้อยละ 99 ของจำนวนน้ำที่เหลือก็งเลาะ ก็มีราคาแพง เกินกว่าที่จะนำมาใช้ หรือเป็นพิษ (polluted) ดังนั้น จะเหลือปริมาณน้ำที่สามารถนำมาใช้ได้มีที่ประมาณร้อยละ 0.003 ของปริมาณน้ำทั้งหมดที่มีอยู่บนพื้นโลก สมมติว่าบนพื้นโลกมีน้ำอยู่ 10 แกลลอน (1 แกลลอน เท่ากับ 3.8 ลิตร) น้ำที่อยู่ในลักษณะที่จะนำมาใช้ได้จริง ๆ ประมาณ 9 หยดเท่านั้น (Tyler. 1978 : 245 - 253)

แหล่งน้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการตั้งถิ่นฐานในชนบทเป็นอันดับแรกเพราะน้ำมีความสำคัญต่อการดำรงชีพของคนในชนบทด้านต่าง ๆ เช่น อุปโภค บริโภค เป็นแหล่งอาหารธรรมชาติ ใช้เพาะปลูกหรือใช้เป็นเส้นทางเดินทางติดต่อแหล่งน้ำที่สำคัญในชนบท ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง น้ำพุ ทะเลสาบ และบ่อน้ำขุด เป็นต้น

แหล่งน้ำโดยทั่ว ๆ ไปแบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ

1. แหล่งน้ำผิวดิน หมายถึง น้ำฝน น้ำจืด หรือน้ำท่า ที่มีการเก็บกักอยู่บนพื้นดินเป็นแหล่งน้ำสำคัญของประเทศ ซึ่งกระจายอยู่ตามภาคต่าง ๆ ทั้งที่เป็นแม่น้ำ หนอง บึง อ่างเก็บน้ำ

2. แหล่งน้ำใต้ดิน เป็นแหล่งน้ำสำคัญในการนำมาใช้ประโยชน์ทดแทนน้ำผิวดิน ประมาณว่า น้ำจืดใต้ดินของโลกมีมากกว่าปริมาณน้ำจืดบนผิวดินรวมกันถึง 30 เท่า (ณรงค์ ณ เชียงใหม่ และกรรณิการ์ วิทย์สุภากร . 2528 : 36)

สำหรับแหล่งน้ำที่มีประโยชน์ต่อชาวชนบทมากที่สุด คือ แหล่งน้ำผิวดิน เพราะเป็นแหล่งที่เกษตรกรอาศัย เพื่อใช้ในการเกษตรนอกฤดูฝน เช่น ฝนน้ำ ล้างคลอง อ่างเก็บน้ำ ซึ่งแหล่งน้ำผิวดินในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยมีไม่มากนัก ดังที่นำพลีย์ กิจวัชรกุล กล่าวว่ ภาคเหนือมี 8 ลุ่มน้ำ ภาคกลางมี 5 ลุ่มน้ำ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก และภาคใต้ มีภาคละ 4 ลุ่มน้ำ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมี 22 ลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำเหล่านี้ส่วนใหญ่จะได้รับน้ำจากปริมาณน้ำฝน และจะมีปริมาณน้ำมากในฤดูฝน ส่วนฤดูแล้งปริมาณน้ำจะลดลงจนบางลุ่มน้ำไม่สามารถจะนำน้ำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ทางการเกษตรได้เต็มที่ แม้ว่าจะมีการชลประทานขนาดใหญ่จำพวกเขื่อนต่าง ๆ โครงการชลประทานขนาดกลางจำพวกอ่างเก็บน้ำ การท่อน้ำและส่งน้ำ การเก็บกักน้ำและการระบายน้ำ การปั๊มกันน้ำเค็ม รวมทั้งการชลประทานขนาดเล็กจำพวกเหมืองฝาย อ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก กระจายทุกภาคเพื่อช่วยในการเก็บกักน้ำไว้ใช้งานในด้านการเกษตรแล้วก็ตาม แต่การจักระบบการส่งน้ำหรือคลองส่งน้ำยังมีน้อย ไม่เพียงพอที่จะระบายน้ำจากโครงการชลประทานต่าง ๆ ไปสู่พื้นที่การเกษตรได้ทั่ว ดังนั้น เกษตรกรจึงไม่สามารถทำงานในพื้นที่เกษตรของตนได้เต็มที่ ทำให้เกิดการว่างงานในช่วงฤดูแล้งที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของครอบครัว และของประเทศโดยรวม (นำพลีย์ กิจวัชรกุล . 2528 : 193)

สำหรับการดำเนินงาน เพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำอุปโภคบริโภคของสำนักงานคณะกรรมการประสานงานและเร่งรัดพัฒนาแหล่งน้ำ ได้เริ่มปฏิบัติงานอย่างจริงจัง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 เป็นต้นมา รวมทั้งได้บรรจุโครงการไว้เป็นเป้าหมายหนึ่งในแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างรวดเร็วต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพในการจัดหาน้ำให้กับประชาชนในชนบท ที่อยู่นอกเขตบริการของชลประทาน และนอกเขตบริการของระบบน้ำประปา โดยตั้งเป้าหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อให้มีน้ำอุปโภคบริโภค
2. เพื่อให้มีน้ำเลี้ยงสัตว์ เช่น วัว ควาย
3. เพื่อให้มีน้ำปลูกพืช ผัก ในฤดูแล้ง

4. เพื่อให้มีน้ำเลี้ยงปลาในหมู่บ้าน

5. เพื่อให้สามารถส่งเสริมการทอผ้าหรือการปลูกพืช ไร่อย่างน้อย 1 ครั้งต่อปี

(อภิชาติ อนุกุลอำไพ และ โกวิท หวมแสงยม. 2526 : 1 - 17)

ดังนั้น การที่จะพัฒนาชนบทให้ได้ผลเต็มที่ก็จะต้องมีการพัฒนาแหล่งน้ำควบคู่กันไปด้วย เพราะแหล่งน้ำมีความจำเป็นต่ออาชีพเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลักของประชาชน จึงกล่าวได้ว่า แหล่งน้ำเป็นหัวใจในการดำรงชีวิตของเกษตรกร ดังนั้น พื้นที่ใดก็ตามที่มีแหล่งน้ำ เช่น แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึงต่าง ๆ ย่อมมีศักยภาพในการพัฒนามากกว่าพื้นที่ที่ไม่มีแหล่งน้ำเลยหรือไม่มีแหล่งน้ำเลย

ความเหมาะสมของดินสำหรับนาข้าว

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดของประเทศไทย ดังนั้น พื้นที่ที่ใช้ในการทอผ้าจะต้องมีสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เหมาะสมในการทอผ้า มีน้ำท่วมอยู่ในระยะเวลาอันยาวนาน สภาพพื้นที่เกิดจะอยู่ในแนวระดับมีการระบายน้ำแล้ว เนื้อดินละเอียดทำให้สามารถเก็บกักน้ำไว้ได้บนผิวดิน (รายงานสำรวจดิน. 2519 : 83) ประเทศไทยมีดินอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูกจะช่วยให้ส่งเสริมให้ได้ผลผลิตพอสมควร ทำให้มีประชากรอยู่หนาแน่น มีฐานะความเป็นอยู่ดี (ทวี ทองสว่าง. 2525 : 71) ดัชนีการศึกษาของวู้ด (Wood) ที่ใช้ศึกษากระบวนการผลิตทางการเกษตรบริเวณเขาในในประเทศไทยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มผลผลิตมากที่สุด คือ ชนิดของดิน (Wood. 1970 : 4006) ดินที่ส่งเสริมอาชีพทางการเกษตรให้ได้ผลผลิตสูงนั้นจะต้องเป็นดินที่มีแร่ธาตุอุดมสมบูรณ์ ซึ่งจากการพิจารณาคุณภาพของดินนั้นต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบของดิน วัตถุที่ให้อาหารแก่ดิน โครงสร้างดิน ความเป็นกรด-ด่าง การระบายน้ำและอุณหภูมิในดิน (ทวี ทองสว่าง. 2525 : 104)

ด้วยเหตุที่อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาสมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ประชากรจึงมีอาชีพหลักในการทอผ้า จากรายงานการสำรวจดินจังหวัดนราธิวาสได้มีการจัดชั้นดินตามความเหมาะสม สำหรับการปลูกข้าวได้ ดังนี้

ชั้นความเหมาะสมของดินที่ 1 เป็นดินที่มีความเหมาะสมที่สุดสำหรับการปลูกข้าว ซึ่งมีข้อจำกัดสำหรับการทอผ้าเพียงเล็กน้อย โดยทั่วไปดินจะค่อนข้างลึก เนื้อดินละเอียด ความสามารถในการให้น้ำดี

ผ่านไคของกินช้า พื้นที่อยู่ในแนวระดับหรือเกือบอยู่ในแนวระดับ มีการระบายน้ำเลวหรือเลวมาก กินที่มีความอุดมสมบูรณ์สูง หรือถ้ามีความอุดมสมบูรณ์ต่ำก็จะต้องมีการตอบสนองต่อการได้ปุ๋ยเป็นอย่างดี กินจะคงไม่มีเกลือหรือสารต่าง ๆ ที่เป็นพิษมากจนจำกัดผลผลิตของข้าว กินนี้สามารถทำนาได้มากกว่า 1 ครั้ง

ชั้นความเหมาะสมของกินที่ 2 กินมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว กินชั้นนี้มีอินทรายหรือข้อซีกชั้นน้อยบางเล็กน้อย อาจเป็นข้อใดข้อหนึ่งหรือหลาย ๆ ข้อ คือ เนื้อกินมีความเหมาะสมอยู่บ้างเพียงเล็กน้อย มีความสามารถให้น้ำซึมผ่านไคค่อนข้างช้า มีเกลือหรือเป็นค่างปานกลาง เป็นกรดมาก พืชได้รับความเสียหายจากน้ำท่วมบ่อย ๆ มีความอุดมสมบูรณ์พอแต่สามารถแก้ไขได้ง่าย สามารถปลูกข้าวได้อย่างน้อย 1 ครั้งต่อปี

ชั้นความเหมาะสมของกินที่ 3 กินมีความเหมาะสมปานกลางสำหรับการปลูกข้าว กินชั้นนี้มีอินทรายหรือข้อซีกชั้นปานกลาง อาจเป็นข้อหนึ่งข้อใดหรือหลายข้อก็ได้ คือ กินมีความลึกปานกลาง เนื้อกินไม่มีความเหมาะสม มีความสามารถให้น้ำซึมผ่านไคปานกลาง มีความสามารถในการอุ้มน้ำ พื้นที่มีความลาดเท หรือเป็นที่ลุ่ม ๆ คอน ๆ อย่างเห็นได้ชัด มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ แก้ไขได้ยาก ได้รับความเสียหายจากน้ำท่วมบ่อย ๆ สามารถทำนาได้อย่างน้อยปีละครั้ง

ชั้นความเหมาะสมของกินที่ 4 กินมีความเหมาะสมน้อยมากสำหรับการปลูกข้าว กินชั้นนี้มีอินทรายหรือข้อซีกชั้นมากจนจำกัดการทำนากินชนิดนี้ ข้อซีกชั้นอาจเป็นข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อก็ได้ คือ กินชั้นเนื้อกินไม่เหมาะสม สามารถให้น้ำซึมผ่านไคปานกลาง มีความสามารถในการอุ้มน้ำต่ำ มีความลาดเทปานกลางหรือเป็นที่ลุ่ม ๆ คอน ๆ อย่างเห็นได้ชัด มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ พืชได้รับความเสียหายจากน้ำท่วมบ่อย ๆ

ชั้นความเหมาะสมของกินที่ 5 กินที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าว มีข้อซีกชั้นมากยากที่จะแก้ไข เพื่อให้ทำนาให้ได้ผล ข้อซีกชั้นอาจเป็นข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อ คือ กินชั้นเนื้อกินไม่มีความเหมาะสม มีความสามารถให้น้ำซึมผ่านไครวดเร็ว ความสามารถในการอุ้มน้ำต่ำ มีความลาดเทมาก สภาพภูมิประเทศอยู่ในระดับสูง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำยากต่อการแก้ไข มีเกลือหรือค่างมาก พืชได้รับความเสียหายจากน้ำท่วม กินนี้ไม่เหมาะต่อการปลูกข้าวแต่อาจเหมาะสำหรับพืชชนิดอื่น เช่น ป่าไม้ พืชหญ้า เป็นต้น

(รายงานการสำรวจดิน . 2518 : 75 - 79)

ความเหมาะสมของดินสำหรับยางพารา

ยางพาราเป็นพืชที่ทำรายได้ให้แก่ประชาชนในจังหวัดนราธิวาสอยู่ในอันดับสูงชนิดหนึ่ง แต่สำหรับอำเภอตากใบแล้ว ยางพาราเป็นพืชที่พื้นที่ปลูกน้อย ทั้งนี้สาเหตุมาจากพื้นที่อำเภอตากใบส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มมีน้ำแช่ขังและเป็นล้นทราย พื้นที่ที่จะปลูกยางพาราจึงมีน้อย และอย่างไรก็ตาม การปลูกยางพาราก็มีอยู่ทั่วไปในอำเภอตากใบ กองจำแนกดิน กรมพัฒนาที่ดินได้จำแนกความเหมาะสมของดินสำหรับปลูกยางพาราไว้ดังนี้

1. ดินที่มีความเหมาะสมอย่างดีที่สุดสำหรับการปลูกยางพารา เป็นดินที่มีข้อจำกัดน้อยหรือข้อจำกัดน้อยที่สุด
2. ดินที่มีความเหมาะสมปานกลางสำหรับปลูกยางพารา เป็นดินที่มีข้อจำกัดปานกลาง การใช้ประโยชน์ของดินแล้วรักษาปานกลาง อาจมีปัญหาในเรื่องดินเค็ม เนื้อดินไม่เหมาะสมหรือปัญหาเกี่ยวกับการระบายน้ำ
3. ดินที่ไม่ค่อยจะเหมาะสมสำหรับการปลูกยางพารา ดินที่อยู่ในหมู่ที่มีข้อจำกัดในการปลูกพืช ต้องการลงทุนสูงเพื่อปรับปรุงคุณสมบัติของดิน หรือลักษณะภูมิประเทศไม่เหมาะสมกับความสูงของการชลประทาน เป็นการเสี่ยงต่อการลงทุน
4. ดินที่ไม่เหมาะสมสำหรับการปลูกยางพารา ดินในหมู่ที่ใช้การปฏิบัติ บำรุง ดูแล รักษา หรือเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติของดินเพื่อที่จะให้เหมาะแก่การปลูกพืช (รายงานการสำรวจดิน . 2519 : 88)

การจำแนกดินตามความเหมาะสมของดินที่มีข้อพิชแต่ละชนิด จะช่วยให้เกษตรกรสามารถปลูกพืชได้ตามความเหมาะสมของสภาพดินนั้น ๆ รวมทั้งสามารถจะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งจะช่วยให้ได้รับผลผลิตสูงขึ้น

สาธารณสุขโลก

การสาธารณสุขโลก เป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่งในการส่งเสริมศักยภาพของพื้นที่ ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวกสบายให้กับประชากรที่อยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ การสาธารณสุขโลก ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า

ประปา ไทวัลท์ รถโดยสารต่าง ๆ ฯลฯ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาหมู่บ้านเรนบธ จึงใช้ตัวแปรทาง
 สาธารณูปโภคเพียง 3 ตัว คือ ถนนซึ่งผู้วิจัยใช้หาความสัมพันธ์ในการเข้าถึง ปริมาณการใช้ไฟฟ้า และ
 ประเภทและปริมาณของรถโดยสารประจำทาง

การใช้กระแสไฟฟ้า

การพัฒนาไฟฟ้าเข้าสู่ชนบทเป็นการส่งเสริมความมั่นคงของชาวชนบทให้ดีขึ้น ช่างไฟฟ้าแสง
 สว่างในครัวเรือนอย่างเพียงพอ และสามารถใช้อุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้ จากการศึกษา
 ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ใจศึกษาผลกระทบของการไฟฟ้าทอระบบเศรษฐกิจ ดังนี้

1. ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน คือ นอกจากจะมีการใช้ไฟฟ้าเพื่อแสงสว่างแล้วยังมี
 การนำไฟฟ้าไปใช้กับอุปกรณ์ไฟฟ้าประเภทเครื่องมือเครื่องจักรกล เพื่อช่วยเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร
 อุตสาหกรรมในครัวเรือน ร้านค้าและโรงซ่อมต่าง ๆ เช่น การใช้จักรเย็บผ้า เตาหุงต้มไฟฟ้าในบ้านตัด
 เสื้อผ้า เครื่องอบผมและเครื่องเป่าผมในบ้านแต่งผม เครื่องซักผ้าขาว เครื่องหั่นน้ำแข็งและไอศกรีม
 ในร้านขายของชำ กบไสไม้และเลื่อยไฟฟ้าในบ้านเฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น
2. ช่วยประหยัดพลังงาน การใช้ไฟฟ้าเพื่อแสงสว่างแทนการใช้ตะเกียงน้ำมันก๊าด พบว่าการ
 ใช้ไฟฟ้าเพื่อแสงสว่างในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายได้
3. เพิ่มระยะเวลาในการทำงานมากขึ้น เกษมในชนบทส่วนใหญ่จะทำงานได้เฉพาะตอนกลางวัน
 เนื่องจากแสงสว่างจากตะเกียงน้ำมันก๊าดไม่พอเพียง เมื่อมีไฟฟ้าแล้วสามารถทำงานในช่วงเวลากลางคืน
 ซึ่งเป็นการเพิ่มชั่วโมงการทำงานมากขึ้น อันเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและเป็นการเพิ่มผลผลิต ทางด้าน
 เศรษฐกิจ ตลอดจนรายได้ของครอบครัวที่มีกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้เพิ่มขึ้น เช่น ชาวไร่หันมาปลูกพืช
 สามารถเร่งการผลิตโดยใช้เวลาทำงานในช่วงกลางคืน เพื่อผลิตมันเส้นและทำให้ผลผลิตออกสู่ตลาดได้
 ทันในช่วงที่มีราคาสูง รวมทั้งการทอดผ้า จักสาน เลี้ยงไหม ซึ่งการไฟฟ้าภูมิภาคได้พบว่ากิจกรรมทาง
 เศรษฐกิจที่กล่าวมาสามารถมีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิมครอบครัวละประมาณ 67 บาท ต่อเดือน
4. เพิ่มการลงทุนและการจ้างงาน ไฟฟ้ามมีส่วนช่วยกระตุ้นให้เกิดอุตสาหกรรมในเขตชนบทได้
 เพราะไฟฟ้าเป็นพลังงานที่สามารถใช้ทำการผลิตได้สะดวก (การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค. 2528 : 86)

พลเรือตรี โรจน์ หงส์ประสิทธิ์ และคณะได้สรุปข้อดีและข้อเสียของการใช้ไฟฟ้าเพื่อการพัฒนา

ชนบทว่า ข้อคิด

1. สะดวกในค่านแสงสว่างและพลังงาน
2. เพิ่มเวลาในการทำงาน
3. ยกฐานะทางเศรษฐกิจ
4. ประหยัดค่าใช้จ่ายค่านพลังงานเมื่อเทียบกับการใช้น้ำมัน
5. มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้น
6. ประหยัดเวลาในการทำงานบ้าน
7. ใ้กับข่าวสารใหม่ ๆ รวดเร็วขึ้น

ข้อเสีย คือ

1. เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมมากขึ้น
2. ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น
3. ก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน
4. สร้างนิสัยฟุ่มเฟือย
5. ตกเป็นทาสของโฆษณาชวนเชื่อของภาคธุรกิจเอกชน
6. เสี่ยงสุขภาพและบางกรณีอาจเป็นอันตรายถึงชีวิต (โรจน หงส์ประสิทธิ์ และคนอื่น ๆ,

2524 : 162 - 163)

อย่างไรก็ตามแม้ว่าการนำไฟฟ้าเข้าสู่ชนบทจะทำให้เกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจอย่างมาก เป็นคนว่า ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น เพราะชั่วโมงในการทำงานมากขึ้น สามารถใช้ไฟฟ้าในอุตสาหกรรมครัวเรือนได้ และก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ช่วยให้มีความมีประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น แต่ไฟฟ้าก็เป็นสาเหตุให้เกิดผลเสียหลายอย่างเช่นกัน เช่น ทำให้เกิดค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจมีหนี้สินมากขึ้น หรืออาจเป็นอันตรายถึงชีวิตถ้าไม่เข้าใจในการใช้ไฟฟ้ากับอุปกรณ์ไฟฟ้าต่าง ๆ จึงเป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในเรื่องของการใช้ไฟฟ้าให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และอยู่ที่ตัวของประชาชนเองที่จะเกิดความสำนึกที่ดีที่จะไม่ตกเป็นทาสของนิสัยฟุ่มเฟือยหรือการโฆษณาต่าง ๆ

ความสะดวกในการเข้าถึง

ความสะดวกในการเข้าถึงหมู่บ้านในชนบท เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนา กล่าวคือ หากหมู่บ้านใดมีเส้นทาง การขนส่ง เข้าถึงหลายทาง และเป็นเส้นทางที่อยู่ในสภาพที่ดีจะทำให้ชาวชนบทมีรายได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากสามารถนำผลผลิตของตนเองออกไปจำหน่ายยังตลาดได้ ประชากรที่กระจายอยู่โดยรอบก็สามารถเข้ามาใช้บริการซื้อขายสินค้าต่าง ๆ ในหมู่บ้านที่มีความสะดวกในการเข้าถึงสูง จะทำให้หมู่บ้านนี้มีสภาพเป็นย่านกลาง (วิชัย ศรีคำ, 2530 : 469) ส่วนบุญเลิศ จิตกังวณนา กล่าวถึงบทบาทของการขนส่งทางถนนในแง่ของการพัฒนาเศรษฐกิจมีทั้งด้านการผลิต การบริโภคและการตลาด กล่าวคือ ในด้านการผลิตถนนและการขนส่งจะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเคลื่อนย้ายปัจจัยในการผลิต (mobility of resource) ทั้งที่เป็นวัตถุดิบและแรงงานที่มีอยู่ในที่ต่าง ๆ มารวมกัน เพื่อนำไปใช้ในการผลิต ดังนั้น การขนส่งกับการผลิตจึงคู่กัน ส่วนด้านการบริโภคและการตลาด การขนส่งจะทำหน้าที่เชื่อมระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคเข้าหากัน (บุญเลิศ จิตกังวณนา, 2517 : 19) และวันชัย ริมวิทย์วร ใจสรุปผลของการขนส่งทางถนนที่มีต่อระบบเศรษฐกิจว่า

1. การขนส่งช่วยอำนวยความสะดวกในการแบ่งงานกันทำตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ ช่วยให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจสามารถแบ่งออกเป็น เชกของความเชี่ยวชาญ (spacialization) ได้ เพราะถ้าปราศจากการขนส่งในปริมาณที่เพียงพอแล้ว แต่ละท้องที่หรือภูมิภาคย่อมจำเป็นต้องพึ่งตนเองโดยต้องผลิตสินค้าทุก ๆ อย่างตามความต้องการและความสามารถ
2. ช่วยให้มีปริมาณการผลิตและการกระจายสินค้า เป็นการขยายงานด้านอุตสาหกรรม
3. ทำให้มูลค่าการใช้ประโยชน์ของที่ดินเพิ่มขึ้น เพราะเป็นการขยายระยะทางให้สามารถส่งผลผลิตจากพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลไปสู่ตลาดได้สะดวกและรวดเร็ว
4. เป็นการทำให้สินค้าที่มีอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ มีโอกาสไปถึงมือผู้บริโภคได้ (วันชัย ริมวิทย์วร, 2525 : 13) ส่วนพลกรั โจรจน์ หงส์ประสิทธิ์ และคนอื่น ๆ ได้แสดงให้เห็นถึงผลดีและผลเสียของถนนที่มีต่อการพัฒนาชนบท กล่าวคือ

ข้อดี

1. การคมนาคมขนส่งสะดวกรวดเร็วขึ้น

2. มีแหล่งตลาดเพิ่มขึ้น
3. มีอาชีพใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น
4. ประหยัดค่าขนส่ง
5. การซื้อขายผลิตภัณฑ์ในหมู่บ้านลดลงทั่วและสะดวกขึ้น
6. เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกในบ้านเครื่องอุปโภค บริโภค
7. สภาพเป็นอยู่ของหมู่บ้านดีขึ้น

ข้อเสีย

1. ใช้ได้ไม่ทุกฤดูกาล
2. ส่งเสริมระบบพอคาคคนกลาง
3. ทำลายสุขภาพของผู้ที่อาศัยอยู่ 2 ข้างถนน
4. เพิ่มค่าใช้จ่ายในการซื้อสิ่งของอุปโภค บริโภคในหมู่บ้านมากขึ้น
5. เปลี่ยนลักษณะสังคมของชนบทเดิม (โรจน์ หงส์ประสิทธิ์ และคนอื่น ๆ. 2524 : 168-169)

อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบระหว่างข้อดีและข้อเสียแล้ว จะเห็นได้ว่าข้อดีจากการมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกนั้น จะช่วยให้ชนบทมีความเจริญทางเศรษฐกิจ สามารถขายผลผลิตได้มากขึ้นและส่งเสริมให้มีอาชีพใหม่เกิดขึ้นอันเป็นการช่วยลดปัญหาการว่างงานในชนบทลงไปได้ ส่วนข้อเสียนั้นเป็นสิ่งที่สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ กล่าวได้ว่า หากชุมชนใดมีถนนเข้าสู่พื้นที่ได้มาก หรือมีความสะดวกในการเข้าสู่หมู่บ้านนั้น ย่อมทำให้หมู่บ้านนั้นมีความเจริญมากกว่าหมู่บ้านที่เข้าถึงด้วยความลำบาก ดังนั้น ถนนจึงเป็นสิ่งที่แสดงถึงศักยภาพของหมู่บ้านอย่างหนึ่ง

รถโดยสาร

รถโดยสารเป็นยานพาหนะที่สำคัญในการใช้ เป็นพาหนะสำหรับขนส่งผู้โดยสาร สิ่งของ เครื่องใช้ต่าง ๆ เพื่อส่งไปยังท้องถิ่นต่าง ๆ ปัจจุบันรถยนต์มีความสำคัญต่อประชาชนอย่างแยกกันไม่ออก เพราะหากขาดรถยนต์แล้วจะทำให้เกิดภาวะขาดแคลนสิ่งของ เครื่องใช้ต่าง ๆ และธุรกิจต่าง ๆ จะคงหยุดชะงักไปด้วย

ในอีก รัฐบาลก็ให้ความสำคัญแก่การพัฒนาชนบทโดยการสร้างถนนหนทางต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นเส้นทางในการขนส่งผลผลิตออกจากแหล่งผลิตในชนบทสู่ตลาดในเมือง ซึ่งเป็นการช่วยให้การขนส่งสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น อันเป็นการส่งผลต่อฐานะเศรษฐกิจของชาวชนบทอีกด้วย

สภาพของถนนในชนบทที่ใช้สัญจรไปมาไม่มีผลต่อค่าใช้จ่ายและเวลาที่ใช้เดินทาง เช่น ถ้าถนนมีสภาพไม่ดี รถประจำทางจะวิ่งไต่ช้าลงเที่ยวและเก็บค่าโดยสารสูงทำให้เกิดความลำบากในการเดินทาง (รณสิทธิ์ แสงสุวรร. 2518 : 72)

การมีรถประจำทางวิ่งนั้นจะส่งผลต่อความเป็นอยู่ของประชาชนได้ ซึ่งจากการศึกษาในบริเวณที่ราบภาคกลาง ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวนา การเดินทางติดต่อกับเมืองมีน้อยมากประมาณอาทิตย์ละ 1 ครั้ง เพื่อซื้อของ แต่เมื่อมีเส้นทางก็ขึ้นมีรถประจำทางมากขึ้น ชาวนาใช้บริการมากขึ้น การเดินทางแต่ละครั้งก็นำสินค้าจากท้องถิ่นนั้นมาขายด้วย เช่น น้ำปลา และพืชผลต่าง ๆ เป็นแตรแลกเปลี่ยนสินค้ากัน (จรัญ แสงสุ. 2520 : 63) นอกจากนี้ความสะดวกของเส้นทางคมนาคมยังมีผลทำให้ระยะทางตามความรู้สึกสั้นลง เพราะถ้าการคมนาคมไม่สะดวกรถประจำทางจะมีเฉพาะบางเส้นทาง เช่น ชุมชนชาวไร่ มีรถประจำทางเฉพาะกับสุสานใกล้ท้ายาง ส่วนศูนย์บริการอื่นต้องเดินทางด้วยเท้าทำให้ชาวไร่มักซื้อสินค้าจำนวนมาก ๆ และเลือกซื้อที่ศูนย์บริการใหญ่ที่อยู่ใกล้เคียง ซึ่งมีรถประจำทางติดต่อกันมากกว่าซื้อจากศูนย์กลางบริการภายในชุมชน (เจกดิน เอ็มศิริ. 2518 : 132) สำหรับชนบทนั้นรถประจำทางจะมีน้อยจากการศึกษาของจรัญ แสงสุ. พบว่า ปริมาณรถยนต์ส่วนใหญ่จะใช้ถนนเฉพาะบางเส้นทางเท่านั้น บางเส้นทางมีใช้เฉพาะจักรยานและจักรยานยนต์เท่านั้น รถประจำทางจะวิ่งตามเส้นทางที่มีสภาพถนนดี เช่น ลูกรังที่เป็นลักษณะเรียบหรือถนนแฉกเท่านั้น (จรัญ แสงสุ. 2520 : 67)

จะเห็นได้ว่า รถยนต์หรือรถประจำทางมีความจำเป็นในการคมนาคมขนส่งอย่างหนึ่งในชนบท เพราะหากไม่มีเส้นทางถนนเป็นจำนวนมาก แต่ไม่มีรถยนต์วิ่งก็ไม่มีประโยชน์ เพราะประชาชนไม่สามารถที่จะขนส่งสินค้าหรือผลผลิตออกสู่ตลาดได้ และผลผลิตบางอย่างมีความจำเป็นอย่างรีบด่วนที่จะต้องขนส่งออกสู่ตลาด มิฉะนั้นจะทำให้เกิดผลเสียหายได้ เช่น ผักสด ผลไม้บางอย่าง ดังนั้น การเดินทางในปัจจุบันมีไต่ช้าลงกับระยะทางมากนัก แต่ขึ้นอยู่กับรถยนต์ซึ่งมีความรวดเร็วมากทำให้ผลของระยะทางลดลง สำหรับชาวชนบทแล้วถ้ามีรถประจำทางวิ่งผ่านก็นับว่าเพียงพอแล้ว จึงกล่าวได้ว่าท้องถิ่นใดที่มีรถโดยสารประจำทาง รถมอเตอร์ไซด์หรือรถจักรยานยนต์รับจ้างวิ่งผ่านจะทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น

มีความสะดวกในการขนส่งสินค้าหรือติดต่อบุคคลต่าง ๆ ภายนอก และบุคคลภายนอกซึ่งอาจเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือพ่อค้าต่าง ๆ สามารถติดต่อกับประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้สะดวกเช่นเดียวกัน ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าชุมชนโลกที่มีรถโดยสารวิ่งผ่านไม่ว่าจะเป็นรถโดยสารชนิดใดชุมชนนั้นย่อมมีศักยภาพในการพัฒนา

ลักษณะบ้านเศรษฐกิจ

ปัจจัยทางบ้านเศรษฐกิจนั้นมีความสำคัญต่อการพัฒนาชนบท เพราะชาวชนบทถือว่าเรื่องปากท้องเป็นสิ่งสำคัญกว่าปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งถ้าได้ยู่ยี่ถินดีแล้วความเจริญด้านอื่นๆ เช่น สุขภาพร่างกาย การศึกษา สาธารณสุข ฯลฯ ก็ตามมาด้วย ถ้าหากประชาชนมีความเป็นอยู่ดี การที่จะพัฒนาชนบทนั้นย่อมเป็นไปได้โดยง่าย ดังนั้น ในการศึกษาศักยภาพของชนบทว่ามีศักยภาพในการพัฒนาระดับใด ผู้วิจัยได้เลือกตัวแปรที่เป็นตัวชี้สภาพทางเศรษฐกิจมาใช้ในการศึกษา คือ สัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ สัดส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ สัดส่วนการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร รายได้ต่อบุคคล สัดส่วนของครัวเรือนที่มีผู้อาศัยถาวร เพื่อเป็นตัวชี้ศักยภาพของพื้นที่ศึกษา

สัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ

พื้นที่เชิงเศรษฐกิจมีความสำคัญต่อการพัฒนาอาชีพของประชาชนในพื้นที่ เพราะเป็นพื้นที่ที่สามารถใช้ทำการเกษตรเพื่อให้เกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจแก่พื้นที่นั้น ๆ ได้ ซึ่งการใช้ประโยชน์จากพื้นที่แต่ละท้องที่จะได้รับผลตอบแทนแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของพื้นที่ จากการสำรวจของกรมพัฒนาที่ดินได้แสดงสัดส่วนของการใช้พื้นที่ของประเทศไทยไว้ ดังนี้

ตาราง 1 แสดงการไหลของประเทศไทย

ภาค	พื้นที่เกษตรกรรม	ร้อยละ	ป่าสงวนแห่งชาติ	ร้อยละ	พื้นที่ป่า	ร้อยละ	อื่น ๆ	ร้อยละ
เหนือ	33,392,953	31.49	58,889,437	55.54	590,947	0.56	13,154,343	12.41
ตะวันออกเฉียงเหนือ	60,238,388	57.06	30,120,394	28.54	976,323	0.93	14,198,858	14.37
กลาง	23,405,110	53.89	11,454,051	26.36	186,838	0.43	8,404,504	19.34
ตะวันออก	11,719,206	54.54	8,548,848	39.78	83,802	0.33	1,135,956	5.28
ใต้	18,187,101	41.13	14,381,471	32.54	640,900	1.45	10,987,520	24.85
ทั่วประเทศ	146,942,758	45.83	123,394,201	38.47	2,478,810	0.77	47,881,281	14.93

ที่มา : กรมปศุสัตว์ 2530 : 72

จะเห็นได้ว่าพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศเป็นพื้นที่ที่ใช้ในการเกษตรกรรม รองลงไปก็เป็นที่นาสวน และพื้นที่อื่น ๆ โดยเฉพาะพื้นที่ที่ใช้ในการเกษตรกรรมได้มีการจำแนกความเหมาะสมของพื้นที่ สำหรับพืชแต่ละชนิดออกไปอีก แต่ถึงแม้ว่าจะมีการจำแนกความเหมาะสมของพื้นที่สำหรับพืชชนิดต่าง ๆ แต่พื้นที่ที่จัดว่ามีความเหมาะสมต่อการเกษตรนั้นก็ได้หมายความว่า เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์สูงเพียงแต่แสดงว่าพื้นที่นั้นอาจใช้เพาะปลูกได้ โดยมีอัตราการเสี่ยงน้อย (โลณ ชมชาญ และคนอื่น ๆ. 2530 : 69) ซึ่งในความเป็นจริงแล้วยังมีที่ดินอีกเป็นจำนวนมากที่มีปัญหาทางเกษตรและจำเป็นต้องได้รับการแก้ไข

ที่ดินที่มีปัญหาเหล่านี้ ได้แก่ ดินเค็ม ดินด่าง ดินเปรี้ยว ดินทรายจัด ดินที่มีชั้นดาน ดินที่มีการขุดหักตัวสูง ดินพรุ ดินกรวด เป็นต้น ซึ่งแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตาราง 2 แสดงดินที่มีปัญหาพิเศษในประเทศไทย

ดินที่มีปัญหา	เนื้อที่ (ไร่)	สถานที่พบ
1. ดินเค็มและดินด่าง (รวมดินเค็ม และดินเค็ม ชายทะเล)	1,311,875	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก
2. ดินเปรี้ยว	5,252,500	ที่ราบภาคกลาง
3. ดินทรายจัด	5,908,750	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคใต้
4. ดินที่มีชั้นดาน	558,750	ภาคใต้
5. ดินที่มีการขุดหักตัวสูง	2,105,000	กลางบริเวณจังหวัดกระบี่ สพบุรี
6. ดินพรุ	505,000	ภาคใต้
7. ดินปนกรวด	52,388,750	ทุกภาคของประเทศ
รวม	68,028,750	

จากที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าพื้นที่ที่ใช้ในการเกษตรกรรมนั้น ยังมีปัญหาเกี่ยวกับดินอีกมาก ที่จะต้องปรับปรุงเพื่อใช้ประโยชน์ในทางเกษตรกรรม ซึ่งพื้นที่ที่มีปัญหาเหล่านี้จำเป็นจะต้องใช้เงิน ในการปรับปรุงสูง ซึ่งจะพบว่าพื้นที่บางแห่งเกษตรกรจะปล่อยพื้นที่ไว้ว่างเปล่า เพราะได้ผลผลิตไม่คุ้มทุน กังนั้น จึงกล่าวได้ว่าชุมชนไทยที่พื้นที่ในเชิงเศรษฐกิจสูงจะทำให้ความเป็นอยู่ของประชากรในชุมชนนั้นมีฐานะดีซึ่งสามารถที่จะพัฒนาในด้านอื่น ๆ ให้ก้าวหน้าไปได้ด้วย

แรงงานเชิงเศรษฐกิจ

ประชากรเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ แต่ประชากรที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ คือ ประชากรที่อยู่ในวัยทำงาน เพราะแรงงานเป็นปัจจัยสำคัญก่อให้เกิดความมั่นคงกับประเทศซึ่งอยู่ในวัยแรงงานเป็นผู้ทำการผลิตเรียกว่า แรงงานเชิงเศรษฐกิจ ส่วนประชากรวัยเด็กและวัยรุ่นนั้นถือว่าเป็นประชากรที่เป็นภาระ เพราะประชากรในวัยนี้เป็นเสมือนผู้บริโภค ภูมิภาคใดที่มีประชากรที่เป็นภาระจำนวนมาก ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ เพราะผลผลิตจำนวนหนึ่งถูกนำมาใช้สำหรับการบริโภคของประชากรวัยที่เป็นภาระ แทนที่จะเป็นส่วนเกินหรือส่วนที่เหลือที่จะนำไปเสริมสร้างทุนและเทคโนโลยีในการผลิตให้ดีขึ้น (สมชาย เกษะพรหมพันธุ์, 2520 : 13) และขณะเดียวกันประชากรวัยแรงงานยังต้องแบกรับหนักในอันที่จะต้องก่อให้เกิดผลผลิตมากพอที่จะเลี้ยงดูประชากรวัยเด็กเหล่านี้ด้วย (เทียนฉาย กิระนันท์, 2519 : 3)

ประชากรที่ทำงานเชิงเศรษฐกิจ ได้แก่ ผู้ที่มีอายุ 11 ปีขึ้นไปที่มีงานทำและไม่มียานทำเป็นส่วนหนึ่งของกำลังคนที่เป็นผู้ผลิตจริง ๆ หรือพยายามที่จะผลิตสินค้าและบริการต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจ (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, 2520 : 12-40) ซึ่งอายุเป็นลักษณะสำคัญของบุคคลเพราะว่าความคิด การกระทำและความต้องการสิ่งต่าง ๆ ของบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับอายุจนทำให้พฤติกรรมของบุคคลมีความแตกต่างกัน กังนั้น โครงสร้างของประชากรจึงมีความสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะทั่วไปของประชากรในสังคมว่า เป็นเด็กประชากรวัยแรงงาน คนชรา และประชากร ในภาวะพึ่งพิงมากน้อยต่างกันอย่างไร (ณรงค์ ศรีสวัสดิ์, 2529 : 37)

สำหรับการกำหนดช่วงอายุของประชากรที่เข้าสู่วัยแรงงาน จะ เป็นไปตามความเหมาะสมต่อสภาพเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ จึงแตกต่างกันด้วยวิธีการกำหนดอายุ ดังนี้

ตาราง 3 แสดงอายุของประชากรที่เข้าสู่อำนาจแรงงานของประเทศต่าง ๆ

อายุที่เข้าสู่อำนาจแรงงาน	ประเทศ
15 ปีขึ้นไป	ญี่ปุ่น ไต้หวัน
15 ปีขึ้นไป	เกาหลีใต้
10 ปีขึ้นไป	อินโดนีเซีย อิรัก ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์
16 ปีขึ้นไป	สหรัฐอเมริกา
14 - 59 ปี	อินเดีย
15 - 49 ปี	ศรีลังกา
15 - 64 ปี	มาเลเซีย
11 ปีขึ้นไป	ไทย

ที่มา : อัมพร วิจิตรพันธุ์ 2520 : 1

สำนักงานสถิติของสหประชาชาติได้รายงานว่าในการทําสํานะโน ปี 2507 มี 24 ประเทศใช้
หมวดอายุ 15 ปีเป็นเกณฑ์อายุขั้นต่ำ 33 ประเทศใช้อายุ 14 ปี 3 ประเทศ ใช้อายุ 12 ปี และ 32
ประเทศใช้อายุ 10 ปีเป็นเกณฑ์อายุขั้นต่ำ (สถานันวิจัยประชากรและสังคม. 2520 : 12-40)

จากการประมาณโครงสร้างของประชากรและกำลังแรงงานของประเทศไทย พ.ศ. 2530
ของกรมแรงงาน คาดว่าในปี 2530 ประเทศไทยมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 53.6 ล้านคน เป็นผู้มีอายุ
ต่ำกว่า 11 ปี 14.30 ล้านคน หรือร้อยละ 26.7 ของประชากรทั้งหมด เป็นผู้นอกกำลังแรงงาน
11.8 ล้านคน หรือร้อยละ 22.0 ของประชากรทั้งหมด และเป็นผู้อยู่ในกำลังแรงงาน 27.5 ล้านคน
หรือร้อยละ 51.3 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งจำนวนนี้เป็นผู้มีงานทํา 25.3 ล้านคน หรือร้อยละ 92.0
ของผู้อยู่ในกำลังแรงงาน และเป็นผูว่างงาน 2.2 ล้านคนหรือร้อยละ 8.0 ของผู้อยู่ในกำลังแรงงาน
(กรมแรงงาน. 2530 : 1)

ตาราง 4 แสดงประชากรและกำลังแรงงาน พ.ศ. 2530 โดยเฉลี่ย

ประชากรและกำลังแรงงาน	จำนวนคน	
	รวม	ร้อยละ
ประชากร	53,451,000	100.00
ผู้มีอายุ 11 ปีขึ้นไป	39,041,000	73.04
ผู้อยู่ในกำลังแรงงาน	27,191,000	50.87
ผู้มีงานทำ	25,375,000	93.32
ผู้ว่างงาน	1,816,000	6.68
- ผู้ว่างงานที่ออกหางานทำ	492,000	1.81
- ผู้ว่างงานที่พร้อมจะทำงาน แต่ไม่ได้ออกหางานทำ		
ผู้อยู่นอกกำลังแรงงาน	11,850,000	22.17

ที่มา : สถานการณ์แรงงานไทย 2530 : 9

ผลของการสำรวจเกี่ยวกับการมีงานทำในชนบทปรากฏว่า ประมาณร้อยละ 20 - 30 ของเวลาทำงานของประชากรในชนบทภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีได้ใช้ให้เป็นประโยชน์ คือ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยเฉลี่ย ประมาณร้อยละ 40 ของเวลาทำงานมีได้ใช้ประโยชน์เลย โดยเฉพาะในหน้าแล้ง มีได้ใช้เวลาทำงานมากกว่าครึ่งหนึ่งให้เป็นประโยชน์ผลผลิตของแรงงานและที่ดิน ตลอดจนรายได้ของถิ่นชนบทเหล่านั้นโดยทั่วไปจึงอยู่ในเกณฑ์ต่ำ การไม่นำเอาทรัพยากร กำลังคนไปใช้ให้เป็นประโยชน์เต็มที่มีนัยว่าเป็นการสูญเสียเปล่าในการพัฒนาประเทศ (เทียนฉาย กิระนันท์, 2519 : 95)

กล่าวได้ว่า ภัยของประชากรมีความสำคัญในการผลิตทางเศรษฐกิจเป็นวัยแรงงานมากกว่าวัยเป็นภาระครอบครัวนั้นหรือชุมชนนั้นย่อมมีศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจมากขึ้น

เทคโนโลยีทางการเกษตร

เศรษฐกิจของประชากรในชนบทขึ้นอยู่กับอาชีพทางการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น สิ่งที่จะส่งเสริมอาชีพเกษตรของชาวชนบทก็คือ การปรับปรุงวิธีการผลิตให้ทันสมัย เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร และใช้กำลังคนที่มีอยู่ให้มากที่สุด นั่นก็คือ เป็นการนำเทคโนโลยีมาใช้นั่นเอง

เทคโนโลยี คือ การนำเอาความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง (ประเวศ วะสี. 2529 : 184) เทคโนโลยีเป็นอุปกรณ์ที่จะส่งเสริมศักยภาพของมนุษย์ให้สามารถระงับการงานได้ดียิ่งขึ้น (พระบวรชา ปสนน ชมโม. 2527 : 69) การใช้เทคโนโลยีในการเกษตร ได้แก่ การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ การควบคุมโรคและแมลง การใช้พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ใหม่ การปรับปรุง และเครื่องจักรในการเกษตรเพื่อเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น

จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจของชุมชนตำบลสารภี อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่าการปลูกฝ้ายที่ตำบลสารภี ซึ่งกรมพัฒนาชุมชนและบริษัทเซลส์โกร่วมมือกันส่งเจ้าหน้าที่ออกไปแนะนำวิธีปลูกฝ้ายแบบใหม่ตลอดจนการใส่ปุ๋ย และปราบศัตรูพืช มีเกษตรกรสนใจอย่างมาก ผลผลิตที่ได้ในปีแรก ชาวไร่ที่ใช้วิธีใหม่ผลผลิตฝ้ายได้เฉลี่ยไร่ละ 400 กิโลกรัม ผู้ผลิตทอผ้าได้กำไรเพียงไร่ละ 100 - 200 กิโลกรัม (กมล ชานูเลชา. 2510 : 60) และสมชาย ศักดาเวชศิริ ได้ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ทางการเกษตรของเกษตรกรจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าการยอมรับการใส่ปุ๋ยมีมากที่สุด เพราะสามารถเพิ่มผลผลิตต่อไร่ได้อย่างชัดเจน การใส่ปุ๋ยเคมีจึงขยายตัวอย่างรวดเร็วกว่าปัจจัยใหม่ชนิดอื่น ๆ โดยเมื่อเปรียบเทียบกับไร่ที่ใส่ปุ๋ยและไม่ใส่ปุ๋ย ไร่ที่ใส่ปุ๋ยจะได้ผลผลิตต่อไร่ถึง 40.96 ถัง ขณะที่ไร่ที่ไม่ใส่ปุ๋ยได้ผลผลิตต่อไร่เพียง 28.89 ถัง (สมชาย ศักดาเวชศิริ. 2521 : บทคัดย่อ) ส่วนวู้ด (Wood) ก็ได้ศึกษาพบว่าเทคโนโลยีและแรงงานเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรและผลจากการศึกษาพบว่า การผลิตที่นำเครื่องจักรกลเข้ามาใช้ จะทำให้ผลผลิตของแรงงาน (labour productivity) สูงกว่าการผลิตในลักษณะอื่น (Wood. 1970 : 4006) ส่วนประเทศอินเดียซึ่งขาดแคลนข้าวเมื่อได้มีการปรับปรุงเกษตรกรรมโดยใช้เทคโนโลยีและพันธุ์ข้าวใหม่ ทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นจนพอกินในประเทศ (ประเวศ วะสี. 2529 : 68) เกี่ยวกับผลผลิตทางการเกษตรนี้ แม้ว่าเกษตรกรไทยจะใช้ปุ๋ยในการเกษตร แต่เมื่อเทียบกับเกษตรกรชาตินั้นแล้ว ผลผลิตที่ได้ก็ยัง

แตกต่างกันมาก เช่น ในปี 2524 เกษตรกรไทยปลูกข้าวได้เพียง 288 กิโลกรัมต่อไร่ ขณะที่เกษตรกร
ไต้หวันปลูกได้ประมาณ 1 ตันต่อไร่ ทั้งนี้เพราะว่าเกษตรกรไทยใช้ปุ๋ยบำรุงดินน้อยกว่า 20 เท่าปัจจุบัน
เกษตรกรในประเทศใกล้เคียงรู้จักการใช้ปุ๋ยเพื่อเพิ่มผลผลิตของดินและใช้เป็นจำนวนมาก เช่น เกษตรกร
ในมาเลเซียใช้ปุ๋ยบำรุงข้าวของดินถึง 17 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรฟิลิปปินส์ใช้ 5.4 กิโลกรัมต่อไร่
เกษตรกรเกาหลีใต้ใช้ 61 กิโลกรัมต่อไร่ ทำให้ผลผลิตมากถึง 453 กิโลกรัมต่อไร่ 351 กิโลกรัมต่อ
ไร่ และ 882 กิโลกรัมต่อไร่ตามลำดับ ขณะที่เกษตรกรไทยใช้ปุ๋ยบำรุงนาข้าวของดินเพียง 27 กิโลกรัม
ต่อไร่ แลกกับผลผลิตเพียง 309 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร คือ ข้าวในปี
2524 ผลผลิตได้ 312 กิโลกรัมต่อไร่ ต่ำกว่าผลผลิตข้าวของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกเฉลี่ย 57 กิโลกรัม
ต่อไร่ (สันติภาพ จินดาแสง, 2528 : 239) ส่วนพลเรอตร์โรจน์ หงส์ประสิทธิ์ และคนอื่น ๆ ก็
ได้สรุปว่า ปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืชมีส่วนทำให้เกิดสภาวะดินแข็งและดินเปรี้ยวรวมทั้งสภาพอื่น ๆ คือเกิด
สภาวะมลพิษของดินและน้ำ เกิดการทำลายระบบนิเวศ เสียคุณค่าการค้า เพิ่มค่าใช้จ่าย (โรจน์ หงส์ประสิทธิ์
และคนอื่น ๆ, 2524 : 166-167) ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องนี้ พรชัย สุราพร กล่าวหาว่า ปุ๋ยเคมีทำให้ดินแข็ง
เกิดในบริเวณที่มีอินทรีย์วัตถุต่ำ เมื่อใช้ปุ๋ยเคมีไปนาน ๆ ดินจะจับตัวกันจนเกิดมีหาคินแข็งตัวเบื้องหลัง
ของการแข็งตัวนี้ เนื่องจากเมื่อใส่ปุ๋ยเคมีลงไปดินแล้ว นอกจากพืชจะได้ใช้ธาตุอาหารที่มีอยู่ในปุ๋ยแล้ว
ขณะเดียวกันจุลินทรีย์ในดินก็ใช้ปุ๋ยนั้นด้วย ทำให้เกิดการย่อยสลายอินทรีย์วัตถุในดินซึ่งมีน้อยอยู่แล้วทำให้
น้อยลงไปอีก คุณสมบัติทางกายภาพของดินเสื่อมลงเกิดการแข็งตัวขึ้น วิถีแก้ไขโดยโลกสีเขียว คือ ชัง
และส่วนต่าง ๆ ของพืชหลังจากเก็บเกี่ยวลงไปในดินทั้งหมดหา ส่วนปุ๋ยเคมีทำให้ดินเค็ม เนื่องจากใส่
ปุ๋ยเกินอัตราที่กำหนดเพื่อเร่งผลผลิต แต่โดยใส่ปุ๋ยตามอัตราที่กำหนด ปุ๋ยเคมีทำให้ดินเปรี้ยว จะเกิด
ในพื้นที่ที่ดินไม่มีความต้านทานต่อความเปรี้ยว ปุ๋ยแอมโมเนียจะให้ปฏิกิริยาเป็นกรด ควรเปลี่ยนไปใช้ปุ๋ย
ยูเรียหรือใส่ปูนคัลช (พรชัย สุราพร, 2520 : 24-25) ส่วนการใช้ยาฆ่าแมลงหรือยาปราบศัตรูพืช
แล้วทำให้เกิดสภาวะมลพิษของดินและน้ำนั้นสามารถแก้ไขโดยการอบรมวิธีใช้ วิธีป้องกันการใช้ยาปราบ
ศัตรูพืชให้ถูกวิธี (โรจน์ หงส์ประสิทธิ์ และคนอื่น ๆ, 2524 : 167)

การใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร พบว่านอกจากจะช่วยเพิ่มผลผลิตแล้วยังส่งผลต่อด้านอื่น ๆ
อีกด้วย จากการศึกษาของ วรณา จารุทัศน์ ได้ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการดำรงชีวิตของครอบครัว
ที่ใช้เทคโนโลยีใหม่ในการทำนาท่กับครอบครัวที่ทำนาแบบดั้งเดิมในเขตตำบลเสม็ด และตำบลเขากระมอ อำเภอ

ไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าชาวนาที่ใช้เทคนิคใหม่ในการทำนาจะ

1. มีรายได้สูง
2. มีความสามารถทางการผลิตสูง
3. มีการหมุนเวียนของเงินมาก
4. มีทัศนคติเป็นของตนเอง มีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบกิจการงานและแสวงหาผลกำไรมากที่สุด
5. มีสุขภาพอนามัยดี
6. มีการตัดสินใจอาศัยหลักเกณฑ์ที่ทันสมัย
7. มีความรับผิดชอบสูง พยายามปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้งานมีผลดีที่สุด พยายามปรับปรุงเสริมสร้างงานของตนให้ดียิ่งขึ้น (วรรณ จารุทัศน์, 2519 : 77)

จึงกล่าวได้ว่า การที่ชาวนาหรือเกษตรกรยอมรับเอาการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการเกษตรย่อมจะส่งผลให้ได้รับผลผลิตสูงและมีรายได้สูงตามไปด้วย รวมทั้งส่งผลต่อความสำคัญในความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีการตัดสินใจโดยใช้เหตุผลที่มีทัศนคติที่ดี ขยันหมั่นเพียรในการทำงาน ย่อมทำให้เกิดสภาพในการพัฒนาสูงตามไปด้วย

รายได้ก่อนบุคคล

ประชากรในชนบทส่วนใหญ่จะมีรายได้ต่ำ เพราะประกอบอาชีพทางการเกษตรเพียงอย่างเดียว ซึ่งจะมีทั้งรายได้ที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน รายได้ที่ไม่เป็นตัวเงินนั้นจะมีมากสำหรับครอบครัวในชนบท เพราะในชนบทจะพึ่งพาอาหารที่หามาด้วยตนเองหรือผลิตขึ้นในครัวเรือน โดยไม่ผ่านระบบตลาดเป็นส่วนใหญ่ เพราะเป็นหลักประกันของความอยู่รอดของชาวชนบทที่มีโครงสร้างเศรษฐกิจการเกษตรแบบยังชีพ เมื่อเหลือกินก็เอาไปขาย

จากการศึกษารายได้ของครัวเรือนในชนบทของ เมรี ครองแก้ว และปราณี หินกร ครัวเรือนในชนบทจะมีรายได้ที่เป็นเงินสด (cash income) กับรายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน (income in kind) ในปี พ.ศ. 2534 มีสัดส่วนที่เป็นรายได้ที่เป็นเงินสดร้อยละ 75.7 รายได้ที่ไม่เป็นตัวเงินร้อยละ 24.3

ส่วนครัวเรือนที่อาจจนหรือทำการเกษตรแบบยังชีพ สัดส่วนของรายได้ที่ไม่ใช่ตัวเงินจะสูง เช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนและตอนล่างมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 48.6 และ 38.1 ตามลำดับ และนอกจากนี้ยังพบว่า ครอบครัวในชนบทที่ไม่อาจจนจะมีรายได้ที่เกิดจากการประกอบธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตร เช่น การรับจ้างและอื่น ๆ กว้าง (เมธี ครอบงำ และปราวน์ ทินกร. 2528 : 82)

รายได้ของเกษตรกรในชนบทไทยทั่ว ๆ ไป แบ่งได้ 2 ทาง คือ รายได้จากการเกษตรและรายได้นอกการเกษตร สัดส่วนระหว่างรายได้จากการเกษตรกับรายได้นอกการเกษตรมีสัดส่วนอยู่ในระดับเกือบครึ่งต่อครึ่ง คือ ปี 2518/2519 ครัวเรือนในชนบทมีรายได้จากการเกษตรร้อยละ 55.5 และมีรายได้นอกการเกษตรร้อยละ 44.5 และในปี 2524 สัดส่วนรายได้นอกการเกษตรเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 49.2 รายได้จากการเกษตรลดลงเหลือร้อยละ 50.8 (เมธี ครอบงำ. 2529 : 5-25)

ตาราง 5 แสดงรายได้ของครัวเรือนเกษตร ปี 2525/2526

ภาค	รายได้จากการเกษตร	รายได้นอกการเกษตร	รวม
ตะวันออกเฉียงเหนือ	11,494.36	12,529.33	24,023.69
เหนือ	20,502.66	11,450.94	31,953.60
กลาง	38,528.94	15,829.42	54,358.36
ใต้	17,014.84	20,989.29	38,004.13
เฉลี่ยทั่วประเทศ	19,422.48	13,961.86	33,384.34

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ในกานรายได้ก่อนบุคคลนั้น เขียนฉาย กิระนันท์ กล่าวว่า ปี 2531 ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ถัวเฉลี่ยต่อเกษตรกร 1 คน มีมูลค่า 1,300 บาท เทียบกับ 9,100 บาท สำหรับบุคคลในชนบทอื่นจากการศึกษากำลังคนในชนบทปี 2512-2513 ปรากฏว่าจำนวน 46 ครอบครัวของเกษตรกรใน 4 หมู่บ้านของจังหวัดขอนแก่นมีรายได้ถัวเฉลี่ยต่อบุคคลในครอบครัวคนละ 1,250 บาท แต่ทั้งนี้รายได้ของแต่ละ

ครอบครัวคอปปีนั้นมีส่วนแตกต่างกันมาก คือ มีตั้งแต่ 650 บาท ถึง 3,960 บาท รายได้เฉลี่ย
ของครอบครัวเก็บร้อยละ 25 ได้จากกิจกรรมที่มีโรงงานเกษตร ได้แก่ การผลิตไหมไปจนถึงงาน
ก่อสร้างหรืองานค้าขาย และจากการศึกษาในหมู่บ้าน 2 แห่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รายได้เฉลี่ย
ครอบครัวเป็นเงิน 1,970 บาท ระหว่าง 580 - 3,700 บาท โดยเฉลี่ยแล้วร้อยละ 16 ของรายได้
จากกิจกรรมที่มีโรงงานเกษตร ส่วนรายได้ 30 ครอบครัวในเขตหมู่บ้าน 3 แห่งในจังหวัดเชียงใหม่
เฉลี่ยแล้วเป็นเงิน 1,370 บาทต่อคน ระหว่าง 735 - 4,590 บาท ร้อยละ 31 รายได้ของครอบครัว
โดยเฉลี่ยแล้วได้รับจากกิจกรรมที่มีโรงงานเกษตร ตัวเลขเหล่านี้แม้มิใช่รายได้ของประชากรภายในแคว
ลภาค แต่ก็แสดงให้เห็นชัดแจ้งว่า รายได้ที่ได้รับจากงานด้านการเกษตรมีลักษณะไม่เท่าเทียมกัน
(เทียนฉาย กิระนันท์, 2519 : 44)

จะเห็นได้ว่ารายได้ของเกษตรกรในชนบทจะมีรายได้จากการเกษตรน้อยกว่ารายได้จากการ
เกษตร เพราะการผลิตในงานเกษตรต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยธรรมชาติและภาวะของตลาด การที่เกษตรกร
ได้สนใจในอาชีพที่มีโรงงานเกษตร เช่น การค้าขาย บริการ รับจ้างอื่น ๆ เป็นการส่งเสริมให้เกิดอาชีพ
อื่น ๆ มากขึ้น ซึ่งรายได้จากอาชีพนอกการเกษตรจะสูงกว่ารายได้จากการเกษตร ย่อมทำให้เกษตรกร
มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จึงกล่าวได้ว่ารายได้มีความสำคัญคือฐานะของประชาชนฉะนั้นถ้าประชาชนมีรายได้
สูงย่อมทำให้ศักยภาพในการพัฒนาสูงไปด้วย

ที่อยู่อาศัย

ที่อยู่อาศัยเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในจำนวนปัจจัย 4 อย่าง ที่จำเป็นสำหรับมนุษย์ซึ่งมีอิทธิพล
ต่อชีวิตความเป็นอยู่และสุขภาพของผู้อยู่อาศัย

องค์การอนามัยโลกให้ความสำคัญของบ้านหรือที่อยู่อาศัยว่าเป็นสิ่งก่อสร้างโดยใช้วัสดุอุปกรณ์
ประกอบเป็นโครงสร้างที่มั่นคงแข็งแรงถาวร อยู่ในสภาวะที่เหมาะสมกับร่างกาย จิตใจของผู้อยู่อาศัย
และเพื่อใช้ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้อยู่อาศัย (สัมฤทธิ์ อินทราทิพย์, 2528 : 282) และ
โครงการโคราซพัฒนา ได้อธิบายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยว่าที่อยู่อาศัยที่มีสภาพคงทนถาวรนั้น ควรเป็นที่อยู่
อาศัยที่ใช้วัสดุก่อสร้างที่มีความมั่นคงแข็งแรง สามารถป้องกันอันตรายจากศัตรูและภัยธรรมชาติ เช่น
ความร้อน หนาว แดด ลม ฝน ได้ไม่น้อยกว่า 5 ปี เช่น บ้านเรือนที่ก่อสร้างด้วยเสาและโครงไม้

กระดานพื้น กระดานฝาไม้ มีประตูหน้าต่าง บิ่คเปิดได้แสงสว่างและอากาศถ่ายเทได้สะดวก หลังคา มุงด้วยไม้หรือสังกะสี หรือกระเบื้อง เพื่อให้บุคคลที่อยู่อาศัยในครอบครัวมีความสุขกายสบายใจ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (โครงการโคราชพัฒนา . 2530 : 11)

สำหรับบ้านในชนบทส่วนใหญ่เป็นบ้านที่สร้างจากทรัพยากรในท้องถิ่น เช่น ไม้สำหรับทำโครง สร้าง และพื้นบ้าน ส่วนหลังคาจะใช้ใบไม้ใบจากหรือหญ้าคา เป็นต้น ต่อมาเมื่อสภาพเศรษฐกิจขึ้น สภาพบ้านต่าง ๆ ก็เปลี่ยนไป โดยใช้วัสดุจากภายนอกมากขึ้น เช่น อิฐบล็อก สังกะสี เหล็ก ปูนซีเมนต์ เป็นต้น ดังที่ อภิศักดิ์ โสมอินทร์ กล่าวว่า การสร้างบ้านไม่ว่าในเขตเมืองหรือชนบทจะขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ถ้าฐานะดีก็สร้างด้วยวัสดุคงทนถาวรรูปแบบสมัยใหม่มีเครื่องใช้ทันสมัยบริเวณ บ้านสวยงาม ถ้าฐานะทางเศรษฐกิจทำการสร้างบ้านก็จะลดคุณภาพลง (อภิศักดิ์ โสมอินทร์ . 2522 : 45) จากการสำรวจสำมะโนประชากรและเคหะทั่วประเทศประจำปี 2523 ได้แบ่งประเภทที่อยู่อาศัย ออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ 5 ประเภท คือ คือ บ้านครึ่งตึกครึ่งไม้ บ้านไม้ที่ใช้วัสดุถาวรส่วนใหญ่ บ้านที่ใช้วัสดุไมถาวรในท้องถิ่น บ้านที่ใช้วัสดุใช้แล้วและอยู่ในสภาพผุพัง ซึ่งแสดงถึงกิจการทางต่อไปนี้

ตาราง 6 เปรียบเทียบคุณภาพที่อยู่อาศัยของประชากรไทยปี 2513

ประเภทที่อยู่อาศัย	ทั่วประเทศ		ในเขตเทศบาล		นอกเขตเทศบาล	
	2513	2523	2513	2523	2513	2523
ตึก	6.1	6.1	15.4	27.4	0.6	1.4
บ้านครึ่งตึกครึ่งไม้	3.9	6.0	8.0	11.6	1.4	4.8
บ้านที่ไร้สวัสดิการ	65.9	70.2	68.6	53.5	64.4	73.9
เป็นส่วนใหญ่						
บ้านที่ไร้สวัสดิการ	20.2	15.4	5.2	3.6	29.0	18.0
ในท้องถิ่น						
บ้านที่ไร้สวัสดิการแล้ว	3.0	0.9	2.1	1.3	3.6	0.8
และอยู่ในสภาพ						
ผู้พัก						
ไม่ทราบ	0.6	1.5	0.7	2.6	1.6	1.0

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2530

จะเห็นได้ว่าประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทยที่อยู่อาศัยที่ไร้สวัสดิการทั้งในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชากรส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจจึงสามารถสร้างที่อยู่อาศัยที่มั่นคงถาวรได้ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2513 แล้วการสร้างที่อยู่อาศัยถาวรมีเพิ่มขึ้นในปี 2523 ดังนั้น สภาพของที่อยู่อาศัยจึงเป็นเครื่องชี้ถึงสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนได้ จึงกล่าวได้ว่าชุมชนใดประชากรมีที่อยู่อาศัยที่ถาวรเป็นจำนวนมาก ชุมชนนั้นย่อมมีฐานะทางเศรษฐกิจดีอันจะส่งผลต่อศักยภาพในการพัฒนาชุมชนนั้นด้วย

ลักษณะทางกายภาพ

ลักษณะทางกายภาพของหมู่บ้านในชนบทจะแสดงให้เห็นถึงลักษณะในการดำรงชีวิต ชนบทรวมนิยม

ประเพณีต่าง ๆ ซึ่งแต่ละสังคมจะแตกต่างกันออกไป ดังนั้น การที่จะเข้าใจสังคมใดจำเป็นต้องศึกษาสังคมนั้น ๆ ก่อน ในการศึกษาด้านสังคมของหมู่บ้านชนบทในอำเภอตากใบครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกตัวแปรด้านสังคม คือ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มสังคม การไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งบุคลากรทางศาสนา มาใช้ในการศึกษานี้

ระดับการศึกษา

ประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนา สิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศ คือ กำลังคนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะได้แก้ปัญหาต่าง ๆ ในการพัฒนาประเทศ คนที่จะแก้ปัญหาได้ก็จะต้องเป็นคนที่มีรู้จักคิดและการที่คนจะรู้จักคิดได้อย่างมีเหตุผลนั้นจะต้องได้รับการศึกษาอบรม ดังที่ ฉัตรชัย วานิชสมบัติ กล่าวกับผู้ที่ได้รับการศึกษาจะได้เปรียบผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษา เพราะผู้ที่ได้รับการศึกษาย่อมมีโอกาสอ่านเอกสารแนะนำวิธีการเกษตรต่าง ๆ และมีโอกาสหาทางก้าวหน้าได้ การศึกษาทำให้คนมีเหตุผล (ฉัตรชัย วานิชสมบัติ, 2521 : 15)

คนเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ ดังที่ วอร์เรน (Warren) ได้กล่าวสนับสนุนว่า กำลังคนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของประเทศ เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศ ทรัพยากรจึงกล่าวว่าเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนา ความจำเป็นในการให้การศึกษาแก่ประชาชนมีมาก ชาติใดประชากรส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาก็ สภาพเศรษฐกิจย่อมดีด้วย (Warren, 1948 : 204) และเทียนฉาย กิระนันท์ ได้กล่าวว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับรายได้ของบุคคล โดยถือสมมติฐานว่าผู้ที่มีการศึกษาในระดับสูงว่าย่อมจะมีรายได้ในระดับที่สูงกว่าด้วย โดยเปรียบเทียบ โดยเฉพาะเมื่อคำนึงถึงรายได้ตลอดชีพ (life time Earnings) (เทียนฉาย กิระนันท์, 2519 : 29) และระดับการศึกษาจะส่งผลต่อระดับของการพัฒนาชุมชนด้วย จากการศึกษาของพลศักดิ์ จิรไกรศิริ พบว่า ครอบครัวในหมู่บ้านที่พัฒนามากประชาชนมีการศึกษาสูง โดยเฉพาะอาชีวศึกษาและมหาวิทยาลัย การศึกษามีส่วนผลักดันการพัฒนาของหมู่บ้านให้มีความก้าวหน้าได้ (พลศักดิ์ จิรไกรศิริ, 2529 : 61)

ประชากรส่วนใหญ่ในชนบทมีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ได้รับผลผลิตต่ำ รายได้ต่ำ เพราะประชาชนขาดความรู้ ความสามารถในการใช้เทคนิคใหม่ ๆ เพื่อปรับปรุงระบบการผลิตซึ่งจำเป็นไปตามแบบบรรพบุรุษ ดังนั้น เกษตรซึ่งเป็นปัจจัยที่มี

ความสำคัญของระบบการผลิตในชนบทจะต้องได้รับการศึกษาเพื่อความเป็นเกษตรกรที่มีคุณภาพ เพราะถ้าเกษตรกรมีคุณภาพสูงแล้ว ประสิทธิภาพในการผลิตย่อมสูงตามไปด้วย (สมาคมไทย-อเมริกัน.

2511 : 9) ซึ่งสอดคล้องกับ วีรยุทธ วิเชียรโรติ ที่กล่าวว่า หนทางที่จะแก้ปัญหาชาวนาไทยคือต้องพยายามยกระดับคุณภาพของชาวนาให้เจริญออกมา คือก้าว ความศักยภาพของบุคคล อันเป็นผลทำให้เขาได้ปฏิบัติหน้าที่ทางเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากที่สุด (วีรยุทธ วิเชียรโรติ.

2517 : 109)

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า การศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการที่จะทำให้บุคคลแต่ละคนนำตนเองไปสู่ความก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ จะทำให้เขาสามารถใช้ความรู้ที่ได้เรียนมาให้เกิดประโยชน์ในการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการศึกษาในระดับที่สูงกว่าการศึกษาภาคบังคับ เช่น ระดับมัธยม อาชีวศึกษา จนถึงระดับปริญญา เพราะการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไปจากภาคบังคับเป็นระดับที่เปิดโอกาสให้คนเกิดความรู้ ความคิด ความชำนาญมากขึ้น ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าชุมชนใดมีประชากรที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับเป็นจำนวนมากย่อมทำให้ชุมชนนั้นมีความเจริญก้าวหน้า และมีศักยภาพในการพัฒนาสูงตามไปด้วย

การรวมกันทำงานเป็นกลุ่ม

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมชนิดหนึ่งที่อาศัยอยู่เป็นกลุ่มเป็นพวก ดังที่อริสโตเติลกล่าวว่า มนุษย์ตามธรรมชาติแล้วเป็นสัตว์ที่จะอยู่รวมกัน มนุษย์จะสมบูรณ์เมื่ออยู่รวมกันในกลุ่ม อันเป็นสิ่งที่ทำให้ชีวิตมนุษย์แตกต่างไปจากชีวิตสัตว์และพืช นอกจากนี้ศักยภาพหรือธรรมชาติที่แฝงเร้นอยู่ในตัวมนุษย์จะแสดงออกได้เต็มที่ (ส. ศิวรักษ์. 2519 : 42)

การร่วมมือกันในการทำงานเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับชุมชน การรู้จักร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่มโดยมีเป้าหมายร่วมกันเป็นลักษณะการทำงานที่เอื้อต่อการพัฒนา เฮาเซอร์ (Hauser) ให้ความเห็นว่าการพัฒนาเศรษฐกิจ จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับการทำงานร่วมกัน โดยมีความสำคัญสองส่วนรวม การทำงานเป็นกลุ่มโดยมีเป้าหมายร่วมกัน เป็นความจำเป็นเบื้องต้นของการทำงาน (Hauser. 1959 : 83) การทำงานเป็นกลุ่มก่อให้เกิดอิทธิพลของกลุ่มซึ่งทำให้เกิดบทบาทต่อสมาชิกของแต่ละกลุ่ม คือ

1. กลุ่มใดมีสมาชิกเพิ่มขึ้น
2. กลุ่มเป็นที่รวมของสติปัญญา
3. กลุ่มทำให้เกิดกำลังใจ
4. กลุ่มทำให้เกิดแรงงาน (ก่าจิก สวัสดิโธ . 2526 : 30)

สนิท สมักรการ กล่าวว่า คนไทยชอบอิสระ ไม่ชอบการรวมกลุ่มกระทำกิจกรรมอย่างถาวร โดยเฉพาะประเภทที่ทองมีการออกความคิดเห็นหรือใช้พลังความคิดร่วมกัน จะทำร่วมกันก็เพียงชั่วครั้งชั่วคราว จะต้องเป็นงานที่ต่างคนต่างทำ ไม่ทองมีการประสานกันหรือช่วยกันคิดช่วยกันทำหรือกิจกรรมนั้น เพื่อความสนุกสนานงานรื่นเริงตามประเพณีนิยม จึงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาแบบสหกรณ์ (สนิท สมักรการ . 2522 : 419) ซึ่งผิดกับคนญี่ปุ่นที่นิยมการทำงานมีความถนัดในการร่วมมือกันทำงาน เป็นพิเศษ ไม่ว่าจะทำอะไรมีการรวมกลุ่มกันเป็นสมาคม เพื่อการรักษาผลประโยชน์ร่วมกันในการซื้อขายสินค้า (เขียน วีรวิทย์ . 2516 : 96)

อมร รักษาสิทธิ์ ได้เสนอแนวคิดว่า อุดมการณ์ที่ควรปลูกฝังให้ประชาชนได้ยึดถือในการพัฒนาชนบท ก็คือ การร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ ในลักษณะของกลุ่มที่ถาวร ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จของงานมากกว่าการทำคนเดียว การส่งเสริมร่วมแรงร่วมใจกำลังกาย กำลังใจ กำลังปัญญา และกำลังทรัพย์ รู้จักประสานงานและแบ่งงานกันเป็นสัดส่วน ต่างคนต่างทำโดยมีเป้าหมายร่วมกัน ก็จะส่งผลต่อความสำเร็จได้ ทั้งเช่น การพัฒนาแบบพึ่งตนเอง (อมร รักษาสิทธิ์ . 2523 : 19-25) ในด้านการพัฒนาท้องถิ่น เย็นใจ เลหาวนิช กล่าวว่า การร่วมมือกันเองระหว่างประชาชน คือคุณูญเจสำคัญนำไปสู่การสร้างความสำเร็จให้แก่ส่วนรวม ประชาชนหมู่ใดกลุ่มใดจิตใจยังไม่พัฒนา รอมทำตนเป็นคนโคกเคี้ยว ขาดการร่วมแรงร่วมใจกัน เอาแต่ตัวรอด เอาแต่โค้วใครทัวมันท้องถิ่นนั้นยอมไม่เจริญ (เย็นใจ เลหาวนิช . 2529 : 2)

ดังนั้น การรู้จักการร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่มในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มที่ถาวรหรือไม่ถาวรของชุมชนใด ย่อมแสดงให้เห็นว่าชุมชนนั้นพร้อมที่จะมีการพัฒนาจึงถือว่าการร่วมมือกันทำงานหรือร่วมมือกันเป็นกลุ่มทาง ๆ เช่น กลุ่มแม่บ้าน ลูกเสือชาวบ้าน ไทยอาสาป้องกันชาติ สหกรณ์การเกษตร ฯลฯ ของประชานั้นเป็นศักยภาพในการพัฒนาอย่างหนึ่ง

การไร้สิทธิในการเลือกตั้ง

การไปไร้สิทธิในการเลือกตั้งเป็นการที่ประชาชนได้แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองโดยผ่านไปทางผู้แทนราษฎร ซึ่งการเลือกตั้งนี้เป็นกลไกสำคัญในการดำเนินการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย ผู้เลือกตั้งถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่สุดของระบบการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

การเลือกตั้งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตยเพราะผลของการเลือกตั้งตัดสินว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดได้รับความไว้วางใจจากประชาชนให้เป็นผู้ปกครองประเทศประชาธิปไตย จำเป็นต้องมีการเลือกตั้งเพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลสามารถเสนอตัวเข้ารับส่วนรวมและให้พลเมืองมีสิทธิในการที่จะเลือกบุคคลที่ตนต้องการให้เป็นผู้ปกครอง หรือเป็นผู้ไร้สิทธิเป็นปากเสียงแทนตนในสภา (สุชุม นวลสกุล และคนอื่น ๆ. 2521 : 20)

ในด้านการไปไร้สิทธิในการเลือกตั้งนั้น ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ กล่าวว่า ผู้ที่จะไปไร้สิทธิในการเลือกตั้งนั้น เป็นผู้ที่สนใจทางการเมืองซึ่งได้จากการติดตามข่าวคราวทางการเมือง เช่น โดยทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ การพูดคุยกับคนอื่นทางการเมือง การไปฟังการปราศรัยการหาเสียงเลือกตั้ง และเป็นผู้ที่มีความเลื่อมใสศรัทธาการเมืองโคพรรคการเมืองหนึ่ง หรือผู้สมัครคนใดคนหนึ่งเป็นพิเศษ (ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. 2522 : 100-117) ส่วนการศึกษาของ ทศศรี ใจซื่อ ซึ่งได้ศึกษาที่หมู่บ้านฝายน้อย ตำบลหิรัญ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่ามีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการไปไร้สิทธิเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ได้แก่ 1) คุณลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจสังคมของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเรื่อง เพศ อายุ สถานภาพในครอบครัว การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและระดับมาตรฐานการดำรงชีวิตของครอบครัวผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 2) ใ้รับการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งจากสื่อมวลชน 3) ความสนใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ความคาดหวังจากบุคคลอื่น ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความสนใจทางการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (กรมการปกครอง. 2530 : 16-17)

การศึกษาการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งปี พ.ศ. 2522 ของ สุจิต บุญบงการ และ พรรคกี๋ ผ่องแผ้ว พบว่า ผู้ที่อยู่ในสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีแนวโน้มที่จะไปลงคะแนนเสียงมากกว่าผู้ที่อยู่ในสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง ผู้ที่อยู่ในเขตชนบทมีแนวโน้มไปลงคะแนนสูงกว่าผู้ที่อยู่ในเขต

เมืองใหญ่ และผู้ไปลงคะแนนเสียงส่วนใหญ่ไปออกเสียงเลือกตั้งเพราะสำนักในหน้าที่ขอ ผลเมืองก็มากกว่าต้องการที่จะให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารประเทศ หรือต้องการผลักดันให้คนที่ต้องการเป็นรัฐบาล (สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2525 : 196-197) และจากรายงานการวิจัยของการปกครองปรกติกว่า ผู้ที่อยู่ในชนบทมีแนวโน้มที่จะไม่สนใจการเมือง แต่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร และผู้ที่อาศัยอยู่ในชนบทจะถูกรักรวณให้ไปใช้สิทธิได้ง่ายกว่า โดยมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจเลือกผู้สมัครโดยพิจารณาจากคุณสมบัติส่วนตัว (กรมการปกครอง. 2530 : 174)

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า คนในชนบทนั้นจะไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งมากกว่าคนในเมือง เพราะมีความสำคัญในทางการเมือง ซึ่งเป็นสิทธิเฉพาะตัวแก่คนชนบทส่วนใหญ่ไม่ค่อยสนใจในทางการเมือง ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าต้องยุ่งเกี่ยวกับการทำมาหากิน ไม่มีเวลาสนใจอย่างอื่น แต่เมื่อถึงเวลาเลือกตั้งก็ต้องหาเวลาเพื่อไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าแม้ว่าชาวชนบทจะมีความสนใจในการเมืองน้อย แต่ชาวชนบทมีความสำคัญในหน้าที่ของพลเมืองก็ ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญที่มีอยู่ในจิตใจของคน การไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง จึงเป็นตัวกระตุ้นของการพัฒนาชนบทอย่างหนึ่ง

บุคลากรทางศาสนา

ศาสนาทุกศาสนาที่กำเนิดขึ้นในโลกนี้ ล้วนมีอิทธิพลก่อพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งจะแสดงออกมาในรูปของพิธีกรรมต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาระยะชีวิตของตนเอง ต้องการความคุ้มครองและปลอดภัยตนเอง ศาสนายังมีอิทธิพลก่อค่านิยมทางสังคม โดยเฉพาะเป็นบรรทัดฐานในการดำรงชีวิต

พรณยุพา เนห์ริษ์ กล่าวว่า ทุกศาสนามีองค์ประกอบที่สำคัญคือ 1) ประชาชนยึดถือในคำสอนของพระศาสดาที่กำหนดไว้ 2) มีพิธีกรรม 3) สถานที่สำหรับประกอบพิธีกรรม 4) มีสัญลักษณ์ต่าง ๆ 5) มีผู้สืบทอดในการประกอบศาสนกิจ (พรณยุพา เนห์ริษ์. 2526 : 67)

ในจำนวนองค์ประกอบทั้งหมดของศาสนา ผู้สืบทอดในการประกอบศาสนกิจ หรือที่เรียกว่าบุคลากรทางศาสนานั้นเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญทางศาสนาอย่างหนึ่ง เพราะเป็นบุคคลที่มีความรู้ในทางศาสนา ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้นำในการประกอบพิธีต่าง ๆ ในทางศาสนาด้วย

นอกจากนี้ผู้นำทางศาสนาหรือบุคลากรทางศาสนายังมีบทบาทคือ 1) สืบสอนธรรมะและส่งเสริมให้ชาวชนบททำบุญกุศล 2) เป็นที่ปรึกษาประนีประนอมเบียดเบียนผู้เจ็บป่วย 3) สร้างความสามัคคีในหมู่บ้านโดยช่วยขจัดความขัดแย้ง 4) อบรมสั่งสอนเด็กที่พ่อแม่หมดความสามารถจะอบรม 5) สอนเทคนิคขั้นพื้นฐาน เช่น สถาปัตยกรรม ช่างไม้ ฯลฯ 6) เป็นผู้นำไม่เป็นทางการของหมู่บ้าน 7) เป็นผู้นำทางวิญญาณที่พึ่งทางจิตใจ 8) เป็นธรรมทูตจาริกเผยแพร่อิสลาม (จำนงค์ อภิวัฒน์สิทธิ์, 2525 : 145-150)

สำหรับ 4 จังหวัดภาคใต้ เป็นจังหวัดที่มีคนไทยนับถือศาสนาอิสลามซึ่งเรียกวามุสลิม ซึ่งมีประมาณ 70 เปอร์เซ็นต์ของประชากรทั้งหมด มีบุคลากรทางศาสนาที่เรียกว่า โต๊ะอิหม่าม ผู้ช่วยโต๊ะอิหม่าม โต๊ะครู และโต๊ะฮายี โดยเฉพาะโต๊ะอิหม่าม และผู้ช่วยโต๊ะอิหม่ามนั้น เป็นบุคคลที่มีความรู้ทางหลักศาสนาและเป็นผู้นำทางศาสนาประจำหมู่บ้าน เพราะศาสนาได้เข้าไปกำหนดวิถีชีวิตซึ่งเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่สำคัญต่าง ๆ ในชีวิตทุกระยะตั้งแต่เกิดจนตาย โดยพิธีการเหล่านี้ต้องอาศัยโต๊ะอิหม่ามและผู้ช่วยโต๊ะอิหม่าม.

อิหม่าม เป็นคำภาษาอาหรับ แปลว่า "ผู้นำ" ถ้าเป็นการละหมาดเรียกว่า "ผู้นำการละหมาด" ในประเทศไทย อิหม่าม หมายถึงผู้นำท้องถิ่นมุสลิม แต่เดิมปฏิบัติภายในหน้าที่แต่เฉพาะศาสนาเท่านั้น ไม่มีเงินประจำตำแหน่ง มีงานทำเป็นอาชีพเกี่ยวกับช่วยเหลือทั่วไป ในปัจจุบันอิหม่ามต้องทำหน้าที่ทั้งงานศาสนาและสังคมผู้นำท้องถิ่นด้วย

หน้าที่ของอิหม่าม ตามระเบียบการแต่งตั้งและถอดถอนกรรมการอิสลามประจำมัสยิด พ.ศ. 2492 มีดังนี้

1. ปฏิบัติการในหน้าที่อิหม่ามตามพระธรรมวินัย
2. ปกครองและสอดส่องให้สัมปยุตต์ในมัสยิดปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ข้อมบังคับและระเบียบของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด หรือกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย
3. อำนวยความสะดวกแก่บรรดาสัมปยุตต์ในการมาทำบุญกุศล
4. สืบสอนอบรมวิทยาการทางศาสนาอิสลามแก่ปวงสัมปยุตต์และหน้าที่ตามระเบียบการปฏิบัติของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2503 คือ ทำหน้าที่ในกิจการ

นิกะฮ์ (การแต่งงาน) ทอละ (การหย่า) และการรอเยาะ (การคืนดี) ให้แก่ลัทธิมุสลิมในเซกซ์ลิกนั้น ๆ หรือบุคคลท้องถิ่นอื่นอันไม่ขัดแย้งกับระเบียบนี้ (เอกสารประกอบการประชุมพิเศษ โครงการประชุมพิเศษ ข้าราชการพนักงานเทศบาล พนักงานรัฐวิสาหกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2533 : 76-77)

ส่วนโตะครุั้น เป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องและเคารพนับถือจากประชาชนว่าเป็นผู้มีความรู้ในหลักศาสนาอย่างลึกซึ้ง สามารถถ่ายทอดวิชาศาสนาให้แก่อิสลามิกชนเช่นเดียวกับพระสงฆ์ ศาสนาอิสลามไม่มีพระ บุคคลที่มีความรู้ทางศาสนาก็และมีความเสียสละก็จะอุทิศตนเป็นอุบรรมสั่งสอนและเผยแพร่ศาสนา ส่วนโตะฮัจยีนั้น เป็นบุคคลที่มีความรู้ในทางศาสนา เป็นผู้มีฐานะร่ำรวย และไต่เงินทางไปยังนครเมกกะ เมื่อกลับมาแล้วจะไต่ค่ายกของประกอบชื่อว่า ฮัจยี หรือ หะยี และมีสิทธิไต่พาโศกศัระพิเศษของบุคคลในฐานะทางศาสนาโดยเฉพาะ (ซัจกียะ มุพรรัตน์. 2519 : 205-246)

กล่าวโดยสรุป ผู้นำหรือบุคลากรทางศาสนาเป็นผู้ที่ประชาชนเคารพนับถือหากชุมชนใดมีบุคลากรทางศาสนาเป็นจำนวนมากย่อมทำให้ชุมชนนั้นมีศักยภาพในการพัฒนามากขึ้น

ลักษณะทางจิตภาพอนามัย

การพัฒนาสุขภาพและอนามัยของประชาชนที่อยู่ในชุมชนเป็น เรื่องสำคัญ เรื่องหนึ่งของการพัฒนา เพราะการพัฒนาสุขภาพอนามัยเป็นการพัฒนาคุณภาพของประชากรให้มีสุขภาพอนามัยแข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ยอมรับไปสู่ความก้าวหน้าทางงาน เศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติอีกทางหนึ่ง

การอนามัย หมายถึง การบริการทางด้านสาธารณสุข และอื่น ๆ ได้แก่ อาหารและโภชนาการ ที่อยู่อาศัยและการเคหะ การสันทนาการ ตลอดจนเครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและการสุขาภิบาล (Mark Blauy. 1972 : 317)

องค์การอนามัยโลกได้ให้ความหมายว่า อนามัยหรือสุขภาพ (Health) หมายถึง ภาวะแห่งความสมบูรณ์ของร่างกายและจิตใจ รวมถึงการสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ด้วยดี มิได้หมายความว่าเพียงแต่การปราศจากโรคหรือความทุพพลภาพเท่านั้น (จริยวัตร คมพยัคฆ์ และอุคม คมพยัคฆ์. 2524 : 359)

สรุปได้ว่า สุขภาพอนามัยเป็นภาวะที่สมบูรณ์ของร่างกายและจิตใจปราศจากโรคภัยไข้เจ็บและ

ทพพลภาพ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ด้วย

จะเห็นได้ว่าการอนามัยมีความสำคัญยิ่ง ทั่วบุคคลและสิ่งแวดล้อมหากอนามัยไม่ดี สิ่งเลวร้ายอื่น ๆ ก็ตามมาด้วย ดังคำกล่าวของลุมมิสและบีเกิล (Loomis & Beegle) ว่าอนามัยเปรียบเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนภาพให้เห็นถึงการปรับตัวของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Loomis & Beegle, 1957 : 329) หากไม่มีการปกป้องรักษอนามัยให้ดีจะทำให้บุคคลนั้นได้รับความเดือดร้อน หนทางที่หามาจนอาจถึงแก่ชีวิตได้ สังคมใดที่มีสมาชิกมีสุขภาพจิตและสุขภาพกายไม่ก็สะท้อนให้เห็นความอ่อนแอของสังคมนั้นได้

กล่าวได้ว่าการรักษาสุขภาพอนามัยเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อชีวิตของมนุษย์ ดังนั้นจึงจำ เป็นที่จะต้องดูแลรักษาสุขภาพอนามัยให้ดี เพื่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี ในการศึกษาด้านสุขภาพอนามัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ตัวแปรทางด้านสุขภาพอนามัย คือ อัตราการมีชีพของทารก การให้บริการคุมกำเนิดของคู่สมรส การเจ็บป่วยและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะ การใช้ส้วมของประชาชน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อการมีสุขภาพอนามัยของชาวชนบทได้

การมีชีพของทารก

ในประเทศกำลังพัฒนาโดยทั่วไปจะมีอัตราการตายของทารกอยู่ในระดับสูง เพราะสุขภาพของมารดาและการเลี้ยงดูทารกเนื่องจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ เช่น รายได้ของครอบครัวจะส่งผลต่อการบริโภคภายในครอบครัว สภาพสุขาภิบาลภายในครัวเรือนและสิ่งแวดล้อมที่ไม่ถูกสุขลักษณะทำให้เกิดการติดเชื้อได้ง่าย เจ็บป่วยบ่อยและอาจตายได้ในที่สุด

ทารก หมายถึง เด็กแรกเกิดจนถึงอายุ 1 ขวบ ทารกที่มีสภาพร่างกายสมบูรณ์จะมีน้ำหนักประมาณ 3 กิโลกรัม เด็กจะมีน้ำหนักเป็น 2 เท่าของแรกเกิดเมื่ออายุ 5 เดือน เป็น 3 เท่าเมื่ออายุ 1 ปี และเป็น 4 เท่าเมื่ออายุ 2 ปี ระหว่างนี้สมองจะเติบโตเป็น 80 เปอร์เซ็นต์ของสมองที่โตเต็มที่ (โครงการประชากรศึกษา. 2526 : 4) แต่เท่าที่ผ่านมามีเด็กทารกในชนบทมีอัตราการตายสูงกว่าเด็กทารกในเมือง เพราะในชนบทมีอัตราการเจริญพันธุ์สูงแต่มีสภาพทุพภิกขภัยและอนามัยของแม่และเด็กต่ำ ทั้งสตรีมีครรภ์ในชนบทนิยมการคลอดบุตรแบบโบราณ ประกอบกับการเลี้ยงทารกไม่ถูกหลักอนามัยจึงทำให้

อัตราการตายของเด็กทารกในชนบทสูงกว่าในเมือง (พรงค์ ศรีสุวสี, 2529 : 40) และจริยวัตร และ อุคม คมพยัคฆ์ ได้สรุปว่า การที่บางชุมชนมีทารกอายุต่ำกว่า 1 เดือนตายมาก เนื่องจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ ระดับการศึกษาของบิดามารดา อาชีพของครอบครัว ระดับรายได้ (จริยวัตร คมพยัคฆ์ และอุคม คมพยัคฆ์, 2524 : 29)

จึงกล่าวได้ว่า การที่อัตราการตายของทารกสูงนั้นขึ้นอยู่กับสุขภาพอนามัยของมารดา และการเลี้ยงดูบุตรซึ่งเป็นผลมาจากสภาพทางเศรษฐกิจ ความเชื่อในการบริโภค การจัดสภาวะแวดล้อมไม่ถูกสุขอนามัย จึงทำให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บได้ง่าย ดังนั้น หากชุมชนใดที่มีอัตราการมีชีพของทารกสูง ขอบแสดงให้เห็นถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสุขภาพอนามัยที่ตกต่ำ อันเป็นการนำไปสู่ระดับการพัฒนาของหมู่บ้านอีกด้วย

การให้บริการคุมกำเนิดของชุมชน

การคุมกำเนิดของชุมชนเป็นวิธีการวางแผนครอบครัวโดยการใช้ยาหรือเว้นระยะการมีบุตรให้เหมาะสมกับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว สุขภาพอนามัยของมารดา ตลอดจนเวลาในการดูแลเอาใจใส่ให้ความรักความอบอุ่นแก่บุตร

ในประเทศไทยกำลังพัฒนามีสตรีในวัยเจริญพันธุ์ที่มีฐานะยากจนอยู่ในสภาพที่สลับกันไม่มา ระหว่างตั้งครรภ์และการเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง เมื่อเป็นเช่นนี้จึงทำให้ร่างกายไม่มีเวลาพักฟื้น เพื่อสะสมอาหาร และแร่ธาตุที่จำเป็นต่อชีวิต ทำให้ร่างกายไม่แข็งแรง ทำให้มีสตรีที่ตายด้วยสาเหตุจากการตั้งครรภ์และคลอดบุตรประมาณ 40 - 80 คนต่อเด็กเกิดมีชีวิต 100,000 คน (สุวัฒนา วิมลย์เศรษฐ, 2529 : 115) หญิงที่มีบุตร 1-2 คน มีอัตราการตายจากการคลอดเพียง 59 คนต่อการคลอดทารกมีชีวิต 1,000 คน หญิงที่มีบุตร 5 - 6 คน มีอัตราการตายจากการคลอดถึง 19.6 ต่อการคลอดทารกมีชีวิต 1,000 คน (โครงการประชากรศึกษา, 2526 : 49) นอกจากนี้โอกาสที่สตรีจะประสบภาวะแทรกซ้อน ในการตั้งครรภ์และการคลอดซึ่งเป็นผลให้เกิดการเสี่ยงต่อความตายจะเพิ่มมากขึ้น ถ้าสตรีเหล่านั้นมีบุตรเกิดรอด 3 คนขึ้นไปและมีอายุต่ำกว่า 20 ปี หรือ 30 ปีขึ้นไป (สุวัฒนา วิมลย์เศรษฐ, 2529 : 115)

จากการศึกษาของจินตนา เพชรานนท์ และปรีชา นิกรานนท์ พบว่าสตรีที่ไร้การคุมกำเนิด มีจำนวนบุตรเกิดรอดสูงกว่าสตรีที่ไม่ไร้การคุมกำเนิดในเกือบทุกสถานภาพทำงาน และยังพบว่าสตรีที่อยู่ ในชนบทระบอบอาณานิคมทางการเกษตร มีการศึกษาที่จะมีการวางแผนการเจริญพันธุ์สูงอีกด้วย (จินตนา เพชรานนท์,

และปริชา นิทรานนท์. 2523 : 34-35)

จะเห็นได้ว่า การมีสตรมีบุกรุกมากเกินไปนั้นจะมีผลกระทบต่อก้าวของสตรีเองและทอหารที่จะคลอออกมา การเว้นช่วงการมีบุตรหรือการคุมกำเนิดจะช่วยให้สตรีมีร่างกายที่แข็งแรง เพราะว่ามีโอกาสในการซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอจากการคลอดบุตร และการที่มีลูกมากยังทำให้การดูแลลูกไม่ทั่วถึงเท่าที่ควรทำให้เป็นโรคขาดอาหารได้มากกว่าครอบครัวที่มีลูกน้อย ดังนั้น การที่จะให้ทุกคนมีภาวะโภชนาการที่ดี โดยการจำกัดขนาดครอบครัวมีบุตรในจำนวนที่เหมาะสม ทำให้มารดามีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งยังเป็นารลดความเสี่ยงจากการตายของมารดาและทารกอีกด้วย การคุมกำเนิดจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยในการพัฒนาชนบทได้

การจัดบ้านและบริเวณอยู่อาศัยลักษณะ

การจัดบ้านและบริเวณบ้านให้ถูกสุขลักษณะ เป็นการจกสิ่งแวดล้อมให้สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย ทั้งภายในบ้านและบริเวณบ้าน ซึ่งประชาชนในชนบทส่วนมากยังไม่เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญในพิษภัยที่เกิดจากสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ตลอดจนให้ความสนใจและร่วมกันแก้ไขปัญหาล้างแวดล้อมน้อยมาก เพราะขาดความเข้าใจในปัญหา ไม่สนใจ เนื่องจากความเคยชินต่อสภาพความเป็นอยู่ที่จะต้องทำงานหนักเพื่อปากท้องของตนเอง มากกว่า

การจัดสิ่งแวดล้อมให้น่าอยู่ เช่น จัดบ้านเรือนและบริเวณบ้านให้สะอาดมีที่กำจัดขยะหรือสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ แยกที่เลี้ยงสัตว์ออกจากส้วมบ้าน ซึ่งเป็นบ่อเกิดของเชื้อโรคและพาหะรวมทั้งกลิ่นเหม็นต่าง ๆ ออกไปด้วย ซึ่งการจัดสิ่งแวดล้อมให้สะอาดน่าอยู่เป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นการกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวในการทำงานและช่วยเสริมสร้างสุขภาพอนามัยด้วย ผู้ที่มีอนามัยดีจะมีโอกาสในการทำงานได้มากขึ้น (ประเสริฐ วิทวารัฐ. 2524 : 495)

จากการศึกษาของยอร์จ (George) ฮีเดย์ค (Hedeyad) และสเตรสฟิลด์ (Strasfield) ในอเมริกากลางและปานามา พบว่าการปรับปรุงสภาพการสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อมทำให้อัตราการเจ็บป่วยของเด็กลดลง และมีภาวะโภชนาการที่ดีขึ้น (จักรกฤษณ์ ภูมิสวัสดิ์ และชื่นชม เจริญพร. 2528 : 348)

คณะกรรมการการวางแผนพัฒนา การสาธารณสุข พบว่าอัตราการป่วยด้วยโรคต่าง ๆ ของประชาชนชาวไทย โดยเฉพาะชาวชนบทมักป่วยด้วยโรคกรรมคาสัมฤทธิ์ที่สามารถป้องกันได้ มีอัตราที่สูงอย่างทอเนื่องอยู่เสมอ เช่น ระบบทางเดินอาหารและอุจจาระร่วงมีอัตราสูงถึง 397.7 506.9 และ 596.2 ต่อประชากรแสนคน ในปี พ.ศ. 2521 2522 2523 ตามลำดับ เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้ อัตราป่วยด้วยโรคต่าง ๆ สูงขึ้นนั้น ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เลวลง การสุขาภิบาลไม่ถูกสุขลักษณะและประชาชนมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเป็นโรคหรือไม่รู้จักป้องกันตนเองจากโรคต่าง ๆ (คณะกรรมการการวางแผนพัฒนาสาธารณสุข. 2524 : 1)

ดังนั้น การที่จะทำให้ประชากรในชนบทปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีสุขภาพอนามัยแข็งแรง รัฐบาลจึงได้มีโครงการสาธารณสุขมูลฐาน ซึ่งเป็นกระบวนการให้การศึกษาอย่างไม่เป็นทางการแก่ประชาชนในชนบท ทางด้านพฤติกรรมอนามัยขั้นพื้นฐาน ทำให้ประชาชนมีความรู้และทักษะในการพัฒนาสุขภาพอนามัยของตนเอง สมาชิกในครอบครัวและสมาชิกหมู่บ้านโดยพลังของประชาชนเอง โดยรัฐให้การสนับสนุนตาม (ณรงค์ ศรีสวัสดิ์. 2529 : 24)

กล่าวได้ว่าการจัดบ้านเรือนและบริเวณบ้านให้สะอาดถูกสุขลักษณะ ย่อมเป็นการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคและเป็นการสร้างสุขนิสัยที่ดีทำให้บ้านมีความน่าอยู่ ย่อมส่งผลถึงสภาพจิตใจ ของผู้อยู่อาศัยอีกด้วย รวมทั้งทำให้มีสมรรถภาพในการประกอบอาชีพเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอีกด้วย ดังนั้น หากชุมชนใดหรือหมู่บ้านใด ประชากรมีการรักษากันเรือนที่อยู่อาศัยบริเวณบ้านให้มีความสะอาด ย่อมแสดงถึงสุขนิสัยที่ดีแล้วจะนำมาซึ่งความสุขย่อมส่งผลถึงความเจริญก้าวหน้าของชุมชนนั้นด้วย

การไร้ส่วน

ในชนบทประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในก้านสาธารณสุขจึงไม่มีการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ ตลอดจนอุปนิสัยต่าง ๆ ให้ถูกสุขอนามัย เช่น คนชนบทไม่นิยมคั้นน้ำดื่มสุกแล้ว ไม่สวมรองเท้า ไม่นอนกางมุ้ง ตลอดจนสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในบริเวณบ้านไม่ถูกสุขลักษณะ เช่น เลี้ยงสัตว์ไว้ในคอกบ้าน ไม่มีส่วน บริเวณบ้านสกปรก ฯลฯ สภาพเหล่านี้ล้วนแต่นำมาซึ่งโรคภัยไข้เจ็บ (ณรงค์ ณ เจริญใหม่ และกรรณิการ์ วิทย์สุภากร. 2528 : 164) โดยเฉพาะในความรู้สึกของชาวบ้าน ส่วนไม่มีความสำคัญเท่าไหร่นักน้ำใจ ดังนั้นชาวชนบทจึงนิยมไปถ่ายอุจจาระนอกบ้าน เช่น ตามทุ่งนา หรือบริเวณป่าใกล้บ้าน

หรือแม่น้ำลำคลองต่าง ๆ ทำให้การแพร่กระจายของเชื้อโรคเป็นไปได้สะดวก และปะปนไปกับน้ำดื่ม น้ำใช้ ทำให้ชาวชนบทเป็นโรคเกี่ยวกับทางเดินอาหารมาก นอกจากนี้ยังทำให้เป็นการแพร่ระบาดของ พยาธิปากขอ ซึ่งเป็นต้นเหตุสำคัญของโรคโลหิตจาง (ไพเราะ ไทรกิลานันท์. 2521 : 49) รวมถึง เป็นการแสดงให้เห็นถึงนิสัยของบุคคลในชุมชนนั้นว่า เป็นคนมักายไม่มีระเบียบวินัย เพราะทำให้เป็น แหล่งเพาะพันธุ์แมลงวันและสัตว์น้ำเชื้อโรค กลิ่นอุจจาระเป็นเหตุให้เกิดความรำคาญเป็นแหล่งเพาะเชื้อ โรคแพร่ไปได้ง่ายบนพื้นดินและใต้อิน (พุ่ม นาคสีทอง. 2514 : 47) นอกจากนี้การใช้ส้วมจะช่วยให้ ว่างจรพยาธิร้าย ๆ ออกไปโดยเฉพาะพยาธิที่ไม่มียาฆ่าเชื้อ เช่น พยาธิใบไม้ในตับ (ไพเราะ ไทรกิลานันท์. 2521 : 49)

จากการศึกษาของ สายใจ คุ่มขนาน พบว่าที่อำเภอเมืองหนองคาย ประชาชนในอำเภอนี้มี ส่วนซึมไร้รอยละ 5 ส่วนชนชั้นอื่น ๆ ร้อยละ 8 ในขณะที่คนส่วนใหญ่ร้อยละ 87 ไม่มีส่วนซึม (สายใจ คุ่มขนาน. 2517 : 89) ซึ่งสันตัก เสริมศรี และคนอื่น ๆ ได้กล่าวว่าชาวชนบทที่ไร้ส้วมนั้น มักเป็น หมู่บ้านที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง ซึ่งชาวบ้านให้เหตุผลว่าเพื่อป้องกันโรคและความสะอาดสบาย (สันตัก เสริมศรี และคนอื่น ๆ. 2525 : 116) ส่วนวัณนิกร เศรษฐโร กล่าวว่า สาเหตุที่ชาวชนบทนิยมออกไปตามทุ่งนาหรือป่าละเมาะเพื่อถ่ายอุจจาระแทนการใช้ส้วมมีสาเหตุมาจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งต่อไปนี้ คือ 1) ยากจนไม่มีเงินสร้างส้วม 2) มีความเชื่อว่ามีส้วมในบ้านเหมือนเอาสิ่งสกปรกไว้ใกล้ ๆ ตัว 3) ขัดห้ามทางศาสนา บางศาสนาซึ่งไม่ยอมให้ประชาชนถ่ายในส้วมเพราะอาจจะทำให้อุจจาระแต่ละคน ทัณกันถือว่าเป็นบาป 4) ส้วมสร้างไว้แล้วเพียงเพื่อเอาใจเจ้าหน้าที่ที่ตนตัวเองไม่ยอมมาใช้เพราะ ความเคยจีน (วัณนิกร เศรษฐโร. 2528 : 227)

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าการที่ชาวชนบทไม่นิยมใช้ส้วมนั้นสาเหตุสำคัญคือ ฐานะทาง เศรษฐกิจที่ไม่เอื้ออำนวย ส่วนปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความเชื่อ ความเคยจีนนั้นเป็นปัจจัยรองลงไปจึงทำให้ ชาวชนบทเป็นโรคเกี่ยวกับทางเดินอาหารและเป็นพยาธิมาก จึงกล่าวได้ว่าการใช้ส้วมเป็นการควบคุม โรคติดต่อต่าง ๆ ได้ และเป็นการแสดงถึงลักษณะนิสัยของบุคคล เพราะหากประชาชนมีสุขนิสัยที่ดีทำให้ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีสุขภาพสมบูรณ์ ยอมส่งผลให้สมรรถภาพในการประกอบอาชีพก่อให้เกิดความ เจริญแก่ครอบครัว ชุมชน และประชากรในที่สุด ดังนั้น หากชุมชนใดประชากรมีการใช้ส้วมสูงย่อมแสดง ถึงความมีศักยภาพในการพัฒนาของชุมชนนั้น ๆ ด้วย

ในการศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อจำแนกกลุ่มหมู่บ้านโดยใช้ตัวแปรด้านศักยภาพ คือ ด้านกายภาพ สาธารณูปโภค เศรษฐกิจ และสุขภาพอนามัยที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งตัวแปรเหล่านี้จะสามารถชี้ให้เห็นถึงศักยภาพของชุมชนในแต่ละท้องที่ได้ และยังเป็นตัวแปรที่สามารถนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาชุมชนในโอกาสต่อไปได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้มีวิธีดำเนินการศึกษา 6 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาจากเอกสาร
2. การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บและรวบรวมข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
6. วิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ เช่น ตำรา เอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ

2. การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

ใช้วิธีแบบเจาะจง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ หมู่บ้านชนบทในอำเภอตากใบ
จำนวน 40 หมู่บ้าน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนที่ภูมิประเทศ มาตราส่วน 1 : 50,000 จากกรมแผนที่ทหาร ลำดับชุด L 7017
ระวาง 5321 I , 5321 II, 5421 III , 5421 IV แผนที่จำแนกความเหมาะสมของดินสำหรับ
นาข้าวจังหวัดนราธิวาส มาตราส่วน 1 : 100,000 จากกองจำแนกที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน, แผนที่แสดง
อาณาเขตโดยปริมาณของพื้นที่พรุ จังหวัดนราธิวาส มาตราส่วน 1 : 100,000 จากกองสำรวจที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน, แผนที่แสดงหน่วยดิน จังหวัดนราธิวาส มาตราส่วน 1 : 250,000 จากกองวางแผนการ
ใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

3.2 สำนวนข้อมูลภาคสนาม โดยการสังเกต ซักถามจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและประชาชนใน
พื้นที่ ในการสร้างแผนที่แสดงอาณาเขตของหมู่บ้าน แผนที่แสดงพื้นที่น้ำท่วม แผนที่แสดงแหล่งน้ำ และแผนที่

เส้นทางคมนาคม

4. การเก็บและรวบรวมข้อมูล

4.1 รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร วารสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.2 ศึกษาข้อมูลตามตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยจากหน่วยงานราชการ และรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง
ดังนี้

4.2.1 ข้อมูลทางกายภาพและเส้นทางคมนาคมได้จาก

4.2.1.1 แผนที่ภูมิประเทศ มาตราส่วน 1 : 50,000 ลำดับเลข L 7017
ระวาง 5321 I, 5321 II, 5421 III, 5421 IV จากกรมแผนที่ทหาร

4.2.1.2 แผนที่แสดงอาณาเขตโดยปริมาณของพื้นที่รูป จังหวัดนราธิวาส
จากกองสำรวจที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

4.2.1.3 แผนที่แสดงความเหมาะสมของที่ดินสำหรับนาข้าว และยางพารา
ในจังหวัดนราธิวาส มาตราส่วน 1 : 100,000 จากกองจำแนกที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

4.2.1.4 แผนที่แสดงหน่วยดิน จังหวัดนราธิวาส มาตราส่วน 1 : 250,000
จากกองวางแผนการใช้ที่ดิน

4.2.2 ปริมาณการใช้ไฟฟ้าของแต่ละหมู่บ้าน จากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัด
นราธิวาส

4.2.3 สัดส่วนของพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ สัดส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ สัดส่วนของการ
ใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร รายได้ครอบครัว สัดส่วนของครัวเรือนที่ถือครองที่ดิน สัดส่วนของศูนย์
การศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ สัดส่วนการเป็นสมาชิกของกลุ่ม สัดส่วนการใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง
อัครการมีชีพของทารก สัดส่วนของคู่สมรสที่ใช้บริการคุมกำเนิด จากข้อมูล กชช. 2 ค. ขนาด จปฐ.
จากที่ทำการพัฒนาชุมชน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส มาปรับโดยอาศัยจากแหล่งข้อมูลอื่น

4.2.4 สัดส่วนบุคลากรทางศาสนาเก็บข้อมูลจากกำนันและผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่บ้าน

4.3 ข้อมูลทางกายภาพและความสะดวกในการเข้าถึง เก็บข้อมูลโดยใช้วิธี Potential
Surface Analysis (PSA) ซึ่งเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ใช้ในการคำนวณพื้นที่เพื่อทราบวาจุกใดของ
พื้นที่มีศักยภาพแห่งการพัฒนา (Development Potential) เป็นอย่างไร บริเวณใดมีศักยภาพใน

การเพิ่มสูงหรือต่ำ มีวิธีการดังนี้ (ฝ่ายประสานแผนกายภาพ. 2528 : 5)

- 4.3.1 กำหนดพื้นที่ที่จะศึกษาโดยสร้างตารางกริด ขนาด 0.5×0.5 เซนติเมตร
- 4.3.2 กำหนดค่าแฟคเตอร์ที่จะใช้ในการวิเคราะห์
- 4.3.3 แปลงค่าแฟคเตอร์ให้เป็นตัวเลข
- 4.3.4 ปรับค่าของทุกแฟคเตอร์ให้อยู่ระดับเดียวกัน โดยใช้สูตร

$$P_{ij}^* = \frac{P_{ij} - P_i^{\min}}{P_i^{\max} - P_i^{\min}}$$

โดย P_{ij} = คะแนนของแฟคเตอร์ i ในพื้นที่ j

$P_i^{\min}$ = คะแนนต่ำสุดของแฟคเตอร์ i ในพื้นที่ j

$P_i^{\max}$ = คะแนนสูงสุดของแฟคเตอร์ i ในพื้นที่ j

P_{ij}^* = คะแนนที่ปรับค่าแล้วของแฟคเตอร์ i ในพื้นที่ j

- 4.3.5 รวมค่าที่ได้ของทั้ง 3 แฟคเตอร์ในแต่ละช่วงตารางกริด

4.4 การกำหนดน้ำหนักคะแนนในแต่ละตัวแปร

4.4.1 ตัวแปรทางด้านกายภาพ

4.4.1.1 พื้นที่น้ำท่วม พิจารณาจากจำนวนครั้งของการเกิดน้ำท่วมในสภาวะ

ปกติฝนตก ให้ค่าน้ำหนักคะแนนไว้ดังตาราง

ตาราง 7 แสดงการให้ค่าน้ำหนักคะแนน พื้นที่ปลูกน้ำท่วม

พื้นที่ปลูกน้ำท่วม	ค่าน้ำหนักคะแนน
ไม่เคยถูกน้ำท่วม	40
น้ำท่วม 2 - 3 ปีครั้ง	30
น้ำท่วมปีละ 1 ครั้ง	20
น้ำท่วมมากกว่าปีละ 1 ครั้ง	10

4.4.1.2 แหล่งน้ำ พิจารณาจากแหล่งน้ำที่เป็นแหล่งน้ำผิวดิน เช่น แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง อ่างเก็บน้ำ และคลองชลประทานต่าง ๆ โดยการใช้ค่าน้ำหนักคะแนน ดังนี้

ตาราง 8 แสดงการให้ค่าน้ำหนักคะแนนแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	ค่าน้ำหนักคะแนน
แม่น้ำ	30
คลองที่มีน้ำตลอดปี	20
คลองที่มีน้ำเฉพาะฤดูฝน	10

4.4.1.3 ความเหมาะสมของดินในการทำนาข้าว โดยแบ่งตามการจำแนกความเหมาะสมของดินสำหรับนาข้าวของจังหวัดนราธิวาส ของกองจำแนกที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน ดังนี้

ตาราง 9 แสดงการให้ค่าน้ำหนักคะแนนความเหมาะสมของดินในการทำนาข้าว

ความเหมาะสมของดิน	ค่าน้ำหนักคะแนน
ดินมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว	30
ดินที่พอจะเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว	20
ดินที่ไม่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว	10

4.4.1.4 ความเหมาะสมของดินสำหรับยางพารา โดยแปรตามการจำแนกความเหมาะสมของดินสำหรับยางพารา ของจังหวัดนราธิวาส จากกองจำแนกที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน ดังนี้

ตาราง 10 แสดงการให้ค่าน้ำหนักคะแนนความเหมาะสมของดินสำหรับยางพารา

ความเหมาะสมของดินสำหรับยางพารา	ค่าน้ำหนักคะแนน
ดินมีความเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับปลูกยางพารา	30
ดินมีความเหมาะสมปานกลางสำหรับปลูกยางพารา	20
ดินที่ไม่ค่อยจะเหมาะสมสำหรับปลูกยางพารา	10

4.4.2 ลักษณะของพื้นที่ที่พิจารณาจากสภาพพื้นที่ที่เป็นสันทราย ซึ่งประกอบด้วยสันทรายใหม่ สันทรายเก่า สันทรายเก่ามีชั้นคาอินทรีย์ และสภาพที่เป็นที่ลุ่ม คือ ที่ลุ่มที่อยู่ระหว่างสันทรายกับพรุ ที่ลุ่มที่เป็นพรุซึ่งมีน้ำแรงซึ่งบางฤดู ให้ค่าน้ำหนักคะแนน ดังนี้

ตาราง 11 แสดงการให้ค่าน้ำหนักคะแนนลักษณะของพื้นที่

ลักษณะของพื้นที่	ค่าน้ำหนักคะแนน
พื้นที่ราบที่ไม่ใช่พรุหรือสันทราย	50
สันทรายเก่าไม่มีชั้นคานอินทรีย์	40
พื้นที่เป้พรุมีน้ำแช่ขังบางฤดู	30
สันทรายใหม่	20
สันทรายเก่ามีชั้นคานอินทรีย์	10

4.4.3 ความสะดวกในการเข้าถึงพิจารณาจากปัจจัยต่อไปนี้

4.4.3.1 ประเภทของ ถนนที่ตัดผ่านและระยะทางถึงถนนแต่ละประเภท ซึ่งได้พิจารณาให้ค่าน้ำหนักคะแนน ดังนี้

ตาราง 12 แสดงการให้ค่าน้ำหนักคะแนนประเภทและลักษณะทาง ๆ ของ ถนน

ประเภท ลักษณะ	ค่าน้ำหนักคะแนน
สี่แยก สามแยก ที่มีถนนลาดยางตัดกับถนนลาดยาง	60
สี่แยก สามแยก ที่ถนนลูกรังตัดกับถนนลาดยาง	50
สี่แยก สามแยก ที่ถนนลูกรังตัดกับถนนลูกรัง	40
สี่แยก สามแยก ที่ถนนดินตัดกับถนนดิน หรือถนนลูกรัง	30
ถนนลาดยาง	30
ถนนลูกรัง	20
ถนนดิน	10

การพิจารณาระยะทางจากทางแยกหรือถนนประเภทต่าง ๆ เข้าไปในพื้นที่หมู่บ้าน พิจารณาจากช่องทางการจราจร ซึ่ง 1 ช่องทางการจราจรมีระยะทางเท่ากับ 400 เมตร หรือ 1 ช่องทางการจราจรพื้นที่ 160,000 ตารางเมตร ถ้าถนนผ่านตรงกลางหรือทะแยงมุมกับวิถีก็ให้คะแนนตามที่กำหนดไว้ลงในกริดนั้น ๆ ถ้าทางออกไปก็ลดลงกริดละ 5 คะแนน โดยใช้เส้นทางที่ใกล้ที่สุดเป็นหลัก ถ้ามีกริดเหลือตรงกลางระหว่างสองเส้นทาง ก็ให้เอาคะแนนที่เหลือของทั้งสองข้างมารวมกันแล้วหารด้วย 2 คะแนนที่ได้จะเป็นของกริดที่เหลือ

4.4.3.2 ลักษณะพื้นผิวของถนน โดยพิจารณาจากสภาพของพื้นผิวถนนว่าเรียบ ขรุขระมาก ขรุขระน้อย ให้ค่าคะแนนดังตาราง

ตาราง 13 แสดงค่าคะแนนลักษณะพื้นผิวของถนน

ลักษณะพื้นผิวถนน	ค่าน้ำหนักคะแนน
ลาดยาง	40
ลูกรังเรียบ	30
ลูกรังขรุขระค่อนข้างเรียบ	20
ลูกรังขรุขระ หรือถนนดิน	10

4.4.3.3 ความกว้างของถนน ให้ค่าน้ำหนักคะแนน ดังนี้

ตาราง 14 แสดงค่าคะแนนความกว้างของถนน

ขนาดความกว้าง	ค่าน้ำหนักคะแนน
6 เมตรขึ้นไป	30
5 - 6 เมตร	20
ต่ำกว่า 5 เมตร	10

4.4.3.4 รถประจำทาง โดยพิจารณาจากประเภทของรถและจำนวนเที่ยวที่รถวิ่งรับส่งผู้โดยสารและผลผลิต ให้ค่าคะแนน ดังนี้

ตาราง 15 แสดงการให้คะแนนประเภทและจำนวนเที่ยววิ่งของรถโดยสารประเภทต่าง ๆ

ประเภทและจำนวนเที่ยว	ค่าน้ำหนักคะแนน
รถโดยสารประจำทาง รถสองแถวรับจ้างประจำทาง วิ่งวันละ 5 เที่ยวขึ้นไป	30
รถสองแถวรับจ้างวิ่ง 3 - 4 เที่ยวขึ้นไป	40
รถสองแถวรับจ้างวิ่ง 1 - 2 เที่ยวขึ้นไป	30
รถสองแถววิ่งสัปดาห์ละ 2 ครั้ง	20
มีเฉพาะรถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง	10

4.4.3.5 ช่วงเวลาที่ไรถนน โดยพิจารณาจากการใช้สอยว่าถนนแต่ละประเภทสามารถใช้ได้ตลอดปีหรือไม่ โดยให้ค่าคะแนน ดังนี้

ตาราง 16 แสดงช่วงเวลาที่ไรถนนได้

ระยะเวลาที่ใช้เส้นทางแต่ละประเภท	ค่าน้ำหนักคะแนน
ถนนลาดยางใช้ได้ตลอดปี	50
ถนนลูกรังใช้ได้ตลอดปี	40
ถนนดินใช้ได้ตลอดปี	20
ลาดยางใช้ได้เฉพาะฤดูแล้ง	40
ลูกรังใช้ได้เฉพาะฤดูแล้ง	30
ถนนดินใช้ได้เฉพาะฤดูแล้ง	10

4.5 อุปกรณ์ที่ใช้

- 4.5.1 แผ่นที่อำเภอตากใบที่สร้างขึ้น
- 4.5.2 แผนที่แสดงอาณาเขตหมู่บ้านในอำเภอตากใบ
- 4.5.3 กระดาษเขียนแบบ
- 4.5.4 ปากกาเขียนแบบ

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- 5.1 ค่าเฉลี่ย
- 5.2 ค่าสหสัมพันธ์
- 5.3 ค่าความแปรปรวน

5.4 การวิเคราะห์ตัวประกอบโดยใช้โปรแกรม SPSS^x (Statistical Package for Social Science) มีขั้นตอนดังนี้

5.4.1 คำนวณเมทริกสหสัมพันธ์ของตัวแปร (Correlation Matrix)

5.4.2 คำนวณเมทริกองค์ประกอบ (Factor Matrix) ด้วยการสกัดตัวประกอบ (Factor Extraction) เพื่อแปลงรูปสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับตัวประกอบ

5.4.3 ตัวประกอบ (Factor) ที่ได้เป็น Function แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมดในรูปค่าน้ำหนัก (Loading) โดยที่ค่าน้ำหนักได้มาจากการแปรเปลี่ยนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรใน Correlation Matrix

5.4.4 การหมุนแกนตัวประกอบ (Factor Rotation) เป็นการเปลี่ยนตำแหน่งของข้อมูลให้สัมพันธ์กับตัวประกอบให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

5.4.5 หาหาความสำคัญของตัวแปร โดยพิจารณาจากค่าน้ำหนักของตัวแปรบนตัวประกอบที่มีค่าน้ำหนักสูง

5.4.6 การจัดลำดับความสำคัญของหมู่บ้าน โดยการสร้างรูปแบบลำดับความสำคัญที่ได้จากผลรวมของผลคูณระหว่างค่าน้ำหนักของตัวแปรที่มีความสำคัญกับข้อมูลคืนของแต่ละตัวแปร ผลรวมที่ได้คือ ค่าคะแนนความสำคัญของแต่ละหมู่บ้าน ได้รูปแบบ ดังนี้ $y = a_1x_1 + a_2x_2 + a_3x_3 + \dots$

$a_n x_n$

เมื่อ y = ค่าคะแนนความสำคัญของแต่ละหมู่บ้าน
 a = คำนวณน้ำหนักของตัวแปรที่มีความสำคัญ
 x = คะแนนของตัวแปร

5.4.7 จำแนกกลุ่มพื้นที่โดยการสร้างขอบเขตของกลุ่ม ใช้วิธีของดาลีเนียส (Daenius) และ ฮอเกส (Hoages) ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้การสะสมของ $\sqrt{f(y)}$ (Cumulative $\sqrt{f(y)}$ rule)

เมื่อ $f(y)$ = จำนวนหมู่บ้านที่มีคะแนนความสำคัญอยู่ในช่วงหนึ่ง ๆ
 y = คะแนนความสำคัญ

การจำแนกกลุ่มมีขั้นตอนดังนี้

5.4.7.1 แบ่งคะแนนความสำคัญออกเป็นช่วงให้แต่ละช่วงมีขนาดพอสมควร

5.4.7.2 หาความถี่ของคะแนนความสำคัญในแต่ละช่วง คือ $f(y)$ และ $\sqrt{f(y)}$

5.4.7.3 สะสมค่า $\sqrt{f(y)}$ คือ Cum $\sqrt{f(y)}$

5.4.7.4 แบ่งยอดรวมของค่าสะสม $\sqrt{f(y)}$ ทหารด้วย 3 ซึ่งเป็นจำนวนกลุ่มที่ต้องการ (ภานุพันธ์ ชัยรัก, 2525 : 104 - 105)

6. วิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

6.1 วิเคราะห์ลักษณะทั่วไปทางกายภาพ เศรษฐกิจสังคม และสุขภาพอนามัยของประชาชนในอำเภอตากใบ

6.2 วิเคราะห์สัณฐานของตัวแปร

6.3 วิเคราะห์องค์ประกอบโดยพิจารณาจากค่าน้ำหนัก

6.4 จัดลำดับความสำคัญของหมู่บ้าน จากหมู่บ้านที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูงไปต่ำ

6.5 จำแนกกลุ่มหมู่บ้านออกเป็นกลุ่มหมู่บ้านก้าวหน้า ปานกลาง และล้าหลัง

6.6 เปรียบเทียบการจัดกลุ่มหมู่บ้านที่จัดโดยศูนย์ข้อมูล เพื่อการพัฒนาชนบท กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย กับการจัดกลุ่มหมู่บ้านโดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเพื่อการจำแนกหมู่บ้านชนบทในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส โดยการใช้องค์ประกอบด้านศักยภาพ เพื่อเปรียบเทียบกับผลการจำแนกที่ใช้โดยศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เป็นการศึกษาที่นำเอาองค์ประกอบทางด้านศักยภาพของหมู่บ้านชนบทในอำเภอตากใบ จำนวน 20 ตัวแปร มาสร้างค่าเป็นดัชนีเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ โดยใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ก็จะได้อะไรผลการวิเคราะห์ตามลำดับ

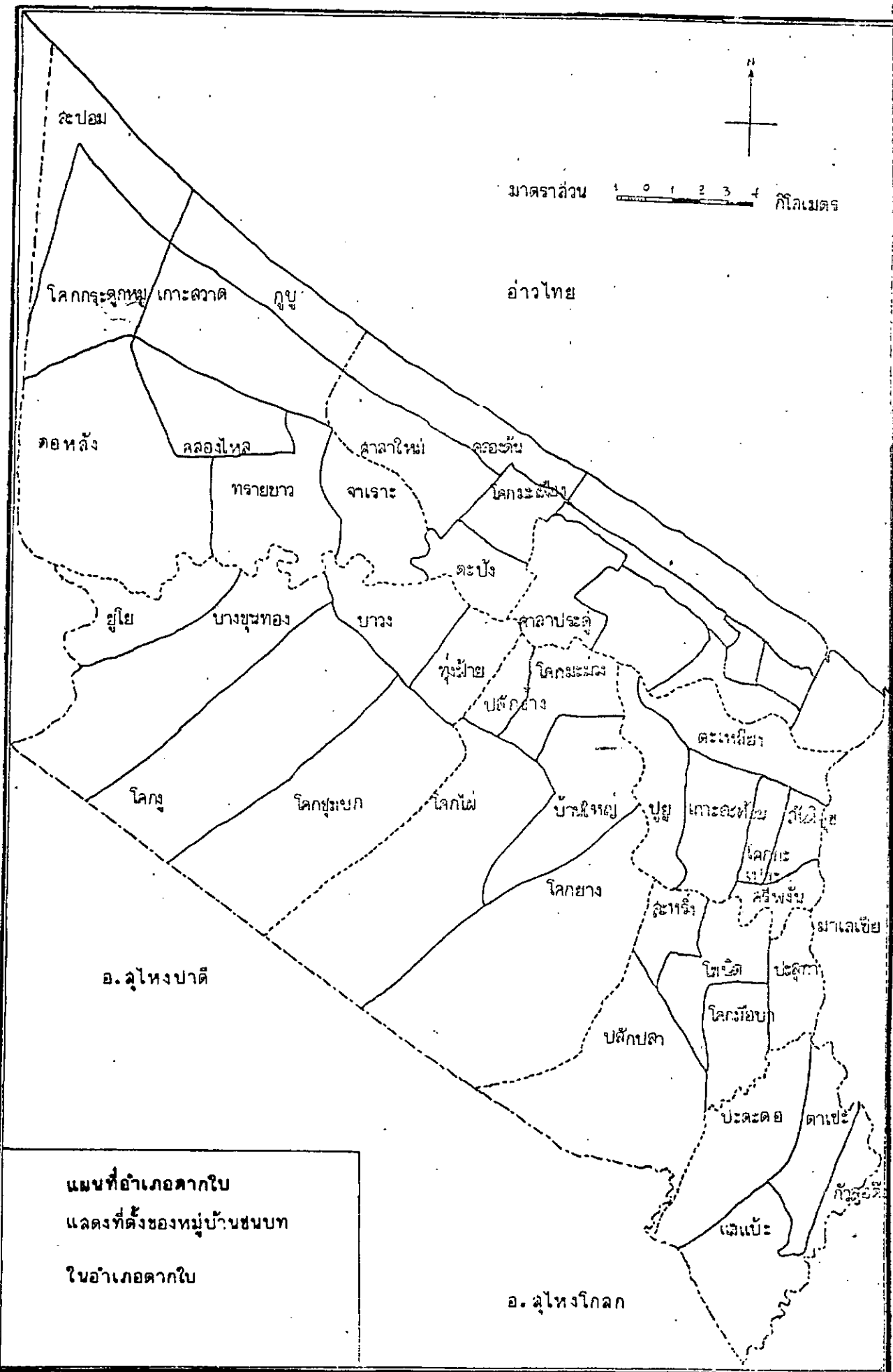
4.1 การศึกษาสภาพทั่วไปทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพอนามัยของหมู่บ้านชนบทในอำเภอตากใบ

4.1.1 ลักษณะทางกายภาพ

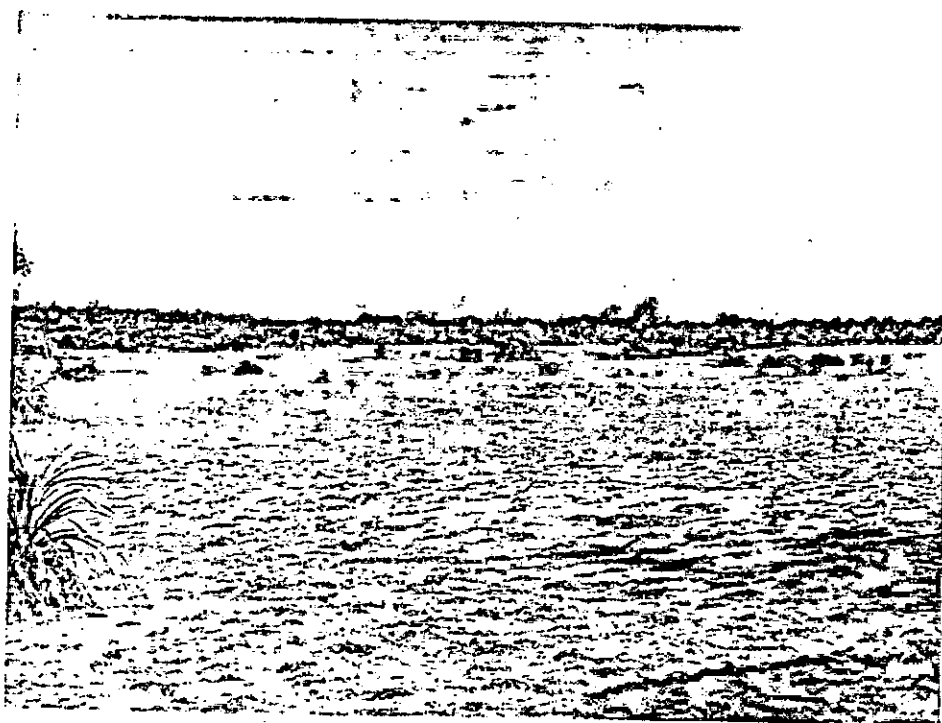
4.1.1.1 ลักษณะภูมิประเทศ อำเภอตากใบมีลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบ แบ่งออกได้ 3 ส่วน คือ

1. ที่ราบชายฝั่งทะเล เป็นที่ราบที่เป็นสันทรายใหม่ อยู่ถัดจากหาดทรายขึ้นมา เนื้อดินเป็นทรายจืด ดินระบายน้ำสูง เริ่มจากบ้านตาบา ผ่านเกาะจูโว๊ะ บ้านเกาะยาว วางตัวขนานกับแนวสันทรายเก่าไปจนถึงบ้านคลองกัน โดยมีที่ลุ่มต่ำคือ พรุและแม่น้ำตากใบ คั่นระหว่างสันทรายใหม่กับสันทรายเก่า

2. สันทรายเก่า อยู่ถัดจากสันทรายใหม่ พรุและแม่น้ำตากใบเข้ามา ภูมิภิทยาของดินเริ่มเป็นกรก มีการสะสมของอินทรีย์วัตถุในดินมากขึ้น เนื่องจากการสลายตัวของพืช ศักยภาพของดินก็กว่าสันทรายใหม่เล็กน้อย และยังมีสันทรายที่มีชั้นคานอินทรีย์ ซึ่งมีการสะสมของอินทรีย์วัตถุ และซากุ เหล็กที่เป็นอุปสรรคต่อการซอไนของ รากพืชเพราะชั้นคานจะแข็งหรือมีสารพิษที่ยับยั้งการเจริญเติบโตของรากพืช พืชพรรณคือ ป่าเสม็ก มีการทำสวนมะพร้าว แต่ให้ผลผลิตต่ำ พื้นที่ที่เป็นชั้นคานอินทรีย์มีเนื้อที่ประมาณ 4,000 ไร่ตารางกิโลเมตร กระจายอยู่ทั่วไปบนสันทรายเก่าซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอตากใบ



ภาพประกอบ 1 แสดงที่ตั้งของหมู่บ้านชนบทใน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส



ภาพประกอบ 2 แสดงลักษณะดินทรายใหม่ ที่บ้านกบ อำเภอกาบัง



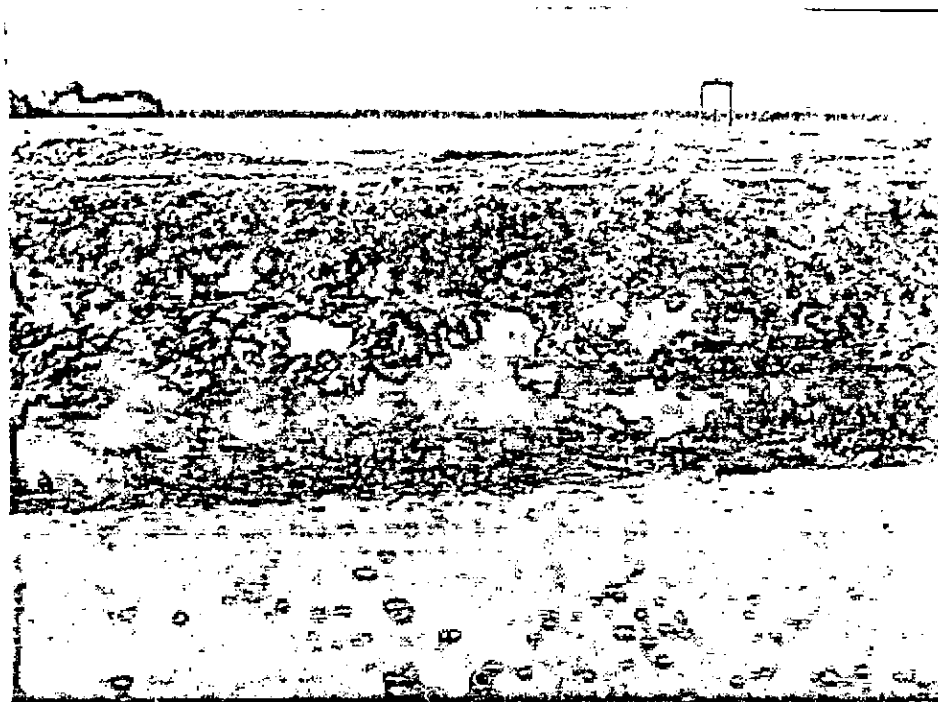
ภาพประกอบ 3 ภาพหน้าตัดดินทรายที่ขุดขึ้นจาก บริเวณบ้านโคกกระตุก หมู่ ๓, โพธิ์วัน อ. กาบัง

3. พุ่ จะกระจายสลับอยู่ระหว่างลำทรายทั่ว ๆ ไป ที่เป็นพุ่มขนาดใหญ่
คือ พุ่โต้งแดง อยู่ในเขตคามลพรอน นานาค โขนิค บางขุนทอง พุ่คามแดง อยู่ในเขตคามล
ไพรวัน



ภาพประกอบ 4 แสดงบริเวณพื้นที่พุ่ ในอำเภอตากใบ

พรุ เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำทะเล ซึ่งเกิดขึ้นประมาณ 11,000-6,000 ปี มาแล้ว (พิสุทธ์ วิจารย์สรณ์. 2528 : 31) เมื่อน้ำทะเลมีระดับสูงสุด ตามชายฝั่งจะเกิดการสร้าง ตัวของหาดทราย และทะเลสาบน้ำเค็ม ทอมน้ำทะเลลดลงชายฝั่งทะเลจะถดถอยออกไป ทะเลสาบ จะเริ่มตื้นเขิน และทางออกถูกปิดโดยสันทราย น้ำในทะเลสาบเปลี่ยนสภาพเป็นน้ำกร่อยและน้ำจืด ภูเขา ทาง ๆ จะเจริญขึ้นแล้วภายหลังทับถมกันทำให้ทะเลสาบตื้นเขินยิ่งขึ้น ทอมน้ำมีไม้ต่าง ๆ เกิดขึ้นเพิ่มเติม กลายเป็นป่าพรุ ไม้ตายทับถมกันจนเป็นชั้นดินอินทรีย์มีลักษณะเป็นดินเลนสีน้ำเงิน (marine clay) มีสารประกอบของกำมะถัน คือ ไพไรต์ (pyrite:FeS_2) ถ้าดินแห่งสารไพไรต์จะถูกเค้นออกซิเจน ทำให้เกิดการรกกกำมะถัน และสารประกอบจาโรไซค์ มีลักษณะเป็นสีเหลืองฟางข้าว และมีความเป็นกรด จักมาก มีค่าเป็นกรดเป็นค่าของดินประมาณ 3.0 - 4.0 เมื่อใช้พื้นที่นี้เพื่อการเกษตรจะให้ผลผลิตต่ำ มาก นอกจากจะมีระบบชลประทาน เข้าช่วย โดยมีการควบคุมระดับน้ำให้เหมาะสมและมีการปรับปรุงดิน โดยการใส่ปูนขาวและหินปูน ซึ่งจะช่วยให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น



ภาพประกอบ 5 แสดงพื้นที่ขอบพรุ ที่ใช้เพาะปลูกไม่ได้

4.1.1.2 แหล่งน้ำ

อำเภอกาบัง มีแม่น้ำและคลองต่าง ๆ หลายสายเป็นแม่น้ำที่ไหลตลอดปี

ได้แก่

1. แม่น้ำบางนรา เป็นแม่น้ำที่ไหลแยกออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่อยู่ในเขต

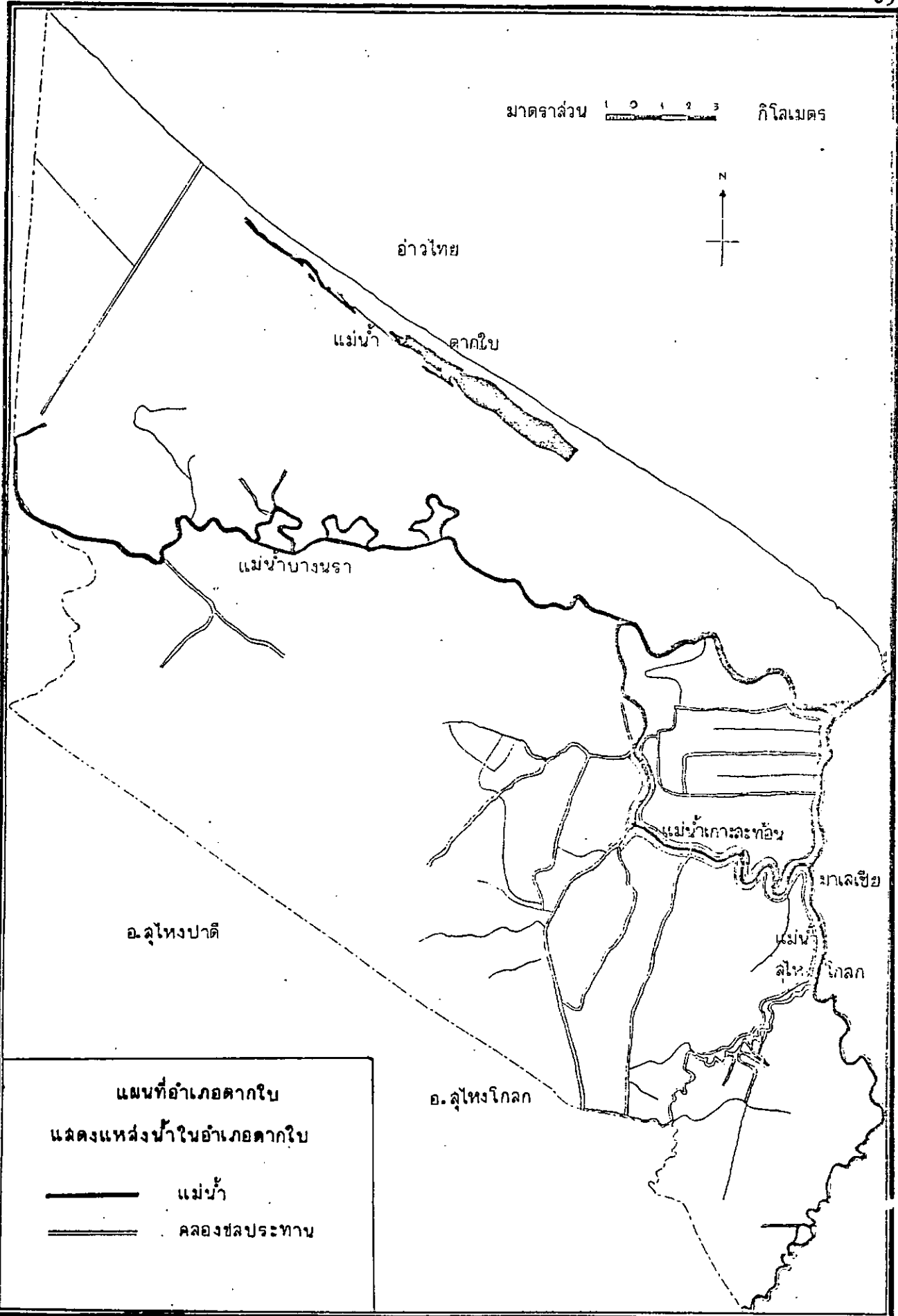
อำเภอกาบัง ยาวประมาณ 22 กิโลเมตร

2. แม่น้ำสุโขทัย-ลก ต้นน้ำเกิดจากเขาเขลิทางใต้ของจังหวัดพิษณุโลก
ของประเทศไทยไหลมาเลี้ยว ไหลผ่านอำเภอบางนรา อำเภอสว่าง-ลก ออกสู่ทะเลที่อำเภอกาบัง และส่วน
ที่อยู่ในอำเภอกาบังยาวประมาณ 18 กิโลเมตร

3. แม่น้ำเกาะละหอน เป็นแม่น้ำสายสั้น ๆ ที่เชื่อมระหว่างแม่น้ำสาย
สุโขทัย-ลก และแม่น้ำบางนรา

4. แม่น้ำกาบัง เป็นแม่น้ำสายน้ำขึ้น หรือเรียกว่าคลองตัน ยาวประมาณ
9 กิโลเมตร

นอกจากนี้ยังมีแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีน้ำขังตลอดปีคือ พรุโต๊ะแดง มีพื้นที่อยู่ในอำเภอกาบัง
ประมาณ 78 ตารางกิโลเมตร หรือ 48,750 ไร่ และยังมีคลองชลประทานที่ขุดขึ้นเพื่อระบายน้ำออกจาก
พรุอีกหลายสายที่สำคัญ คือ คลองน้ำแบ่ง ที่ขุดขึ้นเพื่อระบายน้ำตามโครงการพระราชดำริ ยาว
ประมาณ 2.5 กิโลเมตร



ภาพประกอบ 7 แสดงแหล่งน้ำในอำเภอตากใบ

จากลักษณะทางกายภาพที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นว่าพื้นที่ของอำเภอตากใบ มีศักยภาพในการเพาะปลูกข้าว เพราะมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินทรายและพรุที่มีน้ำแช่ขัง ส่วนบริเวณขอบพรุ ซึ่งเป็นที่ราบกว้างใหญ่ มีสภาพของดินเป็นกรรจจิก ไม่สามารถทำการเพาะปลูกได้ จึงปล่อยให้พื้นที่ให้เป็นที่ว่าง หรือทุ่งหญ้า

แต่อย่างไรก็ตามหากพื้นที่นี้ได้รับการพัฒนาที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ก็สามารถให้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ได้ ซึ่งอำเภอตากใบเป็นอำเภอหนึ่งที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ให้มีโครงการชลประทานตามพระราชดำริเพื่อช่วยพัฒนาพื้นที่ให้สามารถใช้ประโยชน์ในการเพาะปลูกได้มากขึ้น ส่วนพื้นที่ที่ไม่สามารถพัฒนาให้ใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจก็ควรอนุรักษ์ให้เป็นป่าธรรมชาติเพื่อเป็นเขตรักษาพันธุ์พืช สัตว์ ต่าง ๆ ไว้เป็นมรดกของชาติต่อไป

4.1.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจของหมู่บ้านชนบทในอำเภอตากใบ

เนื่องจากสภาพที่ทั้งเป็นที่ราบต่ำสลับกับสันทราย จึงทำให้ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตร คือ การเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์

จากสภาพพื้นที่ดังกล่าว จึงมีผลต่อลักษณะการใช้ประโยชน์ในพื้นที่คือ การทำนา ทำสวนมะพร้าว สวนยางพารา พืชผักสวนครัว สวนผลไม้ ฯลฯ ดังตาราง 17

ตาราง 17 แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินของอำเภอตากใบ

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	จำนวนไร่	คิดเป็นร้อยละของพื้นที่ทั้งหมด
ทำนา	55,286	36.50
มะพร้าว	7,143	4.72
ยางพารา	1,853	1.22
พืชผักสวนครัว	656	0.13
สวนผลไม้	568	0.11
อื่น ๆ	3,411	2.25
รวม	68,917	44.93

ที่มา : บรรยายสรุปข้อมูลราชการของอำเภอตากใบ ปี 2531 - 2532

การทำนาในอำเภอตากใบ ไร่พื้นที่ที่เป็นที่ลุ่มต่ำ ซึ่งมีเนื้อดินเป็นดินเหนียวหรือบริเวณขอบพรุ ค่ำบลที่มีพื้นที่ในการทำนามาก ไค้แก ค่ำบลเกาะสะท้อน ค่ำบลโสมิต์ ค่ำบลนาคาค ค่ำบลบางขุนทอง และบางส่วนของค่ำบลศาลาใหม่ ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่า อำเภอตากใบเป็นอำเภอเคียวของจังหวัด นราธิวาสที่ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพหลักในการทำนา เพราะสภาพภูมิประเทศอำนวยให้ แต่อย่างไรก็ตาม สภาพการทำนาก็ยังไม่มีปรับปรุงให้ก้าวหน้า เช่น

1. มีการใช้ชาวพันธุ์พื้นเมืองมากกว่าชาวพันธุ์ กษ. ซึ่งเป็นพันธุ์ข้าวที่รัฐบาลส่งเสริม
2. การใช้วิธีการเก็บเกี่ยวที่ล้าสมัย คือ การใช้鎌และเก็บข้าวที่ละรวง ทำให้ของเสียเวลาในการเก็บเกี่ยวนาน
3. หักพื้นที่ในการทำนาเป็นการทำเพื่อยังชีพมากกว่าเพื่อการค้า

สาเหตุที่ประชาชนปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมืองมากกว่าพันธุ์ กษ. ซึ่งให้ผลผลิตสูงกว่า โภยให้เหตุผลว่าเก็บเกี่ยวลำบาก เพราะมีต้นเคียว กล่าวคือ วิธีการเก็บเกี่ยวข้าวของประชาชนในแถบนี้ใช้鎌และเก็บข้าวที่ละรวง เพื่อสะดวกในการขนส่งและเก็บรักษา ซึ่งเก็บข้าวเปลือกไว้ในยุ้งฉางในรูปของข้าวหึ่งรวง วิธีนี้สามารถเก็บข้าวเปลือกไว้ได้เป็นเวลานาน บางบ้านเก็บข้าวเปลือกหึ่งรวงนี้ไว้นานมากกว่า 20 ปี

การทำสวนมะพร้าว เป็นอาชีพหนึ่งของประชาชนในอำเภอตากใบ เพราะมีสภาพพื้นที่ติดกับชายทะเล และเป็นสินทรายที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ พืชที่สามารถขึ้นได้ในดินชนิดนี้ก็คือ มะพร้าว พื้นที่ปลูกมะพร้าวมก ไค้แก ค่ำบลไพรวัน ศาลาใหม่ เพราะมีที่ติดกับทะเล ส่วนค่ำบลอื่น ๆ มีปลูกอยู่ทั่วไป

ถึงแม้ว่าสภาพของพื้นที่สามารถปลูกมะพร้าวได้ แต่การปลูกมะพร้าวของประชาชนก็ไม่ได้ปลูกเพื่อขาย ส่วนใหญ่จะปลูกในพื้นที่ที่เป็นที่อยู่อาศัย ไม่ได้มีการดูแลรักษา รอเวลาออกผลก็เก็บไปบริโภคในครัวเรือนหรือขาย

อาชีพการทำสวนยางพารา เป็นอีกอาชีพหนึ่งที่หากินมากบริเวณที่มีดินไม่เป็นทรายจึก หรือขอบพรุ แถบค่ำบดบางขุนทอง ค่ำบลนาคาค ส่วนค่ำบลอื่น ๆ มีบ้างเล็กน้อย อาชีพปลูกยางพาราเป็นอาชีพที่ประชาชนให้ความสนใจน้อย คือ ปลูกแล้วก็ไม่โคกดูแลรักษามากนัก เมื่อโตพอที่จะให้น้ำยางก็กรีดยังไม่ค่อยถี่ การที่ประชาชนสนใจอาชีพนี้น้อย อาจเป็นเพราะโค่น้ำยางน้อยและราคายางไม่แน่นอน

การปลูกผักสวนครัวมีเพียงร้อยละ 0.13 ของพื้นที่ ที่เป็นเช่นนี้เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นสันทรายใหม่และสันทรายเก่าที่มีดินเป็นดินทรายจืด มีศักยภาพในการเพาะปลูกต่ำ กองลงทุนสูงจึงทำให้ประชาชนปลูกผักสวนครัวน้อย ไม่พอเพียงต่อการบริโภคในชุมชน ต้องซื้อจากอำเภอใกล้เคียงมาบริโภค

การทำสวนผลไม้ในอำเภอตากใบมีน้อย คือ มีเพียง 0.11 ของพื้นที่เมื่อเปรียบเทียบกับอำเภออื่นในจังหวัดนราธิวาส เพราะมีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบต่ำ และมีดินส่วนใหญ่เป็นทรายจนถึงทรายจืด ดังนั้นการทำสวนผลไม้โดยเฉพาะจึงมีน้อย ส่วนใหญ่เป็นลักษณะปลูกในเขตที่อยู่อาศัย มีการปลูกไม้ผลหลาย ๆ ชนิดในพื้นที่เดียวกัน เช่น เงาะ ทุเรียน ลองกอง ลางสาด มังคุด ฯลฯ เป็นต้น

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าการใช้ประโยชน์ในพื้นที่อำเภอตากใบมีการใช้ประโยชน์ไม่เต็มที่ เพราะสภาพพื้นที่ไม่เอื้ออำนวยให้ และประชาชนเองแม้จะมีการประกอบอาชีพทางการเกษตร แต่ก็ไม่ได้มุ่งเพื่อการค้า เป็นการประกอบอาชีพเพื่อยังชีพเท่านั้น เป็นผลให้การพัฒนาการเกษตรเป็นไปได้ยาก

4.1.3 ลักษณะทางสังคมของหมู่บ้านชนบทในอำเภอตากใบ มีสภาพคล้ายคลึงกับชนบทอื่น ๆ ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กล่าวคือ ในอำเภอตากใบมีชาวไทยมุสลิมมากถึง 65 เปอร์เซ็นต์ จากประชากรทั้งสิ้นประมาณ 51,922 คน อาศัยอยู่ในเขตสุขาภิบาลร้อยละ 23.53 นอกเขตสุขาภิบาลตามหมู่บ้านต่าง ๆ ร้อยละ 76.47 ของประชากรทั้งหมด

จากสภาพสังคมที่ประกอบไปด้วยประชาชน 2 ศาสนา ทำให้มีสภาพการดำรงชีวิตที่แตกต่างกัน คือ ชาวไทยมุสลิมมีวัฒนธรรมของศาสนาอิสลาม ชาวไทยพุทธมีวัฒนธรรมตามแบบพุทธศาสนา จึงทำให้มีแนวทางในการปฏิบัติคนในสังคมแตกต่างกันออกไป

ลักษณะทางสังคมของประชากรในอำเภอตากใบที่สามารถแสดงศักยภาพในการพัฒนา คือ ระดับการศึกษาของประชาชน การรวมกลุ่มทางอาชีพและกลุ่มทางสังคม การใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง และบุคลากรทางศาสนา สามารถแสดงได้ดังตาราง 18 ดังนี้

ตาราง 18 แสดงลักษณะทางสังคมของหมู่บ้านในอำเภอตากใบ

ลักษณะทางสังคม	ร้อยละของประชากรทั้งหมด
มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ	5.85
การรวมกลุ่มทางสังคมและกลุ่มอาชีพ	21.05
การใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง	86.13
บุคลากรทางศาสนา	.91

จากตาราง 18 เป็นตารางที่แสดงลักษณะทางสังคมที่มีศักยภาพในการพัฒนาหมู่บ้านชนบทในอำเภอตากใบ คือ

การมีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ พบว่ามีเพียงร้อยละ 5.85 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งนับว่ายังอยู่ในระดับต่ำ สาเหตุที่ประชาชนส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าภาคบังคับเป็นเพราะว่าประชาชนยังไม่เห็นคุณค่าของการเข้าเรียนหนังสือในระดับที่สูงกว่าภาคบังคับ และประชากรส่วนหนึ่งก็เห็นว่าการส่งให้บุตรหลานที่อยู่ในปกครองไปเรียนหนังสือ ทำให้เด็กเสียเวลาในการทำงาน ผู้ปกครองต้องรับภาระในการส่งเสียให้เล่าเรียน ซึ่งเด็กในวัยนี้คือ อายุ 11 ปีขึ้นไป สามารถเข้าส่วแรงงาน สามารถทำงานหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้แล้ว นอกจากนี้ผู้ปกครองมีความรู้สึกไม่แน่ใจว่าเมื่อจบการศึกษาออกมาแล้วจะหางานทำได้ตามสาขาวิชาที่เรียนจบมา จึงทำให้เด็กส่วนใหญ่ออกจากโรงเรียนมาทำงาน เมื่อจบการศึกษาภาคบังคับแล้ว

การรวมกลุ่มทางบ้านสังคมและกลุ่มอาชีพ พบว่าประชากรที่เป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคมถึงร้อยละ 21.08 ของประชากรทั้งหมด นับว่าอยู่ในระดับสูงพอสมควร แสดงว่า ประชาชนเห็นถึงความสำคัญของการรวมกลุ่ม เพราะการรวมกลุ่มเป็นการสร้างพลังในการต่อรองทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อรายได้ การครองชีพ และฐานะความเป็นอยู่ของประชาชน

การรวมกลุ่มทางอาชีพที่เด่นชัดที่สุดของประชาชนในอำเภอตากใบ คือ การเป็นสมาชิกของกลุ่ม

สหกรณ์การเกษตร ซึ่งสมาชิกสามารถยืมเงินและซื้อปัจจัยการผลิตรายการเกษตรต่าง ๆ จากสหกรณ์ได้ในราคาถูก นอกจากนี้ยังเป็นสมาชิกของสหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์ออมทรัพย์ กลุ่มหอผ้า กลุ่มลานเสื้อ กระจุก กลุ่มจักสาน ฯลฯ เป็นต้น

ส่วนการรวมกลุ่มทางสังคมที่เด่นชัด คือ การเป็นสมาชิกของกลุ่มไทยอาสาป้อนอาหารชาติ ลูกเสือชาวบ้าน กลุ่ม อปป. กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี ฯลฯ เป็นต้น

การไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง เป็นลักษณะที่แสดงถึงศักยภาพทางจิตสำนึกอย่างหนึ่งที่ประชาชนให้ความร่วมมือกับหมู่บ้านเมืองมาที่สุด คือ การไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎร หรือการเลือกผู้นำในชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน เพราะการไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งผู้นำในชุมชนหรือผู้แทนราษฎร เพราะการไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนทำให้ประชาชนตื่นตัวที่จะไปใช้สิทธิของตนเอง และส่วนหนึ่งมาจากการประชาสัมพันธ์ของบุคลากรในท้องถิ่นที่ประชาชนมีความเชื่อถือศรัทธา ความใกล้ชิดสนิทสนมกันเป็นการส่วนตัว ประชาชนจึงให้ความร่วมมือมา

บุคลากรทางศาสนา เป็นบุคคลที่มีความสำคัญทางศาสนา เพราะเป็นผู้นำของศาสนาแต่ละศาสนา ความหลักของศาสนาอิสลามนั้นทุกมัสยิดจะทอผ้าโตะอิหม่าม 1 คน และผู้ช่วยโตะอิหม่าม 1 คน ทำหน้าที่เมื่อโตะอิหม่ามทำหน้าที่ไม่ได้ เช่น ป่วย หรือมีภารกิจอื่น ส่วนโตะครูหรือโตะชายนั้น ในแต่ละหมู่บ้านมีจำนวนไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับสภาพทางเศรษฐกิจหรือความสามารถของบุคคลในหมู่บ้านที่สามารถจะเป็นโตะครูหรือโตะชายได้ เหมือนกับบุคลากรทางศาสนาพุทธคือ พระสงฆ์ ซึ่งแต่ละหมู่บ้านหรือแต่ละวัดสามารถที่จะมีพระสงฆ์ได้จำนวนไม่จำกัดขึ้นอยู่กับความศรัทธาของบุคคลในหมู่บ้านนั้น ๆ

4.1.4 สุขภาพอนามัยของประชากรในหมู่บ้านชนบทในอำเภอตากใบ

การรักษาสุขภาพอนามัย เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาชนบท ประชาชนโดยทั่วไปในชนบทเริ่มมองเห็นความสำคัญของการรักษาสุขภาพอนามัย เช่น การดื่มน้ำสะอาด โดยต้มให้สุกเสียก่อน หรือการรักษาความสะอาดของบริเวณบ้านเพื่อป้องกันโรคและแมลงต่าง ๆ เมื่อป่วยก็มีการรักษาแบบสมัยใหม่ คือ ไปหาแพทย์ที่โรงพยาบาล หรือท่ามคลินิกต่าง ๆ ซึ่งจะพบว่าลักษณะที่แสดงถึงความมีศักยภาพ

ในการรักษาสุขภาพอนามัยของประชาชนในอำเภอตากใบ คือ มีอัตราการเกิดมีชีพของทารก 21.36 คู่สมรสมีการคุมกำเนิดร้อยละ 52 มีครัวเรือนที่จัดบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะร้อยละ 48.02 และมีครัวเรือนที่มีการใช้ส้วมร้อยละ 30.85 เป็นต้น

อัตราการเกิดมีชีพของทารก มีจำนวนสูงถึง 21.36 คนต่อประชากร 1,000 คน แสดงให้เห็นว่ามารดาได้ให้ความสำคัญในเรื่องการมีบุตรที่มีความปลอดภัยสูง โดยได้มีการฝากท้องกับแพทย์หรือบุคลากร ปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์ จึงทำให้ทารกที่คลอดออกมามีชีวิตอยู่หรือมีการตายน้อย

การคุมกำเนิดของคู่สมรสมีอัตราที่อยู่ในเกณฑ์สูง คือ เกินร้อยละ 50 ขึ้นไป นับว่าเป็นการแสดงให้เห็นถึง ผลของการรณรงค์ให้คู่สมรสได้มีการวางแผนครอบครัว โดยใช้วิธีใดก็ได้ที่ทำให้มีบุตรน้อยลง และมีคุณภาพสูง

การจัดบ้านเรือนให้ถูกสุขลักษณะ นับว่ายังอยู่ในระดับปานกลาง คือ ร้อยละ 48.02 การจัดบ้านเรือนให้ถูกสุขลักษณะ เป็นการจับบริเวณบ้านให้สะอาด ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงหรือแมลงต่าง ๆ เช่น น้ำเสีย หรือการรักษาความสะอาดภายในครัวเรือน การแยกสถานที่เลี้ยงสัตว์ออกจากที่อยู่อาศัย ซึ่งในหลายปีที่ผ่านมาจะพบอยู่ทั่วไป แต่ในปัจจุบันพบว่าประชาชนเริ่มสนใจถึงผลเสียของการนำสัตว์เลี้ยง เช่น โค กระบือ มาอยู่ใกล้บ้าน และประกอบกับสภาพของชนบทเริ่มเปลี่ยนไป คือ การสร้างบ้าน 2 ชั้น ทำให้บ้านไม่มีใต้ถุน จึงต้องมีการสร้างคอกสัตว์แยกออกไป

ในส่วนของการสร้างส้วมนั้น ยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ คือ มีเพียงร้อยละ 30.85 ของครัวเรือนทั้งหมด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการสร้างส้วมต้องมีการลงทุน และยังมีพื้นที่หรือบริเวณที่จะใช้เป็นที่ถ่ายอุจจาระได้ จึงมีการสร้างส้วมน้อย อีกทั้งประชาชนยังไม่เห็นความสำคัญของการสร้างส้วมอีกด้วย จากการสำรวจพบว่าชาวชนบทในอำเภอตากใบมักเป็นโรคเกี่ยวกับทางเดินอาหารมากที่สุด

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า ลักษณะที่แสดงถึงศักยภาพของหมู่บ้านชนบทในอำเภอตากใบ คือ ลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพอนามัยของประชาชนนั้น โดยทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ดี สิ่งที่จะต้องช่วยกันรณรงค์แก้ไข คือ การปลูกฝังให้ประชาชนหันมาสำนึกถึงการทำงานให้เป็นแบบเพื่อการก้าวหน้าที่ยั่งยืน เพราะลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ในอำเภอตากใบ ยังมีศักยภาพพอที่จะปรับปรุงให้เป็น

พื้นที่ที่ส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตรได้ และในส่วนของศักยภาพทางด้านการเศรษฐกิจ สังคมและสุขภาพอนามัยของประชาชนชนบทในอำเภอตากใบนั้น นับว่าสามารถที่จะได้รับการพัฒนาให้สูงขึ้นได้ ถ้าประชาชนได้รับการชี้แนะและได้เข้าใจถึงข้อเท็จจริง ผลดี ผลเสียของสิ่งต่าง ๆ อย่างถ่องแท้

4.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรทางด้านกายภาพ สาธารณูปโภค เศรษฐกิจ สังคมและสุขภาพอนามัยของหมู่บ้านชนบทในอำเภอตากใบ

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรทางด้านกายภาพทั้ง 20 ตัวแปรนั้น เพื่อความสะดวกในการอธิบายและเสนอการวาง ได้ใช้สัญลักษณ์แทนตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบด้านศักยภาพของหมู่บ้านชนบทในอำเภอตากใบ ดังต่อไปนี้

- | | |
|------|--|
| V 1 | สภาพของพื้นที่ |
| V 2 | พื้นที่น้ำท่วม |
| V 3 | แหล่งน้ำ |
| V 4 | ความเหมาะสมของดินสำหรับนาข้าวและยางพารา |
| V 5 | ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า |
| V 6 | ความสะดวกในการเข้าถึง |
| V 7 | รถประจำทาง |
| V 8 | สัดส่วนของพื้นที่เชิง เศรษฐกิจ |
| V 9 | สัดส่วนแรงงานเชิง เศรษฐกิจ |
| V 10 | สัดส่วนของการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร |
| V 11 | รายได้ของบุคคล |
| V 12 | สัดส่วนของครัวเรือนที่มีที่อยู่อาศัยถาวร |
| V 13 | สัดส่วนของพื้นที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ |
| V 14 | สัดส่วนของพื้นที่เป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม |
| V 15 | สัดส่วนของการใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง |
| V 16 | สัดส่วนของบุคลากรทางศาสนา |
| V 17 | สัดส่วนการเกิดมีชีพของการก |

- V 18 สักส่วนของกุสมรสถมมีการคุมกำเนิด
- V 19 สักส่วนของกรวีวเรือนที่จักบ้านและบริเวณบ้านถูกสุนัขกัด
- V 20 สักส่วนของกรวีวเรือนกับจำนวนส่วน

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบทางกายภาพของหมู่บ้านชนบทในอำเภอตากใบ เพื่อค่าความสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรทั้ง 20 ตัวแปร จากตาราง 19 พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรทางกายภาพของหมู่บ้านชนบทในอำเภอตากใบ ทั้ง 20 ตัวแปร มีค่าสหสัมพันธ์กันทั้งทางบวกและทางลบ

ตาราง 19 แสดงการสนับสนุนภายใน 1 ตารางเมตร 20 ปี

V1	V2	V3	V4	V5	V6	V7	V8	V9	V10	V11	V12	V13	V14	V15	V16	V17	V18	V19	V20
1.00000																			
-0.57438	1.00000																		
0.31220	0.23533	1.00000																	
0.73194	-0.41085	0.19948	1.00000																
-0.46543	0.46961	-0.21394	-0.05812	1.00000															
-0.01895	0.23717	0.21482	-0.07905	-0.03766	1.00000														
0.02078	0.35045	-0.38021	-0.10027	0.01881	0.52950	1.00000													
0.35180	-0.16933	0.01910	0.34269	-0.07227	0.11203	-0.07685	1.00000												
-0.08298	0.13333	-0.28331	0.08782	0.45435	0.03966	0.01740	0.00496	1.00000											
0.05490	0.09571	-0.18671	0.08079	0.30772	0.30620	0.08373	0.25653	0.55442	1.00000										
-0.30226	0.24606	-0.11804	-0.10159	0.34458	0.13363	-0.14812	0.00257	0.39059	0.31114	1.00000									
-0.16218	0.18019	-0.19334	0.03591	0.23640	0.16876	-0.08515	-0.04002	0.38734	0.16064	-0.01962	1.00000								
-0.33927	0.23596	-0.19405	-0.15110	0.57825	0.23992	0.15095	-0.04744	0.50268	0.43931	0.33965	0.27875	1.00000							
-0.26144	0.31307	-0.15818	0.03713	0.45675	-0.14793	-0.24835	0.06173	0.28592	0.20877	0.44592	0.14403	0.07791	1.00000						
-0.14814	0.26234	0.09917	0.02667	0.06029	0.30869	0.10823	0.22006	0.09479	0.35566	0.23159	0.12235	-0.09929	0.14094	1.00000					
-0.05179	-0.08518	-0.09882	-0.16830	-0.08816	-0.33500	-0.04581	-0.23055	-0.20624	-0.34469	-0.11120	-0.18787	-0.29931	-0.20925	-0.27028	1.00000				
0.29941	-0.33061	-0.01789	0.20157	-0.26968	-0.12888	-0.02665	0.13062	-0.34871	-0.29931	-0.11645	-0.16625	-0.19761	-0.11359	-0.31617	0.49451	1.00000			
-0.38791	0.32569	-0.24392	-0.05376	0.49565	-0.00113	-0.13773	-0.00615	0.30714	0.34921	0.04375	0.28787	0.44692	0.70129	0.13156	-0.50491	-0.16548	1.00000		
-0.38367	0.26115	-0.21343	-0.08989	0.38543	-0.15437	-0.01700	-0.10245	0.21546	0.21956	0.28968	0.23906	0.23991	0.43580	0.09037	-0.23598	0.00651	0.70547	1.00000	
-0.14440	0.14515	-0.39390	0.11100	0.43126	0.27243	-0.03188	0.13710	0.55573	0.54357	0.36732	0.30297	0.37057	0.44784	0.22178	-0.47752	-0.29072	0.55042	0.26910	1.00000

จากการทดสอบค่า t โดยการใช้ตารางแสดงค่าวิกฤตของ t ที่ $df = 40$ พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เท่ากับ 0.3044 ขึ้นไป และค่าสหสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 เท่ากับ 0.3932 ขึ้นไป

จากการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางด้านศักยภาพของหมู่บ้านชนบทในอำเภอตากใบ สามารถอธิบายได้ดังนี้

4.2.1 สักส่วนของชุมชนที่มีการคุมกำเนิดมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรทางด้านศักยภาพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ขึ้นไปมากที่สุดกับจำนวน 11 ตัวแปร

4.2.2 ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรทางด้านศักยภาพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 กับจำนวน 10 ตัวแปร

4.2.3 สักส่วนของการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรและสักส่วนของครัวเรือนกับจำนวนส่ว มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรทางด้านศักยภาพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 กับจำนวน 9 ตัวแปร

4.2.4 สภาพของพื้นที่ พื้นที่น้ำท่วม สักส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรทางด้านศักยภาพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 กับจำนวน 8 ตัวแปร

4.2.5 รายได้ครอบครัว และสักส่วนของผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรทางด้านศักยภาพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จำนวน 7 ตัวแปร

4.2.6 สักส่วนของครัวเรือนที่เป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ กับตัวแปรทางด้านศักยภาพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 จำนวน 6 ตัวแปร

4.2.7 สักส่วนของบุคลากรทางศาสนา และสักส่วนของครัวเรือนที่จัดบ้านถูกสุขลักษณะมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรทางด้านศักยภาพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จำนวน 5 ตัวแปร

4.2.8 ความสะดวกในการเข้าถึง และสักส่วนการเกิดมีชีพของทารกมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรทางด้านศักยภาพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จำนวน 4 ตัวแปร

4.2.9 แหล่งน้ำ ความเหมาะสมของดินสำหรับนาข้าวและยางพารา รถประจำทาง และสักส่วนรองการใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรทางด้านศักยภาพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จำนวน 3 ตัวแปร

4.2.10 สัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรทางกายภาพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 ตัวแปร

4.2.11 สัดส่วนของครัวเรือนที่มีที่อยู่อาศัยถาวร มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรทางกายภาพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 น้อยที่สุดกับ 1 ตัวแปร

ในการวิเคราะห์จะเลือกวิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันและส่งผลต่อกันอย่างแท้จริง ในลักษณะที่เป็นกรรพริศ เพราะตัวแปรบางตัวแม้ว่าจะมีค่าสหสัมพันธ์กันสูงแต่อาจเป็นเพราะความบังเอิญที่ค่าสูงหรือความผิดพลาดจากตัวเลขที่ได้จากการเก็บข้อมูลเท่านั้น

1. ตัวแปรทางกายภาพที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรอื่น ๆ 11 ตัวแปร คือ

สัดส่วนของกลุ่มรสนที่มีการคุมกำเนิดมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรทางกายภาพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 มากที่สุดถึง 11 ตัวแปร ได้แก่ สัดส่วนของครัวเรือนที่จัดบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะ สัดส่วนของผู้ที่เป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม สัดส่วนของครัวเรือนกับจำนวนรวม สัดส่วนของบุคลากรทางศาสนา ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า สัดส่วนของผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ รายได้ครอบครัว สภาพของพื้นที่ สัดส่วนการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร พื้นที่น้ำท่วมและสัดส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ โดยมีค่าสหสัมพันธ์ในทางลบกับสัดส่วนของบุคลากรทางศาสนา และสภาพของพื้นที่

ค่าสหสัมพันธ์ที่น่าจะส่งผลกระทบมาก คือ สัดส่วนของกลุ่มรสนที่มีการคุมกำเนิดกับสัดส่วนของครัวเรือนที่จัดบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะ สัดส่วนของผู้ที่เป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม สัดส่วนของกลุ่มรสนกับจำนวนรวม ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า สัดส่วนของผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ รายได้ครอบครัว สัดส่วนของการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร และสัดส่วนของแรงงานเชิงเศรษฐกิจ

การคุมกำเนิดของกลุ่มรสน การใช้ไฟฟ้า การรวมกลุ่มทางอาชีพและการรวมกลุ่มทางสังคม การใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร เป็นลักษณะของการยอมรับเทคโนโลยีหรือความคิดแบบสมัยใหม่ ที่เห็นว่ามีประโยชน์มาปฏิบัติ สิ่งเหล่านี้ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่บุคคลมีการศึกษาในระดับที่สูงกว่าภาคบังคับ

เพราะการที่บุคคลมีระดับการศึกษาสูงจะมีการยอมรับสิ่งต่าง ๆ มาพิจารณาว่าสิ่งใดควรยอมรับมากน้อยแค่ไหน และรับเข้ามาในลักษณะเช่นไร

ในด้านการจัดบ้านเรือนให้ถูกสุขลักษณะ การใช้ส้วมเป็นลักษณะของศักยภาพด้านสุขภาพอนามัย ซึ่งเป็นผลมาจากระดับของการศึกษาและการยอมรับสิ่งใหม่ด้วยเช่นเดียวกัน

ส่วนรายได้ต่อบุคคล และแรงงานเชิงเศรษฐกิจ เป็นลักษณะของควมมีศักยภาพในทางเศรษฐกิจ คือ การมีแรงงานเชิงเศรษฐกิจมากย่อมทำให้มีรายได้สูงขึ้น และย่อมส่งผลต่อการมีระดับการศึกษาที่สูงกว่าภาคบังคับ

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การยอมรับวิธีการคุมกำเนิดของประชาชนย่อมเป็นผลมาจากการที่มีความเข้าใจถึงสภาพความเป็นจริงที่เป็นอยู่ ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการศึกษาในระดับสูงขึ้น การรวมกลุ่มทางสังคมซึ่งส่งผลต่อการรักษานามัยของครอบครัวด้วย เช่น บ้านบาง มีการคุมกำเนิดของคู่สมรสถึงร้อยละ 90.36 มีปริมาณการใช้ไฟฟ้าเฉลี่ย 13.62 หน่วยต่อคนต่อปี แรงงานเชิงเศรษฐกิจร้อยละ 73.42 มีการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร 73.90 รายได้ต่อบุคคล 4,958 บาทปี ประชากรมีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับร้อยละ 5.86 เป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคมร้อยละ 84.14 มีการจัดบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะร้อยละ 69.51 และมีการใช้ส้วมร้อยละ 90.57 ตามลำดับ ดังตาราง 20

รายการ	V1	V2	V3	V4	V5	V6	V7	V8	V9	V10	V11	V12	V13	V14	V15	V16	V17	V18	V19	V20
บัญชี	50.00	15.93	24.10	39.55	4.94	63.65	12.50	54.07	71.57	87.30	957.49	32.14	1.26	9.00	88.92	.66	20.06	22.01	14.52	4.77
บัญชี	46.15	16.90	18.21	41.30	6.81	60.61	8.08	95.95	76.62	96.97	3308.25	97.03	6.70	16.66	94.57	.77	20.62	51.21	46.87	38.66
บัญชี	45.91	20.00	29.00	40.00	4.59	62.27	20.00	95.87	71.15	36.71	1424.10	95.27	.61	2.81	96.66	.41	26.34	40.11	11.26	12.88
บัญชี	49.36	17.27	23.33	40.14	3.23	59.52	6.00	96.25	67.13	68.31	2856.70	100.00	1.06	13.87	95.24	.17	40.16	44.20	73.87	17.99
บัญชี	46.00	15.45	19.00	43.18	6.95	61.86	7.50	92.30	65.12	31.15	2038.07	90.57	1.72	2.46	95.50	.36	43.05	62.13	77.70	14.47
บัญชี	41.82	15.00	23.00	40.83	1.51	67.90	2.22	94.05	65.93	62.32	1791.56	100.00	.67	7.14	92.50	.17	36.67	38.17	16.66	18.44
บัญชี	50.00	13.64	27.27	40.88	7.74	39.96	15.97	84.76	73.95	16.37	2316.55	75.00	1.12	26.33	92.00	1.96	61.62	39.52	50.87	7.76
บัญชี	50.00	12.59	22.31	44.00	3.46	47.40	12.59	81.93	75.60	28.00	2749.28	68.80	6.10	36.40	76.00	.74	25.88	78.25	54.11	18.40
บัญชี	50.00	12.26	12.45	40.94	3.50	58.43	12.45	82.35	66.63	32.63	3057.61	80.42	5.74	15.00	60.05	2.83	52.75	42.84	60.77	13.99
บัญชี	48.46	10.71	8.92	40.00	7.14	37.20	6.00	80.00	71.00	47.95	1200.58	100.00	.02	26.33	70.49	2.46	46.45	30.12	21.24	15.79
บัญชี	42.43	28.18	19.27	33.87	5.20	40.85	7.20	48.65	68.73	17.67	880.58	98.19	1.40	6.66	77.74	.54	28.02	32.00	12.00	6.63
บัญชี	30.43	33.53	23.52	39.85	13.62	63.97	12.76	68.25	73.42	73.90	4958.46	94.34	5.86	84.14	99.50	.20	10.10	100.00	69.31	90.57
บัญชี	26.66	30.48	10.50	29.30	9.86	54.08	10.70	89.06	80.42	83.95	3688.27	94.81	11.72	89.70	96.55	.57	17.01	100.00	76.86	65.93
บัญชี	25.88	36.19	14.79	40.00	12.46	58.50	10.00	72.16	81.08	77.50	4779.16	99.19	3.39	96.16	99.21	.21	14.83	100.00	80.83	42.28
บัญชี	27.90	22.24	1.04	30.00	12.81	34.42	6.00	49.53	78.38	61.59	3109.38	97.83	7.33	28.40	69.10	.88	14.66	100.00	100.00	35.87
บัญชี	29.44	22.76	22.93	35.93	4.40	27.79	8.70	38.35	78.06	21.50	1288.66	96.38	1.24	.10	69.81	1.86	21.09	20.00	84.00	3.62
บัญชี	33.64	36.65	12.50	40.00	12.57	69.60	21.00	66.67	88.63	93.89	3285.81	100.00	21.52	8.57	100.00	.38	3.81	60.00	70.83	65.83
บัญชี	38.49	19.06	10.00	32.50	10.44	49.22	6.66	80.52	84.62	80.60	2676.22	93.22	12.80	10.98	92.85	.91	15.24	46.03	60.00	25.00
บัญชี	48.49	20.51	17.88	38.06	3.41	74.30	18.83	74.98	86.73	98.92	3148.81	95.41	11.47	12.30	96.86	.38	7.94	60.00	61.16	61.22
บัญชี	43.53	32.11	24.47	40.00	10.51	76.79	22.11	69.00	82.68	86.85	3440.28	100.00	8.73	21.18	80.81	.48	7.94	60.00	61.16	61.22
บัญชี	41.91	15.85	16.18	36.68	7.03	68.34	11.18	55.11	77.80	97.52	2397.23	97.70	13.53	2.39	9.80	.79	13.93	30.10	19.30	39.63
บัญชี	36.18	31.71	19.61	40.29	11.83	62.00	12.50	49.88	75.72	55.76	1990.20	94.55	2.39	9.80	93.18	.55	2.73	56.51	45.32	33.33
บัญชี	33.70	32.55	16.72	40.00	7.43	61.80	8.16	93.17	77.58	28.58	456.41	97.87	8.33	29.55	89.25	.70	5.27	71.79	74.81	10.77
บัญชี	27.77	23.14	13.96	25.90	8.15	49.63	4.15	51.67	81.95	83.33	4907.66	96.92	9.14	45.18	77.32	.47	16.36	75.88	65.16	67.42
บัญชี	26.90	15.59	1.11	27.22	6.34	46.59	2.00	63.58	80.44	86.14	3680.93	86.52	6.31	35.95	96.68	.47	16.36	75.88	65.16	67.42
บัญชี	16.98	19.65	8.22	32.93	8.33	66.75	14.23	38.49	79.10	68.88	4222.41	98.51	16.13	13.17	96.23	.48	9.68	94.34	81.39	30.75
บัญชี	37.85	35.15	26.66	20.57	1.94	73.92	32.31	68.78	71.36	95.09	2064.59	78.49	.95	.95	99.95	.61	19.05	25.51	50.72	6.42
บัญชี	14.58	24.00	8.15	20.00	5.38	58.03	7.17	64.26	61.27	23.88	2729.37	52.22	.44	11.28	91.75	1.62	26.51	33.03	29.33	32.78
บัญชี	22.05	32.34	20.12	20.00	6.59	59.86	12.50	73.86	76.27	11.90	2578.96	95.24	.47	4.65	94.38	3.72	27.91	42.05	9.30	2.38
บัญชี	22.19	27.37	20.28	24.72	14.00	73.05	20.00	62.22	74.75	60.00	3333.90	97.60	34.30	4.24	56.49	.40	3.40	60.11	30.15	24.00
บัญชี	42.63	32.00	25.00	37.00	5.63	50.59	2.50	62.26	76.84	82.54	2389.34	96.43	10.33	39.92	81.65	.47	7.04	90.14	45.12	41.67
บัญชี	31.69	34.44	17.22	30.81	2.72	71.11	23.06	75.00	65.46	39.18	1210.35	95.13	.73	.97	85.00	.53	22.74	60.03	78.65	6.17
บัญชี	27.33	37.50	28.64	22.62	5.80	67.20	13.20	3.76	62.99	0.0	2922.23	73.23	1.81	33.73	75.95	1.72	28.00	65.02	72.10	3.21
บัญชี	50.00	10.59	20.00	41.25	2.00	70.44	15.63	31.79	75.69	61.19	1391.61	99.45	1.75	.89	90.00	.96	23.56	27.01	12.00	13.70
บัญชี	50.00	12.14	11.67	40.00	6.37	67.46	9.38	84.44	87.51	63.33	3253.59	95.45	2.12	33.00	63.00	.45	6.05	41.12	30.17	79.09
บัญชี	50.00	16.67	23.11	40.00	5.40	42.95	13.81	70.00	68.49	53.22	2031.43	18.34	.29	.53	73.00	1.25	34.55	18.10	15.72	9.39
บัญชี	50.00	11.67	7.08	40.40	2.54	64.60	13.50	59.53	71.58	55.72	914.14	94.72	.70	13.00	80.00	.62	12.42	25.22	19.35	68.22
บัญชี	37.32	11.11	15.41	30.41	2.92	67.08	10.13	54.29	73.01	11.02	1946.11	91.94	0.0	3.61	83.05	.90	21.94	24.13	10.82	12.10
บัญชี	30.00	25.33	20.00	32.16	11.92	70.80	16.07	75.47	81.64	87.50	2235.78	100.00	9.04	25.00	97.57	.20	8.03	82.23	72.00	78.35

2. ทิวแปรทางบ้านคักยภาพที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับทิวแปรอื่น 10

ทิวแปร คือ

ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้าที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับทิวแปรทางบ้านคักยภาพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.5 จำนวน 10 ทิวแปร ได้แก่ สัดส่วนของพื้นที่การศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ สัดส่วนของคหกรรมที่มีการคุมกำเนิด พื้นที่น้ำท่วม สภาพของพื้นที่ สัดส่วนของพื้นที่ที่เป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม สัดส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ สัดส่วนของครัวเรือนกับจำนวนสาม สัดส่วนของครัวเรือนที่จัดบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะ รายได้ต่อบุคคล สัดส่วนของการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร

ค่าสหสัมพันธ์ของปริมาณการใช้ไฟฟ้า ทิวแปรอื่น ๆ ทั้ง 10 ทิวแปรนั้น ทิวแปรที่น่าสนใจระหว่างกันมากที่สุดคือ สัดส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ สัดส่วนของการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร รายได้ต่อบุคคล สัดส่วนของพื้นที่การศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ สัดส่วนของพื้นที่ที่เป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม สัดส่วนของคหกรรมที่มีการคุมกำเนิด สัดส่วนของครัวเรือนที่จัดบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะ และสัดส่วนของครัวเรือนกับจำนวนสาม

ส่วนทิวแปรทางบ้านคักยภาพ คือ สภาพของพื้นที่ ประกอบด้วยสันทรายใหม่ สันทรายเก่า สันทรายมีชั้นคาบ พรุ ที่ราบ และพื้นที่น้ำท่วมนั้นน่าจะเป็นไปโดยบังเอิญซึ่งค่าก็มีความสูง ดังนั้นในการวิเคราะห์จะเน้นวิเคราะห์ทิวแปรที่เกี่ยวข้องกันเท่านั้น

ลักษณะการใช้ไฟฟ้า แรงงานเชิงเศรษฐกิจ การใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร รายได้ต่อบุคคล จำนวนพื้นที่การศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ การเป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคมคหกรรมที่มีการคุมกำเนิด การจัดบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะ การใช้สาม ล้วนเป็นลักษณะที่แสดงถึงเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อกัน กล่าวคือ การที่แต่ละครอบครัวจะมีไฟฟ้าใช้ก็อาจมีรายได้เพียงพอที่จะนำมาใช้จ่ายในการศึกษาและซื้ออุปกรณ์ เช่น หม้อแปลง สายไฟ หลอดไฟ ฯลฯ ตลอดจนค่าจ้างต่าง ๆ ซึ่งมีผลมาจากการมีแรงงานเพียงพอที่จะหาเงินมาใช้จ่ายในเรื่องไฟฟ้ารวมถึงการมีเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ใช้กับไฟฟ้า

การมีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ ย่อมมีความรู้ในเรื่องการใช้ไฟฟ้าพอสมควร เพราะในหลักสูตร

การเรียนรู้ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ขึ้นไปนั้นได้มีการบรรจุวิชาต่าง ๆ ให้เด็กเรียนได้เรียน เช่น การดูแลรักษามัน งานบ้าน ไฟฟ้า ฯลฯ ซึ่งล้วนเป็นวิชาที่ทำให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องการทำงาน การเรียนการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ในบ้าน อาหาร สุขภาพอนามัย และการได้เป็นสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ ได้ศึกษาค้นคว้าหรือในสิ่งสนใจหรือมีปัญหา เช่น การคุมกำเนิด การประกอบอาชีพ โดยการนำเครื่องมือเครื่องใช้ที่เป็นเครื่องมือแรงที่ทันสมัยมาใช้ล้วนแต่ความรู้มาสู่ตนเองทั้งสิ้น และสามารถนำมาใช้ในการดำรงชีวิตได้

สำหรับการใช้ไฟฟ้าของชาวชนบทโดยทั่ว ๆ ไปนั้นขึ้นอยู่กับภาระการให้บริการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยที่รัฐมีนโยบายขยายไฟฟ้าสู่ชนบทมากขึ้นชาวชนบทแม้จะยากจนก็เห็นคุณค่าของการใช้ไฟฟ้า เพราะช่วยในการทำงานในชีวิตประจำวันสะดวกขึ้น จะเห็นได้ว่าแต่ละหมู่บ้านมีจำนวนครัวเรือนที่ใช้ไฟฟ้ามากกว่าร้อยละ 50 ขึ้นไป (กชช. 2 ค. 2531) ส่วนปริมาณการใช้ไฟฟ้านั้น ขึ้นอยู่กับความจำเป็นในการใช้ไฟฟ้าปริมาณการใช้เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมทั้งการไว้วิทยุ และโทรทัศน์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ให้ความรู้และความบันเทิงอีกด้วย

การใช้ไฟฟ้าที่ถือว่ามีความสำคัญ คือ การใช้ไฟฟ้าเพื่อให้เกิดการผลิตที่ให้บริการแก่ครัวเรือนและชุมชน เช่น ใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นอาชีพเสริมของประชาชนในหมู่บ้าน เป็นต้นว่า การตัดผมขาย การเสริมสวยสัก การเย็บผ้า การก่อสร้าง การค้าขาย ฯลฯ อันเป็นการนำรายได้มาสู่ครอบครัว และเป็นการเพิ่มอาชีพใหม่ ๆ ขึ้นในหมู่บ้าน ประกอบกับจำนวนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ในวัยแรงงานหารายได้มาจุนเจือครอบครัว การมีแรงงานมากส่งผลต่อรายได้ต่อบุคคลของหมู่บ้านในทางตรงข้ามแม้จะมีแรงงานมาก แต่อาจว่างงานก็ส่งผลในทางลบ คือ ทำให้หัวหน้าครอบครัวต้องรับภาระเลี้ยงดูว่างงานเหล่านั้น

จากการสำรวจหมู่บ้านพบว่า หมู่บ้านในพื้นที่ที่ศึกษาในปัจจุบันมีการใช้ไฟฟ้าเพื่ออำนวยความสะดวกในการประกอบอาชีพอื่น ๆ ได้มากขึ้น บางหมู่บ้านก็มีร้านค้าที่เป็ กขายสินค้าจนถึงกอนกลางคืน รวมทั้งยังมีเวลาทำงานอย่างอื่นได้มากขึ้นด้วย

การใช้ไฟฟ้า มีความสัมพันธ์กับลักษณะ เศรษฐกิจและสังคม คือ แรงงานเชิงเศรษฐกิจจะนำรายได้มาสู่ครัวเรือน การใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร การมีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ การเป็นสมาชิก

ของกลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม การคุมกำเนิดของ कुสมรส์ การจัดบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะการ
ใช้ส้วม ทัวแปรทั้งหมดนี้จะส่งผลกระทบต่อกันและกัน เช่น หมู่บ้านปลักช้าง มีปริมาณการใช้ไฟฟ้าคน
ต่อปี 12.57 ยูนิท มีแรงงานเชิงเศรษฐกิจร้อยละ 88.63 มีการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรร้อยละ
93.89 มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 3,215 บาท มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับร้อยละ 21.52

3. ทัวแปรทางกายภาพที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรอื่น 9 ตัวแปร
คือ

3.1 สัดส่วนของครัวเรือนกับจำนวนส้วมมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรทางกาย
ภาพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จำนวน 9 ตัวแปร ได้แก่ สัดส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ
สัดส่วนของ कुสมรส์ที่มีการคุมกำเนิด สัดส่วนของการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร สัดส่วนของผู้อยู่เป็น
สมาชิกของกลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม สัดส่วนของบุคลากรทางศาสนา ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า
แหล่งน้ำ สัดส่วนของผู้อยู่ที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ และรายได้ต่อบุคคล

สัดส่วนของครัวเรือนกับจำนวนส้วมมีค่าสหสัมพันธ์ในทางบวกกับปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า
สัดส่วนของแรงงานเชิงเศรษฐกิจ รายได้ต่อบุคคล สัดส่วนของการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร สัดส่วน
ของผู้อยู่ที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ สัดส่วนของการเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม สัดส่วนของ
कुสมรส์ที่มีการคุมกำเนิด และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในทางลบกับสัดส่วนของบุคลากรทางศาสนา และ
แหล่งน้ำ

ค่าสหสัมพันธ์ที่น่าจะส่งผลกระทบอย่างมาก คือ สัดส่วนของครัวเรือนกับจำนวนส้วม กับ
ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า สัดส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ สัดส่วนของการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร
รายได้ต่อบุคคล สัดส่วนของผู้อยู่ที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ สัดส่วนของผู้อยู่เป็นสมาชิกของ
กลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีค่าสหสัมพันธ์ที่ส่งผลกระทบอย่างแท้จริง กล่าวคือ

การใช้ส้วมของชาวชนบทนั้น สันติค เสริมศรี และคนอื่น ๆ กล่าวว่า ชาวชนบทที่ใช้ส้วม
นั้นมักเป็นหมู่บ้านที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และชาวบ้านได้ให้เหตุผลว่าเพื่อป้องกันโรคและให้ความสะดวก
สบาย (สันติค เสริมศรี และคนอื่น ๆ. 2525 : 116) ดังนั้น การใช้ส้วมจึงมีความสัมพันธ์กับรายได้

บุคคลและแรงงานเชิงเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นผู้หารายได้มาสุกรอบครัว เพราะหากสมาชิกในครอบครัว
ทางก็มีรายได้สูงย่อมส่งเสริมฐานะความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นได้

การใช้ส่วมีค่าสหสัมพันธ์ที่ส่งผลกระทบอย่างมากกับสัดส่วนการเป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพ
และกลุ่มทางสังคม เพราะการที่คนเราได้เข้าไปร่วมทำกิจกรรมในกลุ่ม ย่อมทำให้เกิดการแลกเปลี่ยน
ความรู้ ความคิด มีการแนะนำสิ่งใหม่ ๆ ในกลุ่มสมาชิก จึงกล่าวได้ว่าการใช้ส่วเป็นผลอย่างหนึ่งจาก
การรวมกลุ่มของประชาชน

นอกจากนี้ การใช้ส่วยังมีค่าสหสัมพันธ์ที่ส่งผลกระทบอย่างมากกับปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า
การใช้เทคโนโลยี ทางการเกษตร การมีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ ล้วนเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะ
ทางสังคมของหมู่บ้านว่า หากประชาชนมีการศึกษาสูงย่อมเห็นความสำคัญของการใช้ไฟฟ้าให้เกิดประโยชน์
ทางเศรษฐกิจ และมีการใช้เทคโนโลยีที่ช่วยส่งเสริมให้มีผลผลิตทางการเกษตรที่สูงขึ้น อันเป็นการช่วย
เสริมให้ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวดีขึ้น ดังเช่น

หมู่บ้านที่มีการใช้ส่วสูงที่สุด คือ ร้อยละ 90.57 ประชากรมีรายได้เฉลี่ย 4,958 บาท
ทอปี มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับร้อยละ 5.8 เป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคมร้อยละ 84.14
ส่วนหมู่บ้านที่มีการใช้ส่วน้อยที่สุด คือ บ้านสะบ่อม มีจำนวนครัวเรือนที่มีการใช้ส่วร้อยละ 2.38
ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้าเฉลี่ย 6.59 ยูนิทต่อปี ต่อคน ครัวเรือนที่ใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรร้อยละ
11.90 รายได้เฉลี่ย 2,578 บาททอปี การศึกษาสูงกว่าภาคบังคับร้อยละ 4.7 เป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพ
และกลุ่มทางสังคมร้อยละ 4.65 มีการคุมกำเนิดของคู่สมรสร้อยละ 12.05 ถึงตาราง 20

3.2 สัดส่วนของการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรทาง
ด้านศักยภาพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จำนวน 9 ตัวแปร ได้แก่ สัดส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ
สัดส่วนของบุคลากรทางศาสนา สัดส่วนของครัวเรือนกับจำนวนส่ว สัดส่วนของผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าภาค
บังคับ สัดส่วนของการใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง สัดส่วนของคู่สมรสที่มีการคุมกำเนิด รายได้ของบุคคล
ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้าและความสะดวกในการเข้าถึง

สัดส่วนของการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร มีค่าสหสัมพันธ์ในทางบวกกับปริมาณการใช้

กระแสไฟฟ้า ความสะดวกในการเข้าถึง สักส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ รายได้ส่วนบุคคล สักส่วนของ
ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ สักส่วนของงานที่ใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง สักส่วนของกลุ่มมรส
ที่มีการคุมกำเนิด สักส่วนของครัวเรือนกับจำนวนส้วมและมีความสัมพันธ์ในทางลบกับสักส่วนของบุคลากร
ทางศาสนา

ความสัมพันธ์ที่น่าจะส่งผลกระทบอย่างมาก คือ สักส่วนของงานที่ใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร
กับปริมาณการใช้ไฟฟ้า ความสะดวกในการเข้าถึง สักส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ รายได้ส่วนบุคคล สักส่วน
ของผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ สักส่วนของผู้ที่ใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง สักส่วนของครัวเรือน
กับจำนวนส้วม เพราะตัวแปรที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดนี้ เป็นตัวแปรที่บ่งบอกถึงลักษณะการยอมรับเทคโนโลยี
คือ ยอมรับสิ่งใหม่ที่เห็นว่ามีมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของงานดำรงชีวิต

ตัวแปรที่น่าจะส่งผลกระทบอย่างมากที่สุด คือ สักส่วนของงานที่ใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร
กับสักส่วนของแรงงานเชิงเศรษฐกิจ สักส่วนของผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการ
ที่จะนำความรู้นี้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการผลิต การศึกษาในระดับที่สูงกว่า
ภาคบังคับนั้นมีส่วนอย่างมากและแรงงานเชิงเศรษฐกิจยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อระดับการเพิ่มผลผลิต
เพราะการทำงานอย่างขยันขันแข็ง มีความเอาใจใส่ในการทำงานยอมทำให้อายุขัยที่ไถ่มาขึ้นตามลำดับ

4. ตัวแปรทางศักยภาพที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ กับตัวแปรอื่น 8 ตัวแปร
คือ

4.1 สภาพของพื้นที่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรทางศักยภาพอื่น ๆ อย่างมีนัย
สำคัญที่ระดับ 0.05 จำนวน 8 ตัวแปร ได้แก่ ความเหมาะสมของดินสำหรับนาข้าวและยางพารา พื้นที่
น้ำท่วม ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า สักส่วนของกลุ่มมรสที่มีการคุมกำเนิด สักส่วนของครัวเรือนที่จัดบ้านและ
บริเวณบ้านถูกสุขลักษณะ สักส่วนของพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ สักส่วนของผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ และ
แหล่งน้ำ

สภาพของพื้นที่มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับแหล่งน้ำ ความเหมาะสมของดิน สำหรับนาข้าว
และยางพารา สักส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ และมีความสัมพันธ์ในทางลบกับพื้นที่น้ำท่วม ปริมาณการใช้กระแส

ไฟฟ้า สักส่วนของผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ สักส่วนของอุตสาหกรรมที่มีการคุมกำเนิด สักส่วนของจำนวนครัวเรือนกับสาม

ค่าสหสัมพันธ์ที่น่าจะส่งผลกระทบอย่างมาก คือ แหล่งน้ำ ความเหมาะสมของดินสำหรับนาข้าวและยางพารา และสักส่วนของพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ เพราะตัวแปรเหล่านี้เป็นตัวแปรที่แสดงถึงลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ กล่าวคือ สภาพของพื้นที่จะเหมาะสมในการเกษตรหรือไม่นั้น จะต้องมีแหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร และมีพื้นที่เหมาะสมในการปลูกพืช สำหรับพื้นที่นี้ก็คือ การทำนาและปลูกยางพารา ในส่วนที่เป็นที่ดอน

จากสภาพความเป็นจริงโดยทั่วไปแล้ว ในพื้นที่ที่ทำการศึกษามีพื้นที่ที่ใช้ในการเกษตรไม่ได้นั้น มีอยู่เป็นจำนวนมาก ที่มีปัญหาที่จะก่อให้เกิด เช่น ดินเค็ม ดินดาน ดินเปรี้ยว ดินทรายจัด ดินพรุ ดินกรวด ฯลฯ เป็นต้น ดังนั้นการมีพื้นที่ที่เหมาะสมในการเกษตรมากกว่าพื้นที่ที่ปล่อยทิ้งไว้ให้รกร้างแสดงว่ามีพื้นที่เชิงเศรษฐกิจสูงย่อมมีศักยภาพในการผลิตสูงเช่นเดียวกัน

4.2 สักส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจมีค่าสหสัมพันธ์กับตัวแปรทางด้านศักยภาพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จำนวน 8 ตัวแปร ได้แก่ สักส่วนของครัวเรือนกับจำนวนสาม สักส่วนของการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร สักส่วนของผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ ปริมาณการใช้ กระแสไฟฟ้า รายได้ต่อบุคคล สักส่วนของครัวเรือนที่มีที่อยู่อาศัยถาวร สักส่วนการเกิดมีชีพของทารก และสักส่วนของอุตสาหกรรมที่มีการคุมกำเนิด

สักส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจมีค่าสหสัมพันธ์ในทางบวกกับการใช้กระแสไฟฟ้า สักส่วนของการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร รายได้ต่อบุคคล สักส่วนของครัวเรือนที่มีที่อยู่อาศัยถาวร สักส่วนของผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ สักส่วนของอุตสาหกรรมที่มีการคุมกำเนิด สักส่วนของครัวเรือนกับจำนวนสาม และมีค่าสหสัมพันธ์ในทางลบกับสักส่วนการเกิดมีชีพของทารก

ค่าสหสัมพันธ์ที่น่าจะส่งผลกระทบมากที่สุด คือ สักส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ กับสักส่วนของ การใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร สักส่วนของผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ สักส่วนของครัวเรือนกับจำนวนสาม เพราะประชากรซึ่งเป็นแรงงานเชิงเศรษฐกิจ เป็นบุคคลที่ใช้ความรู้ความสามารถเพื่อให้เกิดการผลิตที่จะใช้วิธีต่าง ๆ ในการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตที่สูงขึ้นนั้น เป็นผลมาจากการศึกษาหา

ความถี่ในระดับที่สูงขึ้นทำให้เห็นความสำคัญของการรักษาสุขภาพอนามัย โดยเฉพาะการใช้สวมเพราะการใช้สวม เป็นสิ่งที่แสดงลักษณะนิสัยของบุคคลว่ามีสุขภาพที่ดี ทำให้ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ทำให้มีศักยภาพในการผลิตสูงขึ้น

4.3 พื้นที่น้ำท่วมมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรทางบ้านศักยภาพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จำนวน 8 ตัวแปร ได้แก่ สภาพของพื้นที่ ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า ความเหมาะสมของกินสำหรับนาข้าวและยางพารา สัดส่วนของครัวเรือนที่จำบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะ รถประจำทาง สัดส่วนของคัสเมรส์ที่มีการคุมกำเนิด สัดส่วนของพื้นที่เป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม สัดส่วนการเกิดมีชีพของทารก

พื้นที่น้ำท่วมมีค่าสหสัมพันธ์ในทางบวกกับปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า รถประจำทาง สัดส่วนพื้นที่เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม สัดส่วนคัสเมรส์ที่มีการคุมกำเนิด สัดส่วนครัวเรือนที่จำบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะ และมีค่าสหสัมพันธ์ในทางลบกับสภาพของพื้นที่ ความเหมาะสมของกินสำหรับนาข้าวและยางพารา และสัดส่วนการเกิดมีชีพของทารก

ค่าสหสัมพันธ์ที่ออกมาในทางบวกระหว่างตัวแปรที่กล่าวมาแล้ว น่าจะเป็นไปโดยความบังเอิญมากกว่า แต่ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เป็นไปในทางลบ ระหว่างพื้นที่น้ำท่วมกับสภาพของพื้นที่ และความเหมาะสมของกินสำหรับนาข้าวและยางพารา น่าจะมีความสัมพันธ์กันมากกว่าแค่เป็นความสัมพันธ์ในทางลบ กล่าวคือ พื้นที่ที่มีน้ำท่วม แสดงว่าพื้นที่นั้น เป็นที่ราบลุ่ม เหมาะในการปลูกข้าว พื้นที่น้ำท่วมนี้ น่าจะท่วมเฉพาะฤดูฝนเท่านั้น ซึ่งไม่เหมาะกับการปลูกยางพารา แต่อย่างไรก็ตามการมีพื้นที่ที่เหมาะสมกับการปลูกข้าวมากกว่ายางพาราก็เป็นสิ่งที่สำคัญและทดแทนกันได้ จึงถือว่าเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจ

5. ตัวแปรทางบ้านศักยภาพที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรอื่น 7 ตัวแปร คือ

5.1 รายได้ต่อบุคคล มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรทางบ้านศักยภาพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05 จำนวน 7 ตัวแปร ได้แก่ สัดส่วนของพื้นที่ เป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม สัดส่วนของคัสเมรส์ที่มีการคุมกำเนิด สัดส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ สัดส่วนของครัวเรือนกับจำนวน

ส่วน ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า สัดส่วนของ ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ และสัดส่วนของการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร

รายได้ต่อบุคคลมีค่าสัมพันธ์ในทางบวกกับปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า สัดส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ สัดส่วนการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร สัดส่วนของการที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ สัดส่วนการเป็นสมาชิกของ กลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม สัดส่วนการคุมกำเนิดของ คู่สมรส

ค่าสหสัมพันธ์ที่น่าจะส่งผลกระทบ กันมากที่สุด คือ รายได้ต่อบุคคลกับปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า สัดส่วนการเป็นสมาชิกของ กลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม ที่เป็นเช่นนั้นเพราะว่ารายได้เป็นส่วนสำคัญไม่ว่าจะเป็นรายได้จากการเกษตร รายได้ที่มีความสำคัญต่อฐานะของ ครอบครัว จึงมีผลต่อสถานะของ ครอบครัว คือ การใช้ไฟฟ้า ซึ่งจะมีการใช้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับธุรกิจของ ครอบครัว นอกจากนี้รายได้ยังเป็นผลมาจากการรวมกลุ่มอาชีพในการต่อรองราคาสินค้าเพื่อให้มีราคาสูงขึ้น จึงกล่าวได้ว่ารายได้ต่อบุคคลมีค่าสหสัมพันธ์ที่ส่งผลกระทบ กันมากที่สุดกับปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้าและการเป็นสมาชิกของ กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มทางสังคม

5.2 สัดส่วนของ ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ มีค่าสหสัมพันธ์กับตัวแปรทางด้านศักยภาพอื่น ๆ มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จำนวน 7 ตัวแปร ได้แก่ ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า สัดส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ สัดส่วนของ คู่สมรสที่มีการคุมกำเนิด สัดส่วนของการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร สัดส่วนของครัวเรือนกับจำนวนลำ รำยได้ต่อบุคคล สภาพของพื้นที่

สัดส่วนของ ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ มีค่าสหสัมพันธ์ในทางบวกกับปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า สัดส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ สัดส่วนการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร รายได้ต่อบุคคล สัดส่วนของ คู่สมรสที่มีการคุมกำเนิด สัดส่วนครัวเรือนกับจำนวนลำ และมีค่าสหสัมพันธ์ในทางลบกับสภาพพื้นที่

ค่าสหสัมพันธ์ที่น่าจะส่งผลกระทบ กันมากที่สุด คือ สัดส่วนของ ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า สัดส่วนของ แรงงานเชิงเศรษฐกิจ สัดส่วนของ คู่สมรสที่มีการคุมกำเนิด

จะเห็นได้ว่าตัวแปรที่กล่าวมาแล้ว เป็นตัวแปรที่แสดงลักษณะทางสังคม กล่าวคือ ระเบียบการ

ศึกษา ทำให้มีโอกาสศึกษาหาทางก้าวหน้าได้ และเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับรายได้ของบุคคล โดยถือสมมติฐานที่ว่าผู้ที่มีการศึกษาที่สูงกว่าย่อมมีรายได้ในระดับที่สูงกว่าโดยเฉพาะรายได้ตลอดชีพ และส่งผลต่อการดำรงชีวิตที่จะทำงานเพื่อให้เกิดผลผลิตที่สูงขึ้น โดยการนำพลังงานไฟฟ้าและเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการธุรกิจเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีการใช้แรงงานเพื่อให้เกิดประโยชน์ที่คุ้มค่าคือ มีระเบียบวินัยในการทำงาน มีความขยันขันแข็งมากขึ้น

การศึกษาทำให้คนมีคุณภาพมีความคิดกว้าง มองสิ่งต่าง ๆ ได้ยาวไกล นอกจากรู้จักคิดวางแผนในการทำงานแล้วยังวางแผนการในอนาคต คือ การวางแผนครอบครัว อันเป็นการนำไปสู่การมีชีวิตครอบครัวที่เป็นสุข จึงกล่าวได้ว่าตัวแปรที่ส่งผลกระทบอย่างมาก คือ สักส่วนของผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า สักส่วนของ การใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร สักส่วนของ ผู้สมรสที่มีการคุมกำเนิด

6. ตัวแปรทางด้านศักยภาพที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรอื่น 6 ตัวแปร คือ สักส่วนของครัวเรือนที่เป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม

สักส่วนของครัวเรือนที่เป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม มีค่าสหสัมพันธ์ในทางบวกกับทั้ง 6 ตัวแปร คือ สักส่วนของ ผู้สมรสที่มีการคุมกำเนิด สักส่วนของ ครัวเรือนกับจำนวนส่ว ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า รายได้ของบุคคล สักส่วนของ ครัวเรือนที่จกบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะ และพื้นที่น้ำท่วม

ตัวแปรที่กล่าวมาแล้ว เป็นตัวแปรที่แสดงลักษณะทางสังคมและสุขภาพอนามัย กล่าวคือ การที่บุคคลใดเป็นสมาชิกของกลุ่มไม่ว่าจะเป็นกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มทางสังคม การรวมกลุ่มทำให้เกิดการรวมสติปัญญา เกิดกำลังใจ เกิดแรงงาน และเป็นการรักษาผลประโยชน์ร่วมกันในการซื้อขายสินค้าซึ่งส่งผลต่อการทำให้เกิดรายได้ที่สูงขึ้น

การรวมกลุ่มระหว่างประชาชนในหมู่บ้าน เป็นสิ่งนำไปสู่การสร้างความสำเร็จให้แก่ตนเองและส่วนรวม เพราะการที่สมาชิกของกลุ่มสามารถพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น เช่น รู้จักการวางแผนครอบครัว โดยมีการคุมกำเนิด การจกบ้านและบริเวณบ้านให้สะอาดถูกสุขลักษณะ และมีการใช้ส่วเพื่อจกของเสีย

อันเป็นสิ่งที่แสดงถึงลักษณะความจริงของบุคคล และนำไปสู่ความจริงของท้องถิ่นอีกด้วย

7. ตัวแปรทางค่านักวิทยาศาสตร์ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญกับ 5 ตัวแปร คือ สักส่วนของบุคลากรทางศาสนาและสักส่วนของครัวเรือนที่จัดบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะ

7.1 สักส่วนของบุคลากรทางศาสนา มีค่าสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 กับ 5 ตัวแปร ได้แก่ สักส่วนของการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร สักส่วนของकुस्मรที่มีการคุมกำเนิด สักส่วนของเกิดมีชีพของทารก สักส่วนของครัวเรือนกับจำนวนส้วมและความสะอาดในการเข้าถึง

สักส่วนของบุคลากรทางศาสนามีค่าสหสัมพันธ์ในทางบวกกับสักส่วนของเกิดมีชีพของทารก และมีค่าสหสัมพันธ์ในทางลบกับความสะอาดในการเข้าถึง สักส่วนของ การใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร สักส่วนของकुस्मรที่มีการคุมกำเนิด สักส่วนของครัวเรือนกับจำนวนส้วม

ค่าสหสัมพันธ์เป็นไปในทางบวกกับการเกิดมีชีพของทารก ซึ่งในความจริงแล้วการเกิดมีชีพของทารกน่าจะเป็นผลจากการรักษาสุขภาพอนามัยของประชาชนมากกว่าการมีบุคลากรทางศาสนา ทั้งนี้ อาจเป็นไปได้โดยบังเอิญที่ค่าสูง แลอย่างใดก็ตาม บุคลากรทางศาสนาที่เข้ามามีส่วนในการดำเนินชีวิตของประชาชน เป็นที่ปรึกษาและที่พึ่งพาทางใจ ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพจิตของประชาชน

ค่าสหสัมพันธ์ในทางลบที่น่าจะส่งผลกระทบอันไม่ควรจะนำมาวิเคราะห์ คือ สักส่วนของบุคลากรกับสักส่วนของครัวเรือนกับจำนวนส้วมที่เป็นเช่นนั้นเพราะในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย และโดยเฉพาะในชนบทของอำเภอตากใบ มีประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นส่วนใหญ่ ศาสนาอิสลามมีข้อห้ามทางศาสนาอย่างหนึ่งคือ ไม่ยอมให้ประชาชนถ่ายในส้วมเพราะอาจจะทำให้ผู้จจะแต่ละคนหันมกันถือว่าเป็นบาป (รัชนิกร เศรษฐโร. 2528 : 227) จึงทำให้ยากแก่การรณรงค์ในการให้ประชาชนเห็นคุณค่าของการใช้ส้วมได้

ด้านความสะอาดในการเข้าถึง และสักส่วนของ การใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรน่าจะเป็นค่าสหสัมพันธ์ในทางบวก เพราะบุคลากรทางศาสนานอกจากจะเป็นผู้ส่งเสริมทางด้านธรรมะ พิธีกรรมหรือการรักษาผู้เจ็บไข้ได้ป่วย แล้วยังมีการสอนชี้พื้นฐานในการประกอบอาชีพต่าง ๆ ได้ เช่น ช่างไม้ สถาปัตยกรรม การเกษตรแบบต่าง ๆ นอกจากนี้ยังเป็นผู้นำในการพัฒนาและต่อสู้กับความยากลำบาก หรือ

อุปสรรคต่าง ๆ ได้ ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะความผิดพลาดในคำนวณค่าเฉลี่ยหรือความบังเอิญที่เกิดขึ้น

7.2 สักส่วนของครัวเรือนที่จัดบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะ มีค่าสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 กับ 5 ตัวแปร ได้แก่ สักส่วนของकुस्मรutiที่มีการคุมกำเนิด สักส่วนของผู้ที่ เป็นสมาชิกของ กลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า สภาพของพื้นที่และพื้นที่น้ำท่วม

สักส่วนของครัวเรือนที่มีการจัดบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะ มีค่าสหสัมพันธ์ในทางลบกับพื้นที่น้ำท่วม ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า สักส่วนการเป็นสมาชิกของ กลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม สักส่วนของ कुस्मरutiที่มีการคุมกำเนิด และมีค่าสหสัมพันธ์ในทางลบกับสภาพของพื้นที่

ค่าสหสัมพันธ์ที่น่าจะส่งผลกระทบอย่างมาก คือ สักส่วนของครัวเรือนที่จัดบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะ กับปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า สักส่วนของการเป็นสมาชิกของ กลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม และสักส่วนของ कुस्मरutiที่มีการคุมกำเนิด เพราะการจัดบ้านและบริเวณบ้านให้ถูกสุขลักษณะ เป็นพื้นฐานสำคัญของการรักษาสุขภาพอนามัย ซึ่งเป็นผลมาจากประชาชนรวมกลุ่มกันในบ้านอาชีพและกลุ่มทางสังคม ได้มีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน หรือการไปเยี่ยมที่นบ้านของสมาชิกหรือจากการทัศนศึกษาในสถานที่ต่าง ๆ ทำให้มีการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน เห็นความสำคัญของการอยู่อาศัยที่มีผลต่อสุขภาพอนามัยของสมาชิกในครอบครัว จึงทำให้มีการจัดบ้านและบริเวณให้ สะอาดน่าอยู่ขึ้น

การจัดบ้านและบริเวณบ้านให้ถูกสุขลักษณะ เป็นการจักษภาพแวดล้อมของบ้านให้น่าอยู่เป็นระเบียบเรียบร้อยโดยการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค โดยเฉพาะถ้าหากได้มีการรวมกลุ่มกันทำในสิ่งเหล่านี้ก็จะทำให้ประชาชนในชุมชนนั้นมีสุขภาพจิตและสุขภาพอนามัยที่ดี อันเป็นการเพิ่มศักยภาพในการทำงานและยังส่งผลต่อการพัฒนาตนเองและหมู่บ้านในที่สุด

8. ตัวแปรทางด้านศักยภาพที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรอื่น ๆ

4 ตัวแปร คือ ความสะดวกในการเข้าถึง และสักส่วนการเกิดมีชีพของทารก

8.1 ความสะดวกในการเข้าถึง มีค่าสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 กับ 4 ตัวแปร ได้แก่ รถประจำทาง สักส่วนของบุคลากรทางศาสนา สักส่วนของการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร

สัดส่วนของการใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง

ความสะดวกในการเข้าถึงมีค่าสหสัมพันธ์ในทางบวกกับ รดประจำทาง สัดส่วนการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร สัดส่วนของการไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง และมีค่าสหสัมพันธ์ในทางลบกับสัดส่วนของบุคลากรทางศาสนา

ความสะดวกในการเข้าถึงมีค่าสหสัมพันธ์กับ 4 ตัวแปร คือ รดประจำทาง สัดส่วนของการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร สัดส่วนของการไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง และมีค่าสหสัมพันธ์ในทางลบกับสัดส่วนของบุคลากรทางศาสนา

ค่าสหสัมพันธ์ที่น่าจะส่งผลกระทบอย่างมาก คือ ความสะดวกในการเข้าถึงกับรดประจำทาง เพราะตัวแปรทั้งสองเป็นตัวแปรที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ความสะดวกในการเข้าถึงเน้นลักษณะเส้นทางขนส่งที่สามารถเข้าถึงหมู่บ้านโคกหลายเส้นทางและเป็นเส้นทางที่อยู่ในสภาพที่ดีใช้ได้ตลอดปี หากหมู่บ้านใดมีความสะดวกในการเข้าถึงสูง จะทำให้หมู่บ้านนั้นมีสภาพเป็นย่านกลาง เป็นศูนย์รวมการผลิต การบริโภค การตลาด เพราะหากมีสภาพถนนที่ดีแล้วทำให้ระบบการขนส่งเพิ่มมากขึ้น มีการแพร่กระจายของสินค้าอันเป็นการส่งเสริมฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น

8.2 สัดส่วนการเกิดมีชีพของทารก มีค่าสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 กับ 4 ตัวแปร ได้แก่ สัดส่วนของบุคลากรทางศาสนา สัดส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ สัดส่วนการใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง และพื้นที่น้ำท่วม

การเกิดมีชีพของทารกมีค่าสหสัมพันธ์ในทางบวกกับบุคลากรทางศาสนา และมีค่าสหสัมพันธ์ในทางลบกับพื้นที่น้ำท่วม สัดส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ สัดส่วนของการใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง

ค่าสหสัมพันธ์ที่น่าจะส่งผลกระทบอย่างมาก คือ การเกิดมีชีพของทารกกับสัดส่วนของบุคลากรทางศาสนา ซึ่งการตั้งท้องของสตรีนอกจากจะต้องได้รับการดูแลรักษาอย่างทันท่วงทีจากแพทย์แล้ว สภาพทางจิตก็มีความสำคัญมาก บุคลากรทางศาสนาย่อมมีอิทธิพลต่อจิตใจของหญิงมีครรภ์ที่ช่วยให้หญิงมีครรภ์มีความสุขทางใจ ซึ่งจะเห็นได้ว่าหญิงมีครรภ์ส่วนใหญ่มักไปทำบุญที่วัด หรือมีการศึกษาบทเป็นประจำเพราะมีความเชื่อว่าเมื่อแม่มีความสุขก็จะส่งผลต่อสภาพจิตใจของลูกในท้องและรวมถึงการเกิดมีชีพของทารกอีกด้วย

9. ตัวแปรทางกายภาพที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรอื่น 3 ตัวแปร คือ

9.1 แหล่งน้ำมีค่าสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 กับ 3 ตัวแปร ได้แก่ สัดส่วนของครัวเรือนกับจำนวนลำม รถประจำทาง และสภาพของพื้นที่

แหล่งน้ำที่มีค่าสหสัมพันธ์ในทางบวกกับ รถประจำทาง สภาพของพื้นที่และมีค่าสหสัมพันธ์ในทางลบกับสัดส่วนครัวเรือนกับจำนวนลำม

ค่าสหสัมพันธ์ที่น่าสังเกตระหว่างกันมากคือ แหล่งน้ำกับสภาพของพื้นที่ เพราะแหล่งน้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นปัจจัยส่งเสริมในการตั้งถิ่นฐานของชุมชน หากพื้นที่ใดมีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ย่อมมีประชากรตั้งถิ่นฐานอยู่อย่างหนาแน่น และกลายเป็นชุมชนที่มีความเจริญขึ้น เพราะแหล่งน้ำนอกจากช่วยในการเกษตรแล้วยังเป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญอีกด้วย

ส่วนค่าสหสัมพันธ์ที่เป็นไปในทางลบ ได้แก่ แหล่งน้ำกับสัดส่วนของครัวเรือนกับจำนวนลำม ในการนี้สามารถวิเคราะห์ได้จากสภาพความเป็นจริงในชนบทโดยทั่วไปแล้ว การตั้งถิ่นฐานอยู่ตามริมแม่น้ำลำคลองนั้น ประชาชนส่วนใหญ่ ถือเอาความสะดวกและการลงทุนน้อยโดยการอยู่อาศัยและมีตลาดวางลงในแม่น้ำลำคลอง จึงเป็นผลให้มีการสร้างลำมน้อย

9.2 ความเหมาะสมของดินสำหรับนาข้าวและยางพารา มีค่าสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 กับ 3 ตัวแปร ได้แก่ สภาพของพื้นที่ สัดส่วนของพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ และพื้นที่น้ำท่วม

ค่าสหสัมพันธ์ที่น่าจะสังเกตระหว่างกันมากคือ ความเหมาะสมของดินระหว่างนาข้าวและยางพารากับสภาพของพื้นที่ และสัดส่วนของพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ เพราะตัวแปรดังกล่าว เป็นตัวแปรที่แสดงลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ คือ สภาพของพื้นที่ที่เป็นสันทรายใหม่มีลักษณะเป็นดินทรายจึก สันทรายเก่ามีศักยภาพดีกว่าสันทรายใหม่เล็กน้อย สันทรายมีชั้นดินที่ประกอบด้วยสารเหล็กและฮิวมัสที่เชื่อมแข็งแรงที่ขุดไม่สามารถขุดไถได้ หมู่ที่มีน้ำแช่ขังตลอดปีเป็นดินอินทรีย์วัตถุล้วน ๆ และที่ราบที่อุดมสมบูรณ์

ความเหมาะสมของดินสำหรับนาข้าวและยางพารานั้น มีความแตกต่างกันคือ ความเหมาะสม

ของดินสำหรับนาข้าว เป็นที่ราบลุ่มที่อุดมสมบูรณ์หรือเป็นพื้นที่ที่พอจะปลูกข้าวได้ แต่ต้องมีการปรับปรุงพื้นที่ก่อน ส่วนพื้นที่ที่มีความเหมาะสมสำหรับยางพารานั้น เป็นที่ค่อนข้างมีสภาพทรก้นขามกับนาข้าว จึงกล่าวได้ว่าพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมกับนาข้าวจะเหมาะสมกับยางพารา แสดงว่าพื้นที่นี้มีสัดส่วนในเชิงเศรษฐกิจสูง เพราะสามารถใช้พื้นที่ในเชิงเศรษฐกิจได้เต็มที่

ความเหมาะสมของดินสำหรับนาข้าวและยางพารา ที่มีค่าสหสัมพันธ์ในทางลบกับพื้นที่น้ำท่วมกรณีนี้สามารถวิเคราะห์ได้ว่าหากมีพื้นที่เหมาะในการปลูกยางพารามากพื้นที่นั้นจะมีน้ำท่วมน้อย

9.3 รถประจำทางมีค่าสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 กับตัวแปรอื่น 3 ตัวแปร ได้แก่ ความสะดวกในการเข้าถึง แหล่งน้ำและพื้นที่น้ำท่วม

รถประจำทางมีค่าสหสัมพันธ์ในทางบวกกับทั้ง 3 ตัวแปร คือ พื้นที่น้ำท่วม แหล่งน้ำ และความสะดวกในการเข้าถึง

ค่าสหสัมพันธ์ที่น่าจะส่งผลกระทบอย่างมาก คือ รถประจำทาง ความสะดวกในการเข้าถึง เพราะตัวแปรทั้ง 2 เป็นตัวแปรที่แสดงลักษณะด้านสาธารณูปโภค และมีความสัมพันธ์ที่ส่งผลกระทบ เพราะรถประจำทาง หรือรถโดยสารเป็นยานพาหนะที่ใช้ในการขนส่งผู้โดยสารและสินค้า จากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภคในท้องถิ่นต่าง ๆ การมีรถประจำทางวิ่งผ่านเป็นจำนวนมากหรือน้อย เป็นผลมาจากสภาพของถนน เพราะถ้าถนนมีสภาพไม่ดีทำให้รถประจำทางวิ่งได้ค่อนข้างช้า ซึ่งจะเป็นผลต่อเศรษฐกิจและระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน

9.4 สัดส่วนของการใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง มีค่าสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 กับตัวแปรอื่น 3 ตัวแปร คือ สัดส่วนของการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร สัดส่วนการเกิดมีชีพของทารกและความสะดวกในการเข้าถึง

สัดส่วนของการใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง มีค่าสหสัมพันธ์ในทางบวกกับความสะดวกในการเข้าถึง และสัดส่วนในการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร มีค่าสหสัมพันธ์ในทางลบกับสัดส่วนการเกิดมีชีพของทารก

ค่าสหสัมพันธ์ที่นำจะส่งผลกระทบกันมาก คือ สัดส่วนของการใช้สิทธิในการออกเสียง เลือกตั้งกับสัดส่วนของการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร กล่าวคือ การไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชน เป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ผู้ที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งนั้น เป็นผู้ที่สนใจการเมือง ติดตามข่าวต่าง ๆ จากหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และการพูดคุยกับบุคคลอื่น (ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์, 2522 : 100)

การไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนบท เป็นการแสดงออกถึงการทำหน้าที่ของพลเมือง จึงมีความสัมพันธ์กับการใช้เทคโนโลยีเพราะคนที่มีความคิด ย่อมมีความสนใจไปหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง เป็นผู้ที่ไม่หยุดอยู่กับที่ โดยมีการนำความรู้ใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ทำให้ศักยภาพในการพัฒนาชนบท

10. ทิวแปรทางศักยภาพที่มีค่าสหประสิทธิสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับทิวแปรอื่น 2
ทิวแปร คือ สัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ

สัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ มีค่าสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญเท่ากับ 0.05 กับทิวแปรอื่น 2
ทิวแปร คือ สภาพของพื้นที่และความเหมาะสมของดินสำหรับนาข้าวและยางพารา

สัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ มีค่าสหสัมพันธ์ในทางบวกกับทั้ง 2 ทิวแปร คือ สภาพของพื้นที่ ความเหมาะสมของดินสำหรับนาข้าวและยางพารา และมีค่าสหสัมพันธ์ส่งผลกระทบกันมากเพราะพื้นที่เชิงเศรษฐกิจเป็นพื้นที่ที่สามารถใช้พื้นที่นั้นในทางการเกษตรได้ พื้นที่ที่จะใช้ให้เกิดประโยชน์ได้นั้นย่อมเป็นผลมาจากสภาพของพื้นที่ว่าพื้นที่นั้นมีสภาพอย่างไร สามารถใช้ทำนา ทำสวนยาง หรือปลูกพืชอื่น ๆ ได้มากน้อยแค่ไหน หมู่บ้านที่มีพื้นที่เชิงเศรษฐกิจสูง จะมีสภาพของพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการปลูกข้าวและยางพารา ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจของพื้นที่นั้นสูงตามไปด้วย

การที่ทิวแปรทางศักยภาพอื่น ๆ คือ พื้นที่น้ำท่วมและแหล่งน้ำไม่ได้รับเลือกเข้ามา เพราะทิวแปรพื้นที่น้ำท่วมและแหล่งน้ำเป็นทิวแปรที่แสดงลักษณะในทางตรงกันข้ามกัน คือ มีความสัมพันธ์ในทางลบกล่าวคือ หากพื้นที่นั้นเป็นที่ลุ่มมีพื้นที่น้ำท่วมมาก หรือพื้นที่เป็นแหล่งน้ำมาก ย่อมทำให้การใช้พื้นที่ในการเกษตรน้อยลงแม้ว่าการมีพื้นที่น้ำท่วมนั้น เหมาะกับการปลูกข้าวแต่ไม่ได้หมายความว่าข้าวต้องการ

น้ำกลอกเวลา จึงทำให้พื้นพื้นน้ำท่วมและแหล่งน้ำมีค่าสหสัมพันธ์กับสัดส่วนพื้นที่เชิง เศรษฐกิจต่ำ

11. ตัวแปรทางด้านศักยภาพ ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรทางด้านศักยภาพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญกับ 1 ตัวแปร คือ

สัดส่วนของครัวเรือนที่มีที่อยู่อาศัยถาวร มีค่าสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 กับ 1 ตัวแปร คือ สัดส่วนขอบแรงงานเชิงเศรษฐกิจ และเป็นค่าสหสัมพันธ์ในทางบวก เพราะตัวแปรทั้ง 2 นี้ เป็นตัวแปรที่แสดงลักษณะทางเศรษฐกิจ

แรงงานเชิงเศรษฐกิจถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการผลิต การมีแรงงานเชิงเศรษฐกิจสูงตามไปด้วย จึงทำให้มีผลต่อสภาพการสร้างที่อยู่อาศัยที่มีความมั่นคงถาวร อันเป็นศักยภาพอย่างหนึ่งที่น่าไปสู่การพัฒนาได้

จะเห็นได้ว่าตัวแปรทางด้านศักยภาพทั้ง 20 ตัวแปรนั้น เมื่อนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ดังปรากฏในตาราง 19 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ทุกตัวแปร ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานในข้อ 1 ทว่า ตัวแปรทางด้านกายภาพ สาธารณูปโภค เศรษฐกิจ สังคม และสภาพอนามัยมีความสัมพันธ์กัน

4.3 วิเคราะห์ตัวประกอบโดยพิจารณาจากค่าน้ำหนัก

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเมื่อพิจารณาจากกลุ่มตัวแปร ทั้ง 20 ตัวแปร ตามตาราง 21 ตัวแปรนั้นสามารถจัดองค์ประกอบได้ทั้ง 20 องค์ประกอบ แต่เมื่อพิจารณาจากค่าความแปรปรวนของคะแนนแปลงรูป หรือค่าไอเกนแวลิว (Eigen values) ซึ่งเป็นค่าแสดงถึงความแปรปรวนของคะแนน ถ้าแสดงค่าความแปรปรวนสูงก็แสดงว่ามีความกระจายของคะแนนสูง ดังนั้นในการพิจารณาว่าองค์ประกอบใดที่จะเป็นองค์ประกอบรวมสำคัญและสามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ พบว่าคะแนนแปลงรูปที่มีค่าสูง คือ 1.00 ขึ้นไป มีจำนวน 6 ลักษณะ ดังนั้นจึงได้องค์ประกอบรวมทั้งหมด 6 องค์ประกอบ

ตาราง 22 เป็นการแสดงให้เห็นว่า แต่ละองค์ประกอบนั้น ประกอบด้วยตัวประกอบรวมอะไรบ้าง ซึ่งจะเห็นว่าแต่ละองค์ประกอบมีจำนวนตัวประกอบรวมแตกต่างกันไป และพบว่าองค์ประกอบที่ 4

มีตัวประกอบรวมที่มีค่าน้ำหนักอยู่น้อย ทำให้ยากแก่การแปลความหมายว่าจริง ๆ แล้วตัวแปรเหล่านั้น ควรจัดเข้าอยู่ในองค์ประกอบใด โดยการหมุนแกนเพื่อทำให้สามารถแปลความหมายได้ดีขึ้น โดยพิจารณาจากค่าน้ำหนักขององค์ประกอบ (Factor Loading) ค่าน้ำหนักนี้จะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร กับองค์ประกอบ ฉะนั้นตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบรวมในองค์ประกอบใด ก็จะมีค่าน้ำหนักสูง ดังตาราง 23

ตาราง 21 แสดงค่าความแปรปรวนของคะแนนแปลงรูป

ตัวแปร	ค่าความรวมกัน	องค์ประกอบ	ไอเกนแวลู	เปอร์เซ็นต์ ค่าความ แปรปรวน	เปอร์เซ็นต์ สะสม
1	1.00000	1	5.37824	26.9	26.9
2	1.00000	2	2.61527	13.1	40.1
3	1.00000	3	2.33706	11.7	51.7
4	1.00000	4	1.50493	7.5	59.2
5	1.00000	5	1.25778	6.3	65.5
6	1.00000	6	1.10002	5.5	71.1
7	1.00000	7	.99601	5.0	75.9
8	1.00000	8	.92191	4.6	80.6
9	1.00000	9	.72863	3.6	84.2
10	1.00000	10	.67360	3.4	87.6
11	1.00000	11	.63467	3.2	90.7
12	1.00000	12	.46954	2.3	93.1
13	1.00000	13	.34562	1.7	94.8
14	1.00000	14	.27403	1.4	96.2
15	1.00000	15	.20687	1.0	97.2
16	1.00000	16	.16204	.8	98.0
17	1.00000	17	.13638	.7	98.7
18	1.00000	18	.10328	.5	99.2
19	1.00000	19	.08769	.4	99.7
20	1.00000	20	.06642	.3	100.0

ตาราง 22 แสดงค่าน้ำหนักในแคละองค์ประกอบ

ตัวแปร	องค์ประกอบ ที่ 1	องค์ประกอบ ที่ 2	องค์ประกอบ ที่ 3	องค์ประกอบ ที่ 4	องค์ประกอบ ที่ 5	องค์ประกอบ ที่ 6
1	-.52279	.72804	-.18053	.00912	.23238	-.05814
2	.50857	-.39161	.52343	.29772	.14177	-.05455
3	-.32367	.16163	.54074	.42687	.31374	-.11065
4	-.16870	.69770	-.34230	.15193	.33002	-.15310
5	.70927	-.21419	-.06213	-.08603	.27552	.07105
6	.20669	.35402	.69444	-.10097	.04977	.11995
7	-.00058	.08097	.75984	-.06286	.42504	.00663
8	-.01048	.61204	-.13189	.22930	-.01861	.22936
9	.64316	.21908	-.12394	-.40955	.08216	.09582
10	.61451	.51854	.07056	-.15209	-.06627	.17787
11	.56666	-.05098	-.08571	.17302	.01574	.59721
12	.42088	.06381	-.03503	-.26678	.00460	-.55117
13	.63512	-.01466	.10943	-.48108	.32237	.09360
14	.61381	-.07628	-.36319	.48519	.06159	.13537
15	.31293	.28459	.34318	.40726	-.43251	.11684
16	-.51337	-.52873	-.13784	-.11303	.19382	.32951
17	-.45964	-.05840	-.32913	.09383	.53211	.23591
18	.79721	-.06253	-.24114	.28572	.13320	-.19358
19	.58846	-.24773	-.20959	.31384	.26222	-.23734
20	.73685	.32829	-.14181	-.10102	-.06263	.05377

ตาราง 23 แสดงน้ำหนักตัวประกอบที่หมุนแกนแล้ว

ตัวแปร	องค์ประกอบ ที่ 1	องค์ประกอบ ที่ 2	องค์ประกอบ ที่ 3	องค์ประกอบ ที่ 4	องค์ประกอบ ที่ 5	องค์ประกอบ ที่ 6
1	-.13301	-.33293	.86300	-.10777	.06138	-.06273
2	.03142	.48393	-.52015	.19134	.50379	.03997
3	-.44556	-.00581	.20240	.03484	.68896	.02773
4	.00472	.07189	.87444	-.06342	-.00198	-.11826
5	.54341	.52211	-.25470	-.06508	.06172	.01884
6	.28383	-.20940	.00337	.39033	.63082	.05146
7	.09671	-.13064	-.07924	-.02130	.85660	-.04045
8	.05925	-.01437	.59157	.26080	-.01810	.27498
9	.78265	.14675	.02428	.11704	-.08243	-.07424
10	.65362	.10073	.21819	.46265	.06805	.08362
11	.41419	.37174	-.12533	.14359	-.05090	.60765
12	.31892	.20769	-.05664	.14975	-.04288	-.62056
13	.79832	.16153	-.19308	-.09097	.20076	-.10310
14	.11894	.79669	.03458	.15886	-.21046	.18805
15	-.05838	.11624	-.00221	.75373	.14175	.24112
16	-.25989	-.23633	-.26034	-.65704	-.09849	.29676
17	-.19065	.00215	.33271	-.67774	.00954	.25325
18	.31543	.82253	-.04501	.19323	-.09114	-.10353
19	.12769	.79181	-.11949	-.03091	-.01602	-.12812
20	.63659	.33178	.11989	.37911	.11971	-.00970

จากตาราง 21, 22 และ 23 สามารถจำแนกองค์ประกอบได้ทั้งหมด 6 องค์ประกอบ แต่ไม่มีองค์ประกอบใดที่มีค่าน้ำหนักสูงอย่างมีนัยสำคัญขององค์ประกอบและค่าน้ำหนักตัวประกอบมีทั้ง เป็นบวก และลบ ค่าน้ำหนักตัวประกอบของตัวแปรต่าง ๆ นั้นค่ามีมากที่สุดตกอยู่ที่องค์ประกอบใดก็ถือว่าเป็นตัวแปรที่มีองค์ประกอบนั้นมาก ดูตาราง 22 ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ประกอบด้วยน้ำหนักตัวประกอบที่มีค่าน้ำหนักสูง 5 ลักษณะ ได้แก่

ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า มีค่าน้ำหนักตัวประกอบ 0.54341

สัดส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ มีค่าน้ำหนักตัวประกอบ 0.78265

สัดส่วนการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร มีค่าน้ำหนักตัวประกอบ 0.65362

สัดส่วนของผู้นับถือศาสนาสูงกว่าภาคบังคับ มีค่าน้ำหนักตัวประกอบ 0.79832

สัดส่วนของครัวเรือนกับจำนวนสาม มีค่าน้ำหนักตัวประกอบ 0.63659

ในองค์ประกอบที่ 1 มีการกระจายของตัวแปรสูง คือ ตัวแปรทางด้านสาธารณสุขโลก ได้แก่ ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า ตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจ โภค สัดส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ และสัดส่วนของการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร ตัวแปรทางด้านสังคม ได้แก่ สัดส่วนของผู้นับถือศาสนาสูงกว่าภาคบังคับ และตัวแปรทางด้านสุขภาพอนามัย ได้แก่ สัดส่วนของครัวเรือนกับจำนวนสาม ในองค์ประกอบที่ 1 นี้ ชาติตัวแปรทางด้านกายภาพ ซึ่งแสดงว่าตัวแปรทางด้านศักยภาพมีความร่วมกันน้อย ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าการสร้างค่าดัชนียังไม่เข้าถึงแก่นแท้ของปัญหา จึงทำให้ชาติตัวแปรทางด้านกายภาพไป

องค์ประกอบที่ 2 ประกอบด้วยน้ำหนักตัวประกอบที่มีค่าน้ำหนักสูง 4 ลักษณะ ได้แก่

ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า มีค่าน้ำหนักตัวประกอบ 0.52211

สัดส่วนของผู้นับถือศาสนาอิสลามและกลุ่มทางสังคม มีค่าน้ำหนักตัวประกอบ 0.79669

สัดส่วนของอุตสาหกรรมที่มีการคุมกำเนิด มีค่าน้ำหนักตัวประกอบ 0.82253

สัดส่วนของครัวเรือนที่จัดบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะ มีค่าน้ำหนักตัวประกอบ 0.79181

ในองค์ประกอบที่ 2 ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักตัวประกอบที่ได้รับเลือก ได้แก่ ตัวแปรทางด้านสาธารณูปโภค คือ ปริมาณการใช้ไฟฟ้า ตัวแปรทางด้านสังคม คือ สัดส่วนของผู้อยู่ที่เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม ตัวแปรทางด้านสุขภาพอนามัย คือ สัดส่วนของชุมชนที่มีการคุมกำเนิดและสัดส่วนของครัวเรือนที่จัดบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะ ตัวแปรที่ไม่ได้รับเลือก คือ ตัวแปรทางด้านกายภาพและตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจ แสดงว่าในองค์ประกอบที่ 2 มีการกระจายของตัวประกอบต่ำ

องค์ประกอบที่ 2 มีตัวประกอบที่มีค่าน้ำหนักสูง คือ สัดส่วนของผู้อยู่ที่เป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม สัดส่วนของชุมชนที่มีการคุมกำเนิด และสัดส่วนของครัวเรือนที่จัดบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะเป็นการ เน้นลักษณะทางสังคมและสุขภาพอนามัย จะเห็นได้ว่ามีหมู่บ้านที่มีองค์ประกอบที่ 2 สูง ได้แก่ บ้านทุ่งเป้าย มีผู้อยู่ที่เป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคมร้อยละ 96.16 มีการคุมกำเนิดของชุมชนร้อยละ 100 การจัดบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะร้อยละ 80.83

องค์ประกอบที่ 3 ประกอบด้วยน้ำหนักตัวประกอบที่มีค่าน้ำหนักสูง 4 ลักษณะ ได้แก่

สภาพของพื้นที่ มีค่าน้ำหนักตัวประกอบ 0.86300

พื้นที่น้ำท่วม มีค่าน้ำหนักตัวประกอบ 0.52015

ความเหมาะสมของดิน สำหรับนาข้าวและยางพารา มีค่าน้ำหนักตัวประกอบ 0.87444

สัดส่วนของพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ มีค่าน้ำหนักตัวประกอบ 0.59157

ในองค์ประกอบที่ 3 ตัวแปรที่ได้รับเลือกเป็นตัวประกอบรวม คือ ตัวแปรทางด้านกายภาพ ได้แก่ สภาพของพื้นที่ พื้นที่น้ำท่วม ความเหมาะสมของดินสำหรับนาข้าวและยางพาราตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ สัดส่วนของพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ ตัวแปรที่ไม่ได้รับเลือก ได้แก่ ตัวแปรทางด้านสังคมและตัวแปรทางด้านสุขภาพอนามัย แสดงว่าในองค์ประกอบที่ 3 มีการกระจายของตัวประกอบต่ำ

องค์ประกอบที่ 3 มีตัวประกอบที่มีค่าน้ำหนักสูง คือ ความเหมาะสมของดินสำหรับนาข้าวและยางพารา สภาพของพื้นที่ สัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ จะเห็นได้ว่ามีหมู่บ้านที่มีค่าตัวประกอบในองค์ประกอบที่ 3 สูง ได้แก่ บ้านตาเซะ มีค่าความเหมาะสมของดินสำหรับนาข้าวและยางพารา 44.00 สภาพพื้นที่ 50.00

สัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ 81.93

องค์ประกอบที่ 4 ประกอบด้วยน้ำหนักตัวประกอบที่มีค่าน้ำหนักสูง 3 ลักษณะ ได้แก่
 สัดส่วนของการใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง มีค่าน้ำหนักตัวประกอบ 0.75373
 สัดส่วนของบุคลากรทางศาสนา มีค่าน้ำหนักตัวประกอบ 0.65704
 สัดส่วนการเกิดมีชีพของทารก มีค่าน้ำหนักตัวประกอบ 0.67774

องค์ประกอบที่ 4 มีตัวแปรที่ได้รับเลือกเป็นตัวประกอบรวม ได้แก่ ตัวแปรทางด้านสังคม คือ
 สัดส่วนของการใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง และสัดส่วนของบุคลากรทางศาสนา ตัวแปรทางด้าน
 สุขภาพอนามัย คือ สัดส่วนการเกิดมีชีพของทารก ตัวแปรที่ไม่ได้รับเลือก คือ ตัวแปรทางด้านกายภาพ
 ตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจ และตัวแปรทางด้านสาธารณสุขโลก ซึ่งแสดงว่าในองค์ประกอบที่ 4 มีการ
 กระจายของตัวประกอบค่า

องค์ประกอบที่ 4 มีทั้งหมด 3 ตัวประกอบ แต่ละตัวประกอบมีน้ำหนักใกล้เคียงกัน หมู่บ้าน
 ชนบทในอำเภอตากใบ ทุกหมู่บ้านมีค่าดัชนีในตัวประกอบการไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งสูง เช่น
 บ้านปลักช้าง มีการไปใช้สิทธิของหมู่บ้านมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งถึงร้อยละ 100 แสดงว่ามีการรณรงค์เข้าถึง
 ประชาชนอย่างแท้จริง

ส่วนของค่าดัชนีบุคลากรทางศาสนาพบว่ามีค่าต่ำ แต่เมื่อคิดจำนวนคนก็นับว่าจำนวนพอสมควร
 กล่าวคือ แต่ละหมู่บ้านจะมีบุคลากรทางศาสนา ทั้งศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามประมาณหมู่บ้านละ 4
 รูป หรือ 4 คน ส่วนการเกิดมีชีพของทารกอยู่ในระดับปานกลาง

องค์ประกอบที่ 5 ประกอบด้วยน้ำหนักตัวประกอบที่มีค่าน้ำหนักสูง 4 ลักษณะ ได้แก่
 พื้นที่นาห่ม มีค่าน้ำหนักตัวประกอบ 0.50379
 แหล่งน้ำ มีค่าน้ำหนักตัวประกอบ 0.68896
 ความสะดวกในการเข้าถึง มีค่าน้ำหนักตัวประกอบ 0.63082
 รถประจำทาง มีค่าน้ำหนักตัวประกอบ 0.85660

องค์ประกอบที่ 5 มีตัวแปรที่ได้รับเลือกเป็นตัวประกอบรวม ได้แก่ ตัวแปรทางด้านกายภาพ คือ

พื้นที่น้ำท่วม และแหล่งน้ำ ทิวแปรทางบ้านสาขารูปโลก คือ ความสะดวกในการเข้าถึงและรถประจำทาง ทิวแปรที่ไม่ได้รับเลือก คือ ทิวแปรทางบ้านเศรษฐกิจ, สังคม และสุขภาพอนามัย ในองค์ประกอบที่ 5 จึงมีลักษณะของการกระจายตัวประกอบทำ

องค์ประกอบที่ 5 มีตัวประกอบที่มีค่าน้ำหนักสูง ได้แก่ รถประจำทาง ความสะดวกในการเข้าถึง และแหล่งน้ำ ที่เป็นเช่นนี้เพราะแหล่งน้ำส่วนหนึ่ง เข้ามาเป็นตัวเสริมในการสร้างถนน คือ การขุดคลองชลประทาน เมื่อขุดคลองแล้วจะมีคันคลองชลประทานใช้ เป็นถนนสัญจรไปมาในหมู่บ้านและระหว่างหมู่บ้าน แยกอย่างไรก็ตามหมู่บ้านในอำเภอตากใบที่มีค่าของรถประจำทางและความสะดวกในการเข้าถึงสูง เป็นหมู่บ้านที่มีทางหลวงจังหวัดกักยูน เช่น บ้านกุ่ม ศาลาใหม่ โคกมะม่วง ส่วนหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลออกไป จะมีค่าของรถประจำทางต่ำ เช่น บ้านคลองไหล ตะปิง กัวลือตะ บางขุนทอง เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 6 ประกอบด้วยน้ำหนักตัวประกอบที่มีค่าน้ำหนักสูง 2 ลักษณะ ได้แก่

รายได้ครอบครัว มีค่าน้ำหนักตัวประกอบ 0.60765

สัดส่วนครัวเรือนที่มีที่อยู่อาศัยถาวร มีค่าน้ำหนักตัวประกอบ 0.62056

องค์ประกอบที่ 6 ปรากฏว่า มีตัวแปรที่ได้รับเลือกเป็นองค์ประกอบรวมเพียงสามตัว คือ ทิวแปรทางบ้านเศรษฐกิจเพียงสามตัว ได้แก่ รายได้ครอบครัว และสัดส่วนครัวเรือนที่มีที่อยู่อาศัยถาวร ซึ่งเป็นตัวประกอบที่ส่งผลต่อกัน โดยจะเห็นได้ว่าหมู่บ้านชนบทในอำเภอตากใบ ส่วนใหญ่มีรายได้ครอบครัวสูง จะมีการสร้างที่อยู่อาศัยถาวรสูง ตามไปด้วย เช่น บ้านใหญ่ ทอหลัง เกาะสวาท บาวง หุ่ยฝาย แถบบางหมู่บ้านก็มีโคเป็นเช่นนี้เสมอไป ทั้งนี้ชนชั้นก็มีปัจจัยอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง

องค์ประกอบทั้ง 6 องค์ประกอบ ไม่มีองค์ประกอบใดที่มีการกระจายของตัวประกอบครบทุกด้าน องค์ประกอบที่มีตัวประกอบมากที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 1 มีตัวประกอบมากที่สุด 5 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 6 มีตัวประกอบน้อยที่สุดเพียง 2 ตัวแปร แสดงว่าองค์ประกอบที่ 1 มีการกระจายของตัวประกอบสูงสุด และองค์ประกอบที่ 6 มีการกระจายของตัวประกอบต่ำที่สุด

การแบ่งกลุ่มองค์ประกอบทางด้านศักยภาพทั้ง 6 กลุ่ม สรุปได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 มีความคล้ายกันในการอธิบายถึงลักษณะทางเศรษฐกิจ ที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต

ลักษณะทางกายภาพที่เ็นองค์ประกอบสำคัญ คือ ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า สัดส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ สัดส่วนการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร สัดส่วนการมีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ สัดส่วนของครัวเรือนกับจำนวนส่วน

ในกลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยตัวแปรที่แสดงถึงลักษณะทางเศรษฐกิจ คือ แรงงานเชิงเศรษฐกิจ และการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร สัดส่วนการมีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ สัดส่วนของครัวเรือนกับจำนวนส่วน

ในกลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยตัวแปรที่แสดงถึงลักษณะทางเศรษฐกิจ คือ แรงงานเชิงเศรษฐกิจ และการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร ตัวแปรทั้ง 2 นี้ มีความสำคัญที่ส่งผลถึงลักษณะอื่นๆทางเศรษฐกิจและสังคม ในแง่ของการศึกษาในชั้นสูงขึ้นไปรวมถึงลักษณะการใช้ไฟฟ้า และการรักษาสุขภาพอนามัย เป็นการแสดงให้เห็นถึงความมีคุณภาพของประชากร จึงกล่าวได้ว่าตัวแปรในกลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่อธิบายลักษณะทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต

องค์ประกอบที่ 1 เป็นการรวมกลุ่มตัวแปรที่มีค่าสหสัมพันธ์ที่สูงต่อตัวแปรอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญสูงทุกตัวแปร ทั้งนี้องค์ประกอบที่ 1 จึงเป็นตัวแทนของ องค์ประกอบอื่น ๆ ในการอธิบายศักยภาพของหมู่บ้าน จึงกล่าวได้ว่า หมู่บ้านที่มีค่าขององค์ประกอบที่ 1 สูง ย่อมเป็นหมู่บ้านที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูงตามไปด้วย เช่น บ้านปลักช้าง บ้านใหญ่ โคกไผ่ ศาลาพระฤ เป็นต้น

กลุ่มที่ 2 มีความคล้ายกันในการที่อธิบายลักษณะทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติกันทางด้านสุขภาพอนามัย ลักษณะทางกายภาพที่เ็นองค์ประกอบสำคัญ คือ ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า สัดส่วนของการเป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพ และกลุ่มทางสังคม สัดส่วนการคุมกำเนิดของคู่สมรส สัดส่วนการจัดบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะ

ความคล้ายกันในการที่อธิบายลักษณะทางสังคม ที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติกันทางด้านสุขภาพอนามัย ประกอบด้วยตัวแปรทางด้านสาธารณสุขโลก คือ ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า ซึ่งเป็นตัวชี้ความพร้อมในด้านสาธารณสุขโลก และเศรษฐกิจการรวมกลุ่มทางอาชีพและทางสังคม การคุมกำเนิด การจัดบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะ ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการรวมกลุ่มของประชาชน

กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่มีตัวประกอบรวมสูงรองจากกลุ่มที่ 1 และเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการจัดลำดับการพัฒนาหมู่บ้าน เพราะตัวแปรในกลุ่มนี้ เป็นตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักสูง เช่นเดียวกัน ดังนั้น หมู่บ้านที่มีค่าของตัวแปรในกลุ่มนี้สูงย่อมมีศักยภาพในการพัฒนาสูงตามไปด้วย ดังเช่น บ้านบาวง ห้วยป่า โกล ชุมตา โกลมะเฟื่อง ศาลาประทุ เป็นต้น

กลุ่มที่ 3 มีความคล้ายกันในการมีอธิบายถึงลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ที่มีลักษณะทางกายภาพเป็นองค์ประกอบสำคัญ คือ สภาพของพื้นที่ พื้นที่น้ำท่วม ความเหมาะสมของดินสำหรับนาข้าว และยางพารา สัดส่วนของพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ

กลุ่มที่ 3 นี้ เป็นกลุ่มที่แสดงลักษณะทางกายภาพอย่างชัดเจน กล่าวคือ สภาพของพื้นที่ เช่นพื้นที่เป็นพรุ สันทรายเก่า สันทรายใหม่ สันทรายมีชั้นคัน และที่ราบ เป็นสิ่งที่แสดงสภาพของพื้นที่ว่ามีความเหมาะสมในการปลูกพืชชนิดใด และมีสภาพของพื้นที่น้ำท่วม ความเหมาะสมของดิน สำหรับนาข้าว และยางพารา ลักษณะดังกล่าวนี้ เป็นตัวชี้พื้นที่เศรษฐกิจจึงจัดเป็นกลุ่มองค์ประกอบที่แสดงลักษณะทางกายภาพของพื้นที่

กลุ่มที่ 3 เป็นตัวแปรบ่งบอกสภาพของพื้นที่ศักยภาพในการเกษตร ซึ่งถือว่าเป็นตัวแปรกลุ่มนี้สูง ย่อมมีศักยภาพในการพัฒนาสูงด้วย เช่น บ้านปุย แดแบะ ทาเซะ ปะทะกอบ บ้านใหญ่ สะหวัง โฆนิค ะละกา โกลมือบา เป็นต้น

กลุ่มที่ 4 มีความคล้ายกันในการมีอธิบายถึงลักษณะของความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะความเป็นผู้นำในชุมชน มีผลถึงการรักษาสภาพอนามัย คือ ความสำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีตัวแปรคือ สัดส่วนการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง สัดส่วนบุคลากรทางศาสนา สัดส่วนการมีชีพของทารก

เมื่อพิจารณาจากตัวแปรในกลุ่มที่ 4 เป็นตัวแปรที่แสดงถึงลักษณะทางสังคม คือ การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง บุคลากรทางศาสนา การเกิดมีชีพของทารก จะเห็นได้ว่าเป็นลักษณะทางสังคม และสุขภาพอนามัย ซึ่งกล่าวได้ว่าการไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนจะมากหรือน้อยในชุมชนนั้น สิ่งที่มีอิทธิพลในการกระตุ้นเตือนคือ บุคลากรทางศาสนาและยังมีส่วนในการเกิดมีชีพของทารกอีกด้วย จึงอนุมานได้ว่าเป็นกลุ่มที่อธิบายลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมที่สัมพันธ์กับลักษณะความเป็นผู้นำ ใน

ชุมชนและมีผลต่อการรักษาสุขภาพอนามัย

ตัวแปรในกลุ่มที่ 4 นี้จึงเป็นตัวแปรที่มีศักยภาพในการพัฒนาหมู่บ้าน เพราะทางนี้มีความสำคัญ และมีค่าน้ำหนักสูง หมู่บ้านที่มีค่าคะแนนของตัวแปรในกลุ่มที่ 4 สูงย่อมมีศักยภาพในการพัฒนาสูงไปด้วย หมู่บ้านที่มีคะแนนในกลุ่มที่ 4 สูง ได้แก่ บ้านปลักช้าง กุ่ม เกาะสวาท มาวง หุ่นฝ้าย ศาลาประดู่ เป็นต้น

กลุ่มที่ 5 มีความคล้ายกันในการตีความถึงลักษณะทางกายภาพ ที่มีอิทธิพลต่อการคมนาคมของหมู่บ้าน คือ พื้นที่น้ำท่วม แหล่งน้ำ ความสะดวกในการเข้าถึง รถประจำทาง

ตัวแปรที่เป็นตัวประกอบในกลุ่มที่ 5 เป็นตัวแปรทางกายภาพ คือ พื้นที่น้ำท่วม แหล่งน้ำ และตัวแปรที่แสดงถึงความพร้อมในทางสาธารณูปโภค คือ ความสะดวกในการเข้าถึง และรถประจำทาง จึงกล่าวได้ว่ากลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่สามารถอธิบายลักษณะทางกายภาพที่มีอิทธิพลต่อการคมนาคม เพราะการมีถนนที่ มีรถประจำทางวิ่งหลายสาย หรือวิ่งไต่คลองชลประทานขึ้นอยู่กับลักษณะทางกายภาพของพื้นที่

กลุ่มที่ 5 จึงเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญในการอธิบายถึงลักษณะของหมู่บ้านที่มีศักยภาพในการพัฒนา ซึ่งสามารถเป็นตัวชี้วัดการพัฒนาของหมู่บ้าน เพราะมีค่าน้ำหนักที่ไต่จากการวิเคราะห์สูง หมู่บ้านที่มีค่าคะแนนตัวแปรในกลุ่มนี้สูงก็จะมีศักยภาพในการพัฒนาสูงด้วย หมู่บ้านที่มีคะแนนตัวแปรในกลุ่มที่ 5 สูง ได้แก่ บ้านกุ่ม โคกมะเหือง ศาลาใหม่ สะหรั่ง โคกมะม่วง บ้านใหญ่ ฯลฯ เป็นต้น

กลุ่มที่ 6 มีความคล้ายกันในการตีความถึงลักษณะทางเศรษฐกิจของครัวเรือน คือ รายได้ต่อบุคคล และสัดส่วนครัวเรือนที่มีที่อยู่อาศัยถาวร

กลุ่มที่ 6 นี้ จะเห็นได้ว่ามีตัวแปรที่แสดงลักษณะทางเศรษฐกิจทั้ง 2 ตัวแปร เป็นกลุ่มที่อธิบายลักษณะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนอย่างชัดเจน

กลุ่มที่ 6 มีตัวแปรรวมเพียง 2 ตัว แต่เมื่ออธิบายจากค่าน้ำหนักของตัวแปรทั้ง 2 แล้ว เมื่อค่าน้ำหนักอยู่ในเกณฑ์สูง ดังนั้น ตัวแปรในกลุ่มที่ 6 จึงมีความสำคัญในการอธิบายระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน เช่นเดียวกับกับ 5 กลุ่มที่กล่าวมาแล้ว หมู่บ้านที่มีค่าคะแนนในกลุ่มที่ 6 สูง ย่อมมีศักยภาพในการพัฒนาสูง

เช่นเดียวกัน หมู่บ้านที่มีคะแนนในกลุ่มที่ 6 สูง ได้แก่ บ้านบาวง หุงฝ้าย บ้านใหญ่ โคมะม่วง หวายขาว ทอหลัง เกาะสวาค เป็นต้น

กลุ่มตัวแปรทั้ง 6 กลุ่ม ทางที่มีค่าน้ำหนักคะแนนสูง จึงสามารถอธิบายระดับการพัฒนาของหมู่บ้านได้ทุกตัวแปร ดังนั้น หมู่บ้านที่มีค่าคะแนนตัวแปรทั้ง 6 กลุ่มสูงย่อมมีศักยภาพในการพัฒนาสูง หรือเรียกว่าเป็นหมู่บ้านก้าวหน้า และหมู่บ้านที่มีค่าคะแนนตัวแปรใดตัวแปรหนึ่งในทั้ง 6 กลุ่มต่ำ หรือมีคะแนนของตัวแปรทั้ง 6 กลุ่มต่ำ ก็จะทำให้ศักยภาพในการพัฒนาหมู่บ้านลดลง ระดับการพัฒนาหมู่บ้านก็จะต่ำไปด้วย

กลุ่มองค์ประกอบทางกายภาพทั้ง 6 กลุ่มนี้ มีโครงสร้างองค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างหลักของแต่ละองค์ประกอบ และมีตัวแปรทางกายภาพทั้ง 20 ตัวแปร ได้รับเลือกเป็นโครงสร้างองค์ประกอบร่วมกับองค์ประกอบอื่นอีก คือ

พื้นที่น้ำท่วม ได้รับเลือกเป็นโครงสร้างองค์ประกอบถึง 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 3 กับองค์ประกอบที่ 5 แต่เมื่อพิจารณาน้ำหนักตัวประกอบพบว่า พื้นที่น้ำท่วม มีน้ำหนักในองค์ประกอบที่ 3 เท่ากับ 0.52015 และมีน้ำหนักตัวประกอบในองค์ประกอบที่ 5 เท่ากับ 0.50389 จึงอนุมานได้ว่าพื้นที่น้ำท่วมน่าจะมีบทบาทในการอธิบายองค์ประกอบที่ 3 มากกว่าองค์ประกอบที่ 5

ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า ได้รับเลือกเป็นโครงสร้างองค์ประกอบถึง 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 และองค์ประกอบที่ 2 แต่เมื่อพิจารณาน้ำหนักของตัวประกอบพบว่าปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้ามีน้ำหนักในองค์ประกอบที่ 1 เท่ากับ 0.54341 และมีน้ำหนักตัวประกอบในองค์ประกอบที่ 2 เท่ากับ 0.52211 จึงอนุมานได้ว่า ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้าจะอธิบายบทบาทขององค์ประกอบที่ 1 มากกว่าองค์ประกอบที่ 2

เมื่อพิจารณาทั้ง 6 องค์ประกอบ พบว่าองค์ประกอบที่ 1 ที่อธิบายลักษณะทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตในสังคม มีค่าความเป็นองค์ประกอบสูงสุด โดยมีองค์ประกอบที่ 2, 3, 4, 5 และ 6 ซึ่งมีค่าเป็นองค์ประกอบสูงสุด ดังนั้นองค์ประกอบที่ 1 จึงน่าจะอธิบายศักยภาพในการพัฒนาหมู่บ้านได้มากที่สุด และองค์ประกอบอื่นอีก 5 องค์ประกอบช่วยอธิบายระดับศักยภาพของหมู่บ้าน

การนำค่าคะแนนตัวแปรในองค์ประกอบที่ 1 มาพิจารณากับหมู่บ้านทั้ง 39 หมู่บ้าน พบว่ามี

หมู่บ้านที่อยู่ในกลุ่มพัฒนาสูง 20 หมู่บ้าน คือ บ้านปยุ เกาะสะท้อนบาวง โดกง หุ่งมาย ปลักร้าง โดกละ บ้านใหญ่ โดกมะม่วง โดกยาง คอหลัง คลองไหล เกาะสวาก กุม โดกมะเฟือง ตะบึง โขนิค โดกมือบา ศาลาประคู้ และหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาปานกลาง 19 หมู่บ้าน คือ บ้านศรีพจน์ โดก เกแปะ สันติสุข แซแบะ ทาเซะ ปะกะกอ กัวลือทะ บางขุนทอง บือโย โดกกระกุกหม สะบ่อม ศาลาใหม่ คลองกัน ปะลุดา ปลักปลา จาเราะ ทะเหลียง หวายขาว และสะมวัง

จะเห็นได้ว่า การจัดกลุ่มหมู่บ้านโดยใช้ตัวแปรในองค์ประกอบที่ 1 จัดกลุ่มหมู่บ้านได้แตกต่างจาก ศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท คือ ไม่มีกลุ่มหมู่บ้านที่อยู่ในระดับการพัฒนาต่ำ หมู่บ้านส่วนใหญ่มีศักยภาพ ในการพัฒนาสูง และปานกลาง ซึ่งเป็นการจัดระดับพัฒนาได้ไปอีกแง่หนึ่ง แต่เพื่อให้ได้กลุ่มหมู่บ้านที่มี ระดับการพัฒนาที่ถูกต้องกับสภาพความเป็นจริงมากขึ้น จะต้องนำตัวแปรทั้ง 20 ตัวแปร มาใช้เป็นดัชนี เพราะทางนี้มีค่าน้ำหนักสูงทุกตัวแปร

จึงกล่าวได้ว่า องค์ประกอบที่มีศักยภาพและส่งผลต่อการพัฒนาชนบทในอำเภอตากใบ จังหวัด นราธิวาส มีทั้งหมด 6 องค์ประกอบ จำนวน 20 ตัวแปรนั้นมาจะเป็นตัวชี้ในการจำแนกหมู่บ้าน ออกเป็น หมู่บ้านก้าวหน้า ปานกลาง ล้าหลัง ได้ตรงกับสภาพความเป็นจริง เพราะเป็นการจัดโดยใช้ตัวชี้วัดเป็น จำนวนมาก คือ 20 ตัวชี้วัด ที่ได้จากการวิเคราะห์ทางสถิติว่ามีค่าสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญและมีค่า น้ำหนักตัวประกอบสูงทุกตัว

ดังนั้นตัวแปรทั้ง 20 ตัวแปรที่นำมาศึกษา จึงเป็นตัวแปรที่สามารถนำมาใช้เป็นตัวดัชนี เพื่อหา ค่าคะแนนความสำคัญในการจัดกลุ่มหมู่บ้านเป็นกลุ่มก้าวหน้า ปานกลางและล้าหลังได้ทุกตัว จึงเป็นการ ตอบสมมติฐานข้อ 2 ที่ว่า ตัวแปรทางด้านศักยภาพ จำนวน 20 ตัวแปร เมื่อทำการวิเคราะห์ทางด้าน สถิติแล้ว จะมีจำนวนตัวแปรมากกว่าครึ่งหนึ่งที่เป็นตัวแปรบ่งชี้ลักษณะหมู่บ้าน

4.4 การจัดลำดับความสำคัญของหมู่บ้าน

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบทางด้านศักยภาพในการพัฒนาชนบท ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า องค์ประกอบด้านศักยภาพในการพัฒนาชนบทมีทั้งหมด 6 องค์ประกอบ และเมื่อองค์ประกอบรวมทั้งหมด 20 ตัวแปร ในการเลือกตัวประกอบเพื่อใช้ในการวิเคราะห์เลือกจากองค์ประกอบที่มีเปอร์เซ็นต์ค่าความ แปรปรวน (percentage of variance) สูงสุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 มาใช้ในการ

วิเคราะห์เพราะมีเปอร์เซ็นต์ค่าความแปรปรวนสูงสุด แสดงว่าข้อมูลกระจายอยู่หนาแน่นรอบตัวประกอบที่ 1 มากที่สุด ตัวประกอบที่มีค่าน้ำหนักสูงในองค์ประกอบที่ 1 ได้แก่

1. ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า มีค่าน้ำหนัก 0.54341
2. สัดส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ มีค่าน้ำหนัก 0.78265
3. สัดส่วนการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร มีค่าน้ำหนัก 0.65362
4. สัดส่วนของผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ มีค่าน้ำหนัก 0.79832
5. สัดส่วนของครัวเรือนกับจำนวนส้วม มีค่าน้ำหนัก 0.63659

ตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปรนี้ เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลถึงลักษณะทางด้านสาธารณสุขโลก เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพอนามัย ตัวแปรเหล่านี้เป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจของครอบครัวในชนบท และยังเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาคน กล่าวคือ การที่หมู่บ้านมีไฟฟ้าใช้มีแรงงานเชิงเศรษฐกิจมาก มีการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาอาชีพ มีการศึกษาค้นคว้า ขอบข่ายผลของการรักษาสุขภาพอนามัยอีกด้วย จึงกล่าวได้ว่าหากชนบทใดมีตัวแปรเหล่านี้อยู่ในเกณฑ์สูงย่อมนำไปสู่การพัฒนาชนบท และพัฒนาประเทศได้เร็วที่สุด

การจัดลำดับความสำคัญของหมู่บ้าน ได้จากตัวแปรทั้ง 20 ตัว โดยวัดจากผลรวมของผลคูณระหว่างค่าน้ำหนักของตัวแปรกับค่าดัชนีของตัวแปร ผลรวมที่ได้คือ ค่าคะแนนความสำคัญของแต่ละหมู่บ้าน การนำค่าทั้งหมดมาสรุปแบบเพื่อใช้วัดความสำคัญของหมู่บ้านได้รูปแบบดังนี้

$$y = a_1x_1 + a_2x_2 + a_3x_3 + a_4x_4 + a_5x_5 + a_6x_6 + a_7x_7 + a_8x_8 + a_9x_9 + a_{10}x_{10} + a_{11}x_{11} + a_{12}x_{12} + a_{13}x_{13} + a_{14}x_{14} + a_{15}x_{15} + a_{16}x_{16} + a_{17}x_{17} + a_{18}x_{18} + a_{19}x_{19} + a_{20}x_{20}$$

เมื่อ y คือ ค่าคะแนนความสำคัญของแต่ละหมู่บ้าน
 a คือ ค่าน้ำหนักถ่วงตัวแปร
 x คือ ค่าดัชนีของตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้วัดความสำคัญทั้ง 20 ตัวแปรมีค่าน้ำหนักดังตาราง 24 ดังนี้

ตาราง 24 แสดงตัวแปรและค่าน้ำหนักคะแนน

ลำดับ ตัวแปร	ตัวแปรที่เป็นดัชนี	น้ำหนักคะแนน
V 1	สภาพของพื้นที่	0.86300
V 2	พื้นที่น้ำท่วม	0.52015
V 3	แหล่งน้ำ	0.68896
V 4	ความเหมาะสมของดินสำหรับนาข้าวและยางพารา	0.87444
V 5	ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า	0.54341
V 6	ความสะดวกในการเข้าถึง	0.63082
V 7	รถประจำทาง	0.85660
V 8	สัดส่วนของพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ	0.59157
V 9	สัดส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ	0.78265
V 10	สัดส่วนของการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร	0.65362
V 11	รายได้ครอบครัว	0.60765
V 12	สัดส่วนครัวเรือนที่มีที่อยู่อาศัยถาวร	0.62056
V 13	สัดส่วนของผู้นับถือศาสนาสูงกว่าภาคบังคับ	0.79832
V 14	สัดส่วนของผู้นับถือศาสนาอิสลามกลุ่มทางสังคม	0.79669
V 15	สัดส่วนของการใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง	0.75373
V 16	สัดส่วนของบุคลากรทางศาสนา	0.65704
V 17	สัดส่วนการเกิดมีชีพของทารก	0.67774
V 18	สัดส่วนของคู่สมรสที่มีการคุมกำเนิด	0.82253
V 19	สัดส่วนของครัวเรือนที่จัดบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะ	0.79181
V 20	สัดส่วนของครัวเรือนกับจำนวนส่วน	0.63659

แทนค่าน้ำหนักที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วยประกอบ

$$y = \begin{matrix} 0.86300x_1 & 0.52015x_2 & 0.68896x_3 & 0.87444x_4 \\ 0.54341x_5 & 0.63082x_6 & 0.85660x_7 & 0.59157x_8 \\ 0.78265x_9 & 0.65362x_{10} & 0.60765x_{11} & 0.62056x_{12} \\ 0.79832x_{13} & 0.79669x_{14} & 0.75373x_{15} & 0.65704x_{16} \\ 0.67774x_{17} & 0.82253x_{18} & 0.79181x_{19} & 0.63659x_{20} \end{matrix}$$

แทนค่า x ในสมการจะได้ค่าคะแนนความสำคัญของหมู่บ้านชนบทในอำเภอตากใบ ทั้งหมู่บ้าน เรียงตามลำดับความสำคัญดังนี้

ลำดับ	หมู่บ้าน	คะแนนความสำคัญ
1	บ้านใหญ่	3794
2	บาวง	3771
3	ทุ่งฝ่าย	3653
4	คยหลัง	3624
5	ทรายขาว	3360
6	เกาะสวาท	3208
7	โคกงู	3077
8	คลองไหล	2891
9	โคกมะม่วง	2777
10	ปลักช้าง	2652
11	โคกมะเฟือง	2602
12	โคกนิก	2575

ลำดับ	หมู่บ้าน	คะแนนความสำคัญ
13	เกาะสะท้อน	2561
14	ศาลาประจักษ์	2536
15	โลกชุมบก	2507
16	ปู่ย	2504
17	ปะดะคอ	2396
18	กะเหลียง	2377
19	สะหรีง	2314
20	โลกไผ่	2309
21	คำเซะ	2396
22	กะป้ง	2239
23	โลกยาง	2047
24	ศาลาใหม่	2028
25	โลกมีอมา	2006
26	แฉะแบะ	1963
27	โลกกะเปาะ	1858
28	กุ่ม	1827
29	จาเราะ	1691
30	สันทิสว	1658
31	ปะดากา	1637
32	ปลักปลา	1637
33	ศรีพจน์	1425
34	คลองคัน	1317
35	สะปอม	1320
36	กัวลิตะ	1264
37	ยูโย	1228
38	โลกกระดุกหมู	1138
39	บางขุนทอง	1002

4.5 การจำแนกกลุ่มหมู่บ้าน

ลำดับความสำคัญของหมู่บ้าน เป็นการจัดลำดับจากคะแนนความสำคัญรวมจากตัวประกอบที่มีความสำคัญ แต่ละหมู่บ้านแตกต่างกันไปตามระดับการพัฒนา สามารถจำแนกออกเป็นกลุ่มโดยการสร้างขอบเขตของกลุ่ม ในที่นี้ใช้วิธีของดาลีเนียส (Dalenius) และ ฮอเกส (Hoags) ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้การสะสมของ $\sqrt{f(y)}$ (Cumulation $\sqrt{f(y)}$ rule)

เมื่อ $f(y)$ เป็นจำนวนหมู่บ้านที่มีความสำคัญในช่วงหนึ่ง ๆ

y เป็นคะแนนความสำคัญที่ใช้เป็นตัวแปรในการจำแนกกลุ่ม มีขั้นตอนดังนี้

1. แบ่งคะแนนความสำคัญออกเป็นช่วงให้แต่ละช่วงมีขนาดพอสมควร
2. หาความถี่ของคะแนนความสำคัญในแต่ละช่วง คือ $f(y)$ และ $\sqrt{f(y)}$
3. สะสมค่า $\sqrt{f(y)}$ คือ Cum $\sqrt{f(y)}$
4. แบ่งยอดรวมของค่าสะสม $\sqrt{f(y)}$ หารด้วย 3 ตามจำนวนกลุ่มที่ต้องการผลหารที่ได้เป็นตัวแบ่งค่าสะสมของ $\sqrt{f(y)}$ ออกเป็นช่วง ช่วงดังกล่าวจะแบ่งคะแนนความสำคัญออกเป็นช่วงใหม่ เป็นขอบเขตหรือขนาดของกลุ่มหมู่บ้าน ดังการคำนวณในตาราง 25

ตาราง 25 แสดงการสร้างขอบเขตของกลุ่มหมู่บ้านโดยใช้กฎความถี่สะสม

ช่วงคะแนนความสำคัญ (y)	$f(y)$	$\sqrt{f(y)}$	Cum $\sqrt{f(y)}$
1002 - 1932	13	3.606	3.606
1933 - 2863	18	4.243	7.849
2864 - 3794	8	2.828	10.677

$$\text{ขอบเขตของกลุ่ม} = \frac{10.677}{3} = 3.559$$

ตาราง 26 แสดงขอบเขตของกลุ่ม

ช่วง Cum $\sqrt{f} (y)$	จำนวน	คะแนนความสำคัญ
0 - 3.559	-	ต่ำกว่า 1002
3.560 - 7.118	13	1002 - 1932
7.119 - 10.677	26	1933 - 3794

จากการคำนวณในตาราง 25 จะได้อัตราส่วนของค่าสะสม $\sqrt{f} (y)$ เท่ากับ 10.677 หากร้อย 3 เท่ากับ 3.559 ดังตาราง 26

จากขอบเขตของกลุ่ม สามารถจำแนกกลุ่มหมู่บ้านชนบทในอำเภอตากใบ ได้ดังนี้

1. กลุ่มที่มีช่วงคะแนนของ Cum $\sqrt{f} (y)$ อยู่ระหว่าง 0 - 3.559 ปรากฏว่าไม่มีหมู่บ้านอยู่ในกลุ่มนี้

2. กลุ่มที่มีช่วงคะแนนของ Cum $\sqrt{f} (y)$ อยู่ระหว่าง 3.560 - 7.118 มีจำนวน 13 หมู่บ้าน คือ บ้านโคกกระเปาะ กุ่ม จาเราะ สันติสุข ปะลุกา ปลักปลา ศรีพจน์ คลองตัน สะป้อม กัวลือทะ บือโย โคกกระดกหมู และบางขุนทอง

3. กลุ่มที่มีช่วงคะแนนของ Cum $\sqrt{f} (y)$ อยู่ระหว่าง 7.119 - 10.677 มีจำนวน 26 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านใหญ่ บาวง หุ้งฝ่าย ทอหลัง หวายขาว เกาะสวาด โคกสูง คลองไหล โคกมะม่วง ปลักช้าง โคกมะเขืออง โขยิต เกาะสะท้อน ศาลาประคู้ โคกชุมบก ปูยู ปะกะคอก ทะเหลียง สะหรีง โคกไผ่ ตาเซะ ทะบั้ง โคกยาง ศาลาใหม่ โคกมือนา แชนแปะ

จากการแบ่งกลุ่มดังกล่าว จะเห็นได้ว่าวิธีการนี้ สามารถแบ่งกลุ่มออก 2 กลุ่ม โดยที่ไม่มีหมู่บ้านใดตกอยู่ในกลุ่มแรกที่จะจัดเป็นกลุ่มลำดับหลัง แต่ทั้งกลุ่มที่ 2 และ 3 คือ กลุ่มปานกลางและกลุ่มก้าวหน้า สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 มีจำนวนหมู่บ้าน 13 หมู่บ้าน ซึ่งหมู่บ้านเหล่านี้ส่วนใหญ่ตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งทะเล ขอบพร

และอยู่ห่างไกลจากตัวอำเภอออกไป ประชากรมีอาชีพประมง เลี้ยงสัตว์ ทามบริเวณสันทรายและขอบพรุ รวมทั้งมีอาชีพเพาะปลูก หมู่บ้านในกลุ่มที่ 1 นี้ มีตัวแปรที่มีค่าสูง คือ การไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง การเกิดมีชีพของทารกและมีที่อยู่อาศัยอยู่ในเกณฑ์ดี

ส่วนตัวแปรที่มีความสำคัญในการพัฒนานั้นมีค่าน้ำหนักต่ำ คือ ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า การใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร การศึกษาในชั้นสูงกว่าภาคบังคับ และการใช้ส้วม ส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจมีค่าสูงในกรณีนี้ พิจารณาได้ว่าหมู่บ้านในกลุ่มนี้เป็นหมู่บ้านที่ประชากรส่วนใหญ่เป็นคนไทยมุสลิม ซึ่งไม่ค่อยนิยมส่งบุตรหลานไปเรียนหนังสือไทย เพราะยังมีความเข้าใจผิดคิดว่าถ้าเรียนรู้อะไรของคนไทยมาแล้วจะบาป (บางส่วน) จะมีบ้างที่ส่งไปเรียนโรงเรียนสอนศาสนา จากการที่ผู้วิจัยเป็นคนในท้องถิ่นและได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการโรงเรียนให้ออกแนะแนวการศึกษาแก่นักเรียนชั้นประถมพบว่า มีนักเรียนมุสลิมจำนวนน้อยที่ไปเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษา บางโรงเรียนไม่มีนักเรียนไปเรียนต่อเลย บางโรงเรียนก็มีเพียง 1 - 2 คน ที่ไม่เรียนต่อที่โรงเรียนมัธยมประจำอำเภอ แต่ส่วนใหญ่จะออกมาอยู่กับบ้าน

ในด้านการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรนั้น ปรากฏว่าหมู่บ้านในกลุ่มที่ 1 ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพทำนาปรังและเลี้ยงสัตว์ จึงทำให้มีการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร เช่น การใช้รถไถนาพันธุ์พืชใหม่ ๆ และการใช้ปุ๋ยหรือยาฆ่าแมลงน้อย ส่วนสัตว์ที่เลี้ยงก็เป็นพันธุ์พื้นเมืองเป็นส่วนใหญ่ ในส่วนของการใช้ไฟฟ้านั้น เป็นการใช้เพื่อให้แสงสว่างและความบันเทิงมากกว่าใช้เพื่อธุรกิจ ส่วนการใช้ส้วมยังมีน้อย เนื่องจากภูมิประเทศอันยากให้เป็นส่วนรวมชาติ และประชาชนเองยังไม่เห็นค่าที่สำคัญ

กลุ่มที่ 2 มีจำนวนหมู่บ้าน 26 หมู่บ้าน จากการพิจารณาหมู่บ้านในกลุ่มนี้พบว่า เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ใกล้กับตัวอำเภอ มีเส้นทางคมนาคมติดต่อกันสะดวก ตั้งอยู่บริเวณสันทรายเก่าที่เป็นที่ราบ สามารถทำการเพาะปลูกได้ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในเขตชลประทานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในกรณีของตัวแปรพบว่า ตัวแปรส่วนใหญ่มีค่าสูง แต่ก็ยังมีตัวแปรบางตัวที่มีค่าต่ำในบางหมู่บ้าน ได้แก่ การใช้ไฟฟ้าซึ่งใช้เพื่อให้แสงสว่างและความบันเทิงมากกว่าเพื่อใช้ในธุรกิจต่าง ๆ และระดับการศึกษาในชั้นสูงกว่าประถมศึกษาอยู่ในเกณฑ์ต่ำในบางหมู่บ้านที่มีคนไทยมุสลิมเป็นส่วนใหญ่

การจัดหมู่บ้านโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ ซึ่งสามารถจัดได้เพียง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มก้าวหน้าและกลุ่มปานกลางเป็นวิธีการจัดที่จัดใกล้เคียงและตรงกับความเป็นจริงในสมัยปัจจุบันมากที่สุดเพราะ

หลังจากที่รัฐบาลได้ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจตั้งแต่ พ.ศ. 2503 เป็นต้นมา ได้มีการพัฒนาปัจจัยทางด้านการสร้างพื้นฐานอย่างเต็มที่ จึงทำให้หมู่บ้านชนบทโดยทั่วไปเจริญขึ้น ดังนั้น เมื่อนำเอาตัวแปรทั้ง 20 ตัวแปรมาศึกษา และใช้จัดลำดับหมู่บ้าน ทำให้ผลการจัดระดับการพัฒนาหมู่บ้าน แบ่งได้ 2 กลุ่ม กล่าวคือ จึงสามารถทบทวนสมมติฐานข้อ 3 ที่ว่า องค์ประกอบทางด้านศักยภาพที่นำมาใช้จำแนกกลุ่มหมู่บ้าน น่าจะจำแนกกลุ่มได้ตรงกับสภาพที่เป็นจริงมากกว่าศูนย์ข้อมูล เพื่อการพัฒนาชนบท

การใช้ตัวแปรทางด้านศักยภาพทั้ง 20 ตัวแปร มาจัดลำดับความสำคัญของหมู่บ้าน ทำให้ได้หมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาสูงสุด จนถึงต่ำสุด และทำให้ทราบว่าหมู่บ้านใดจัดอยู่ในลำดับที่เท่าไรในจำนวน 39 หมู่บ้าน และสามารถจะดำเนินการพัฒนาได้ถูกต้อง ว่าหมู่บ้านนี้อยู่ในระดับต่ำเพราะขาดศักยภาพด้านใดไป จึงสรุปได้ว่า วิธีการจัดกลุ่มหมู่บ้านโดยการใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบนี้ สามารถจัดกลุ่มหมู่บ้านได้ตรงกับสภาพเป็นจริง มากกว่าการจัดของศูนย์ข้อมูล เพื่อการพัฒนาชนบท

4.6 เปรียบเทียบการจัดกลุ่มหมู่บ้านของศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบทกับวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ

การวิเคราะห์องค์ประกอบโดยใช้ตัวแปรทางด้านศักยภาพ 20 ตัวแปร ได้องค์ประกอบทั้งหมด 6 องค์ประกอบ และนำตัวประกอบที่สำคัญทั้งหมดมาหาค่าคะแนนความสำคัญ เพื่อจัดกลุ่มหมู่บ้านโดยใช้การสะสมของ $\sqrt{x(y)}$ ปรากฏผลออกมาคือ มีเพียง 2 กลุ่มหมู่บ้าน คือ หมู่บ้านก้าวหน้าและปานกลาง โดยไม่มีหมู่บ้านใดจัดอยู่ในหมู่บ้านล่าช้า ดังนั้นการเปรียบเทียบหมู่บ้านในตาราง 27

การจำแนกหมู่บ้านออกเป็นกลุ่มก้าวหน้า ปานกลาง และล่าช้า โดยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบนั้น ผลที่ได้แตกต่างจากการจำแนกของศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยกล่าวคือ การจำแนกหมู่บ้าน โดยการใช้วิเคราะห์องค์ประกอบนั้นใช้ตัวแปรในการจัดลำดับความสำคัญและจำแนกกลุ่มหมู่บ้าน ถึง 20 ตัวแปร จึงทำให้หมู่บ้านที่ถูกจำแนกนั้นมีระดับการพัฒนาที่สูงขึ้น เพราะไม่ได้จำกัดอยู่กับตัวแปรเรื่องการใช้สวน การใช้ไฟฟ้าและการมีที่อยู่อาศัยที่ถาวรเพียง 3 ตัวแปร

ตาราง 27 เปรียบเทียบการจัดหมู่บ้านของศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท กระทรวงมหาดไทย
กับการจัดหมู่บ้านด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ

ชื่อหมู่บ้าน	ศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท			วิเคราะห์องค์ประกอบ		
	ก้าวหน้า	ปานกลาง	ล้าหลัง	ก้าวหน้า	ปานกลาง	ล้าหลัง
ต.เกาะสะทอน						
ม.1 บ้านปุย	/				/	
ม.2 บ้านเกาะสะทอน		/		/		
ม.3 บ้านศรีทัง			/		/	
ม.4 บ้านทะเหลียง	/			/		
ม.5 บ้านโลกกระเปาะ		/		/		
ม.6 บ้านสันติสุข		/			/	
ต.น่านาค						
ม.1 บ้านแซแบะ		/		/		
ม.2 บ้านตาเซะ		/		/		
ม.3 บ้านปะทะคอ		/		/		
ม.4 บ้านกัวลอคะ			/		/	
ต.บางขุนทอง						
ม.1 บ้านบางขุนทอง			/		/	
ม.2 บ้านบาวง		/		/		
ม.3 บ้านโคกสูง		/		/		
ม.4 บ้านทุ่งฝ่าย			/	/		
ม.5 บ้านโคกชุมบก		/		/		
ม.6 บ้านญโย						

ตาราง 27 (ต่อ)

ชื่อหมู่บ้าน	ศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท			วิเคราะห์องค์ประกอบ		
	ก้าวหน้า	ปานกลาง	ล่าช้า	ก้าวหน้า	ปานกลาง	ล่าช้า
ก.พรอน						
ม.1 บ้านปลักช้าง		/		/		
ม.2 บ้านโคกไผ่			/	/		
ม.3 บ้านใหญ่	/			/		
ม.4 บ้านโคกมะม่วง	/			/		
ม.5 บ้านโคกยาง		/		/		
ก.ไทรวัน						
ม.1 บ้านจาเราะ			/		/	
ม.2 บ้านทรายขาว		/		/		
ม.3 บ้านคอหลัง		/		/		
ม.4 บ้านคลองไหล		/		/		
ม.5 บ้านเกาะสวาค		/		/		
ม.6 บ้านกุ่ม		/		/		
ม.7 บ้านโคกกระตูกหม			/		/	
ม.8 บ้านสะปอม			/		/	
ก.ศาลาใหม่						
ม.1 บ้านโคกมะเขือ		/			/	
ม.2 บ้านกะบัง		/		/		
ม.3 บ้านศาลาใหม่			/	/		
ม.4 บ้านคลองกัน			/		/	

ตาราง 27 (ต่อ)

ชื่อหมู่บ้าน	ศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท			วิเคราะห์องค์ประกอบ		
	ก้าวหน้า	ปานกลาง	ล้าหลัง	ก้าวหน้า	ปานกลาง	ล้าหลัง
ท.โชนิก						
ม.1 บ้านสระหวี		/		/		
ม.2 บ้านโชนิก			/	/		
ม.3 บ้านปะลุกา			/		/	
ม.4 บ้านโคกมือบา		/		/		
ม.5 บ้านปลักปลา			/		/	
ท.เจ๊ะเห						
ม.1 บ้านศาลาประทุ	/			/		

หมายเหตุ หมู่ที่ 2 - 9 ของตำบลเจ๊ะเห อยู่ในเขตสุขาภิบาล

มาตราส่วน กิโลเมตร

137



อำเภอไทย

อ.สุโขทัย

แผนที่อำเภอตากใบ
แสดงการแบ่งกลุ่มหมู่บ้านของ
นายข้อมูล

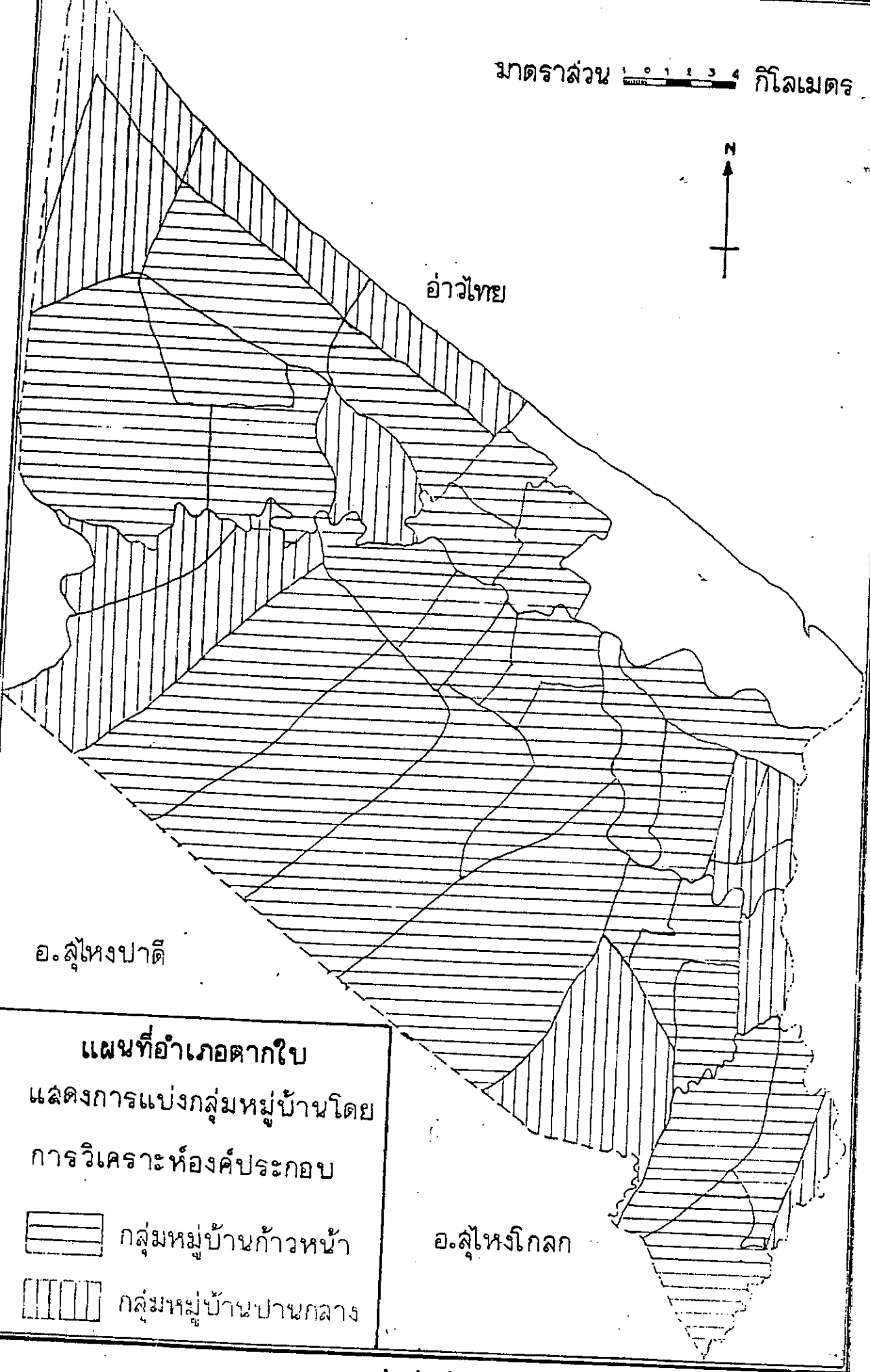


กลุ่มหมู่บ้านก้าวหน้า

กลุ่มหมู่บ้านปานกลาง

กลุ่มหมู่บ้านล้าหลัง

อ.สุโขทัย



ภาพประกอบ 9 แสดงการแบ่งกลุ่มหมู่บ้านโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ

ตาราง 27 จะเห็นว่า การจัดกลุ่มหมู่บ้านของศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบทกับการจัดกลุ่มหมู่บ้าน โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบปรากฏผลแตกต่างกัน คือ

หมู่บ้านที่ศูนย์ ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท จัดเป็นหมู่บ้านก้าวหน้า 6 หมู่บ้าน คือ บ้านบุญทะเหลียง โลกชุมบก บ้านใหญ่ โลกมะม่วง ศาลาประกู แต่จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ จัดหมู่บ้านก้าวหน้าได้ 26 หมู่บ้าน คือ บ้านบุญ เกาะสะท้อน ทะเหลียง แะแบ๊ะ ตาเซะ ปะกะคอก บาวง โลกงู หุงฝ้าย โลกชุมบก ปลักช้าง โลกไผ่ โลกมะม่วง โลกยาง หรายขาว ทอหลัง คลองไหล เกาะสวาก โลกมะเหือง ตะบึง ศาลาใหม่

หมู่บ้านที่มีลำดับคะแนนการพัฒนาสูงสุด คือ บ้านใหญ่ เมื่อพิจารณาจากค่าคะแนน ตัวแปรที่เป็นอันดับที่ 1 ซึ่งจัดลำดับการพัฒนาหมู่บ้านแล้ว บ้านใหญ่เป็นหมู่บ้านที่มีค่าอันดับของตัวแปรสูงทุกตัวแปร โดยเฉพาะรายได้ต่อบุคคลเฉลี่ยประมาณ 5,148 บาทต่อปี และตรงกับการจัดหมู่บ้านของศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบทที่จัดบ้านใหญ่ เป็นหมู่บ้านก้าวหน้า

ส่วนหมู่บ้านที่จัดได้ไม่ครบถ้วนคือ บ้านเกาะสะท้อน แะแบ๊ะ ตาเซะ ปะกะคอก บาวง โลกงู หุงฝ้าย ปลักช้าง โลกไผ่ โลกยาง หรายขาว ทอหลัง คลองไหล เกาะสวาก ตะบึง และศาลาใหม่ เนื่องจากหมู่บ้านเหล่านี้มีค่าตัวแปรที่ใช้เป็นอันดับสูง ดังนั้น การจัดกลุ่มจึงออกมาสูง

หมู่บ้านที่ศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท จัดเป็นหมู่บ้านปานกลาง คือ บ้านเกาะสะท้อน โลกกะเปาะ สันติสุข แะแบ๊ะ ตาเซะ ปะกะคอก บาวง โลกงู ปลักช้าง โลกยาง หรายขาว ทอหลัง คลองไหล เกาะสวาก กุม โลกมะเหือง ตะบึง ศาลาใหม่ สะหรีง โคมือบา แต่จากการวิเคราะห์องค์ประกอบจัดหมู่บ้านเหล่านี้ เป็นหมู่บ้านก้าวหน้า เพราะเมื่อวิเคราะห์หาความสำคัญของหมู่บ้านจากคะแนนตัวแปรที่เป็นอันดับ 1 ปรากฏว่า หมู่บ้านที่มีคะแนนสูงคือ บ้านบาวง หุงฝ้าย ทอหลัง หรายขาว เกาะสวาก โลกงู คลองไหล ปลักช้าง โลกมะเหือง เกาะสะท้อน ปะกะคอก สะหรีง โลกไผ่ ตาเซะ ตะบึง โลกยาง ศาลาใหม่ โคมือบา แะแบ๊ะ ตามลำดับ

หมู่บ้านที่ศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบทจัดเป็นกลุ่มหมู่บ้านล่าช้าได้แก่ บ้านศรีพจน์ กัวลอกะ บางขุนทอง หุงฝ้าย ยโย โลกไผ่ จาเวาะ โลกกระดุกหมู สะปอม แต่จากการวิเคราะห์องค์ประกอบอยู่ในกลุ่มหมู่บ้านก้าวหน้า และปานกลาง

หมู่บ้านที่จัดเป็นหมู่บ้านก้าวหน้า ไคเก้ บ้านทุ่งป่า และบ้านโคกไผ่ จากการจัดลำดับค่า
คะแนนความสำคัญ บ้านทุ่งป่า อยู่ในอันดับที่ 3 บ้านโคกไผ่ อยู่ในลำดับที่ 20 จากจำนวน 39 หมู่บ้าน
โดยเฉพาะบ้านทุ่งป่า มีคะแนนความสำคัญสูง เพราะคะแนนของตัวแปรที่ใช้เป็นตัวชี้แต่ละตัวสูง

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาหมู่บ้านทั้ง 39 หมู่บ้าน พบว่าสภาพโดยทั่วไปของหมู่บ้านทั้ง 2 กลุ่ม
ไม่แตกต่างกันนัก กล่าวคือ ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ส่วนใหญ่คล้ายคลึงกัน แต่ละหมู่บ้านมีทั้งสิ้นทราย
ที่ราบ พรุ จึงทำให้ลักษณะกายภาพของพื้นที่ใกล้เคียงกัน ส่วนลักษณะทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับอาชีพทำ
เกษตรเป็นหลัก อาชีพรองคือ ประมง รับจ้าง ค้าขาย ในส่วนอาชีพรองเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยเพิ่มรายได้ให้
กับประชาชนในหมู่บ้าน จึงทำให้การจัดระดับหมู่บ้านสูงขึ้นไปด้วย แต่สิ่งที่ทุกหมู่บ้านมีอยู่ในระดับต่ำ คือ
การศึกษาแนวทางการศึกษาของประชาชนส่วนใหญ่จนแตกแยกภาคบังคับ ดังนั้น ในการพัฒนาจึงจำเป็นต้อง
เน้นหนักในเรื่องของการศึกษาให้มากขึ้น เพราะหากประชาชนมีการศึกษาสูงขึ้น การพัฒนาอื่น ๆ
ย่อมเป็นไปไ้ง่ายขึ้น

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์การจำแนกหมู่บ้านชนบทในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส โดยการใช้องค์ประกอบทางด้านกายภาพมาสร้างค่าดัชนีขึ้น และใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อเปรียบเทียบกับการจำแนกหมู่บ้านชนบท ที่ใช้โดยศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ว่าการจัดกลุ่มหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านลาวหนา ปานกลาง และล้าหลังนั้น ทั้ง 2 วิธี นี้ จะจัดกลุ่มหมู่บ้านออกมาแตกต่างกันหรือไม่ และวิธีใดที่สามารถจัดกลุ่มหมู่บ้านได้ถูกต้อง ตามสภาพที่เป็นจริงได้มากที่สุด

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

5.1 ลักษณะทั่วไปทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพอนามัยของประชาชน ในอำเภอตากใบ

อำเภอตากใบเป็นอำเภอชายแดนของจังหวัดนราธิวาส และมีพื้นที่ส่วนหนึ่งติดกับชายฝั่งทะเล มีสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ ล้นทรายเก่า ล้นทรายใหม่ สลับกับที่ราบต่ำ คือ พรุ ซึ่งมีน้ำขังเกือบตลอดปี พื้นที่ส่วนใหญ่มีประชากรนับพันครัวเรือนในรัศมีไกลจากศูนย์กลางเมือง ทำให้มีผลต่อการประกอบอาชีพของประชาชน

ในทางด้านสังคม ประชากรส่วนใหญ่มีเชื้อศาสนาอิสลาม จึงทำให้แนวทางการดำรงชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี เน้นหนักไปเป็นแบบวัฒนธรรมไทยมุสลิมแต่อย่างไรก็ตามวัฒนธรรมของศาสนาพุทธก็ยังมียุทธอย่างมั่นคง ในส่วนของงานประเพณีอาชีพ ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพหลักในการทำนา ประมง อาชีพรองลงไปคือ การเลี้ยงสัตว์ รับจ้าง ค้าขาย ทำสวนมะพร้าว สวนยางพารา ปลูกผัก ฯลฯ

5.2 ความสัมพันธ์ของตัวแปรทางด้านกายภาพ 20 ตัวแปร

ตัวแปรที่นำมาศึกษาทั้ง 20 ตัวแปร เมื่อนำมาวิเคราะห์ปรากฏผลสรุปได้ ดังนี้

5.2.1 ทิวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับทิวแปรอื่นมากที่สุด 11 ทิวแปร คือ สัดส่วนของकुस्मरต์ที่มีการคุมกำเนิด และมีทิวแปรที่ส่งผลกระทบต่อกันอย่างแท้จริง 8 ทิวแปร คือ สัดส่วนของครัวเรือนที่จกบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะ สัดส่วนของผู้อยู่ที่เป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพ และกลุ่มทางสังคม สัดส่วนของครัวเรือนกับจำนวนส้วม ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า สัดส่วนของผู้อยู่ที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ รายได้ต่อบุคคล สัดส่วนของการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร และสัดส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ

5.2.2 ทิวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับทิวแปรอื่น 10 ทิวแปร คือ ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า และมีทิวแปรที่ส่งผลกระทบต่อกันอย่างแท้จริง 8 ทิวแปร ได้แก่ สัดส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ สัดส่วนของการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร รายได้ต่อบุคคล สัดส่วนของผู้อยู่ที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ สัดส่วนของผู้อยู่ที่เป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม สัดส่วนของकुस्मरต์ที่มีการคุมกำเนิด สัดส่วนของครัวเรือนที่มีการจกบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะ และสัดส่วนของครัวเรือน กับจำนวนส้วม

5.2.3 ทิวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ 9 ทิวแปร ได้แก่ สัดส่วนของครัวเรือนกับจำนวนส้วม และสัดส่วนของการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร

5.2.3.1 สัดส่วนของครัวเรือนกับจำนวนส้วมมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับทิวแปรอื่น 9 ทิวแปร มีทิวแปรที่ส่งผลกระทบต่อกันมากที่สุด 6 ทิวแปร ได้แก่ ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า สัดส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ สัดส่วนของการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร รายได้ต่อบุคคล สัดส่วนของผู้อยู่ที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ สัดส่วนของผู้อยู่ที่เป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม

5.2.3.2 สัดส่วนของการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับทิวแปรอื่น 9 ทิวแปร มีทิวแปรที่ส่งผลกระทบต่อกันมากที่สุด 6 ทิวแปร ได้แก่ ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า ความสะดวกในการเข้าถึง สัดส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ รายได้ต่อบุคคล สัดส่วนของผู้อยู่ที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ สัดส่วนของครัวเรือนกับจำนวนส้วม

5.2.4 ทิวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับทิวแปรอื่น 8 ทิวแปร ได้แก่ สภาพของพื้นที่ สัดส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ และพื้นที่น้ำท่วม

5.2.4.1 สภาพของพื้นที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับทิวแปรอื่น 8 ทิวแปร มีทิวแปรที่ส่งผลกระทบต่อกันมากที่สุด 3 ทิวแปร ได้แก่ แหล่งน้ำ ความเหมาะสมของดินสำหรับ

นาข้าวและยางพารา สักส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ

5.2.4.2 สักส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรอื่น 8 ตัวแปร มีตัวแปรที่ส่งผลกระทบมากที่สุด 3 ตัวแปร ได้แก่ สักส่วนของกาไรใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร สักส่วนของผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ สักส่วนของครัวเรือนกับจำนวนส่ว

5.2.4.3 พื้นที่นาทวมมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรอื่น 8 ตัวแปร มีตัวแปรที่ส่งผลกระทบมากที่สุด 2 ตัวแปร ได้แก่ สภาพของพื้นที่ ความเหมาะสมของดินสำหรับนาข้าวและยางพารา

5.2.5 ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรอื่น 7 ตัวแปร คือ รายได้ครอบครัว และสักส่วนของผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ

5.2.5.1 รายได้ครอบครัว มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ กับตัวแปรอื่น 7 ตัวแปร มีตัวแปรที่ส่งผลกระทบมากที่สุด 2 ตัวแปร ได้แก่ ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า สักส่วนการเป็นสมาชิกของ กลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม

5.2.5.2 สักส่วนของผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับ 7 ตัวแปร มีตัวแปรที่ส่งผลกระทบมากที่สุด 3 ตัวแปร ได้แก่ ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า สักส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ และสักส่วนของกลุ่มรที่มี การคุมกำเนิด

5.2.6 ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรอื่น 6 ตัวแปร ได้แก่ สักส่วนของครัวเรือนที่เป็นสมาชิกของ กลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม มีตัวแปรที่ส่งผลกระทบมากที่สุด 5 ตัวแปร คือ ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า รายได้ครอบครัว สักส่วนของกลุ่มรที่มี การคุมกำเนิด สักส่วนของครัวเรือนที่มีการจกบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะ และสักส่วนของครัวเรือนกับจำนวนส่ว

5.2.7 ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรอื่น 5 ตัวแปร คือ สักส่วนของบุคลากรทางศาสนาและสักส่วนของครัวเรือนที่จกบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะ

5.2.7.1 สักส่วนของบุคลากรทางศาสนามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรอื่น 5 ตัวแปร มีตัวแปรที่ส่งผลกระทบมากที่สุด 1 ตัวแปร ได้แก่ สักส่วนของบุคลากรทางศาสนากับสักส่วนของครัวเรือนกับจำนวนส่ว

5.2.7.2 สักส่วนของครัวเรือนที่จกบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะ มีค่า

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรอื่น 5 ตัวแปร มีตัวแปรที่ส่งผลระหว่างกันมากที่สุด 3 ตัวแปร คือ ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า ลักษณะการเป็นสมาชิกของ กลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม ลักษณะของชุมชนที่มีการคุมกำเนิด

5.2.8 ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรอื่น 4 ตัวแปร คือ ความสะดวกในการเข้าถึง และลักษณะการเกิดมีชีพของทารก

5.2.8.1 ความสะดวกในการเข้าถึง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรอื่น 4 ตัวแปร มีตัวแปรที่ส่งผลระหว่างกันมากที่สุด คือ ความสะดวกในการเข้าถึง กับ รถประจำทาง

5.2.8.2 ลักษณะการเกิดมีชีพของทารกมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรอื่น 4 ตัวแปร มีตัวแปรที่ส่งผลระหว่างกันมากที่สุด คือ ลักษณะการเกิดมีชีพของทารกกับ ลักษณะของบุคลากรทางศาสนา

5.2.9 ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรอื่น 3 ตัวแปร ได้แก่ แหล่งน้ำ ความเหมาะสมของกินสำหรับนาข้าวและยางพารา รถประจำทาง ลักษณะของการใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง

5.2.9.1 แหล่งน้ำมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ กับตัวแปรอื่น 3 ตัวแปร มีตัวแปรที่ส่งผลระหว่างกันมากที่สุด 1 ตัวแปร คือ แหล่งน้ำกับสภาพของพื้นที่

5.2.9.2 ความเหมาะสมของกินสำหรับนาข้าวและยางพารามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรอื่น 3 ตัวแปร มีตัวแปรที่ส่งผลระหว่างกันมากที่สุด 2 ตัวแปร คือ สภาพของพื้นที่และลักษณะของพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ

5.2.9.3 รถประจำทางมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรอื่น 3 ตัวแปร มีตัวแปรที่ส่งผลระหว่างกันมากที่สุด 1 ตัวแปร คือ รถประจำทางกับความสะดวกในการเข้าถึง

5.2.9.4 ลักษณะของการใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรอื่น 3 ตัวแปร มีตัวแปรที่ส่งผลระหว่างกันมากที่สุด 1 ตัวแปร คือ ลักษณะของการใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งกับลักษณะของการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร

5.2.10 ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรอื่น 2 ตัวแปร

มีตัวแปรที่ส่งผลกระทบมากที่สุดคือ สัดส่วนของพื้นที่เชิงเศรษฐกิจกับสภาพของพื้นที่และความเหมาะสมของดินสำหรับนาข้าวและยางพารา

5.2.11 ตัวแปรที่มีค่าสัมพัทธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรอื่น 1 ตัวแปร คือ สัดส่วนของครัวเรือนที่มีที่อยู่อาศัยถาวร กับรายได้ต่อบุคคลและเป็นตัวแปรที่ส่งผลกระทบมากที่สุด

5.3 องค์ประกอบที่มีศักยภาพในการพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ ได้แก่

5.3.1 องค์ประกอบที่แสดงถึงลักษณะทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตมีลักษณะทางศักยภาพที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ คือ ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า แรงงานเชิงเศรษฐกิจ การใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร การมีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ จำนวนการใช้ส้วม

5.3.2 องค์ประกอบเกี่ยวกับลักษณะทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตนเอง ทางด้านสุขภาพอนามัย มีลักษณะทางศักยภาพที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ คือ การเป็นสมาชิกของชุมชนอาชีพ และกลุ่มทางสังคม การคุมกำเนิดของสตรี การจัดบ้านและบริเวณบ้านตามสุขลักษณะ

5.3.3 องค์ประกอบที่เกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ที่มีลักษณะทางศักยภาพที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ คือ สภาพของพื้นที่ (พื้นที่เป็นรุ ดันทรายเก่า ดันทรายใหม่ ดันทรายมีร้านค้าที่ราบ) พื้นที่น้ำท่วม ความเหมาะสมของดินสำหรับนาข้าวและยางพารา สัดส่วนของพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ

5.3.4 องค์ประกอบเกี่ยวกับความสำนึกทางสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับลักษณะ ความเป็นผู้นำในชุมชน และมีผลต่อการรักษาสุขภาพอนามัยของชุมชน ได้แก่ การไม่ใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งบุคลากรทางศาสนา อัตราการเกิดมีชีพของทารก

5.3.5 องค์ประกอบที่เกี่ยวกับลักษณะของพื้นที่ที่มีอิทธิพลต่อการคมนาคมของหมู่บ้าน มีลักษณะทางศักยภาพที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ คือ พื้นที่น้ำท่วม แหล่งน้ำ ความสะดวกในการเข้าถึง

5.3.6 องค์ประกอบที่เกี่ยวกับลักษณะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนที่มีลักษณะทางศักยภาพที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ คือ รายได้ต่อบุคคล การมีที่อยู่อาศัยถาวร

ตัวแปรที่เน้นศักยภาพในการจำแนกกลุ่มหมู่บ้านที่มีการพัฒนาก้าวหน้า ปานกลาง และล้าหลัง โดยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ ได้องค์ประกอบทั้งหมด 6 องค์ประกอบปรากฏว่ามีตัวประกอบรวมทั้ง 20 ตัวประกอบ และมีค่าน้ำหนักสูงทุกตัวประกอบ คือ ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า (0.5434)

พื้นที่น้ำท่วม (0.52015) สัดส่วนพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ (0.59157) สภาพของพื้นที่ (0.86388) แหล่งน้ำ (0.68896) ความเหมาะสมของดินสำหรับนาข้าวและยางพารา (0.87444) ความสะดวกในการเข้าถึง (0.63082) รถประจำทาง (0.85660) สัดส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ (0.78265) สัดส่วนของการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร (0.65362) สัดส่วนของครัวเรือนที่มีที่อยู่อาศัยถาวร (0.62056) สัดส่วนของพื้นที่ที่มีการศึกษาดูงานภาคบังคับ (0.79834) สัดส่วนของพื้นที่ที่เป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพและสังคม (0.79669) สัดส่วนของการใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง (0.75363) สัดส่วนของบุคลากรทางศาสนา (0.65704) สัดส่วนการเกิดมีชีพทางทารก (0.67774) สัดส่วนของเกษตรกรที่มีการคุมกำเนิด (0.82253) สัดส่วนของครัวเรือนที่จัดบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะ (0.79181) และสัดส่วนของครัวเรือนกับจำนวนส้ม (0.63659) และรายได้ต่อบุคคล (0.60765)

5.4 การจัดทำดัชนีการพัฒนามุมบ้าน

ในการจัดทำดัชนีของหมู่บ้านจากหมู่บ้านที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูงสุด ไปจนถึงหมู่บ้านที่มีศักยภาพในการพัฒนาต่ำสุด จากตัวแปรที่เป็นดัชนีการพัฒนาดัง 20 ตัวแปร คือ สภาพของพื้นที่ แหล่งน้ำ พื้นที่น้ำท่วม ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า รายได้ต่อบุคคล สัดส่วนของพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ ความเหมาะสมของดินสำหรับนาข้าวและยางพารา ความสะดวกในการเข้าถึง รถประจำทาง สัดส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ สัดส่วนของการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร สัดส่วนของครัวเรือนที่มีที่อยู่อาศัยถาวร สัดส่วนของพื้นที่ที่มีการศึกษาดูงานภาคบังคับ สัดส่วนของพื้นที่ที่เป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม สัดส่วนของการใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง สัดส่วนของบุคลากรทางศาสนา สัดส่วนของเกษตรกรที่มีการคุมกำเนิด สัดส่วนของครัวเรือนที่จัดบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะ สัดส่วนของครัวเรือนกับจำนวนส้ม โดยให้สูตร

$$y = a_1x_1 + a_2x_2 + a_3x_3 + a_4x_4 + a_5x_5 + a_6x_6 + a_7x_7 + a_8x_8 + a_9x_9 + a_{10}x_{10} + a_{11}x_{11} + a_{12}x_{12} + a_{13}x_{13} + a_{14}x_{14} + a_{15}x_{15} + a_{16}x_{16} + a_{17}x_{17} + a_{18}x_{18} + a_{19}x_{19} + a_{20}x_{20}$$

เมื่อ y คือ ค่าคะแนนความสำคัญของแต่ละหมู่บ้าน

a คือ ค่าน้ำหนักตัวประกอบ

x คือ ค่าดัชนีของตัวประกอบ

5.5 เปรียบเทียบการแบ่งกลุ่มหมู่บ้านออกเป็นหมู่บ้านก้าวหน้า ปานกลาง และล้าหลัง ของ ศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย กับ การแบ่งกลุ่มหมู่บ้านที่ใช้ ตัวแปรทางด้านศักยภาพ และการศึกษาโดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ

จากวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบโดยใช้ตัวแปรทางด้านศักยภาพทั้ง 20 ตัวแปร ปรากฏว่าได้องค์ ประกอบทั้งหมด 6 องค์ประกอบ และได้ตัวแปรทางด้านศักยภาพที่สำคัญ 20 ตัวแปร นำมาไว้จัดลำดับ ความสำคัญของหมู่บ้านทั้ง 39 หมู่บ้าน จากหมู่บ้านที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูงที่สุดไปยังหมู่บ้านที่มีศักยภาพ ในการพัฒนาต่ำสุด และจำแนกกลุ่มโดยการสร้างขอบเขตของ กลุ่ม ใช้วิธีของคาลิเนียส และ โฮเกส ซึ่ง ใช้การสะสมของ $\sqrt{f(y)}$ (Cumulative $\sqrt{f(y)}$ rule)

เมื่อ $f(y)$ เป็นจำนวนหมู่บ้านที่มีความสำคัญอยู่ในช่วงหนึ่ง ๆ

y เป็นคะแนนความสำคัญที่ใช้เป็นตัวแปรในการจำแนกกลุ่ม

สามารถจำแนกกลุ่มหมู่บ้านชนบทในอำเภอตากใบได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มหมู่บ้านก้าวหน้า มีทั้งหมด 26 หมู่บ้าน คือ บ้านใหญ่บาง พุ่งซ้าย ทอหลัง หวายขาว เกาะสวาก โคกสูง คลองไหล โคกมะม่วง ปลักช้าง โคกมะเือง โฉมิต เกาะสะหอน ศาลาประทุ โคกชุมบก ปูย ปะเคะคอ ตะเหลียง สะหรั่ง โคกไผ่ คาเซะ ตะบ้ง โคกยาง ศาลาใหม่ โคกมือบา แม่แบะ และกลุ่มหมู่บ้านปานกลางมี 13 หมู่บ้าน คือ บ้านสันติสุข ศรีพจน์ โคกตะเปาะ คลองตัน กัวลือตะ จาเวาะ กูบ บางขุนทอง ปลักปลา ยูโย ประลุา สะปอม โคกกระดุกหมุ สะปอม คลองตัน โฉมิต ประลุา ปลักปลา

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาโดยใช้องค์ประกอบทางด้านศักยภาพ จะเห็นได้ว่าไม่มีหมู่บ้านใดที่ตกอยู่ในสภาพ ล้าหลัง แต่ละหมู่บ้านมีสภาพใกล้เคียงกัน ดังนั้น แนวทางในการพัฒนาจึงเน้นไปตามศักยภาพของหมู่บ้าน ในการอภิปรายผลการศึกษา แบ่งได้ 6 หัวข้อ ดังนี้

1. การศึกษาสภาพโดยทั่วไปทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพอนามัย ของ หมู่บ้านชนบทในอำเภอตากใบ
2. ความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 20 ตัวแปร
3. องค์ประกอบที่เป็นศักยภาพในการพัฒนาหมู่บ้าน

4. ทิวแปรที่เป็นศักยภาพในการจำแนกลุ่มหมู่บ้าน
5. การจำกัดการพัฒนาของหมู่บ้าน
6. เปรียบเทียบการแบ่งกลุ่มหมู่บ้านของศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบทกับกลุ่มหมู่บ้านซึ่งใช้ทิวแปรทางศักยภาพ

1. การศึกษาสภาพโดยทั่วไปทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพอนามัยของหมู่บ้านชนบทในอำเภอตากใบ

อำเภอตากใบเป็นอำเภอชายแดนอำเภอหนึ่งของจังหวัดนราธิวาส ทิศเหนือติดกับชายฝั่งทะเลอันดามันไทย ทิศตะวันออกติดกับรัฐกลันตันของประเทศมาเลเซีย มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสลับกับที่ลุ่มต่ำมีน้ำแช่แข็ง เรียกว่า "พรุ" ดินส่วนใหญ่เป็นดินทราย และดินอินทรีย์ มีฝนตกหนักในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนธันวาคม มีผลทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลันเกิดขึ้นอยู่เสมอ จากสภาพของอำเภอตากใบจึงกล่าว ส่งผลให้อำเภอตากใบมีลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนปรากฏผลดังนี้

1.1 ศักยภาพเชิงเศรษฐกิจในการประกอบอาชีพทางการค้า ซึ่งเป็นอาชีพที่ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น กว้างใหญ่พื้นที่ติดกับชายแดนประเทศมาเลเซีย การค้าขายบริเวณชายแดนของอำเภอตากใบมีความเจริญมาก โดยเฉพาะปัจจุบันมีพยานยนต์ รับส่งผู้โดยสารข้ามพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย แต่ถ้ามองในอีกด้านที่ประเทศมาเลเซียประกาศปิดชายแดนชั่วคราวเนื่องจากมีเหตุการณ์บางอย่างเกิดขึ้น เช่น ความไม่สงบเรียบร้อยในประเทศมาเลเซีย หรือเกิดการทะเลาะวิวาทกันระหว่างคนไทยกับคนมาเลเซีย การประกาศปิดชายแดนจะส่งผลกระทบต่อผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขาย โดยเฉพาะพ่อค้าแม่ค้าตามหมู่บ้านชนบทที่นำสินค้ามาขาย เช่น ข้าวสาร ผัก ผลไม้ ฯลฯ ต่าง ๆ แต่เนื่องจากสภาพพื้นที่ของอำเภอตากใบ ติดกับประเทศมาเลเซียโดยมีแม่น้ำสุโงโก-ลกกันนั้น มีความยาวถึง 21.3 กิโลเมตร จึงทำให้มีการค้าขายติดต่อกันตลอดแนวพรมแดนมีทั้งถูกและผิดกฎหมาย สินค้าที่ส่งไปขายยังประเทศมาเลเซีย ได้แก่ ข้าวสาร ผัก ผลไม้ เครื่องอุปโภค บริโภคต่าง ๆ ฯลฯ ส่วนสินค้าที่นำเข้ามาในประเทศไทย ได้แก่ น้ำมันปาล์ม น้ำมันเชื้อเพลิง อะไหล่รถยนต์ โมแปรรูป รถจักรยานยนต์ น้ำตาลทราย และเครื่องอุปโภคบริโภคอื่น ๆ นอกจากจำแนกผู้ลักลอบขนสินค้าเหล่านี้ ปี พ.ศ. 2532 มีมูลค่า 843,962 บาท มีจำนวน 70 ราย (ทะเบียนรายงานจับของ หน้ภาชีสุลลการกรกานสุลลการตากใบ

ปี 2532) ผู้ที่ประกอบอาชีพนี้จะมีฐานะดี สักเกตจากที่อยู่อาศัยและเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะตั้งถิ่นฐานอยู่ตามบริเวณชายแดน

การมีอำเภอตากใบเป็นอำเภอชายแดน จึงมีศักยภาพทางเศรษฐกิจในด้านการค้าขายสินค้าบริเวณชายแดน ซึ่งมีส่วนในการทำให้เศรษฐกิจของประชาชนดีขึ้น จึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องทำหน้าที่ในการรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกันไว้ เพราะหากประเทศมาเลเซียปิดกั้นจะทำให้ประชาชนเดือดร้อนเพราะขายสินค้าไม่ได้

1.2 ศักยภาพเชิงเศรษฐกิจในการประกอบอาชีพการประมง ด้วยเหตุที่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอตากใบติดต่อกับอ่าวไทย จึงทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ติดกับทะเล เช่น บ้านกุ่ม สะป้อม คลองตัน มีอาชีพทำการประมงน้ำเค็มและเป็นการประมงเพื่อยังชีพ ซึ่งมีเครื่องมือและอุปกรณ์ในการจับปลาเป็นแบบดั้งเดิม เรือประมงที่ใช้เป็นเรือขนาดเล็ก เรียกตามภาษาท้องถิ่นว่า "เรือกอและ" ไม่สามารถออกไปนอกฝั่งเป็นระยะไกล ๆ ได้ สัตว์น้ำเค็มที่จับได้ ได้แก่ ปลาหูปลาโอ ปลาข้างเหลือง กุ้ง กุ้งเคย ปลาหมึก ปลาเบ็ด ฯลฯ ซึ่งจับได้น้อยขายได้ภายในท้องถิ่น สัตว์น้ำที่ส่งออกที่ด่าน อำเภอตากใบ ส่วนมากส่งมาจาก จังหวัดปัตตานี และจังหวัดสงขลา

การผลิตสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่งที่มีศักยภาพเชิงเศรษฐกิจในอำเภอตากใบส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงปลาในกระชัง โดยเลี้ยงในแม่น้ำตากใบ ปลาที่เลี้ยง คือ ปลากะพงขาว ปลากะพงแดง ซึ่งเป็นปลาที่ขายได้ราคาดี ปัจจุบันมีผู้เลี้ยงปลาในกระชัง 36 ราย (สำนักงานประมงอำเภอตากใบ พ.ศ. 2532)

การที่อำเภอตากใบจับปลาได้น้อย บางครั้งไม่พอเพียงต่อการบริโภคในท้องถิ่น มีสาเหตุมาจาก

1.2.1 เรือที่ทำการประมงมีขนาดเล็ก ไม่สามารถออกไปไกลจากฝั่งมากนัก เครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ ไม่ทันสมัย จึงจับปลาได้น้อย

1.2.2 บริเวณปากอ่าวตากใบ มีผู้หาดินเลนและถูกบึก ทำให้เรือไม่สามารถเข้าออกได้และกระแสน้ำไม่มีการหมุนเวียน เกิดการแช่แข็ง เน่าเสีย จึงทำให้ปลาในกระชังมีผลผลิตลดลง

1.2.3 พันธุ์ปลาที่เกษตรกรต้องการหายากขาดแคลนพันธุ์ปลาในช่วงที่เหมาะสมต่อการเลี้ยง คือ ระหว่างเดือนเมษายนถึงเดือนพฤศจิกายน พันธุ์ปลาที่ได้รับส่วนมากไม่อยู่ในช่วงที่สามารถเพาะเลี้ยงได้ เนื่องจากน้ำไหลจากพรุเข้ามาในแม่น้ำ ระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม

1.2.4 อาหารที่ใช้เลี้ยงปลามีราคาแพง เกษตรกรขาดแคลน เงินจึงมีผู้เลี้ยงปลาน้อยราย

ดังนั้น ผู้ที่จะช่วยเกษตรกรได้ คือ เจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐที่จะช่วยแก้ปัญหาให้ ซึ่งทางรัฐบาลเองก็ได้จัดตั้งสถานีประมงน้ำจืดที่บ้านปลาเจมูท ตำบลเจ๊ะเห เพื่อให้มีการเพาะเลี้ยงหอยแมลงภู่ หอยแครง หอยนางรม และทดลองค้นคว้าทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงปลาของประชาชนในบริเวณนี้ ซึ่งคาดว่าจะสามารถเพิ่มการเพาะพันธุ์สัตว์น้ำให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้เลี้ยง และตลาดอื่นจะนำไปสู่ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชาชนอีกทางหนึ่ง

1.3 ศักยภาพเชิงเศรษฐกิจในการประกอบอาชีพทำนา ชาวนาในอำเภอตากใบมีการทำนาทั้งนาปีและนาปรัง ได้แก่ บริเวณที่อยู่ในเขตชลประทานและบางพื้นที่จะมีเฉพาะนาปรัง เพราะในช่วงนาปีประมาณ เดือนตุลาคมถึงเดือนมีนาคม จะมีฝนตกชุกและเกิดภาวะน้ำท่วมเสียหายเป็นประจำทุกปี ชาวนาจึงต้องทำนาปรังแทนในช่วงเดือนมกราคม ถึงเดือนมิถุนายน โดยใช้พันธุ์ข้าว กข. 7 และพันธุ์สิรินธรกันถึง ผลผลิตนั้นขึ้นอยู่กับสภาพของพื้นที่ เช่น บ้านปะลุลา ได้ผลผลิต 670 กิโลกรัมต่อไร่ บ้านโคกกระหม่อมได้ผลผลิต 620 กิโลกรัมต่อไร่ (สำนักงานเกษตรอำเภอตากใบ พ.ศ. 2532) นับว่าให้ผลผลิตสูงพอสมควรเมื่อเปรียบเทียบกับผลผลิตข้าวทั้งจังหวัด ซึ่งได้ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 332 กิโลกรัมต่อไร่ แต่เมื่อเทียบกับผลผลิตกับจังหวัดอื่น เช่น การทำน่าน้ำท่วมที่จังหวัดสิงห์บุรีที่ได้ผลผลิตประมาณ 100-300 กิโลกรัม (1,000-3,000 กิโลกรัม) นั้น ผลผลิตจากการทำนาของอำเภอตากใบยังอยู่ในระดับต่ำ ที่เป็นเช่นนี้เพราะ

1.3.1 ดินในอำเภอตากใบมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ส่วนใหญ่เป็นดินพรุมีความเป็นกรดสูง ไม่เหมาะกับการเพาะปลูกข้าว

1.3.2 ใช้ข้าวพันธุ์พื้นเมืองเป็นส่วนใหญ่

1.3.3 ประสบกับภาวะน้ำท่วมทุกปี

1.3.4 ชาคความรู้ในเรื่องของเทคโนโลยี เช่น การใส่ปุ๋ย การไถยารวม
ศัตรูพืช

1.3.5 ถูกศัตรูพืชรบกวนมาก คือ หนอน แมวจะทำการปราบทุกปี แต่ก็ไม่สามารถปราบให้หมดได้

1.3.6 เกษตรกรเองไม่ได้เอาใจใส่และกระตือรือร้นเท่าที่ควร การทำนาเป็น
การทำเพื่อบริโภคในครัวเรือนเท่านั้น ไม่ได้คิดทำเพื่อการค้า

ท้ายปัญหาที่กล่าว เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องเข้าไปมีส่วนกระตุ้นให้เกษตรกร เห็นความสำคัญ
ในการทำนา ส่งเสริมในการให้ความรู้ในเรื่องการใช้เทคโนโลยี เช่น การใส่ปุ๋ย การไถยารวมศัตรู
พืช การใช้พันธุ์ข้าว รวมถึงการปรับปรุงดินให้มีสภาพเหมาะสมกับการปลูกข้าวในส่วนของการชลประทาน
ควรเพิ่มระบบของการส่งน้ำ เพื่อขยายพื้นที่นาปรังให้มากขึ้น เพราะพื้นที่ในอำเภอดงหลวงส่วนใหญ่ ต้อง
ประสบกับภาวะน้ำท่วมในช่วงนาปี คือ เดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ จึงต้องทำนาในช่วงนาปรังใน
เดือนมกราคมถึงเดือนมิถุนายน เพื่อหลีกเลี่ยงภาวะน้ำท่วม

การทำนาในอำเภอดงหลวงนั้นมีความสำคัญมาก เพราะการผลิตข้าวรวมทั้งจังหวัดยังไม่
เพียงพอต่อการบริโภค และตลาดข้าวยังมีมากพอที่จะรองรับผลผลิตข้าว อีกทั้งยังมีตลาดต่างประเทศ
รองรับอีกด้วย ดังนั้น การส่งเสริมให้มีการทำนาเพิ่มมากขึ้นทั้งนาปีนาปรังโดยการเพิ่มพื้นที่ชลประทาน
ให้มากขึ้น กระตุ้นเตือนให้ประชาชนหันมาให้ความสนใจการปลูกข้าวเพื่อการค้าซึ่งจะเป็นการเพิ่มรายได้
อีกทางหนึ่งและยังช่วยไม่ให้มีการว่างงานอีกด้วย

1.4 ศักยภาพเชิงเศรษฐกิจในการประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ การเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพ
สำคัญรองจากการทำนา เพราะสภาพของพื้นที่เป็นที่ราบที่ทำนาไม่ได้เนื่องจากสภาพของดินไม่อำนวยให้
แก่พื้นที่นี้เป็นทุ่งหญ้าและสามารถปลูกหญ้าเพื่อการเลี้ยงสัตว์ได้ โดยเฉพาะบริเวณที่เป็นขอบทุ่ง ทุ่งที่
เสื่อมสภาพ นาร้าง เหล่านี้เป็นรกร้างว่างใหญ่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ในการเกษตรอื่น ๆ และนอกจากนี้บริเวณ
ที่เป็นสันทรายมีสภาพเป็นทรายจึก และมีชั้นดิน สามารถปรับปรุงพื้นที่ให้เป็นทุ่งหญ้าเพื่อการเลี้ยงสัตว์ได้
การเลี้ยงสัตว์ในอำเภอดงหลวง ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงโค กระบือ ไก่ สุกร การเลี้ยงยังไม่
กว้างขวางนัก เกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงไว้ใช้งาน และบริโภคในครัวเรือนหรือขายในท้องถิ่น สุกรนิยม

เลี้ยงในชุมชนไทยพุทธ ซึ่งเลี้ยงไว้ขาย แต่มีจำนวนไม่มากนัก

การเลี้ยงโค กระบือ จะเลี้ยงปล่อยตามทุ่งหญ้าหรือเลี้ยงในส่วนมะพร้าว เกษตรกรเองไม่ได้ให้ความสนใจในเรื่องการปลูกหญ้าเพื่อเลี้ยงสัตว์ แต่มีสถานที่ราชการคือ สถานีพิชอาหารสัตว์ที่เป็นศูนย์ทดลองปลูกหญ้าเพื่อใช้เป็นอาหารสัตว์ ส่วนการเลี้ยงสุกร ไก่ นั้น เกษตรกรจะเลี้ยงในคอกแถวเลี้ยงไว้บริโภคในครัวเรือนก็เลี้ยงปล่อยให้หากินเอง

พันธุ์สัตว์ที่ใช่โค กระบือ เป็นพันธุ์พื้นเมือง ส่วนสุกรเป็นพันธุ์ผสม การเลี้ยงไก่จะซื้อลูกไก่พันธุ์ผสมมาเลี้ยงเป็นไก่กระหง ไ้เวลาในการเลี้ยงประมาณ 45 วัน ก็ขายได้ มีการดูแลรักษาอย่างดี ฉีดวัคซีนป้องกันโรค ดูแลความสะดวก ฯลฯ เป็นต้น

การเลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นการค้าในอำเภอกาโบยังมีน้อย ควรส่งเสริมให้มีการประกอบอาชีพนี้ให้มากขึ้น เพราะมีหน่วยงานราชการ คือ สถานีพิชอาหารสัตว์ช่วยส่งเสริม รวมทั้งลักษณะธรรมชาติที่อำนวยให้ นั่นคือ พื้นที่ในอำเภอกาโบมีศักยภาพในการเลี้ยงสัตว์ได้

1.5 ศักยภาพเชิงเศรษฐกิจในการทำสวนยางพารา การทำสวนยางพารานี้ว่าเป็นอาชีพที่มีความสำคัญรองจากการเลี้ยงสัตว์ เพราะสภาพภูมิอากาศของภาคใต้ โดยทั่วไปมีความชุ่มชื้น ฝนตกชุกเหมาะกับการปลูกยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจ อำเภอกาโบมีพื้นที่ปลูกยางพาราทั้งหมดประมาณ 3,850 ไร่ มีการปลูกทุกตำบล ยางพาราที่ปลูกส่วนใหญ่ให้ผลผลิตต่ำ คือ ให้น้ำยางน้อย คุณภาพยางแผ่นไม้คี่ ที่เป็นเช่นนี้เพราะสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินพรุ หรือเป็นดินทรายไม่เหมาะกับการปลูกยางพารา แต่เกษตรกรก็สามารถใช้พื้นที่นั้นปลูกยางพาราได้ เพราะไม่ทอดทิ้งแล้งมานานักประมาณ 6 ปีที่ผ่านมาเริ่มปลูกก็สามารถกรีดยางน้ำได้แล้ว

ถึงแม้ว่าพื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอกาโบจะมีพื้นที่ปลูกยางพาราน้อย แต่สภาพภูมิอากาศก็อำนวยให้ หากเกษตรกรให้ความสนใจอย่างจริงจังจะมีการไ้ย่างพันธุ์ โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ คือ กองทุนส่งเสริมการทำสวนยาง มีการให้ปุ๋ยอย่างเหมาะสมมีเงินทุนใช้ในการดูแลรักษาที่ทำสวนยางพาราเป็นอาชีพสำคัญได้

1.6 ศักยภาพเชิงเศรษฐกิจในการทำสวนมะพร้าว การปลูกมะพร้าวนั้นเป็นอาชีพสำคัญรองจากการทำนาอย่างหนึ่ง อำเภอกาโบมีพื้นที่ปลูกมะพร้าวทั้งหมดประมาณ 19,915 ไร่ การปลูกมะพร้าวที่เป็นพืชเศรษฐกิจมีอยู่ตามหมู่บ้านที่อยู่ติดกับทะเล เช่น ตำบลไพรวัน ตำบลศาลาใหม่ ส่วนตำบล

หรือหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลออกไป มีมะพร้าวปลูกอยู่ทั่วไป ในลักษณะสวนหลังบ้านมีไม้ปลูกเพื่อการค้าแก่ เป็นลักษณะการปลูกเพื่อใช้บริโภคภายในครอบครัว ถ้าเหลือจึงจะนำไปจำหน่ายในลักษณะเนื้อมะพร้าวแห้งหรือขายทั้งผล

การปลูกมะพร้าวของเกษตรกรนั้น ส่วนใหญ่ขาดความเอาใจใส่ดูแลพันธุ์ที่ปลูกเป็นพันธุ์พื้นเมือง มีการใช้ปุ๋ยน้อย ไม่ค่อยมีการใช้ยาป้องกัน และปราบศัตรูพืช เพราะเกษตรกรเห็นว่าไม่มีความจำเป็น ในการใช้สารเคมีปราบศัตรูพืช อีกทั้งผลผลิตจากมะพร้าวก็มีราคาถูกลง ทำให้การปลูกมะพร้าวอยู่ในระดับ ทรวงศ์และมีแนวโน้มให้ผลลดลง

อำเภอตากใบ แม้จะมีพื้นที่ที่ติดกับชายฝั่งทะเล สภาพพื้นที่เหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อการปลูก มะพร้าว แต่หากเกษตรกรขาดความกระตือรือร้นที่จะปรับปรุงการปลูกแบบดั้งเดิมไม่มีการดูแลรักษา ทำให้ ผลผลิตต่ำ ไม่คิดหาวิธีการที่จะทำให้ผลผลิตจากมะพร้าวมีราคาสูงขึ้นแล้ว การปลูกมะพร้าวยังคงให้ผลผลิตต่ำ

1.7 ศักยภาพเชิงเศรษฐกิจในการประกอบอาชีพรับจ้าง โดยเฉพาะการรับจ้างทำงาน ในต่างประเทศ คือ ประเทศมาเลเซีย ซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ติดกันจากสภาพที่เข้ามาประสบ ในอำเภอตากใบส่วนใหญ่มีสภาพเศรษฐกิจดี เพราะมีแรงงานส่วนหนึ่งไปทำงานรับจ้างในประเทศมาเลเซีย ส่วนใหญ่เป็นคนไทยมุสลิม เพราะสามารถสื่อสารภาษาถิ่นเข้าใจ ส่วนคนไทยพุทธที่เข้าไปทำงานเป็นคนพูด ภาษามาเลเซียได้ คนที่พูดไม่ได้ไม่ค่อยนิยมไป แต่จะหางานทำอยู่ในท้องถิ่นหรือเข้าไปรับจ้างทำงานในเมือง เพราะคิดว่าหากทำการเกษตรแล้วต้องไ้แรงงานมาดูแล เหนื่อยมาก ผลผลิตต่ำและยังให้ผลตอบแทนน้อย กว่าการทำงานรับจ้าง จึงทำให้ผลผลิตทางการเกษตรลดลงเพราะประชาชนไม่เห็นความสำคัญของ อาชีพเกษตร ทั้ง ๆ ที่ผลผลิตทางการเกษตรของอำเภอตากใบยังไม่เพียงพอต่อการบริโภคในท้องถิ่นต้อง ซื้อจากท้องถิ่นอื่นเข้ามา จึงทำให้ค่าครองชีพในอำเภอตากใบสูงมากอำเภอหนึ่ง

การไปรับจ้างทำงานในต่างประเทศ ทำให้ท้องถิ่นต้องขาดกำลังแรงงานที่จะทำงานเพื่อการพัฒนา ท้องถิ่นและประเทศชาติแต่ผลก็คือ การนำเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศมากขึ้น และยังส่งผลกระทบต่อ เศรษฐกิจของครอบครัว ทั้ง ๆ ที่เห็นว่าแต่ละครอบครัวส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้ใช้เวลาทำงานอย่างเต็มที่ แต่ ก็สามารถจะมีฐานะความเป็นอยู่ดี จากการศึกษาทำให้ทราบว่าเพราะไปรับจ้างทำงานที่ประเทศ มาเลเซีย

การไปทำงานรับจ้างในประเทศมาเลเซียของแรงงานไทย เป็นการช่วยลดปัญหาการว่างงานอย่างหนึ่งจากการสอบถามเจ้าหน้าที่ทำหนังสือเดินทางไปประเทศมาเลเซีย ทำให้ทราบว่าคนไทยจากอำเภอตากใบ เดินทางไปประเทศมาเลเซียเฉลี่ยวันละ 30 คน

ลักษณะทางกายภาพของอำเภอตากใบ ดังที่กล่าวมาแล้วว่า ประชาชนในอำเภอตากใบมีศักยภาพเชิงเศรษฐกิจหลายด้านขึ้นอยู่กับตัวของประชาชนเองและเจ้าหน้าที่ของรัฐให้การสนับสนุน จึงจะทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ส่งผลดีต่อผู้ประกอบการนั้น ๆ ผลผลิตบางอย่างจึงประสบกับภาวะล้นตลาด ราคาตกต่ำ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของตลาดไม่มีการรวมกลุ่มกันของเกษตรกร เพื่อขายสินค้าจึงทำให้ราคาสินค้าตกต่ำลง และเกษตรกรเองจะต้องร่วมมือกันแก้ไขเพื่อจะได้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น ทั้งยังส่งผลต่อสภาพสังคมและสุขภาพอนามัยของประชาชนด้วย

2. ความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 20 ตัวแปร

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยใช้ตัวแปรทางด้านศักยภาพทั้ง 20 ตัวแปร มาหาค่าความสัมพันธ์พบว่าตัวแปรทางด้านศักยภาพ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างกันทุกตัวแปร แต่ในการอธิบายผลจะอธิบายเฉพาะตัวแปรที่มีค่าสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรอื่น ๆ สูงเท่านั้น คือตัวแปรปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า

ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า มีค่าสหสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น ๆ 10 ตัวแปร แต่มีตัวแปรที่ส่งผลระหว่างกันมากที่สุด 8 ตัวแปร ได้แก่ สัดส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ สัดส่วนการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร รายได้ต่อบุคคล สัดส่วนของผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ สัดส่วนของผู้ที่เป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม สัดส่วนของคู่สมรสที่มีการคุมกำเนิด สัดส่วนของครัวเรือนที่มีการจัดบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะ และสัดส่วนของครัวเรือนมีจำนวนล้วน

ปริมาณการใช้ไฟฟ้ามีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น ๆ มากที่สุดเพราะการใช้ไฟฟ้าเป็นการแสดงถึงลักษณะความเจริญและการพัฒนาเมื่อมีการใช้ไฟฟ้าแล้ว สิ่งอำนวยความสะดวกการส่งเสริมความเจริญย่อมเป็นไปได้ง่าย และสะดวกในการวางแผนพัฒนาหมู่บ้านในโอกาสต่อไป

จะเห็นได้ว่าหมู่บ้านโดยทั่ว ๆ ไปที่มีระดับการพัฒนาสูง ประชากรมีการใช้ไฟฟ้ามาก เช่น

บ้านใหญ่ บ้านโคกมะม่วง ศาลาประทุน ปลัดช้าง โคกยาง ฯลฯ จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาหมู่บ้านอย่างเห็นได้ชัด เพราะเป็นการพัฒนาที่เป็นรูปธรรม สามารถเห็นได้ชัดเจกว่า หากหมู่บ้านใดมีการใช้ไฟฟ้ามากแล้ว จะมีการส่งเสริมด้านอื่น ๆ หรือการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปได้ง่าย

ในด้านการศึกษา การมีไฟฟ้าใช้เป็นการส่งเสริมการศึกษาอย่างหนึ่ง คือ ช่วยให้แสงสว่างเพียงพอในการอ่านหนังสือ มีการใช้วิทยุ โทรทัศน์ วีซีดี เพื่อการศึกษาทำให้ประชาชนที่สนใจไม่หาความรู้มีความสะดวกสบายในการศึกษามากยิ่งขึ้น เช่น การเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่เป็นมหาวิทยาลัยเปิด นักศึกษาสามารถเรียนและทำงานไปพร้อม ๆ กันได้ เป็นการช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการเรียนและยังสามารถทำงานหาเลี้ยงครอบครัวไปพร้อม ๆ กันอีกด้วย

ด้านเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพหรืออาชีพหลักของประชาชนบางกลุ่มที่ทำงานเกี่ยวกับอาชีวบริการซึ่งเป็นอาชีพที่จัดอยู่ชั้นที่ 3 เช่น อาชีวบริการด้านเสริมสวย ร้านอาหาร ร้านซ่อมจักรยานยนต์ ร้านซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า ฯลฯ ดังนั้น การมีไฟฟ้าเป็นการส่งเสริมอาชีพชั้นที่ 3 มากขึ้น

สรุปได้ว่า การใช้ไฟฟ้าเป็นการรู้จักใช้เทคโนโลยีอย่างหนึ่งในการดำรงชีวิต เช่น ใช้ไฟฟ้าในธุรกิจต่าง ๆ อันเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวและยังทำให้เกิดธุรกิจชั้นที่ 3 ดังนั้น หากหมู่บ้านใดมีการใช้ไฟฟ้ามาก แสดงว่าประชาชนในหมู่บ้านนั้นมีความพร้อมในการพัฒนาตนเอง เพราะการใช้ไฟฟ้าของประชาชนสามารถเป็นตัวชี้ศักยภาพของหมู่บ้านอย่างหนึ่ง

3. การศึกษาองค์ประกอบที่มีศักยภาพในการพัฒนาหมู่บ้าน

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบโดยการใช้ตัวแปรทางด้านศักยภาพจำแนกหมู่บ้านชนบทในอำเภอตากใบ ปรากฏว่าสามารถจัดกลุ่มองค์ประกอบได้ 6 องค์ประกอบดังนี้

- 3.1 องค์ประกอบเกี่ยวกับลักษณะทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต
- 3.2 องค์ประกอบเกี่ยวกับลักษณะทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตนทางด้านสุขภาพ

อนามัย

- 3.3 องค์ประกอบเกี่ยวกับลักษณะของพื้นที่
- 3.4 องค์ประกอบเกี่ยวกับลักษณะของความสำคัญทางสังคม

3.5 องค์ประกอบเกี่ยวกับลักษณะของการคมนาคม

3.6 องค์ประกอบเกี่ยวกับลักษณะทางเศรษฐกิจของครัวเรือน

องค์ประกอบทั้ง 6 องค์ประกอบนี้ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบทางด้านศักยภาพ โดยการคัดเลือกตัวแปรทางด้านศักยภาพ จำนวน 20 ตัวแปร พบว่ามีการกระจายขององค์ประกอบมากมีลักษณะขององค์ประกอบไม่เกนรัศ จากการพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบสามารถอธิบายได้ดังนี้

องค์ประกอบที่หนึ่ง เป็นองค์ประกอบเกี่ยวกับลักษณะทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต เป็นปัจจัยพื้นฐานอย่างหนึ่งที่จะนำรายได้มาสู่ครอบครัว ทำให้ครอบครัวมีความสุขในการดำรงชีวิต

จากการพิจารณาในองค์ประกอบนี้ สิ่งที่แสดงถึงลักษณะทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตนั้นประกอบด้วย ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า จะเห็นได้ว่าเมื่อค่าเฉลี่ยการใช้ไฟฟ้าของประชาชน ในหมู่บ้านแล้ว จะมีอัตราการใช้ไฟฟ้าเฉลี่ยคนละ 6.86 ยูนิทต่อปี แต่ถาพิจารณาจากจำนวนครัวเรือนที่ใช้ไฟฟ้าในแต่ละหมู่บ้านพบว่า มีครัวเรือนที่ใช้ไฟฟ้ามากกว่าร้อยละ 50 ทุกหมู่บ้าน บางหมู่บ้านมีถึงร้อยละ 100 จากการสำรวจในหมู่บ้านพบว่า ลักษณะการใช้ไฟฟ้าของประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจน้อย แต่เป็นการใช้เพื่ออำนวยความสะดวกสบายในชีวิตประจำวันหรือความบันเทิงเป็นส่วนใหญ่ เช่น โทรทัศน์ พัดลม ตู้เย็น วิทยุ ฯลฯ

ในด้านการจ้างแรงงานในเศรษฐกิจ พบว่าแรงงานที่มีอายุตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป ทั้ง 39 หมู่บ้าน อยู่ในสัดส่วนที่สูง คือ หมู่บ้านที่มีสัดส่วนแรงงานในเศรษฐกิจสูงสุด มีถึงร้อยละ 88 หมู่บ้านที่มีสัดส่วนแรงงานในเศรษฐกิจต่ำสุด ร้อยละ 61.27 แสดงว่าหมู่บ้านชนบทของอำเภอตากใบมีแรงงานเพียงพอ ในการทำงาน แต่ถาพิจารณาในอีกมุมหนึ่ง หากแรงงานเหล่านี้ไม่ได้ใช้ความสามารถในการทำงานอย่างเต็มที่ กล่าวคือ ทำงานเป็นบางครั้ง มีเวลาว่างมากเป็นแรงงานระดับต่ำแทนที่จะมีประโยชน์จะกลับนำความเดือดร้อนมาสู่สังคมได้ จึงจำเป็นต้องมีแหล่งงานรองรับเพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าว

การใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรประกอบด้วยการใช้รถไถนา การใช้ยาปราบศัตรูพืช การใช้ปุ๋ย ปรากฏว่า การใช้เทคโนโลยีทั้ง 3 ด้านนี้ มีอัตราเฉลี่ยร้อยละ 58.20 จาก 39 หมู่บ้าน มีหมู่บ้านที่มีการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรน้อยที่สุดร้อยละ 11.02

อนึ่ง จากการสอบถามประชาชน เรื่องการใช้จ่ายรายสัปดาห์ที่ประชาชนไม่นิยมการใช้จ่ายเคมี แต่จะใช้จ่ายรายสัปดาห์ที่ผลิตขึ้นเองโดยใช้กับพืชผักต่าง ๆ โดยผลดีเหมือนกับใช้สารเคมี และยังเป็น การลดค่าใช้จ่ายรวมทั้งปลอดภัยจากสารพิษ โดยมีอัตราส่วนโดยปริมาตรดังนี้

1. ยาเส้น	1/2 ส่วน
2. หัวกลอย	1/2 ส่วน
3. ใบสะเดาขม	1 ส่วน
4. ตะไคร้	1 ส่วน
5. ข่า	1 ส่วน
6. ใบกระเพรา	1 ส่วน

เอาส่วนผสมทั้งหมดมาทำให้เข้ากัน ผสมกับน้ำ หมกไว้ประมาณ 7 วัน แล้วนำน้ำยาไปใช้รดผัก หรือ ฉีดยาสามารถป้องกันแมลงได้ จึงควรส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ออกไปยังหมู่บ้านอื่น ๆ ให้นำไปใช้เพื่อ ป้องกันและเป็นการลดมลพิษลงไปได้ทางหนึ่ง

การศึกษานี้ว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการวัดระดับคุณภาพของประชาชนการศึกษาของชาวชนบทในอำเภอตากใบ ยังอยู่ในระดับต่ำ กล่าวคือ ประชากรที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ ร้อยละ 5.85 หมู่บ้านที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับสูงสุดร้อยละ 34.30 และมีบางหมู่บ้านที่ไม่มีผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับอยู่แล้ว ที่เป็นเช่นนี้อาจกล่าวได้ว่า ประชาชนแถบนี้ไม่ให้ความสำคัญในการศึกษารั้นสูงขึ้นไปจากการสนับสนุนกับอุปกรณ์การเรียน ผู้ปกครองว่าเรียนไปก็หางานทำไม่ได้ เห็นว่างานอยู่ทั่วไป สู้ออกมาทำนาหรือรับจ้างทำงานตามสถานที่ต่าง ๆ ดีกว่า โดยเฉพาะชาวไทยมุสลิม ไม่นิยมส่งบุตรหลานไปเรียนที่โรงเรียนมัธยมจะให้เรียนที่โรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งอัตราเข้าเรียนก็น้อย ส่วนใหญ่ให้ออกโรงเรียนมาประกอบอาชีพเมื่อจบการศึกษาภาคบังคับ

ในด้านการใช้ส้วม ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม ชาวชนบทในอำเภอตากใบ มีการใช้ส้วมเฉลี่ยร้อยละ 30.85 หมู่บ้านที่มีการใช้ส้วมสูงสุด คือ ร้อยละ 90.57 หมู่บ้าน ที่มีการใช้ส้วมต่ำสุด คือร้อยละ 2.38

พิจารณาจากค่าเฉลี่ยทั้งอำเภอ จะเห็นว่าประชาชนมีการใช้ส้วมอยู่ในระดับต่ำมาก ทั้งนี้ เป็น

เพราะประชาชนไม่เห็นความสำคัญของการใช้ส้วมทั้ง ๆ ที่แต่ละครัวเรือนมีความสามารถ หรือมีฐานะพอที่จะสร้างส้วมได้ แต่จากการสนทนาของผู้วิจัยกับประชาชนพบว่า ไม่มีความจำเป็นในการสร้างส้วม เพราะยังมีพื้นที่ที่พอใช้ในการอุจจาระหรือมีส้วาะได้ อีกทั้งมีการปล่อยสัตว์เลี้ยง เช่น หมู สุนัข ให้ออกหากินเองได้ กอปรกับปัจจุบันมีการป้องกันโรคระบาดได้มิด จึงไม่ค่อยมีโรคระบาดเกิดขึ้น ทำให้ชาวชนบทไม่สนใจในการสร้างส้วม เป็นหน้าที่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะรณรงค์ให้ชาวชนบทเห็นความสำคัญของการสร้างส้วม

อนึ่ง สาเหตุของการสร้างส้วมน้อย อีกประการหนึ่งน่าจะเป็นผลมาจากการที่ประชากรส่วนใหญ่ นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งมีข้อห้ามทางศาสนาข้อหนึ่ง คือ การถ่ายอุจจาระทับกันจะเป็นบาป น่าจะมีการทำความเข้าใจกันระหว่างผู้นำทางศาสนากับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะรณรงค์ให้มีการสร้างส้วมเพื่อป้องกันการทำผิดทางศาสนา การ ประเสริฐ วิทยารัฐ ใจอธิบายให้ฟังว่า ที่ประเทศอินโดนีเซียได้มีการแก้ปัญหาในเรื่องนี้ โดยการสลับที่ คือ ให้ส่วนที่อุจจาระลงไปนั้นอยู่ข้างหน้า แล้วใช้น้ำราดเพื่อไม่ให้อุจจาระทับกัน จึงน่าจะนำวิธีการนี้ไปเผยแพร่ในชนบทที่มีชาวไทยมุสลิมอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากได้

กล่าวโดยสรุปในองค์ประกอบที่หนึ่ง เป็นองค์ประกอบที่แสดงถึงลักษณะทาง เศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตนั้น ในหมู่บ้านชนบทของอำเภอตากใบ มีสภาพแรงงานเชิงเศรษฐกิจ และการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรสูง ส่วนปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า การมีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ การใช้ส้วมอยู่ในระดับต่ำ จำเป็นต้องหาวิธีการเพื่อส่งเสริมกันไป

องค์ประกอบที่สอง เป็นองค์ประกอบเกี่ยวกับลักษณะทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติทางบ้านสู่สภาพอนามัย เมื่อพิจารณาในแต่ละตัวประกอบพบว่า ลักษณะทางสังคมที่เกี่ยวกับการเป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มทางสังคมอยู่ในระดับต่ำ คือ ร้อยละ 20.05 กลุ่มที่ประชาชนเข้าเป็นสมาชิกได้แก่ กลุ่มสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ร้านค้าในหมู่บ้าน กลุ่มทอผ้า กลุ่มสานเสื่อกระจุก แต่ไม่ได้ร่วมมือกันอย่างจริงจัง เพราะส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อใช้ในครัวเรือน มีได้ทำเพื่อการค้า การรวมตัวของประชาชนส่วนใหญ่เป็นการรวมกลุ่มทางสังคม เช่น กลุ่มลูกเสื่อชาวบ้าน กลุ่มไทยอาสาป้องกันชาติ กลุ่มเยาวชน กลุ่มแม่บ้าน ฯลฯ แต่เป็นการรวมกลุ่มที่ไม่ถาวร การรวมตัวกันทำงานท้องถิ่นเกี่ยวกับการกระตุ้นเตือนของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ลักษณะทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติทางศาสนาสู่สภาพอนามัยในเรื่องการคุมกำเนิดของชุมชน พบว่าชาวชนบทให้การยอมรับในระดับปานกลาง กล่าวคือ มีผู้ยอมรับการคุมกำเนิดร้อยละ 52.07 ทั้ง ๆ ที่ประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอตากใบเป็นไทยมุสลิม แสดงว่าประชาชนเข้าใจถึงประโยชน์ของการคุมกำเนิดมากขึ้น

ในค่านิยามสังคมที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติทางศาสนาสู่สภาพอนามัย ในเรื่องการจับบ้านและบริเวณบ้านสะอาดถูกสุขลักษณะอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ คือ ร้อยละ 48.02 ใกล้เคียงกับการใช้ส้วมซึ่งเท่ากับร้อยละ 30.85 จึงควรมีการรณรงค์ให้ประชาชนเห็นคุณค่าของความสะอาดให้มากขึ้น

องค์ประกอบที่สาม เป็นองค์ประกอบเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ จะเห็นได้ว่าสภาพของพื้นที่เชิงเศรษฐกิจของเกือบทุกหมู่บ้านอยู่ในเกณฑ์สูง เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมมากกว่าจะใช้ทำอย่างอื่น แต่เมื่อพิจารณาถึงสภาพของพื้นที่แล้ว จะอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน มีค่าคะแนนของสภาพพื้นที่เฉลี่ยทั้งหมด 37.79 ทั้งนี้เพราะแม้ว่าพื้นที่เป็นที่ราบเหมาะสมในการทำนาหรือพืชอื่น ๆ แต่พื้นที่นี้มักประสบกับภาวะน้ำท่วม หรือเป็นที่ลุ่มน้ำแข็ง ปลูกพืชไม่ได้ จำเป็นที่จะต้องหาทางแก้ปัญหาเพื่อป้องกันน้ำท่วมหรือปลูกพืชที่สามารถขึ้นในที่น้ำท่วมได้

องค์ประกอบที่สี่ เป็นองค์ประกอบเกี่ยวกับความสำนึกทางสังคม ที่มีความเกี่ยวข้องกับลักษณะความเป็นผู้นำในชุมชน และมีผลต่อการรักษาสภาพอนามัยของชุมชน พบว่าประชาชนในชนบทส่วนใหญ่ไม่ใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งอย่างสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาจังหวัด กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยเฉพาะการเลือกตั้งผู้นำในท้องถิ่น คือ การเลือกตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ชาวชนบทไม่ว่าอยู่ที่ไหนจะต้องไปลงคะแนนใช้สิทธิให้ได้ เป็นเพราะการเลือกตั้งผู้นำในท้องถิ่นมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของประชาชนโดยตรง และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน

ในส่วนของบุคลากรทางศาสนา คือ พระสงฆ์ในพุทธศาสนา โต๊ะอิหม่าม ผู้ช่วยโต๊ะอิหม่าม โต๊ะครู โต๊ะหะยี ในศาสนาอิสลาม ผู้นำศาสนาทั้ง 2 ศาสนายังมีน้อย ผู้นำทางศาสนาอิสลามเฉลี่ยหมู่บ้านละ 4 รูป หรือ 4 คน

องค์ประกอบที่สี่ เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยเฉพาะทาง

ด้านจิตใจที่มีผลต่อลักษณะความเป็นอยู่ของประชาชน เพราะความสุขทางใจย่อมส่งผลต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน ดังนั้นผู้นำหรือบุคลากรทางศาสนา ที่มีความสามารถในมนาวจิตใจของประชาชนได้ จะทำให้ระบบการปกครองในท้องถิ่นมีความมั่นคงขึ้น

องค์ประกอบที่ห้า องค์ประกอบที่เกี่ยวกับลักษณะของพื้นที่ ที่มีอิทธิพลต่อการคมนาคมของหมู่บ้าน จากการศึกษา พื้นที่ที่เอื้ออำนวยต่อการคมนาคมในหมู่บ้านโดยทั่ว ๆ ไปนั้น ส่วนใหญ่พบว่าบริเวณที่มีแหล่งน้ำ เช่น คลองชลประทาน หรือแม่น้ำ บริเวณนั้นจะมีถนนคดไปคดว้าย เพราะเป็นถนนคดกันการไหลบ่าของน้ำเค็ม หรือน้ำจากพายุเข้าใส่ไร่นา จากการสำรวจพบว่าสภาพถนนภายในหมู่บ้าน เป็นถนนที่มีสภาพดี ถึงแม้ว่าจะมีพื้นที่บางส่วนของหมู่บ้านถูกน้ำท่วม แต่ถนนส่วนใหญ่จะไม่ถูกน้ำท่วม เพราะมีการถมดินในการสร้างถนนสูงมาก แต่ถนนหรือคันดินจะถูกประชาชนชุกเพื่อระบายน้ำในช่วงฤดูน้ำท่วมเพราะของระบายน้ำมีน้อยระบายน้ำออกช้าทำให้เรือสวนไร่นาเสียหาย

อย่างไรก็ตาม ลักษณะของพื้นที่ภูมิประเทศย่อมมีอิทธิพลต่อความสะดวกในการเข้าถึง หรือระบบเส้นทางคมนาคม โดยเฉพาะถ้าสภาพภูมิประเทศ เป็นที่ราบ ย่อมมีความสะดวกในการขนส่ง ทำให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น หมู่บ้านต่าง ๆ ในอำเภอตากใบทุกหมู่บ้านมีสภาพ เส้นทางคมนาคมอยู่ในเกณฑ์ดี ถนนส่วนใหญ่ใช้โคลนคอกบิ อันทำให้มีผลต่อการจราจรกับการพัฒนาของหมู่บ้าน

องค์ประกอบที่หก องค์ประกอบเกี่ยวกับลักษณะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนที่แสดงถึงลักษณะทางเศรษฐกิจของครัวเรือน คือ รายได้จากการประกอบอาชีพต่าง ๆ ของประชาชน เช่น การทำนา ทำสวนมะพร้าว สวนยาง ประมง ค้าขาย ปลุกยัก รับจ้าง อุตสาหกรรมในครัวเรือน การสานเสื่อกระจูด หอผ้า ฯลฯ ปรากฏว่ารายได้เฉลี่ยของประชากรในอำเภอตากใบทั้งหมดในปี 2531 เท่ากับ 8,000 บาท แต่จากการประเมินของยูนิวิจี้ จากข้อมูล กสร. 2 ค ปรากฏว่ารายได้เฉลี่ยของประชากรชนบทในอำเภอตากใบ เท่ากับ 3,350 บาท ซึ่งแตกต่างกันมากทั้งนี้เนื่องมาจาก

1. การประเมินผลผลิตที่ได้ของประชากรมาจากยูนิวิจี้ประเมินที่ไม่ได้มีเกณฑ์ในการประเมินเดียวกัน
2. ประชาชนไม่ตอบคำถามเรื่องผลผลิตที่ได้ตามความเป็นจริง เพราะกลัวความไม่ปลอดภัยและกลัวว่าจะต้องเสียภาษีมากขึ้น
3. จากข้อมูล กสร. 2 ค เป็นการประเมินเฉพาะรายได้ของชนบทเท่านั้น

สิ่งที่แสดงถึงลักษณะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนอย่างหนึ่งก็คือ ลักษณะของที่อยู่อาศัย เพราะการสร้างที่อยู่อาศัยใหม่นั้นคงถาวรย่อมขึ้นอยู่กับ รายได้ จากการศึกษา พบว่าการสร้างที่อยู่อาศัยของประชาชนมีความมั่นคงถาวรถึงร้อยละ 88.92 และมีจำนวน 5 หมู่บ้าน ที่ประชาชนมีการสร้างบ้านเรือนที่มั่นคงถาวรถึงร้อยละ 100

จากองค์ประกอบทั้ง 6 องค์ประกอบ จะมีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องกันในลักษณะของการพัฒนา ถ้าหากสิ่งหนึ่งไปก็จะทำให้ส่วนอื่น ๆ มีผลตามไปด้วย ดังนั้น ในการที่จะทำการพัฒนาให้โดยผล ก็เมื่อนั้นจะต้องทำไปพร้อม ๆ กัน โดยที่ทางรัฐบาลได้เน้นให้ 5 กระทรวงหลักเป็นผู้รับผิดชอบ ในแต่ละด้านกันไป ถ้าทุกคนร่วมมือร่วมใจกันทำงานอย่างเต็มที่อีกไม่นานชนบทของไทยก็จะพัฒนาสูงขึ้น เป็นหมู่บ้านก้าวหน้าโดยทั่วกัน

4. ตัวแปรที่เป็นศักยภาพในการจำแนกกลุ่มหมู่บ้าน

การจำแนกกลุ่มหมู่บ้านโดยการใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยใช้ตัวแปรทั้งหมด 20 ตัวแปร มาทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 20 ตัวแปร ปรากฏว่าเป็นตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักตัวประกอบสูงทุกตัว ดังนั้น ตัวแปรทั้ง 20 ตัวแปรที่นำมาศึกษาจึงมีความสำคัญที่สามารถจะใช้เป็นตัวประกอบหนึ่งเพื่อจำแนกระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน ตัวแปรทั้ง 20 ตัวแปร ได้แก่

1. สภาพของพื้นที่
2. พื้นที่น้ำท่วม
3. แหล่งน้ำ
4. ความเหมาะสมของดินสำหรับนาข้าวและยางพารา
5. ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า
6. สัดส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ
7. สัดส่วนของการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร
8. สัดส่วนของครัวเรือนที่มีที่อยู่อาศัยถาวร
9. สัดส่วนของหมู่บ้านที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ
10. สัดส่วนของหมู่บ้านที่เป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม

11. สักส่วนของสารไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง
12. สักส่วนของบุคลากรทางศาสนา
13. สักส่วนการเก็บมีชีพของทหาร
14. สักส่วนของคู่สมรสที่มีการคุมกำเนิด
15. สักส่วนของครัวเรือนที่จึกบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะ
16. สักส่วนของครัวเรือนจำนวนสาม
17. ความสะดวกในการเข้าถึง
18. รถประจำทาง
19. สักส่วนของพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ
20. รายได้ครอบครัว

สำหรับการจัดระเบียบการพัฒนาหมู่บ้านของศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ใช้ข้อมูล กชช. 2 ค. ใ้กำหนดปัจจัยสำคัญ 2 กลุ่ม

1. กลุ่มปัญหาตามตัวชี้วัดข้อมูล กชช. 2 ค
2. หลักเกณฑ์การแบ่งระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน

กลุ่มปัญหาตามตัวชี้วัดข้อมูล กชช. 2 ค

ข้อมูล กชช. 2 ค มีตัวชี้วัดทั้งหมด 34 ตัว คือ

1. โครงสร้างพื้นฐาน
 - 1.1 การตั้งถิ่นฐาน
 - 1.2 การมีไฟฟ้า
 - 1.3 การคมนาคม
 - 1.4 การมีโรงสีหรือร้านค้า
 - 1.5 สภาพความคงทนของบ้าน
 - 1.6 แหล่งน้ำใช้สอยและเชื้อเพลิง
 - 1.7 การประกอบอาชีพและการมีงานทำ
 - 1.8 สักว่าจ้าง

- 1.9 อัตราค่าจ้าง
- 1.10 สิทธิในที่ดิน
2. การประกอบอาชีพ ผลผลิต และรายได้
 - 2.1 ผลผลิตจากการทำนา
 - 2.2 ผลผลิตจากการทำไร่
 - 2.3 การประกอบอาชีพอื่น ๆ
 - 2.4 อัตราการตายของสัตว์ปีก
 - 2.5 การอพยพหางานทำ
 - 2.6 การรวมตัวของเกษตรกร
 - 2.7 แหล่งสินเชื่อทางการเกษตร
 - 2.8 การทำการเกษตรถูกแล้ง
3. การสาธารณสุขและการอนามัย
 - 3.1 การบริการสาธารณสุขในหมู่บ้าน
 - 3.2 บริการสาธารณสุขในตำบล
 - 3.3 สุขลักษณะในหมู่บ้าน
 - 3.4 สุขภาพและอนามัย
 - 3.5 การรักษายาบาล
 - 3.6 เด็กแรกเกิดถึง 1 ปี
 - 3.7 เด็ก 1 - 5 ปี
 - 3.8 การฉีควัคซีน
 - 3.9 การวางแผนครอบครัว
 - 3.10 ความรู้ในการรักษา
4. แหล่งน้ำ
 - 4.1 น้ำกินและน้ำใช้
 - 4.2 น้ำเพื่อการเกษตร

5. ความรู้และการศึกษา

- 5.1 ระดับการศึกษาของประชาชน
- 5.2 การให้ความรู้ของรัฐ
- 5.3 ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและการกีฬา
- 5.4 สถานที่ให้ความรู้ในหมู่บ้าน

จากตัวชี้วัด 34 ตัวนี้ ได้พิจารณาตัวชี้วัดที่สำคัญบางตัวมาใช้ในการจัดระดับการพัฒนาของหมู่บ้านภายใต้ปัญหา 5 กลุ่มปัญหา คือ

- 1. กลุ่มปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน ประกอบด้วย 2 ปัญหาหลัก ดังนี้
 - 1.1 การคมนาคม
 - 1.2 สิทธิในที่ดิน
- 2. กลุ่มปัญหาการประกอบอาชีพ ผลผลิตและรายได้ ประกอบด้วย 5 ปัญหาหลัก ดังนี้
 - 2.1 การประกอบอาชีพและรายได้
 - 2.2 สัตว์ใช้งาน
 - 2.3 อัตราการตายของสัตว์ปีก
 - 2.4 การรวมตัวของเกษตรกร
 - 2.5 การทำการเกษตรถูกแล้ง
- 3. กลุ่มปัญหาสาธารณสุขและการอนามัย ประกอบด้วย 4 ปัญหาหลัก ดังนี้
 - 3.1 สุขลักษณะในบ้าน
 - 3.2 สุขภาพอนามัย
 - 3.3 เด็กแรกเกิดถึง 1 ปี
 - 3.4 การฉีควัคซีน
- 4. กลุ่มปัญหาแหล่งน้ำ ประกอบด้วย 2 ปัญหาหลัก ดังนี้
 - 4.1 น้ำกินและน้ำใช้
 - 4.2 น้ำเพื่อการเกษตร

5. กลุ่มปัญหาความรู้และการศึกษา ประกอบด้วย 1 ปัญหาหลัก คือ

5.1 ความรู้และการศึกษา

จากที่กล่าวมาแล้ว หมู่บ้านที่จัดเป็นหมู่บ้านล่างหลังและหมู่บ้านปานกลางนั้น จะต้องมีปัญหาตามหลักเกณฑ์การแบ่งระดับหมู่บ้าน คือ กลุ่มปัญหาหลัก 5 ปัญหา ได้แก่ ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน ปัญหาการประกอบอาชีพผลผลิตและรายได้ กลุ่มปัญหาสาธารณสุขและการอนามัย กลุ่มปัญหาแหล่งน้ำ และกลุ่มปัญหาความรู้และการศึกษา ถ้าหมู่บ้านมีปัญหา 4 หรือ 5 ปัญหา ก็กล่าว จัดเป็นหมู่บ้านล่างหลังเป็นหมู่บ้านที่จะต้องเร่งรัดพัฒนาอันดับแรก หากว่ามีปัญหาหลัก 1 หรือ 2 หรือ 3 กลุ่มปัญหา จัดเป็นหมู่บ้านปานกลางหรือหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 2 ส่วนหมู่บ้านก้าวหน้านั้น ถือเอาการมีไฟฟ้าใช้ สภาพความคงทนของบ้าน และสุขลักษณะในบ้านอยู่ในเกณฑ์ คือ มีครัวเรือนที่ใช้ไฟฟ้าของรัฐมากกว่าครึ่งหนึ่ง มีจำนวนครัวเรือนที่มีหลังคามุงกระเบื้อง รวมกับจำนวนครัวเรือนที่มีหลังคามุงสังกะสี มากกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน มีจำนวนครัวเรือนที่มีส้วมซึมมากกว่าร้อยละ 60 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และมีจำนวนครัวเรือนที่จัดบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะมากกว่า ร้อยละ 60 ของครัวเรือนทั้งหมด

4. การจัดทำแผนการพัฒนาของหมู่บ้าน

การจัดทำแผนการพัฒนาของหมู่บ้านมีความสำคัญมาก เพราะทำให้ทราบว่าหมู่บ้านใดมีความจำเป็นสิ่งใดก่อนหลัง หมู่บ้านใดควรได้รับการพัฒนาอย่างรีบด่วน ในการจัดทำแผนสำคัญจะต้องมีการสำรวจข้อมูลต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้านนั้น ๆ เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ผล จากนั้นเป็นการจัดทำแผนที่สำคัญของหมู่บ้าน

การวิจัยครั้งนี้ ได้จัดทำแผนสำคัญของหมู่บ้าน ออกเป็นหมู่บ้านก้าวหน้า ปานกลางและล่างหลัง โดยใช้ตัวแปรที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักสูง จำนวน 20 ตัวแปร คือ สภาพของพื้นที่ พื้นน้ำท่วม แหล่งน้ำ ความเหมาะสมของดินสำหรับนาข้าวและยางพารา ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า ความสะดวกในการเข้าถึง รถประจำทาง สัดส่วนของพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ สัดส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ สัดส่วนการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร รายได้ต่อบุคคล สัดส่วนของครัวเรือนที่มีที่อยู่อาศัยถาวร สัดส่วนของผู้นับถือศาสนาสูงกว่าภาคบังคับ สัดส่วนของผู้นับถือศาสนาอิสลามและกลุ่มทางสังคม สัดส่วนของการใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง สัดส่วนของบุคลากรทางศาสนา สัดส่วนการเกิดมีชีพของทารก

ลักษณะของคูสมรสถีมีการคุมกำเนิด ลักษณะของครัวเรือนที่จึกบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะ ลักษณะของครัวเรือนกับจำนวนสมาชิก โดยสามารถจัดกลุ่มหมู่บ้านได้ 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มก้าวหน้าและปานกลาง

การที่ไม่มีหมู่บ้านใดตกอยู่ในกลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มล้าหลังนั้นย่อมแสดงว่าประชาชนเริ่มรับรู้ การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะการคมนาคม การทำงานที่มีทั้งอาชีพรองและอาชีพหลัก มีการออกไปทำงานนอกบ้าน และนอกเขตหมู่บ้านมากขึ้น รวมทั้งมีการประกอบอาชีพอื่นที่ 3 ทาง ๆ ที่มีผลต่อสภาพการดำรงชีวิต ในสังคมชนบทไทยอย่างมีความสุข ไม่มีปัญหาในหมู่บ้านมากนัก จึงส่งผลต่อการพัฒนาของหมู่บ้าน

5. เปรียบเทียบการแบ่งกลุ่มหมู่บ้านของศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท กับกลุ่มหมู่บ้านที่ใช้ตัวแปรทางด้านศักยภาพ

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบทางด้านศักยภาพโดยใช้ตัวแปร 20 ตัวแปร นำมาจัดลำดับความสำคัญของหมู่บ้านแล้วจัดกลุ่มหมู่บ้านได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มก้าวหน้า และกลุ่มปานกลาง ส่วนการจัดกลุ่มหมู่บ้านของศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท ใช้ตัวแปร 14 ตัวหลัก ใน 5 กลุ่มปัญหา สามารถจัดกลุ่มหมู่บ้านได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มหมู่บ้านก้าวหน้า ปานกลาง และล้าหลัง ดังตาราง 27

กลุ่มหมู่บ้านก้าวหน้าที่ได้จากการวิเคราะห์ทางด้านศักยภาพทั้งหมด 26 หมู่บ้าน หมู่บ้านที่จัดกลุ่มโดยศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท มี 6 หมู่บ้าน หมู่บ้านที่จัดได้ตรงกันคือ บ้านตะเหลียง โคกขุ่มบะ บ้านใหญ่ โคมะม่วง ปลูก ศาลาประดู่

หมู่บ้านที่ศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท จัดไว้เป็นหมู่บ้านปานกลางจากการวิเคราะห์ทางด้านศักยภาพ จัดเป็นหมู่บ้านปานกลาง ได้แก่ บ้านสันติสุข ส่วนหมู่บ้านที่จัดได้ไม่ตรงกันคือ บ้านเกาะสะห้อย โลกกะเปาะ แม่แบะ ทาชะ บาวง โลกงู โลกยาง หวายขาว ทอหลัง คลองไหล เกาะสวาก กุญทะบึง ศาลาใหม่ โคมือบา ปะกะกอ โคมะเหือง ตะหวัง

หมู่บ้านที่ศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท จัดเป็นกลุ่มหมู่บ้านล้าหลังแต่เมื่อวิเคราะห์ทางด้านศักยภาพแล้ว จัดเป็นหมู่บ้านก้าวหน้าและปานกลาง ได้แก่ บ้านศรีพจน์ กัวลือทะ บางขุนทอง หุ้งฝ้าย ยูโย โลกไผ่ จาเราะ โลกกระดกหนู สะปอม คลองกัน โขนิท ปลักปลา ปะตุกา

จากการจำแนกหมู่บ้านได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มก้าวหน้าและล้าหลัง จากการสำรวจหมู่บ้านพบว่าสภาพโดยทั่วไปของหมู่บ้านทั้ง 2 กลุ่ม มีลักษณะใกล้เคียงกัน แต่เมื่อพิจารณาอย่างละเอียดแล้ว จะเห็นว่าหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาสูง จะแตกต่างจากหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาปานกลาง คือ

1. หมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาสูงส่วนใหญ่ เป็นหมู่บ้านที่มีเส้นทางคมนาคมที่สำคัญกักด่านคือ ทางหลวงจังหวัด เช่น บ้านศาลาใหม่ เกาะสาคร โคกมะเหือง โคกมะม่วง บ้านใหญ่ โคกยาง สะหรั้ง โคกมือบา ซึ่งส่งผลให้หมู่บ้านมีความสะดวกในการเข้าถึงสูง
2. หมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาสูงส่วนใหญ่ เป็นหมู่บ้านที่มีพื้นที่ติดกับชายแดนประเทศมาเลเซีย หรือบริเวณใกล้เคียง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การเป็นพื้นที่ที่อยู่ชายแดนรัฐบาลจำเป็นต้องเร่งรัดให้หมู่บ้านมีระดับการพัฒนาสูง เพื่อเป็นการแข่งขันในระดับประเทศ และเป็นการจูงใจไม่ให้ประชาชนชายแดนโดยทั่วไปหันไปนิยมประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะประเทศมาเลเซียที่มีศาสนาประจำชาติ คือ ศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยมีความรู้สึกว่าเป็นชาติเดียวกัน และนอกจากนี้หมู่บ้านบริเวณชายแดนจะมีเศรษฐกิจดีเพราะมีการค้าขายกันตามชายแดน หรือการไปรับจ้างทำงานในประเทศมาเลเซีย เช่น บ้านแปะ ทะเลยิง ทาเซะ ปะกะคอก แดะมะ เกาะสะท้อน เป็นต้น
3. หมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาสูงส่วนใหญ่เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ใกล้ตัวอำเภอ มีการเดินทางไปมาระหว่างอำเภอกับหมู่บ้านสะดวก เช่น บ้านโคกมะเหือง โคกมะม่วง บ้านใหญ่ ปลักช้าง ศาลาใหม่ จึงทำให้หมู่บ้านเหล่านี้มีความเจริญอย่างรวดเร็ว
4. หมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาสูงมีประชากรทำงานอาชีพชั้นที่ 3 มาก เช่น รับราชการค้าขาย ขอมเครื่องยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า ฯลฯ และการออกไปรับจ้างทำงานในตัวอำเภอหรือตัวจังหวัดมาก เช่น บ้านโคกมะม่วง ปลักช้าง บ้านใหญ่ ห้วยขาว ทอหลัง เป็นต้น
5. หมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาสูงส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพเสริมที่ส่งผลต่อรายได้ของครอบครัวสูง เช่น บ้านศาลาใหม่ มีอาชีพเสริม คือ การเลี้ยงปลาในกระชัง การทำสวนมะพร้าว บ้านทะบัง คลองไหล ทอหลัง มีอาชีพเสริมคือ การปลูกผัก สวนมะพร้าว สวนยาง บ้านใหญ่ โคกไผ่ โลกชุมบก มีอาชีพเสริมที่สำคัญ คือ การทอผ้า การสานเสื่อกระจูด และอุตสาหกรรมในครัวเรือนประเภทแปรรูปเสื่อกระจูดมาเป็นเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น กระเป๋า แห่ม ที่ใส่จดหมาย ที่รองแก้ว ที่รองจาน ฯลฯ

เป็นกัน และนอกจากนี้โดยเฉพาะบ้านใหญ่ โกลไ้ โกลชุมบก โกลง มีลักษณะเด่น คือ มีความร่วมมือในกลุ่มสูง

6. หมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาสูงจะเป็นหมู่บ้านที่ได้รับการพัฒนาต่อเนื่องกันมาตั้งแต่อดีต กล่าวคือ มีพื้นฐานมาจากอดีตที่ได้รับความสนใจจากเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างจริงจัง จึงมีผลทำให้การพัฒนาหมู่บ้านเป็นไปอย่างรวดเร็ว เช่น บ้านโคกมะม่วง ปลักช้าง บ้านใหญ่ โกลมะเหือง ฯลฯ เป็นต้น

7. หมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาสูงส่วนใหญ่อยู่ใน เขตชลประทาน หรือมีดินที่ทำการเกษตรค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ หมู่บ้านที่อยู่ใน เขตชลประทานบางหมู่บ้าน ทำนาได้ปีละ 2 ครั้ง และมีการใช้ข้าวพันธุ์ผสม เช่น นานปุย ทะเหลียง เกาะสะทอน สะหรั่ง ตาชะ เป็นต้น

8. หมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาสูงส่วนใหญ่ เป็นหมู่บ้านที่มีประชากรของหมู่บ้านนับถือศาสนาพุทธ มากกว่าศาสนาอิสลาม ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากอดีตที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะให้ความสนใจกับหมู่บ้านที่มีประชากรเป็นไทยพุทธมากกว่ามุสลิม เพราะสื่อสารกันเข้าใจ เพราะเท่าที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นคนต่างถิ่นจึงไม่สามารถเข้าใจภาษาท้องถิ่นได้

9. หมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาสูง ส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยของประชาชนในหมู่บ้านโดยทั่วไป เมื่อวัดจากสภาพอยู่ในสภาพดี กล่าวคือ ปัจจุบันประชาชนนิยมสร้างที่อยู่อาศัยแบบสมัยใหม่ คือ แบบตะวันตก โดยมีการออกแบบที่สวยงาม ใช้วัสดุก่อสร้างที่มีราคาแพง จะพบเห็นมากในหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาสูง

10. หมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาสูงประชากรส่วนใหญ่มีการใช้เครื่องอำนวยความสะดวกและเครื่องใช้ไฟฟ้าต่าง ๆ สูง เช่น รถยนต์ รถกระบะ รถจักรยานยนต์ โทรทัศน์ ตู้เย็น พัดลม ฯลฯ เป็นต้น

ส่วนหมู่บ้านที่อยู่ในระดับการพัฒนาปานกลาง เป็นหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลจากตัวอำเภอออกไปไกลจากเส้นทางคมนาคมหลักของหมู่บ้าน ประชากรส่วนใหญ่ หรือเกือบทั้งหมดเป็นไทยมุสลิม เช่น บ้านญโย ปลักปลา ปลักกา โกลกะเปาะ สันติสุข กว๊าลือทะ บางขุนทอง เป็นต้น และเป็นหมู่บ้านที่ลักษณะทางกายภาพที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพหลักทางการเพาะปลูก คือ การทำนา คือมีพื้นที่เป็นดินทรายพรุ เช่น บ้านโคกกระกุ่ม สะปอม คลองตัน กุ่ม จาเราะ ฯลฯ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ผลจากการวิเคราะห์ทางด้านศักยภาพ เป็นการจำแนกหมู่บ้านจัดไว้ในสภาพที่ดีขึ้น กล่าวคือ หมู่บ้านที่ศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบทจัดไว้เป็นกลุ่มปานกลาง ก็ขึ้นมาเป็นกลุ่มก้าวหน้า หมู่บ้านที่จัดไว้เป็นกลุ่มลาหลัง ก็ขึ้นมาเป็นหมู่บ้านปานกลาง และก้าวหน้า ซึ่งเป็นเช่นนั้นเพราะวิธีการ

นำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยที่ศูนย์ข้อมูลน่าจะแนบกันมาใช้วิเคราะห์องค์ประกอบทางด้านศักยภาพ เป็นการนำคะแนนที่ได้ มาลงคะแนนอีกหลายขั้นตอน โดยใช้วิธีการทางสถิติ แต่อาจหักกลุ่มหมู่บ้าน โดยการให้คะแนนและไม่แบ่งระดับหมู่บ้านโดยการให้สูตรการสะสมเพื่อเป็นการเพิ่มขึ้นตอนในการจำแนกให้มีความละเอียดและใกล้เคียงความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น การที่หมู่บ้านส่วนใหญ่มีสภาพดีขึ้นเนื่องมาจาก

1. สภาพของหมู่บ้านโดยทั่วไปที่ได้เข้าไปศึกษา จะเห็นสภาพของหมู่บ้านไม่แตกต่างกันมากนักระหว่างหมู่บ้านก้าวหน้า ปานกลาง และล้าหลัง ทั้งนี้เป็นเพราะในปัจจุบันสภาพของสังคมชนบทได้เปลี่ยนแปลงไปมากเพราะเทคโนโลยีต่าง ๆ เจริญขึ้น และสามารถเข้าสู่ชนบทได้อย่างรวดเร็ว

2. การที่รัฐบาลได้มีโครงการสร้างงานในชนบท ซึ่งจัดสรรงบประมาณให้กับสภาตำบลทั่วประเทศ โดยที่สภาตำบลส่วนใหญ่จะนำเงินไปสร้างสาธารณูปโภคต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เช่น ถนน สะพาน แหล่งน้ำ ฯลฯ ทำให้การคมนาคมสะดวกสบายขึ้น การไปมาหาสู่กันของคนในหมู่บ้าน การออกไปทำงานต่างท้องถิ่น หรือในกัวจังหวัดเพิ่มมากขึ้น จึงนำความเจริญที่ได้พบเห็นมาปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวและตนเองให้ดีขึ้น

3. อิทธิพลของสื่อมวลชน นับว่ามีความสำคัญในการจูงใจประชาชนในชนบทได้เป็นอย่างดี จะเห็นได้ว่าเกือบทุกครัวเรือนมีวิทยุ โทรทัศน์ และเครื่องอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ใ้ภายในครอบครัว วิทยุ โทรทัศน์ นอกจากจะให้ความบันเทิงแล้ว ยังให้ข่าวสารความรู้ต่าง ๆ อีกด้วย ทำให้ชาวชนบทมีหูตากว้างไกลขึ้น และนำความรู้นั้นมาปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของตน

4. โครงการสร้างเมืองใหม่ที่บ้านคาบมา ตำบลจะเห เพื่อให้เกิดการพัฒนาบริเวณชายแดน ทำให้เกิดสถานบริการต่าง ๆ เช่น โรงแรม ร้านอาหาร อาคารพาณิชย์ ฯลฯ อันเป็นการส่งเสริมให้มีการจ้างงาน โดยที่ชาวชนบทได้ไปรับจ้างทำงาน จึงมีรายได้เพิ่มขึ้นทำให้ฐานะครอบครัวดีขึ้นไปด้วย

5. สภาพของที่ตั้ง กล่าวคือ เป็นพื้นที่ที่ตั้งอยู่ชายแดนที่ติดกับประเทศมาเลเซีย ซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มอาเซียนเหมือนกัน ทำให้สะดวกในการเข้าประเทศ จึงมีรายได้จากการเข้ามาของนักท่องเที่ยวและนักธุรกิจ ซึ่งจะเห็นได้ว่าพื้นที่ที่อยู่บริเวณชายแดนจะมีเศรษฐกิจดี เช่น อำเภอสะเคาะ อำเภอสุโขทัย โก-ลก อำเภอเบตง ฯลฯ เป็นต้น

6. โครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพราะจังหวัดนราธิวาส เป็นจังหวัดหนึ่งที่โชคดี คือ เป็นที่ตั้งของพระตำหนักทักษิณราชธานี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จ

แปรพระราชฐานไปเยี่ยมประชาชนเป็นประจำทุกปี ได้เห็นความยากลำบากของประชาชน จึงได้มีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่าง ๆ หลายโครงการ เช่น โครงการชลประทานมโนะ โครงการหมู่บ้านศิลปภัณฑ์ โครงการศิลปาชีพ ฯลฯ เป็นต้น ทำให้สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนโดยทั่วไปดีขึ้น

ที่กล่าวมาแล้ว พอที่จะเป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่า ระบอบการพัฒนาของหมู่บ้านส่วนใหญ่มีความเจริญขึ้นกว่าเดิม แต่ถึงแม้ว่าจะเจริญขึ้นกว่าเดิม ก็ยังมีปัญหาต่าง ๆ ให้ต้องแก้ไขหรือพัฒนาอีกมาก เพราะความเจริญที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เป็นความเจริญทางด้านเทคโนโลยี หรือด้านวัตถุ จำเป็นที่ต้องแก้ไขและพัฒนากันไป เพราะฉะนั้น การพัฒนาชนบทก็ยังต้องคงอยู่กับประเทศไทยอีกต่อไป

ปัญหาในการวิจัยและวิธีแก้ไข

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ข้อมูลส่วนใหญ่ได้มาจาก ข้อมูล กชร. 2 ค ปี พ.ศ. 2531 ซึ่งมีปัญหาในเรื่องรายได้ของหมู่บ้านที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจากผลผลิต จากอาชีพต่าง ๆ ของประชาชนที่มีอยู่ในข้อมูล กชร. 2 ค ซึ่งข้อมูล กชร. 2 ค นั้นแต่ละหมู่บ้านที่ผู้กรอกข้อมูลหลายคน แต่ละคนก็เขียนไว้ตามความรู้สึกของผู้กรอกข้อมูลเมื่อนำข้อมูลมาคำนวณเกี่ยวกับรายได้ พบว่าแต่ละหมู่บ้านแตกต่างกันมาก ซึ่งมีผลต่อการจัดระเบียบการพัฒนาของหมู่บ้าน ในการแก้ไขผู้วิจัยจึงออกสอบถามควยตนเองในหมู่บ้านที่คิดว่าน่าจะไม่ต้องข้อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. น่าจะมีการศึกษาศักยภาพของหมู่บ้านโดยการใช้ดัชนีที่เป็นตัวแทนของทุกหมู่บ้านที่ทำการศึกษา เพื่อให้ผลการศึกษากับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด
2. น่าจะมีการสร้างดัชนีทางด้านศักยภาพอื่น ๆ ขึ้นมาศึกษา การจัดกลุ่มหมู่บ้าน ในอำเภอหรือจังหวัดอื่น ๆ
3. น่าจะมีการนำดัชนีทางด้านศักยภาพที่สร้างขึ้นมาหาวิธีการใหม่ ในการจำแนกกลุ่มหมู่บ้าน

ਮਨਮਾਨੁ

บรรณานุกรม

- กมล ชาญเลขา. สารภี : รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจของชุมชนชนบทแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2501.
- กวี วรกวิน. "โอกาสเชิงเศรษฐกิจการเกษตรของพื้นที่อาศัยอยู่บนสันทรายชายฝั่ง อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์," เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการภูมิศาสตร์ ครั้งที่ 3. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515.
- การปกครอง, กรม. รายงานการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2529. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2529.
- ชจิกภัย บุรพรรัตน์. ไทม์สลิ้ม. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2519
- เขียน ธีรวิทย์. "เหตุใดผู้คนจึงเจริญกว่าไทย," วารสารสังคมศาสตร์. 2, เมษายน 2526, คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ฉบับที่ 6. (พ.ศ. 2530 - 2534), 2530.
- คณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ, สำนักงาน. แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน ปี 2531. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2531.
- คณะกรรมการการวางแผนพัฒนาสาธารณสุข คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาสาธารณสุขตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่ 5. (2525 - 2529), 2524.
- ครองชัย หักดา. "การกำเนิดการแจกกระจายและการจัดการพื้นที่พิรุณในจังหวัดนราธิวาส," การสัมมนาภูมิศาสตร์เรื่องข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาตำบล. วิทยาลัยนครนราธิวาส, 2529.
- โครงการประชากรศึกษาในการพัฒนาการเกษตรและชนบท. ประชากรที่มีคุณภาพคือความจริงเพื่อความอยู่รอดของเรา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2526
- โครงการโคราชพัฒนา. คู่มือผู้นำชาวบ้านเรื่องการนำงบประมาณไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต. นครราชสีมา : สมบูรณ์อู่เหล็กการพิมพ์, 2530.
- ไพฑิธ บันเปี่ยมวิทย์. ชนบทไทย : ความก้าวหน้าและล้าหลัง. แสงรุ่งการพิมพ์, 2526.
- จริยาวัตร คมพยัคฆ์ และอุทุม คมพยัคฆ์. อนามัยแม่-เด็ก การวางแผนครอบครัว. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2524.

- จักรกฤษณ์ ภูมิสวัสดิ์ และชื่นชม เจริญบุท. "ภาวะเจริญพันธุ์และการส่งเสริมภาวะโภชนาการ
ในอำเภอรัตนบุรี สุรินทร์ : การวิจัยเชิงทดลอง," ประชากรและโครงการพัฒนาใน
ประเทศไทย. สมาคมนักประชากรไทย, 2528.
- จินกนา เพชรานนท์ และปรียา มิตรานนท์. รายงานเชิงวิเคราะห์ ฉบับที่ 7 การทำงานของสตรี
กับภาวะเจริญพันธุ์ สำนะโนประชากรและเคหะ. สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2523.
- เจริญ แสงพุ่ม. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสะอาดในการเข้าถึงเมืองกับจำนวนประชากร
ประเภณีในเมือง. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2526. อักสำเนา.
- จ่านงค์ อภิวัณสสิทธ์. สังคมวิทยาศาสนา. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2525.
- ฉัตรชัย วานิชสมบัติ. สภาพเศรษฐกิจของเกษตรกรนิคมสร้างตนเองจังหวัดประจวบคีรีขันธ์.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2521. อักสำเนา.
- เจกณิน เอี่ยมศิริ. การศึกษาพฤติกรรมทางการเดินทางไปซื้อสินค้าและบริการของคนที่ย้ายอยู่ในชุมชน
ที่มีอาชีพต่างกัน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2518. อักสำเนา.
- ชินวรุช สุนทรสิมะ. "แนวทางสำหรับการวางแผนการมีงานทำ," การสัมมนาระดับชาติการวางแผน
การใช้แรงงานในชนบท. ณ โรงแรมเชียงอินทร์ จังหวัดเชียงใหม่, 2522.
- ชัยวัฒน์ สิทธิบุศย์. "การใช้ประโยชน์ที่ดินพรุของจังหวัดนราธิวาส," วิทยนาที่ดิน. 20, 209
ตุลาคม 2525.
- ณรงค์ ณ เชียงใหม่ และกรรณิการ์ วิทย์สุภากร. มนุษย์ในเวทวิทยาและการสาธารณสุข. กรุงเทพฯ :
โอเคียนสโตร์, 2528.
- ณรงค์ ศรีสวัสดิ์. สังคมวิทยาชนบท. ภาคสังคมวิทยาและมนุษย์วิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2529.
- ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. จิตวิทยาการเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522.
- ทวี ทองสว่าง และคนอื่น ๆ. ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจโลก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ที่ระพินา, 2524.
- เทียนฉาย กิระนันท์. เศรษฐศาสตร์ : ทรัพยากรมนุษย์และกำลังคน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519.

นางเยาว์ ชัยเสรี. "หมู่บ้านที่มีศักยภาพในการพัฒนา," ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะชุมชนกับประสิทธิภาพในการพัฒนา. สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2520.

นำพวลัย กิจรักกุล. ภูมิศาสตร์ การตั้งถิ่นฐาน. กรุงเทพฯ : โอเคียนส์โตร, 2528.

บุญเลิศ ทั้งจิตวัฒนา. "อิทธิพลของการขนส่งทางถนนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ," วารสารขนส่ง.

19 - 23 สิงหาคม 2517.

ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. ยุทธศาสตร์ว่าด้วยการวางแผนพัฒนาชนบท. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2520.

ปรีชา ศรีสุวรรณ. "สัณห์รายบริเวณอำเภอกระโนนจังหวัดสงขลา," การสัมมนาภูมิศาสตร์ เรื่องข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาตำบล ณ วิทยาลัยนครนราธิวาส. 13 - 16, พฤศจิกายน 2529.

ประเวศ วะสี. ความสุจริตชน. กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน, 2529.

ประเสริฐ ทิพย์ธรรม. การเปลี่ยนแปลงแนวของสังคมชนบทรายบริเวณปากน้ำโก-ลก อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อักสำเนา.

ประเสริฐ วิทยารัฐ. "สังคมเศรษฐกิจชนบทแนวทางการประเมิน," รายงานการสัมมนาภูมิศาสตร์แห่งชาติครั้งที่ 3. ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม, 11-17 พฤษภาคม 2524.

ประเสริฐ แยมกลิ่นหุ้ง. สังคมชนบทไทย. โครงการการศึกษาทั่วไป ฝ่ายวิชาการและคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

ฝ่ายประสานแผนภาพและโครงสร้างพื้นฐานกองประสานการพัฒนาเมือง. การศึกษาเพื่อกำหนดศักยภาพพื้นที่พัฒนาโดยการประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์. รายงานความก้าวหน้า ครั้งที่ 1 คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ตุลาคม 2526.

พรณนุภา นพรัตน์. สังคมวิทยาชนบท. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พินิจโลก, 2526.

พรชัย สุทธาท. "ปุ๋ยเคมีไม่ทิ้งหรือ," ว.พัฒนาที่ดิน. 21, 221 ตุลาคม 2526.

พระประชา ปสนน รมโม. "แนวคิดในการพัฒนาสังคมไทย," สรุปการสัมมนาประสานการณ์แนวคิดในการพัฒนา. 2527.

พิสุทธิ วิจารณ์ . "การเปลี่ยนแปลงของดินที่เกิดขึ้นหลังที่ได้มีการพัฒนาปุ๋ยในจังหวัดนราธิวาส,"
การพัฒนาพื้นที่พรุ. กรมพัฒนาที่ดิน 2525.

_____. "ดินอินทรีย์ในจังหวัดนราธิวาส," พัฒนาที่ดิน. 22; 263 มกราคม 2528.

พุ่ม นาคสีทอง. วิชาการสุชาภิบาล. ห้างหุ้นส่วนจำกัดกัมพูชาโลก ซ.วิวัฒน์, 2514.

พรศักดิ์ จิระโกศิริ. การพัฒนาหมู่บ้านตามอุดมการณ์แผนดินธรรม แผนดินทอง. ภาควิชารัฐศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.

ไพฑูรย์ ปิยะปารณ์. ภูมิศาสตร์ชนบท. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2531.

ไพเราะ ไกรทิลานันท์. "งานสุชาภิบาล : รากฐานงานอนามัยชุมชน," สังคมศาสตร์การแพทย์.
1; 3 เมษายน - มิถุนายน 2521.

ไฟฟ้าส่วนภูมิภาค, การ. "ผลกระทบทางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองของไฟฟ้าชนบทกึ่งวิกฤตของ
ชาวชนบท," วารสารการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค. กันยายน 2528.

ภาณุพันธ์ ชัยรัตน์. ศักยภาพของอำเภอพื้นที่เป้าหมายในภาคเหนือก่อนบนการพัฒนาชนบท.
ปริญญายังเมืองมหาฉัตติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525. ถ่ายเอกสาร.

มนัส ศิลปวิศาล. วิเคราะห์ลักษณะดินในภาคใต้ของประเทศไทย. ปริญญานิพนธ์ อก.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อักสำเนา.

มนัส สุวรรณ. "ประชากรกับการพัฒนาชนบท : การวิเคราะห์เชิงนิเวศน์วิทยามนุษย์,"
วารสารภูมิศาสตร์. (4) 8 : พฤศจิกายน 2526.

เมธี กรองแก้ว และปรานี หินกร. "สภาวะความยากจนและการกระจายรายได้ในประเทศไทย ปี 2524,"
เศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์. (4) 3 : ธันวาคม 2528.

เย็นใจ เลหาวิช. "ท่าอย่างไรชนบทไทยจึงพัฒนา," ว.ไทย. 6; 21 มกราคม - มีนาคม 2529.

ธลิตีร์ แสงสุว. การศึกษาระยะทางการเดินทางไปซื้อสินค้าและบริการในชนบท อำเภอเสลภูมิ
จังหวัดร้อยเอ็ด. ปริญญานิพนธ์ อก.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2518. อักสำเนา.

แรงงาน, กรม. "สรุปสถานการณ์แรงงานไทยไตรมาสที่ 2 ปี 2530," สถานการณ์แรงงานไทย.

รัชนิกร เศรษฐ. สังคมวิทยาชนบท. ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2526.

โรจน์ หงส์ประสิทธิ์ และคนอื่น ๆ. "รายงานผลการประชุมกลุ่มที่ 1 เรื่องผลกระทบจากการนำเทคโนโลยีมาพัฒนาชนบท," ในรายงานการสัมมนาภูมิศาสตร์แห่งชาติ. ครั้งที่ 3 มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2524.

วิชัย ศรีคำ. "ภูมิศาสตร์กับการพัฒนาเศรษฐกิจของชาวชนบท," รายงานการสัมมนาภูมิศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 3. ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม 11 - 17; พฤษภาคม 2524.

วันชัย ริมวิทยากร. เศรษฐกิจการขนส่ง. พิมพ์ครั้งที่ 2 มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2525.

วรรณ จารุทัศน์. การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการดำรงชีวิตของครอบครัวที่ใช้เทคนิคใหม่ในการทำนา กับครอบครัวที่ทำนาแบบดั้งเดิมในเขตอำเภอเสมีค ตำบลเขากรม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2519. อักสำเนา.

วิรุทธิ์ วิเชียรโชติ. "การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจและการศึกษากับการพัฒนากองเกษตรในประเทศไทย," นิตยสาร. 2517.

วางแผนการใช้ที่ดิน, กอง. แผนการใช้ที่ดินจังหวัดนครราชสีมา. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2519.

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. เอกสารประกอบการประชุมพิเศษข้าราชการ พนักงานเทศบาล พนักงานรัฐวิสาหกิจ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้. เสริมการพิมพ์, 2533.

สุขุม นวลสกุล และคนอื่น ๆ. การเมืองและการปกครองของไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3 มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521.

ส. ศิวรักษ์. นักปรัชญาการเมืองฝรั่ง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วิเศษ, 2519.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. การพัฒนาคุณภาพของประชากรไทย. กรุงเทพฯ : แพรวพราณี, 2514.

_____. "พัฒนาการในหมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : การพิสูจน์ทฤษฎีศักยภาพในการพัฒนาและการแพร่กระจาย," วารสารสังคมศาสตร์ (15) 3 : กรกฎาคม - กันยายน 2522.

สนิท สนิทการ. "วัฒนธรรมกับการพัฒนาสังคม," พัฒนบริหารศาสตร์. 19 : 419 - 422; กรกฎาคม 2528.

สันติภาพ จินดาแสง. "ปัญหาการบริโภคในชนบท," เอกสารการสอนชุดวิชาปัญหาการพัฒนาชนบทไทย. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2528.

- สันติ เสริมศรี และคนอื่น ๆ. รายงานการวิจัยเรื่องทัศนคติพฤติกรรมและความต้องการน้ำดื่มและ
สังคมในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2525.
- สมชัย วงศาภาคย์ และพรศรี ภูมิพิทักษ์. "ชนบทไทย ปัญหาหลักบางประการและวิธีแก้ไข
ในแผน 5 บทวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์การเมือง," อาจารย์สาร. ตุลาคม 2529.
- สมชาย กรุสวนสมบัติ และจินตนา ศรีทองกุล. "กชช : องค์เพื่อพัฒนาชนบท," ใน 10 ปีชนบทไทย.
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2530.
- สมชาย เกษะพรหมพันธ์. ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ : มติชน, 2520.
- สมชาย ศักดาเวสอัคร. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้าเชื้อเพลิงกับการเกษตรกับความต้องการ
เทคโนโลยีใหม่ของเกษตรกร จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2522. อักสำเนา.
- สมาคมไทย-อเมริกัน. "การรวมกำลังเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม," รายงานการประชุมทางวิชาการ
ครั้งที่ 1. 2511.
- สมฤทธิ์ อินทราพิทย์. สุขภาพสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2527.
- เสนห์ จามริก และคนอื่น ๆ. "นโยบายในการพัฒนาชนบท," ชนบทไทย. สำนักงานคณะกรรมการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โรคมินท์สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2523.
- สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ เสงี่ยม. รายงานการวิจัยเรื่องพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
ของไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- สุพล เจริญพงศ์. "ลักษณะทางกายภาพของหุบในจังหวัดนราธิวาส," การพัฒนาพื้นที่พรุ.
กรมพัฒนาที่ดิน, 2525.
- _____. ความรู้เรื่องดินในภาคใต้และการสำรวจดิน. กองสำรวจดิน กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2524.
- สุพล เจริญพงศ์ และพิสุทธิ วิจารณ์. "ข้อมูลทางกายภาพและปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน
ของพื้นที่โครงการ," รายงานการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่องการจัดทำแผนแม่บท
โครงการศูนย์ศึกษา การพัฒนาพิภพของ. (อันเนื่องมาจากพระราชดำริ) 12-14; กันยายน 2527.

- สุวัฒนา วิบูลย์เศรษฐ์. "สุขภาพของแม่กับการวางแผนครอบครัว," ใน ประชากรการพัฒนและการวางแผนครอบครัว. พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ และวิพรรณ ประจวบเหมาะ (บรรณาธิการ) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- โสภณ ชมชาญ และคนอื่น ๆ. "สถานการณ์ที่ดินของประเทศไทยในปัจจุบัน," การป้องกัน การพังทลายของดิน. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2528.
- สำรวจที่ดิน 7, เขต. รายงานการสำรวจที่ดินจังหวัดนครราชสีมา. ฉบับที่ 34. กองสำรวจที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2519.
- สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน. ประมวลข้อมูลสถิติที่สำคัญของประเทศไทย พ.ศ. 2530 (ฉบับพิเศษ). เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษามหามงคล 5 รอบ, 2530.
- อภิชาติ อนุสรณ์ไพ และโกวิท ท้วมแสงยม. "แนวทางพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก," เอกสารประกอบการฝึกอบรมพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก. (สำหรับเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร) เอไอที, 2526.
- อภิศักดิ์ โสมอินทร์. ภูมิศาสตร์ชนบท. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์, 2522.
- อภิสัทธ์ เอี่ยมหนอง. "ลักษณะการจำแนกดินที่ใช้ปลูกไม้ผลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย," วารสารภูมิศาสตร์ (5) 2 : กรกฎาคม 2523.
- อัมพร วิจิตรภักดิ์. เศรษฐศาสตร์การศึกษาและการวางแผนกำลังคน. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520.
- Hauser, Philip M. "Cultural and Personal Obstacles to Economic Development in the less Developed Area," Human Organization. Summer, 1959.
- George, H. Axinn. New Strategies for Rural Development. Kathmandu, Sahayogi Press, 1976.
- James, H. Coop. "Rural Sociology and Rural Development," Rural Sociology. Vol. 37 No. 3, September, 1972.
- Loomis P. Chales and Beegle J. Allan. Rural Sociology : The Strategy of change. Prentice-Hall, Engle wood Cliffs, 1957.
- Margaret, Roberts. Antroduction to town Planning Techniques. 2 nd. London : Hutahtinson ; 1975.
- Mark, Blany. An Introduction to the Economics of Education. Penguin Modern Economics, Australia. 1972.
- Mosher, Arther I. Thinking about Rural Development. New York : the Agricultural Development Council, 1976.

Tyler, Mill G. The Environment Problem and Alternatives. California, Wadworth Publishing Co, 1975.

Warren, S. Thomson. Plenty of People. New York : The Ronald Press, 1948.

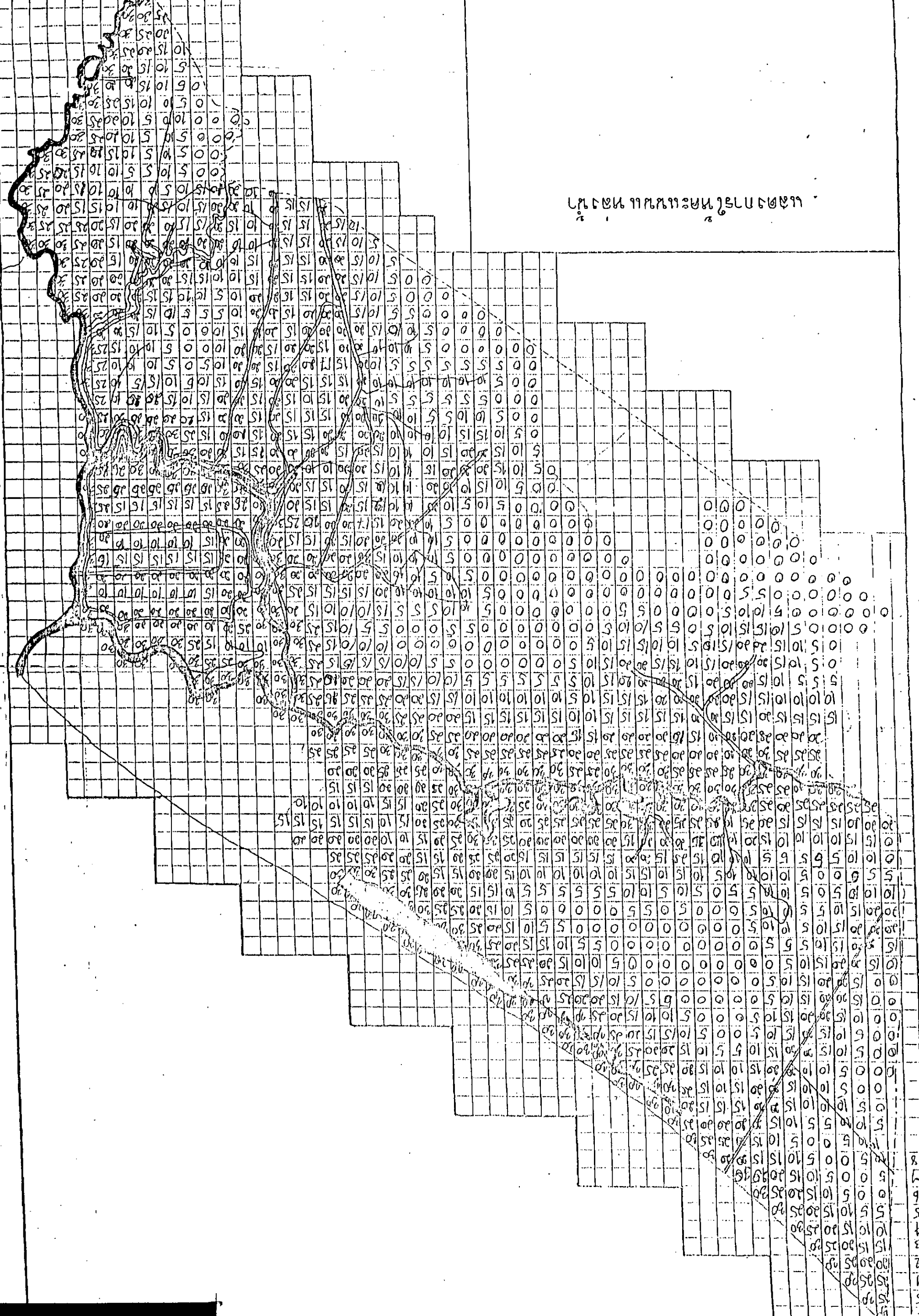
Wood, Roland Gail. "Agricultural System in the Nuba Mountains, Sudan," Dissertation Abstract International. Vol. 20, 1971.

חברת חרמל

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

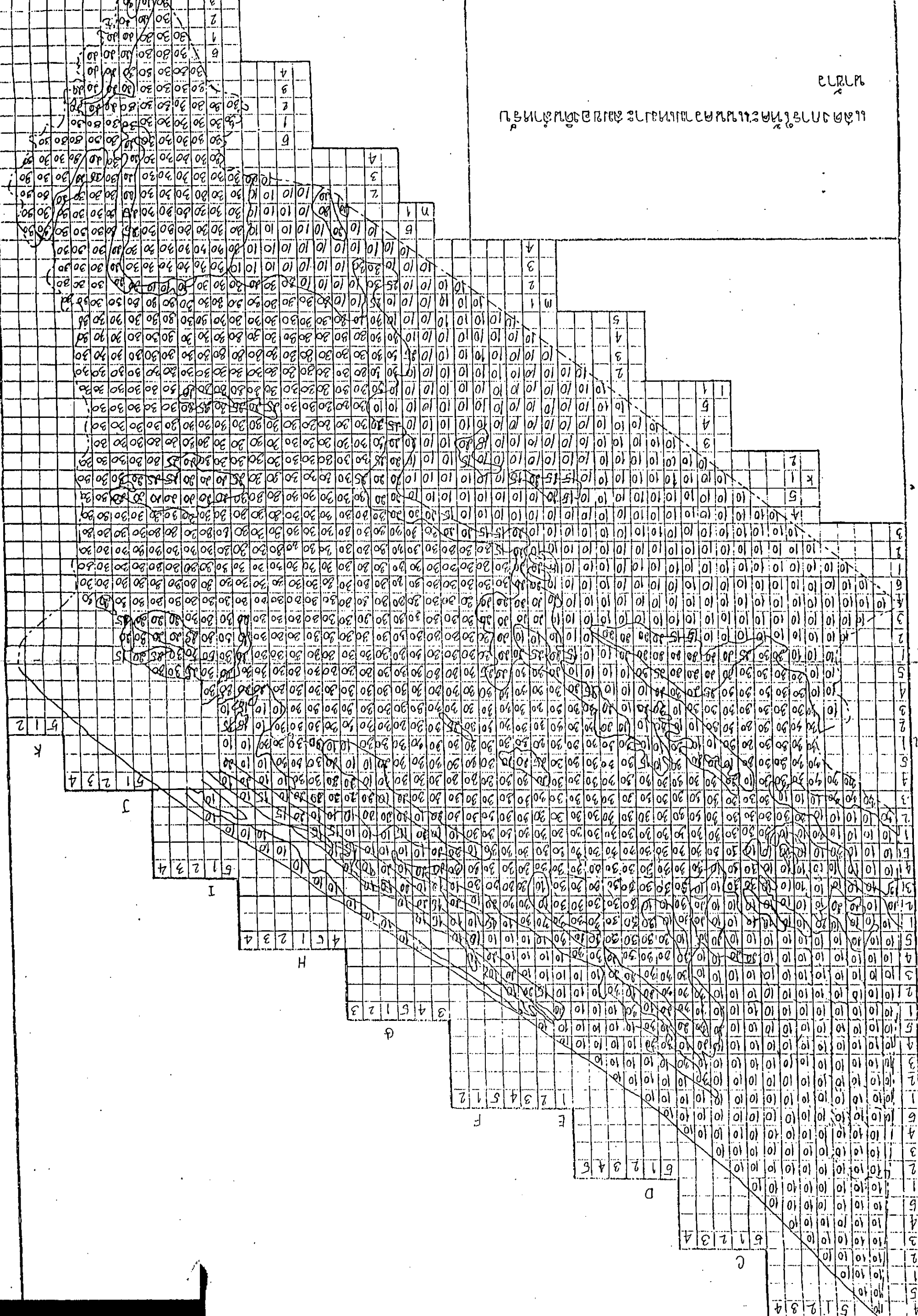
การคำนวณพื้นที่ปลูกพืชไร่



ภาพประกอบ 11 แสดงการคำนวณพื้นที่ปลูกพืชไร่

การคำนวณพื้นที่ปลูกพืช

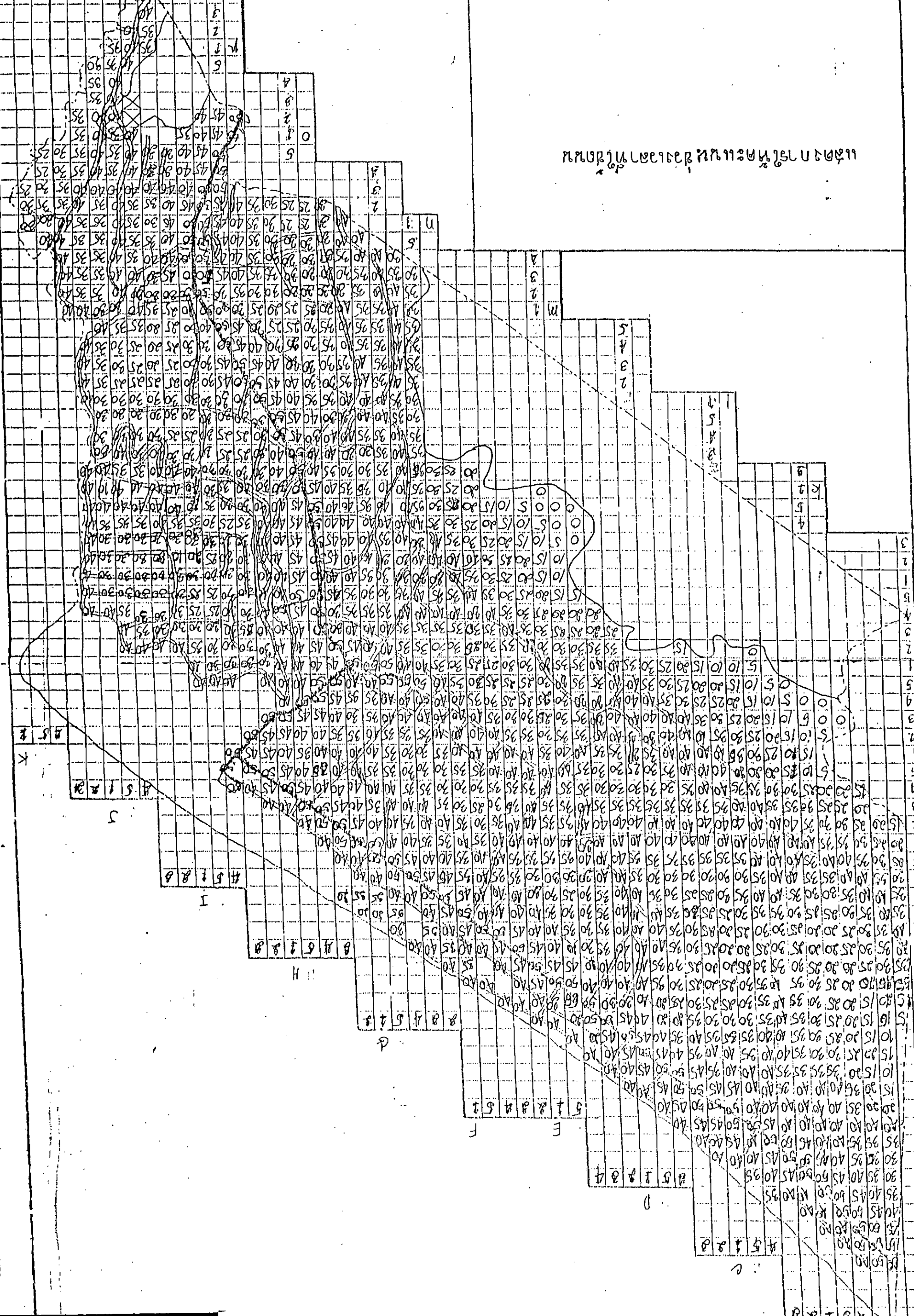
แผนผังแสดงพื้นที่ปลูกพืชไร่
และพื้นที่ปลูกพืชสวน



ภาพประกอบ 13 แสดงการวิเคราะห์พื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่ปลูกพืชไร่

[illegible]

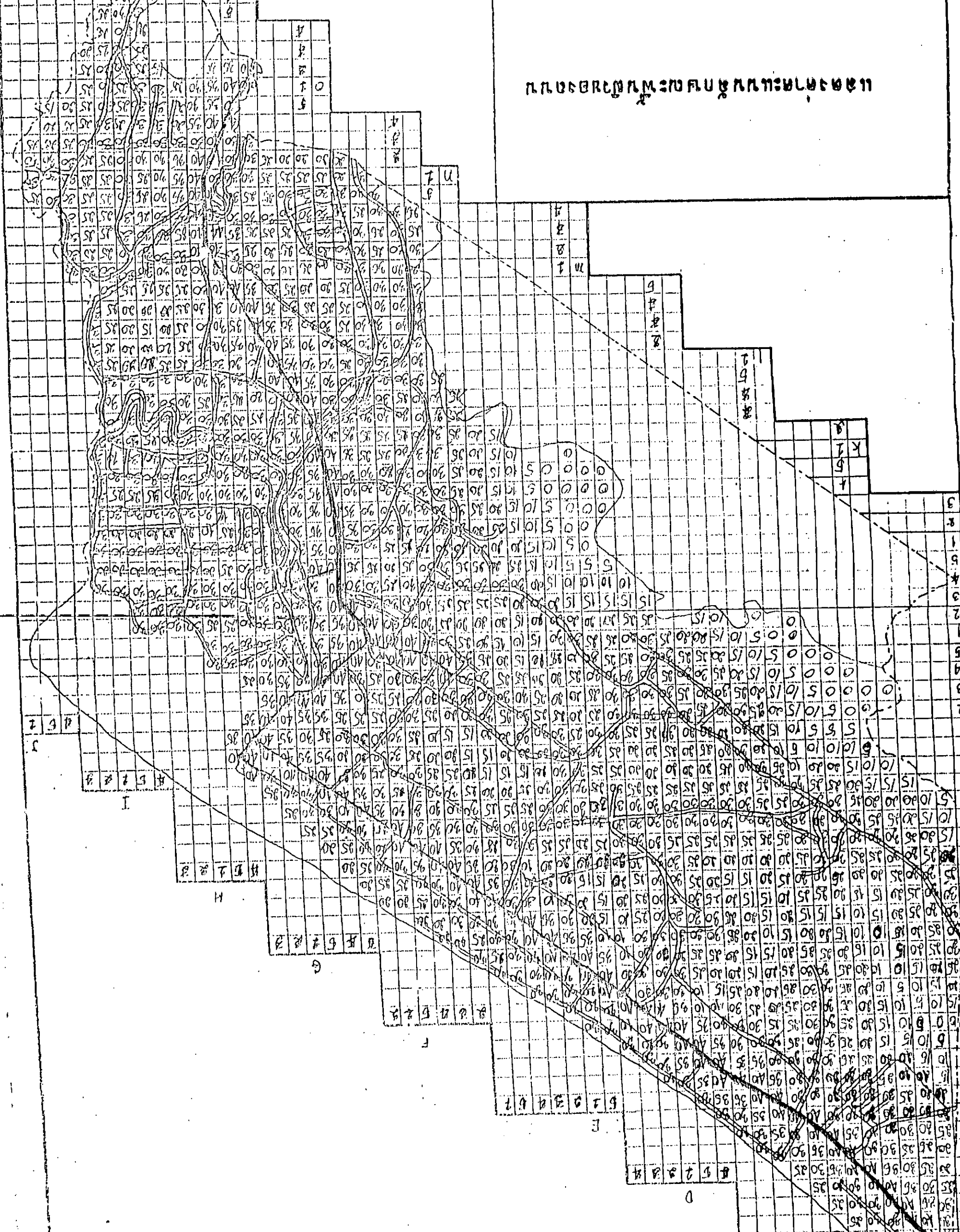
2



1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80																				

[illegible]

การประเมินมูลค่าที่ดิน



แผนที่แสดงพื้นที่ประเมินมูลค่าที่ดิน

ปีงบประมาณ 2559

ประวัติของผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวอำไพ เพ็ชรแก้ว
เกิดวันที่	4 สิงหาคม พ.ศ. 2499
สถานที่เกิด	จังหวัดนราธิวาส
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 84 หมู่ 4 ต.พร่อน อ.ตากใบ จ.นราธิวาส
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	อาจารย์ 1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนตากใบ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2516	มัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนตากใบ
พ.ศ. 2520	ป.กศ.สูง (วิชาเอกสังคมศึกษา) จากวิทยาลัยครูยะลา
พ.ศ. 2526	ค.บ. (วิชาเอกสังคมศึกษา) จากวิทยาลัยครูพระนคร
พ.ศ. 2534	กศ.ม. (ภูมิศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

วิเคราะห์การจำแนกหมู่บ้านชนบทในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส โดยการใช้
องค์ประกอบด้านศึกษาฯ เพื่อเปรียบเทียบกับการจำแนกที่ใช้โดยศูนย์ข้อมูล
เพื่อการพัฒนาชนบท กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

บทคัดย่อ
ของ
อำไพ เพ็ชรแก้ว

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกภูมิศาสตร์
มีนาคม 2534

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อจำแนงองค์ประกอบที่มีศักยภาพในการพัฒนาหมู่บ้านชนบทในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส โดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบและหาตัวแปรที่มีความสำคัญมาจัดลำดับการพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อเปรียบเทียบกับการจัดกลุ่มหมู่บ้านของศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

ผลการศึกษา สามารถจัดกลุ่มองค์ประกอบได้ 6 องค์ประกอบ คือ

1. องค์ประกอบที่เกี่ยวกับลักษณะทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต มีตัวแปรที่สำคัญคือ ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้า สัดส่วนแรงงานเชิงเศรษฐกิจ สัดส่วนการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร สัดส่วนของผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ สัดส่วนของครัวเรือนกับจำนวนสวน

2. องค์ประกอบเกี่ยวกับลักษณะทางสังคม ที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตนทางศาสนาสุภาพอนามัย มีตัวแปรที่สำคัญ คือ สัดส่วนการเป็นสมาชิกของ กลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม สัดส่วนการคุมกำเนิดชาย-หญิง สมรส สัดส่วนการจับบ้านและบริเวณบ้านถูกสุขลักษณะ

3. องค์ประกอบเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ที่มีตัวแปรที่สำคัญคือ สภาพของพื้นที่ พื้นที่น้ำท่วม ความเหมาะสมของดินสำหรับนาข้าวและยางพารา และสัดส่วนของพื้นที่เชิงเศรษฐกิจ

4. องค์ประกอบเกี่ยวกับลักษณะของความสำนึกทางสังคม ที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะผู้นำในชุมชนที่มีผลต่อการรักษาสุภาพอนามัยของประชาชน มีตัวแปรที่สำคัญคือ สัดส่วนการไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง สัดส่วนบุคลากรทางศาสนา และสัดส่วนการเกิดมีชีพของทารก

5. องค์ประกอบเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพที่มีอิทธิพลต่อการคมนาคมของหมู่บ้าน มีตัวแปรที่สำคัญคือ แหล่งน้ำ ความสะดวกในการเข้าถึง รถประจำทาง

6. องค์ประกอบเกี่ยวกับลักษณะทางเศรษฐกิจของครอบครัว มีตัวแปรที่สำคัญคือ รายได้ต่อบุคคล และสัดส่วนครัวเรือนที่มีที่อยู่อาศัยถาวร

การจัดลำดับความสำคัญของหมู่บ้าน จำนวน 39 หมู่บ้าน สามารถแบ่งกลุ่มหมู่บ้านออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มหมู่บ้านก้าวหน้า จำนวน 26 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านใหญ่ บ้านบาง บ้านทุ่งฝ่าย บ้านทอหลัง บ้านทรายขาว บ้านเกาะสวาก บ้านโคกสูง บ้านคลองไหล บ้านโคกมะม่วง บ้านปลักช้าง บ้านโคกมะเขือง บ้านโฆะก บ้านเกาะสะทอน บ้านศาลาประดู่ บ้านโคกชุมบก บ้านปยู บ้านปะคะกะ

บ้านทะเหลียง บ้านสระหวึง บ้านโคกไผ่ บ้านคาชะ บ้านทะบึง บ้านโคกยาง บ้านศาลาใหม่
บ้านโคกมีอบา บ้านนวมพะ

กลุ่มหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาปานกลาง จำนวน 13 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านโคกกระเปาะ บ้านกบ
บ้านจาเราะ บ้านสันติสุข บ้านปะลุกา บ้านปลักปล่า บ้านศรีพงัน บ้านคลองกัน บ้านสะบ่อม บ้านถั่วลันเต
บ้านยูโย บ้านโคกกระกุกหม บ้านบางซุนทอง

เมื่อเปรียบเทียบกับการจัดกลุ่มหมู่บ้านศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบทพบว่า มีความแตกต่างกัน
คือ การจัดกลุ่มหมู่บ้านของศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท จัดกลุ่มหมู่บ้านได้ 3 กลุ่ม กลุ่มหมู่บ้านก้าวหน้า
6 หมู่บ้าน หมู่บ้านปานกลาง 20 หมู่บ้าน และหมู่บ้านล้าหลัง 13 หมู่บ้านส่วนการจัดกลุ่มหมู่บ้านโดยการ
วิเคราะห์ห้องคีประกรม จัดกลุ่มหมู่บ้านได้ 2 กลุ่มและเป็นวิธีการจัดที่ทำให้ระดับการพัฒนาของทุกหมู่บ้าน
สูงขึ้น ตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน

ANALYSIS OF RURAL VILLAGE CLASSIFICATION IN AMPHOE TAK BAI
CHANGWAT NARATHIWAT BY USING POTENTIAL FACTOR IN
COMPARISON WITH THE CLASSIFICATION HAVING USED
BY THE RURAL DEVELOPMENT INFORMATION CENTER,
COMMUNITY DEVELOPMENT DEPARTMENT,
MINISTRY OF INTERIOR.

AN ABSTRACT
BY
AMPAI PHETKAEW

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Geography
at Srinakharinwirot University

March 1991

The objectives of this study are to classify and analyse the potential factors in the development of the rural villages in Amphoe Takbai, Chanwat Narathiwat. The factor analysis is applied in order to identify important variables indicated level of development in villages and to compare the result with the three levels of village development set up by the Rural Development Information Centre, Community Development Department, Ministry of Interior.

The result of this study, catagorize 6 important rural development as following.

1. Economic factors dominate the life style of the rural people.

Important variables in the economic factors are the amount of electric city used, the ratio of working force in villages, the ratio of technology applied to agriculture in villages, the ratio educated people above compulsory level, and the ratio of houses with lavatory.

2. Social factors affect people's health and hygiene of people.

Important variables in the social factors are include the ratio of membership in occupational and social groups, the ratio of neatly kept houses and compounds.

3. Physical factors of area are include the variables of the flooded area, condition of soil suitable for rice and rubber, and the ratio of land used for economical purposes.

4. Social awareness factors relate to the community leadership is influence to republic health. Important variables are the ratio of participation in voting, the ratio of religious personal and the ratio of baby survival after birth.

5. Physical factors are affect village transportation. Important variables are water resources, accessibility of bus service.

6. Economic factors of the family include variables of percapita income, the ratio of families with permanent houses.

39 villages are classified according to their order of importance. They are divided into two groups.

Progressive village group consists of 26 villages, including Ban Bawong, Ban Tongfai, Ban Torlung, Ban Sai Khao, Ban Kho Swad, Ban Kok Ngue, Ban Klong Lai, Ban Kok Mamaung, Ban Plugchang, Ban Kok Mafueng, Ban Kosit, Ban Ko Sato, Ban Sala Pradu, Ban Kok Chumbok, Ban Puyu, Ban Padador, Ban Taliang, Ban Sarin, Ban Kokphai, Ban Taseh, Ban Tabang, Ban Kokyang, Ban Sala Mai, Ban Kokmuba, Ban Kamae.

Moderately developed village group consists of 13 villages including Ban Kok Kapor, Ban Kubu, Ban Jaroh, Ban Santisuke, Ban Paluka, Ban Plugpla, Ban Sri Pa-ngun, Ban Klongton, Ban Sapom, Ban Kualota, Ban Yuyo, Ban Koke Kradookmu, Ban Bang Khune Thong.

There are some differences between the village classification proposed by this study and the one done by the Information Centre for Rural Development. The latter has divided the villages into three groups: 6 progressive villages, 20 moderately developed the villages, 13 under - developed villages while the former has divided the villages into two groups. This classification put the villages in a higher level of development category which correspond to the real situation.